

(*Facultade de Ciencias da Educación

(*Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso 2013-2014 no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariáis e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Â

Â

(*Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Â Dª María del Mar García Señorán

O05G110V01203	Educación: Organización do centro escolar	2nd	6
O05G110V01204	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación	2nd	6
O05G110V01205	Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G110V01301	Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica	1st	6
O05G110V01302	Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade	1st	6
O05G110V01303	Educación: Titoría e orientación coa familia	1st	6
O05G110V01304	Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá	1st	6
O05G110V01305	Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil	1st	6
O05G110V01401	Antropoloxía: Pensamento e cultura	2nd	6
O05G110V01402	Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta	2nd	6
O05G110V01403	Aprendizaxe das ciencias da natureza	2nd	6
O05G110V01404	Didáctica da lingua e a literatura infantil	2nd	6
O05G110V01405	Idioma estranxeiro I: Francés	2nd	6
O05G110V01406	Idioma estranxeiro I: Inglés	2nd	6

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G110V01501	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés	1st	6
O05G110V01502	Didáctica da expresión plástica e visual	1st	6
O05G110V01503	Educación física e a súa didáctica na idade infantil	1st	6
O05G110V01504	Exposición musical e a súa didáctica	1st	6
O05G110V01505	Lingua e literatura: Galego	1st	6
O05G110V01507	Lingua e literatura: Español	1st	6
O05G110V01508	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés	1st	6
O05G110V01601	Aprendizaxe das ciencias sociais	2nd	6
O05G110V01602	Matemáticas para mestres: Educación infantil	2nd	6
O05G110V01901	Coñecemento do medio natural	2nd	6
O05G110V01902	Ética e deontoloxía profesional	2nd	6
O05G110V01903	Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual	2nd	6
O05G110V01904	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo	2nd	6
O05G110V01905	Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral	2nd	6
O05G110V01906	Obradoiro de creatividade artística	2nd	6
O05G110V01907	Xeografía para mestres	2nd	6
O05G110V01908	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial	2nd	6
O05G110V01909	Bases pedagóxicas da educación especial	2nd	6
O05G110V01910	Didáctica da relixión católica	2nd	6
O05G110V01911	Didáctica das matemáticas para a educación infantil	2nd	6
O05G110V01912	Xogo na educación infantil	2nd	6
O05G110V01931	Idioma estranxeiro II: Francés	2nd	6

O05G110V01932	Idioma estranxeiro II: Inglés	2nd	6
O05G110V01933	Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés	2nd	6
O05G110V01934	Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Inglés	2nd	6
O05G110V01935	Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Francés	2nd	6
O05G110V01936	Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Inglés	2nd	6
O05G110V01937	Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Francés	2nd	6
O05G110V01938	Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Inglés	2nd	6
O05G110V01940	Didáctica da lingua estranxeira: Inglés	2nd	6

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G110V01981	Prácticas externas: Practicum	An	48
O05G110V01991	Traballo de Fin de Grao	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Comunicación: Lingua española**

Subject	Comunicación: Lingua española			
Code	O05G110V01101			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Lingua española			
Coordinator	Fernández Bello, Pedro			
Lecturers	Fernández Bello, Pedro			
E-mail	pfervelho@uvigo.es			
Web				

General description A materia de LINGUA ESPAÑOLA ten como finalidade unha aproximación teórico-práctica ao estudo da lingua española desde un punto de vista comunicativo-textual, cultural e transversal. Dito de outro modo, 'comprender e saber comunicar' son saberes prácticos que han de apoiarse no coñecemento reflexivo sobre o funcionamento da linguaxe e as súas normas de uso, e implican, por unha banda, a capacidade de tomar a linguaxe como obxecto de reflexión e análise e, por outra, o coñecemento e aplicación efectiva das regras do funcionamento do sistema da lingua e das estratexias necesarias para interactuar lingüísticamente dunha maneira adecuada.

A Lei Orgánica 8/2013 para a mellora da calidade educativa (LOMCE), no seu apartado sete, establece unha nova redacción para os fins da Educación Primaria na que as 'destrezas básicas' lingüístico-comunicativas encabezan a enumeración: "A finalidade da Educación Primaria é facilitar aos alumnos e alumnas as aprendizaxes da expresión e comprensión oral, a lectura, a escritura, o cálculo, a adquisición das nocións básicas da cultura, e o hábito de convivencia así como...". No apartado Doce 3. institúe unha avaliación individualizada a todos os alumnos e alumnas ao finalizar o terceiro curso de Educación Primaria na que se comprobará "o grao de adquisición da competencia en comunicación lingüística e da competencia matemática". Así mesmo, o apartado Trece 1. fixa unha segunda avaliación ao finalizar o sexto curso, "na que se comprobará o grao de competencia en comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, así como o logro dos obxectivos da etapa".

En consecuencia, o novo contexto normativo instaurado pola LOMCE adscribe á linguaxe un papel de primacía pola transcendencia das súas dimensións transversais, xa que a lingua é un elemento constitutivo das competencias de reflexión avanzadas e un prerequisite para unha aprendizaxe dos contidos das diferentes disciplinas. Ademais, ao cambiar os horizontes de expectativas nos resultados a alcanzar nas avaliacións de Educación Primaria, indirectamente impón esixencias de transformación nas pautas de ensino-aprendizaxe da linguaxe e as linguas na Educación Infantil. Dito doutro xeito, os discentes da educación fundamental deberán adquirir sobre todo aquelas destrezas básicas que, como futuros profesionais, perfeccionarán nas clases para conseguir os obxectivos inherentes ao ensino-aprendizaxe desta materia: competencia en comunicación oral (especialmente decisiva na etapa da Educación Infantil), lectura e escritura, é dicir, progreso constante na análise-interpretación e produción de textos orais e escritos.

En calquera caso, a asunción dun enfoque comunicativo-textual e a relevancia outorgada ao papel da linguaxe non prexulga o modelo teórico subxacente da concepción da lingua: As bases teóricas que parecen inspirar os novos textos normativos non se despegan, polo menos nalgúns aspectos relevantes, de tópicos propios de modelos cognitivos de inspiración psicoxenética ou computacionalista, de escaso predicamento no actual deseño de currículos de excelencia. Así, o RD 126/2014 polo que se establece o currículo básico da Educación Primaria, non concreta o tempo diario de lectura no artigo 9.2. (coa previsible irrelevancia desta dimensión imprescindible das competencias básicas nos desenvolvementos curriculares autonómicos) e, en última instancia, devalúa perigosamente as competencias culturais ao non garantir a obrigatoriedade da educación artística (decisións insólitas nun modelo cognitivista de última xeración). En fronte, relativamente, sitúanse programas curriculares que non só converten as destrezas básicas da linguaxe no macroeixo transversal, como os currículos franceses ou noruegueses, senón que fan da 'aproximación cultural' o norte da formación de docentes, como sucede no Quebec. Nos programas con primacía dos enfoques socioculturais atoparemos máis facilmente experiencias pedagóxicas características, como a pedagogía do texto ou a lectura dialogada. Guíaranos un modelo de ensino-aprendizaxe da lingua e literatura decisivamente integrador, que, ademais dun enfoque comunicativo-textual coa énfase no desenvolvemento das 'destrezas básicas' e das outras dimensións transversais (xéneros de texto, tipos de discurso, funcións discursivas), quere pór o acento, con todo, nunha visión 'cultural' do currículo e da lingua porque entendemos que o docente, no desempeño das súas funcións ha de actuar como profesional herdeiro, crítico e intérprete de obxectos, de saberes ou de cultura nas súas dimensións identitaria e universal. Ademais, a lingua materna (e/ou a lingua de ensino) non é só unha lingua de comunicación, senón que é un legado que nos actualiza. Aprendémola obviamente para comunicar, aínda que a aprendemos sobre todo para poder relatarnos a nós mesmos e alcanzar, cando non a creación literaria, polo menos esta forma da liberdade que é o pensamento.

Para contextualizar e facilitar o logro destes obxectivos articúlase un tema introductorio ás ciencias da linguaxe e a comunicación.

Competencias de titulación

Code

A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia

A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e cooperativo, e promoverlos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual (Proxecto Tuning).	saber facer	A11 B9 B15 B17 B20
2. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber	A1 A6 B1 B3 B11 B13
3. Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	saber Saber estar / ser	A1 A3 A6 B7 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B19
4. Recoñecer a identidade da etapa de educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas (ECI/3854/2007).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 B1 B2 B7 B8 B13 B16

5. Asumir a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta (RD 1630/2006), e motor da resolución pacífica de conflitos na comunidade escolar (RD 1513/2006).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A4 A5 B7 B11 B12 B13 B14 B16 B19
6. Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación na aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia (ECI/3854/2007 e ECI/3857/2007)	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A4 B1 B3 B7 B9 B11 B13 B14
7. Saber expresarse en español con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais (ECI/3854/2007 e ECI/3857/2007-MCERL)	saber facer	A6 A11 B3 B11 B16 B21
8. Falar, ler e escribir coreccta e adecuadamente a lingua española	saber facer	A6 B3 B11
9. Coñecemento reflexivo e práctico dos distintos compoñentes do sistema da lingua española (fonolóxico, gramatical e léxico-semántico).	saber saber facer	A1 A2 A6 B3 B11

Contidos

Topic

1. Introducción ás ciencias da linguaxe e a comunicación.	1.1. Definición e caracterización da linguaxe e das linguas desde as teses máis relevantes das ciencias que actualmente se ocupan da linguaxe e desde as bases teóricas que inspiran ou deberían inspirar os currículos de excelencia educativa. 1.2. Competencia lingüística, competencia comunicativa e lingüística variacional. 1.3. A transversalidade da linguaxe. As 'destrezas básicas' e as competencias comunicativas/lingüísticas no ensino/aprendizaxe das outras disciplinas. Algúns referentes internacionalmente relevantes. 1.4. Traballo 'práctico' (preferentemente en grupo reducido de 3-5 discentes) de análise comparativa entre a concepción e o papel da linguaxe nos textos normativos españois, en especial os referidos á educación infantil, e os principios e pautas promovidos polas institucións da Unión Europea e do Consello de Europa (principalmente desde a Language Policy division/Division de Politiques Linguistiques).
2. Semántica léxica do español e semántica textual	2.1. Semántica e significado. Os tipos de contido semántico. 2.2. A semántica léxica: As relacións léxicas, con especial atención ás relacións de oposición; os campos léxicos; discusión e análise dalgún macrocampo léxico do español (adxectivos de idade, bebidas, alimentos, vivenda...) 2.3 A semántica dos textos: Introducción ás pautas interpretativas básicas dos textos literarios, académicos e xornalísticos; a linguaxe, a competencia narrativa e as destrezas básicas na educación fundamental; traballo en grupo reducido (3-5 discentes) de análise dun texto narrativo.

3. Gramática: Formación de Palabras e Morfosintaxe do español

3.1. Introducción á morfoloxía léxica ou Formación de Palabras en español. Aspectos básicos da derivación nominal, adxectivo e verbal do español. Exercicios de aplicación.
 3.2. As unidades no enunciado; clases de palabras: o substantivo e o adxectivo; o verbo e o adverbio; o sistema pronominal do español.
 3.3. A estrutura do sintagma nominal: determinantes e complementos. Exercicios de aplicación e profundización.
 3.4. Oración e enunciado. A estrutura xerárquica da oración. O suxeito e os complementos argumentais. O nivel dos aditamentos e o nivel periférico. Exercicios de aplicación e profundización.

4. Fonoloxía, fonética e ortografía da Lingua Española

4.1. Definición e explicación con exemplos dalgúns conceptos básicos da fonoloxía e fonética españolas (fonema, trazos distintivos, alófonos, neutralización e archifonemas, clasificación dos sons e das fonemas do español segundo Quilis e Martínez Celdrán).
 4.2. Transcripción fonolóxica e fonética de textos segundo Quilis 1997.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos tutelados	0	33	33
Titoría en grupo	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	15	30
Sesión maxistral	24	12	36
Traballos de aula	7	14	21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos tutelados	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de asimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversais relacionadas coa elaboración-presentación de textos.
Titoría en grupo	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Preparación, realización, revisión (e eventual entrega e/ou presentación) dalgúns exercicios de 'aplicación/profundización', de 'resolución de problemas' ou, no seu caso, de 'prácticas de análises e comentario'. Así mesmo esta actividade guiada polo profesor dedicarase a orientar a interpretación adecuada dos textos comentados entregados polo profesor, resolver dúbidas sobre os textos propostos para a análise, corrixir propostas, etc.
Sesión maxistral	Introdución expositivo-participativa ás cuestións globais teórico-prácticas. En cada sesión haberá para os discentes unha quenda de intervencións (opinións, preguntas, réplicas...) durante polo menos quince minutos.
Traballos de aula	Planificación, elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións complexas relacionadas cos contidos básicos do programa, desde un punto de vista práctico-teórico.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Traballos tutelados	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Tutoría en grupo	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Participación na elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións relativamente complexas relacionadas cos contidos básicos do programa.	5
Traballos tutelados	Participación na planificación, elaboración e revisión dos traballos 'prácticos' e 'persoais' indicados nos contidos da materia.	25
Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario	5
Sesión maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo-participativas.	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestións teórico-prácticas dotadas de relevancia no programa	35
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos	25

Other comments and second call

O primeiro día de clase entregarase a última concreción do 'contrato de aprendizaxe' que establece a ficha e a guía docente mediante un cronograma no que figurarán as semanas dedicadas a cada tema, as actividades a realizar e os días das probas teóricas e prácticas coas respectivas puntuacións. Devandito cronograma quedará colgado publicamente na 'cortiza' do despacho.

Así mesmo facilitaranse algúns materiais básicos e esquemas ou guías de orientación elaborados polo profesor que faciliten a comprensión e o dominio das cuestións teóricas; tamén disporán os discentes de exercicios de aplicación resoltos e de traballos de comentario de textos para que todos os alumnos matriculados na materia teñan modelos iniciais de referencia na solución das cuestións práctico-teóricas.

Os *traballos prácticos* serán elaborados en grupos reducidos (de 3-5); os *traballos 'persoais'* tamén se realizarán preferentemente en grupos reducidos. A extensión será de 3-6 carillas de folio (nunca poderán exceder o nove carillas). Para a realización e entrega de ambos os traballos é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría especializada individual e presencial. Admitiranse traballos e prácticas entregados como máximo unhas emana despois do día sinalado, e cunha penalización de 0.25 puntos.

Para a avaliación, dividimos o temario en tres partes: 1) introdución ás ciencias da linguaxe e a comunicación (tema 1); semántica léxica do español e semántica textual (tema 2); 3) gramática: formación de palabras, morfosintaxe e fonética-fonoloxía do español (temas 3 e 4). Ao finalizar o estudo de cada unha das tres partes poderase realizar unha proba parcial (liberatoria) con cuestións teóricas e/ou prácticas. Para presentarse á terceira proba parcial é necesario realizar algunha das dous anteriores. Dita proba parcial realizarase o día sinalado para o exame 'final'. Ese día, todos os discentes que seguiron o sistema de avaliación continua poderán repetir unha das dúas anteriores (aquela que mellor lle acomode para mellorar a cualificación). Os traballos son só actividades da avaliación 'continua'. Por iso a realización de traballos en grupo remata coa primeira convocatoria. Para mellorar, pois, a calificación dos traballos hay que proceder a unha reelaboración individual.

As alumnas e os alumnos que non poidan participar habitualmente nas sesións de teoría ou nas das clases práctico-teóricas deberán negociar co profesor actividades alternativas para conseguir a puntuación adscrita á devandita participación.

Por outra banda, todos os discentes matriculados nesta materia poderán elixir como alternativa de avaliación un exame final

global con cuestións teóricas (catro puntos) e prácticas (seis puntos). Nese caso disporán dun mínimo de catro horas.

As competencias non superadas durante o cuadrimestre, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Segun a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Na seguinte ligazón pode consultarse día/hora/lugar do exame (apartado *datos exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Â

Bibliografía. Fontes de información

Â

Básica [Está sinalada cun asterisco a bibliografía indispensable]

Transversal e/ou especialmente relacionada co tema 1:

Beacco, Jean-Claude et al. (2010). *Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Language as Subject*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Reading*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Writing*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

***Bosque Muñoz** (2008). *Del arte gramatical a la competencia comunicativa*. Madrid: Real Academia Española.

Cassany, Daniel (1990): "Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita". *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 6, 63-80.

[http://dialnet.unirioja.es/servlet/dcfichero_articulo?codigo=126193]

Cerrillo Torremocha, Pedro César & Juan Senís (2005: "Nuevos tiempos, ¿nuevos lectores?". *OCNOS*, nº 1, 19-33.

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2007): "Los nuevos lectores: la formación del lector literario". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Coseriu, E. (1999): "Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado", en *Literatura y lingüística*, nº 17, 317-331.

Coseriu, E. & Óscar Loureda (2006): *Lenguaje y discurso*. Pamplona: EUNSA.

Gobierno de Québec, Ministère de l'Éducation (2004): *Formación de docentes. Orientaciones. Competencias profesionales*. Québec: *Bibliothèque nationale du Québec*. (Ver especialmente pp. 33-44 y 61-74). [www.mels.gouv.qc.ca/...titul.../FormEns_OrienCompProf_esp.pdf]

Guilar, Moisés Esteban (2009): "Las ideas de Bruner: de la "revolución cognitiva" a la "revolución cultural"". *Educere*, nº 44, 235-241. [<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=35614571028>]

Ministerio de Educación-Instituto de Evaluación (2010): *PISA 2009-OCDE-Informe español*. Madrid: Ministerio de Educación. [www.institutodeevaluacion.educacion.es]

Montolío E. (coord.) (2000): *Manual práctico de escritura académica* (3 vols.). Barcelona: Ariel. [También relevante para el tema 3].

UDIMA (Universidad a Distancia de Madrid): *Cómo elaborar un trabajo académico*. [<http://es.scribd.com/doc/21855270/Que-Es-Un-Trabajo-Academico>]

Especialmente relacionada co tema 2:

Bruner, Jerome (1991 [1990]): *Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva*. Madrid: Alianza Editorial. [También relevante para el tema 1].

Bruner, Jerome (2003 [2001]). *La fábrica de historias. Derecho, literatura, vida*. Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica.

***Coseriu, E.** (1991): *Principios de semántica estructural*. Madrid: Gredos.

Duteil-Mouguel, Carine (2009): *La sémantique textuelle. Méthodologie et exemples d'analyse*. ENSIL, Université de Limoges: Laboratoire de CeReS [También se puede descargar en el portal <http://www.revue-texto.net>].

Escandell Vidal, M. V. (2007): *Apuntes de semántica léxica*. Madrid: Cuadernos de la UNED.

Hébert, Louis (2006): «La sémantique interpretative», dans Louis Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimouski (Québec). [<http://www.signosemio.com>].

Hébert, Louis (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto !* (revue-texto.net), Vol. XVII - n°1 et 2 (2012). Coordiné par Jean-Louis Vaxelaire, URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.

Hébert, Louis (2013): "L'analyse des teste litteraires: vingt méthodes", version 1.0., en Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimonski (Québec), <http://www.signosemio.com/documents/approches-analyse-litteraire.pdf>.

Rastier, F. (2005): *Semántica interpretativa*. México: Siglo XXI Editores.

Especialmente relacionada cos temas 3 e 4:

Bosque, Ignacio et al. (1998, 2000): *Lengua castellana y literatura* (I y II). Madrid: Akal.

Gómez Torrego, L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Madrid: SM.

Pavón Lucero, María Victoria (2007): *Gramática práctica del español*. Madrid: Espasa Calpe.

***Quilis, A.** (1997). *Principios de fonología y fonética españolas*. Madrid: Arco/Libros.

Real Academia Española (2010): *Nueva gramática de la lengua española*. (Manual). Madrid: Espasa.

***Real Academia Española-Asociación de Academias de la Lengua Española** (2011): *Nueva Gramática Básica de la Lengua Española*. Madrid: Espasa.

Varela Ortega, S. (2005): *Morfología léxica: la formación de palabras*. Madrid: Gredos.

Complementaria

Especialmente relacionada co tema 1:

Breen, Michael P. (1990): "Paradigmas actuales en el diseño de programas de lenguas". *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 7-8, 7-32. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/antologia_didactica/enfoque01/breen01.htm].

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2007): "La animación a la lectura desde las edades tempranas". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2011): *Literatura y juego: las canciones escenificadas infantiles*". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Courtés, Joseph (1997 [1991]): *Análisis semiótico del discurso*. Madrid: Gredos.

Cristal, David (2001): *La muerte de las lenguas*. Madrid: Cambridge University Press.

Cristal, David (2005): *La revolución del lenguaje*. Madrid: Alianza Editorial.

Fleming, Mike(2010).*The Aims of Language Teaching and Learning*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 4915-29/06/2007, versión PDF: Decret 142/2007-*Currículum d'Educació Primària* [Ver especialmente ANNEX 1 (Competències bàsiques: pp. 21826) y ANNEX 2 (Àmbit de llengües: pp. 21832-21845)]

[<https://www.gencat.cat/eadop/imatges/4915/07176074.pdf>]

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 5216-16/09/2008, versión PDF: Decret 181/2008-*Currículum del segon cicle de l'educació infantil* [Ver especialmente ANNEX, pp. 68263-68267]

[<http://www.gencat.cat/eadop/imatges/5216/08247053.pdf>]

Generalitat de Catalunya-Departament d'Educació-Currículum i organització.

[<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php?module=Pages&func=display&pageid=5>]

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 5686-5/08/2010: Decret 101/2010-Primer cicle de l'educació infantil.

Giddens, A. et al. (2001): *Habermas y la modernidad*. Madrid: Cátedra.

Habermas, J. (2001 [1984]): *Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos*. Madrid: Cátedra.

Lloréns García, Ramón F. & Pedro César Cerrillo Torremocha (2008): "Literatura popular de tradición infantil". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Messner, Rudolf (2009): "Pisa y la formación general". *PROFESORADO, Revista de currículum y formación del profesorado*, vol. 13, nº 2, pp. 1-12. [<http://www.ugr.es/~recfpro/rev132ART2.pdf>].

Ministère de l'Éducation-Direction de l'Enseignement Primaire-Bulletin Officiel hors-série nº5 du 12 avril 2007: *Programmes de l'École Primaire*. [<ftp://trf.education.gouv.fr/pub/edutel/bo/2007/hs5/hs5.pdf>]

Pérez Esteve, Pilar (2008). "La comprensión lectora y la competencia lingüística en el nuevo marco curricular: algunas claves para su desarrollo". *CEE Participación Educativa*, pp. 41-56.

Verschueren, J. (2002): *Para entender la pragmática*. Madrid: Gredos.

Especialmente relacionada co tema 2:

Casasús, J. M. & Núñez Ladevéze, L. (1991). *Estilo y géneros periodísticos*. Barcelona: Ariel.

Duteil-Mouguel, Carine (2004): *Introduction à la Sémantique interpretative*.

[<http://www.revue-texto.net/Reperes/Themes/Duteil/Duteil Intro.html>].

Hébert, Louis (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto !* (revue-texto.net), Vol. XVII - nº1 et 2 (2012). Coordonné par Jean-Louis Vaxelaire,

URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.

Miguel, Elena de (ed.) (2009): *Panorama de lexicología*. Barcelona: Ariel.

Villanueva, Darío (2006). *El concepto de texto narrativo*. Madrid: Marenostrum.

Especialmente relacionada cos temas 3 e 4:

Di Tullio, A. (2005): *Manual de gramática del español*. Buenos Aires: La isla de la luna.

Fernández Leborans, M. J. (2003): *Los sintagmas del español: I. El sintagma nominal*. Madrid: Arco/Libros.

Escandell Vidal, M. V. (1995): *Los complementos del nombre*. Madrid: Arco/Libros.

Leonetti, M. (1999): *Los determinantes*. Madrid: Arco/Libros.

Martínez Celdrán, E. (1998). *Análisis espectrográfico de los sonidos del habla*. Barcelona: Ariel.

Quilis, A. (1999). *Tratado de fonología y fonética españolas*. Madrid: Gredos.

Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española* (2 vols.). Madrid: Espasa.

Rodríguez Ramalle, M^a. T. (2005): *Manual de sintaxis del español*. Madrid: Castalia Universidad.

Seco, M. (1996): *Gramática esencial del español*. Madrid: Espasa-Calpe

Diccionarios

Bosque, I. (2004). *Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Madrid: SM.

Casares, J. (1959). *Diccionario ideológico de la lengua española*. Barcelona: Gustavo Gili.

CLAVE (1997), *Diccionario de uso del español actual*. Madrid: SM.

Corominas, Juan (con la colaboración de José Antonio Pascual) (1980-1991): **DCECH**. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. Madrid: Gredos.

DRAE-2001. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.

DELE-2006. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario Esencial de la Lengua Española*. Madrid: Espasa.

Moliner, María (2007). **DUE** *Diccionario de uso del español*, 2 vols. Madrid: Gredos (2ª edición): Gredos. [Edición en CD-Rom. Madrid: Gredos, 1996].

Pharies, D. (2002). *Diccionario etimológico de los sufijos españoles*. Madrid: Gredos.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1990 [1726-1739]): *Diccionario de Autoridades*. Madrid: Gredos, ed. facsímil.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA-ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). *Diccionario panhispánico de*

dudas. Madrid: Espasa Calpe.

SALAMANCA, diccionario de la lengua española (1996). Madrid: Santillana-Universidad de Salamanca.

Sanmartín Sáez, Julia 1998): *Diccionario de argot*. Madrid: Espasa-Calpe.

Seco, Manuel; Andrés, Olimpia y Gabino Ramos, (1999): **DEA**. *Diccionario del español actual*. Madrid: Aguilar.

Seco, M. (2001): **Â Â** *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa.Â

Seco, M. (2004): *Diccionario fraseológico del español actual*. Madrid: Aguilar lexicografía.

Zainqui, José María (1997): *Diccionario razonado de sinónimos y contrarios*. Barcelona: Editorial de Vecchi.

Outros recursos

Materiais audiovisuais. MateriaisÂ didácticosÂ e científicos escritos.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Comunicación: Lingua galega/O05G110V01201

Other comments

Os discentes deberán coñecer e saber aplicar os conceptos de gramática, de introdución á análise de textos e de literatura que forman parte do currículo de secundaria. Así mesmo suponse que teñen interiorizadas as normas de ortografía e puntuación do español e que non incorren en transgresións das normas gramaticales ou léxicas do estándar. En calquera caso, indícaránselles e/ou entregarán algúns materiais para emendar posibles carencias. Así mesmo, as alumnas e os alumnos poderán utilizar as horas de tutoría presencial para resolver os problemas que poida exporlles devandito repaso

IDENTIFYING DATA**Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil**

Subject	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil			
Code	O05G110V01102			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Doval Ruiz, María Isabel			
Lecturers	Doval Ruiz, María Isabel Fernández Guerra, Ernesto			
E-mail	mdoval@uvigo.es			
Web				

General description	<p>O currículum é o eixe sobre o que se desenvolve o labor educativo, tanto nos seus aspectos conceptuais (concepcións, compoñentes, niveis, etc.) como nos procedimentais (procesos de deseño, posta en práctica, avaliación, etc.), por iso é polo que sexa unha materia fundamental na preparación do futuro docente da educación infantil. Esta asignatura pertence á materia Organización do espazo escolar, materiais e habilidades docentes. Xunto a outras que serán cursadas neste mesmo curso (Organización do centro escolar) constitúen un bloque formativo que se complementa mutuamente e que está orientado a sentar unhas bases didácticas firmes na formación das futuras Mestras e Mestres de Educación Infantil. É por iso, que o desenvolvemento desta nova asignatura continuará co proceso global de formación en Didáctica e Currículo. Tomando en consideración ese marco, os obxectivos desta materia serán os seguintes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Profundaremos na temática do currículo e desenvolvemento curricular para nenos e pícaras pequenos: como aprenden os nenos pequenos; que oferta formativa pode serlles ofrecida desde a escola infantil, como poden empregarse de forma enriquecedora os recursos que a nosa escola infantil posúe. 2.- Dado que estamos nun mundo globalizado o que, pese aos riscos que entraña, tamén ofrece posibilidades de coñecemento, colaboración e enriquecemento mutuo, imos tratar de abrir os ollos aos enfoques curriculares que se están levando a cabo noutras partes do mundo para poder rescatar aquilo que poida resultar máis interesante e viable no noso contexto. 3.- Traballar sobre o currículo escolar, neste momento, supón entrar no interesante debate sobre as posibilidades e limitacións dos novos enfoques educacionais: as achegas das neurociencias ao desenvolvemento infantil; as intelixencias múltiples como marco de referencia curricular, o traballo por competencias, as metodoloxías de proxectos, etc. 4.- Dado que o grupo de profesores e profesoras que desenvolveremos este bloque formativo está fortemente convencido da idea de que ser educador/a infantil supón saber traballar en equipo, un dos obxectivos desta materia é analizar o desenvolvemento curricular como un traballo cooperativo entre mestres/as, familias e comunidade local, de forma que se creen fortes sinerxias instrumentais e culturais en beneficio dos nenos e pícaras pequenos. Pero tamén nos formaremos en novas formas de traballo en rede de alumnos e profesores mediante o desenvolvemento dalgúns contidos teóricos e prácticos de forma conxunta con profesores e alumnos doutras facultades e universidades que están traballando a mesma asignatura. 5.- Finalmente, o traballo con nenos e nenas tan pequenos esixe dos profesionais un forte compromiso persoal e ético coa tarefa que se desenvolve. Compromiso que afecta ás nosas relacións connosco mesmos (capacidade de analizar e avaliar o noso propio traballo, procura de formación permanente), cos nenos e nenas que atendemos (manter unha actitude de sensibilidade e respecto ás súas demandas, evitar calquera forma de discriminación ou maltrato), coa nosa escola (vinculación ao proxecto da escola, dispoñibilidade para o traballo en equipo) e coa comunidade local (colaboración e apoio á cultura local).
---------------------	---

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos

A12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos

B1 Capacidade de análise e síntese

B2 Capacidade de organización e planificación

B8 Toma de decisións

B9 Traxallo en equipo

B11 Habilidades nas relacións interpersoais

B12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

B13 Razoamento crítico

B16 Adaptación a novas situacións

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra dela relativos ao período de 0- 6 anos.	saber	A1 B1
2. Coñecer e analizar elementos básicos do currículo de Educación Infantil e cuestionar criticamente as diversas tendencias e propostas curriculares da administración educativa.	saber	A3 B2
3. Diseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe na aula atendendo ás necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.	saber facer	A1
4. Seleccionar, desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos axeitados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber facer	A1
5. Lograr unha capacidade de relación e de comunicación, así como de equilibrio emocional nas variadas circunstancias da actividade profesional.	Saber estar / ser	A2 A12 B11
6. Capacitarse para traballar en equipo cos compañeiros e outros profesionais dentro e fóra do centro como condición necesaria para a mellora da súa actividade profesional, compartindo saberes e experiencias.	Saber estar / ser	B8 B9
7. Preparar, seleccionar ou construír materiais didácticos e utilízalos nos marcos específicos das distintas disciplinas atendendo aos principios teóricos básicos da globalización e á súa aplicación ás etapas de Educación Infantil.	saber facer	A2
8. Desenvolver a capacidade para recopilar, analizar, elaborar, crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares axeitados ás características do alumno de Educación Infantil. Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensinanza-aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.	saber facer	A3 B2
9. Empregar a avaliación, na súa función propiamente pedagóxica e non meramente acreditativa, como elemento regulador e promotor do ensino, da aprendizaxe e da súa propia formación.	saber facer	A1 A2 B21
10. Potenciar o rendemento académico dos alumnos e o seu progreso escolar, no marco dunha educación integral.	saber facer	A2
11. Asumir a necesidade do desenvolvemento integral continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica.	Saber estar / ser	B13 B16
12. Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación. Saber ser flexible no exercicio da función docente.	saber saber facer	B12 B16

Contidos

Topic

1. Compoñentes didácticos do proceso de ensino-aprendizaxe en Ed. Infantil	Didáctica e/ou currículo. O ensino: concepto básico da didáctica. Compoñentes didácticos.
2. Modelos de ensino e de currículo. Deseño curricular e elaboración de proxectos curriculares en Ed. Infantil	O currículo oficial e os currícula institucionais. Principais modelos de ensino e de currículo de aplicación á educación infantil. Deseño curricular. Deseño de proxectos curriculares.
3. Currículo, desenvolvemento e aprendizaxe infantil.	Como aprenden os nenos pequenos?. Achegas das neurociencias.
4. Currículo e ambiente de aprendizaxe.	Contextos de aprendizaxe para nenos pequenos.

5. Curriculum e contidos de aprendizaxe en Ed. As intelixencias múltiples Infantil.

6. Curriculum e metodoloxías de aprendizaxe en Xogo e aprendizaxe *Ed. Infantil

7. Curriculum e avaliación das aprendizaxes e do A documentación traballo feito no aula.

8. O curriculum como proxecto formativo. A planificación curricular contextualizada

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	15	30	45
Traballos de aula	15	0	15
Titoría en grupo	7.5	0	7.5
Obradoiros	15	20.5	35.5
Prácticas externas	0	15	15
Traballos tutelados	0	15	15
Probas de tipo test	1	7	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	8	9

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte dos profesores dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión dos profesores. Pode estar vinculado ao seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante e en ocasións poderán ser realizadas colaborativamente con alumnos e profesores doutras facultades e universidades.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Prácticas externas	Se as circunstancias permíteno, desenvolverase algunha actividade externa á facultade en aulas de educación infantil onde se desenvolven prácticas innovadoras cos nenos.
Traballos tutelados	Estamos intentando organizar unha fórmula que permita unir esforzos e integrar contidos de diferentes materias de forma tal que eses traballos poidan adquirir un sentido máis profundo e interdisciplinar, diminuindo, á súa vez, a *proliferación de traballos solicitados aos estudantes. O esquema de traballo para este cuatrimestre, susténtase sobre a idea de: 8 temas, 2 libros, unha película e 4 casos. Cada unha das actividades (libros, películas e casos) levará consigo a realización dun informe. A competencia xeral a traballar nesta materia é a expresión escrita, tarefa que estará presente durante todo o periodo de clases a través dun blog (cada día de clase dous estudantes subirán ao blog o traballado en clase). Dun caderno de clase no que, separadamente das notas ou apuntes que cada un desexe tomar, e incluírá un resumo de 6 liñas que cada estudante anotará ao finalizar cada sesión de clase. Pediranse, tamén, pequenas redaccións nas que haberá de expresarse a asunción dalgún rol vinculado á vida dos nenos pequenos ou ao traballo educativo con eles/as.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Titoría en grupo	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Traballos tutelados	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.
Prácticas externas	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas sesións de titoría dos profesores.

Avaliación

	Description	Qualification
--	-------------	---------------

Traballos de aula	Neste apartado tomaranse en consideración a participación nas actividades de clase, 20 as entradas ao blog e os comentarios a entradas doutros compañeiros, os resumos e comentarios incluídos no caderno de clase.
Traballos tutelados	Neste apartado tomaranse en consideración os traballos ou informes, individuais ou 20 en grupo, que se vaian realizando ao longo do curso baixo supervisión dos profesores. Tamén a defensa pública deses traballos se así fora solicitado.
Prácticas externas	Tomaranse en consideración neste apartado as prácticas que se organicen en aulas 10 de educación infantil . Tamén as aportacións voluntarias dos estudantes sempre que éstas teñan que ver coa temática da materia: asistencia a Congresos, participación en actividades con nenos pequenos, etc., que deberán estar debidamente xustificadas.
Probas de tipo test	Neste apartado tomaranse en consideración os resultados na proba de tipo test e/ou 30 de resposta breve que se realizará ao final de cuatrimestre.
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Neste apartado tomaranse en consideración os resultados na proba tipo tema ou de 20 resposta longa que se fará a final de cuatrimestre.

Other comments and second call

Para pasar satisfactoriamente a materia recoméndase asistir ás clases. A puntuación final será a suma das puntuacións obtidas en cada unha das partes, debendo obterse a puntuación mínima de 5 para aprobar a materia. Ásimesmo, é requisito ter aprobada a proba ou exame (2'5 sobre 5) para poder sumar as puntuacións do resto das probas e actividades obxecto de avaliación.

O formato do exame será concretado polos profesores durante a primeira semana de clase.

É probable que se programe algunha actividade en coordinación con outras materias, de xeito tal que a súa avaliación será realizada polos profesores correspondentes. De ser así, comunicarse ao alumnado no primeiro mes de clase.

Aquel alumnado que por circunstancias xustificadas non poida asistir regularmente ás clases deberá comunicarllo ao profesorado durante o primeiro mes de clases. A avaliación a adoptar con este será a realización dunha proba teórica dos contidos da materia (70%) e dun traballo práctico tutelado (30%).

As competencias non adquiridas na convocatoria de xaneiro (1º período) poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. Neste caso, manterase a nota das probas/actividades xa superadas ata esta segunda convocatoria.

Este documento é unha declaración de intencións sobre o traballo do alumnado na materia, polo que a información aquí contida ten carácter orientativo e pode sufrir lixeiras modificacións derivadas do consenso co grupo clase ou circunstancias imprevistas.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datos exames*):

Á <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

- ZABALZA, M., Didáctica de la Educación Infantil, Narcea, 2008
- ZABALZA, M., Diseño y desarrollo curricular, Narcea, 2000
- ZABALZA, M. y otros, La calidad en la educación infantil, Narcea, 2008
- Willis, A. y Ricciuti, H. , Orientaciones para la escuela infantil de cero a dos años, Morata, 2000
- MARINA, J.A., El cerebro infantil, Up (Ariel), 2011
- MAJEM y ÓDENA, Descubrir jugando, Octaedro, 2007
- Goldschmied, E. y Jackson, S. , La Educación Infantil de 0 a 3 años. , Morata, 2000
- Gardner, H. , Las Inteligencias múltiples. , Paidós, 1998
- Fortunato, Aldo , La educación de los niños como proyecto de la comunidad. , Octaedro, 2006
- Borghi, Q. , Los talleres en Educación Infantil. Espacios de crecimiento. , Graó, 2005
- Antón, Montserrat , Planificar la etapa 0-6. , Graó, 2008, 2ª edic.
- Borghi, Q., Educar en el 0-3, Graó, 2010

Outras referencias, revistas e links de interese iranse aportando durante o desenvolvemento das clases.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203
Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103
Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Other comments

A proposta docente que se presenta pretende habituar aos estudantes ao manexo correcto do vocabulario e os conceptos propios do ámbito curricular. Non se trata, polo tanto, de memorizar definicións, nomes e datas senon de comprender con claridade o significado dos termos e nocións que servirán de material de traballo nesta e noutras materias do bloque. Vivir a educación é moito máis que saber empregar unhas ferramentas técnicas. Os nenos e nenas pequenos precisan de mestres e mestras que saiban traballar cun estilo comprometido e alegre capaz de xerar neles ilusión por aprender cousas novas; que saiban ir abríndolles camiños novos no seu desenvolvemento. É por iso que daremos moita importancia, a través da escritura, á forma en que cada estudante vive e sente no mundo da infancia.

As clases desta materia contarán co apoio dos materiais que a disposición do alumnado estarán na plataforma de teleformación TEMA.

Seguindo a filosofía BYOD ("bring your own device"), poderanse traer ás clases aqueles dispositivos móbiles (tablets, smartphones, ipods, etc) que o alumno/a considere relevantes no seu proceso de ensino-aprendizaxe. Espérase do alumnado un uso eficiente e ético destes dispositivos na clase.

IDENTIFYING DATA**Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil**

Subject	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil			
Code	O05G110V01103			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Doval Ruiz, María Isabel			
Lecturers	Doval Ruiz, María Isabel			
E-mail	mdoval@uvigo.es			
Web				

General description Esta materia cumpre un papel fundamental derivado do seu carácter instrumental e formativo:

- Ten un carácter instrumental porque traballa as competencias necesarias para o manexo das tecnoloxías como ferramentas para a busca, o tratamento, a organización e a representación da información. Neste senso, serve de apoio a outras materias do plano de estudos
- Ten un carácter formativo porque ofrece unha nova visión de cómo ensinar e cómo aprender na escola dentro da sociedade da información e o coñecemento. Nesta materia terás a oportunidade de coñecer, analizar e valorar cal é o novo papel do profesor, dos alumnos e dos elementos que configuran o acto didáctico, cal é a nova maneira de ensinar e aprender coa tecnoloxía. Así coñecerás, entre outras cousas, novos recursos didácticos con base tecnolóxica, cómo deseñar e elaborar materiais didácticos empregando a tecnoloxía, qué estratexias de traballo empregar coas novas tecnoloxías na escola,...

Por último, como mestre será necesario que sexas capaz de axudar ós teus alumnos a desenvolverse neste novo entorno tecnolóxico pero cunha visión crítica e reflexiva, que lle permita descubrir nas tecnoloxías unha ferramenta non só para o ocio e o tempo de lecer, senón tamén para a súa formación como cidadáns libres e responsables.

Competencias de titulación

Code	
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
- Analizar o contexto da actual sociedade da información e reflexionar sobre o novo contorno social e educativo que xeran as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TICs), dando lugar á necesidade de adquirir novas competencias persoais e profesionais.	saber	A9 A11 B2 B6 B9 B13 B15 B21
- Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.	saber saber facer	A7 B1 B6
- Construír unha base de coñecementos, actitudes e habilidades técnicas útiles para o futuro mestre no desenvolvemento da súa actividade profesional que lle permitan unha axeitada utilización dos recursos tecnolóxicos ao seu alcance, analizando e reflexionando sobre as implicacións que a devandita utilización ten no deseño e desenvolvemento curricular.	saber saber facer	A7 A9 A11 B2 B5 B6 B9 B15 B21
- Ser quen de buscar, seleccionar e avaliar ou deseñar e construír materiais didácticos en soporte tecnolóxico adaptados ás características dos alumnos e dos contidos de aprendizaxe, así como de realizar unha proposta didáctica de integración curricular en contextos específicos.	saber saber facer	A7 A11 B2 B5 B6 B15
- Adquirir as habilidades necesarias para o manexo técnico, a produción de materiais e a utilización didáctica dos diversos medios e recursos tecnolóxicos: cámara fotográfica, cámara de vídeo, videoproxector, ordenador, impresora, escáner e Internet, etc.	saber facer	A7 B5 B6 B15
- Adquirir as habilidades necesarias para unha axeitada xestión da información con fins educativos: busca, selección, tratamento, organización e representación da información.	saber facer	A7 A11 B5 B6 B15
- Reflexionar criticamente sobre os determinantes sociais, psicolóxicos e ideolóxicos dos procesos de comunicación e formación mediados por tecnoloxía.	saber	A7 A11 B5 B6 B15
- Desenvolver as capacidades de colaboración, participación activa e traballo en equipo como instrumentos básicos da formación como futuros docentes, e tomar conciencia de que o ensino é un labor de equipo.	Saber estar / ser	A7 A11 B5 B6 B9 B15
- Traballar autonomamente, cun posicionamento académico e unha actitude investigadora ante os procesos educativos en xeral e a educación virtual ou e-learning, en particular.	Saber estar / ser	A7 B5 B6 B15
- Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e da comunicación.	saber facer	A7 B5 B6 B15
- Abordar a análise de campo mediante metodoloxía observacional empregando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.	saber facer	A4 A7 B1 B5 B6

- Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas.	saber saber facer	A7 A12 B1 B6 B9 B15
--	----------------------	------------------------------------

---

Contidos

Topic	
PARTE TEÓRICA	10 temas
Tema 1: As TIC na sociedade da información	1.1. Alfabetización tecnolóxica e competencia dixital 1.2. Impacto social e educativo da cultura audiovisual e dixital 1.3. Papel dos centros educativos na sociedade da información
Tema 2: A integración das TIC en contextos educativos	2.1. Factores que inflúen na súa integración 2.2. Perspectivas curriculares e modelos de integración das TIC 2.3. Proxectos europeos, nacionais e galegos de implantación das TIC nos centros 2.4. m-learning (mobile learning) e o movemento BYOD (Bring Your Own Device) nos centros educativos.
Tema 3: Recursos multimedia para a educación	3.1. Concepto, clasificación e características dos multimedia educativos 3.2. Funcións e orientacións para o uso didáctico do multimedia educativo 3.3. Selección e avaliación de multimedias educativas. 3.4. Deseño e elaboración de materiais didácticos multimedia.
Tema 4: Recursos web para a educación	4.1. Ferramentas de comunicación en educación 4.2. Aplicacións educativas da Web 2.0 4.3. Metodoloxías de traballo con Internet na aula: webquest, cazas do tesouro...
Tema 5: Novas posibilidades educativas e desafíos na rede	5.1. Seguridade da infancia en Internet 5.2. Entornos virtuais de ensinanza-aprendizaxe 5.3. Traballo colaborativo con TIC 5.4. Realidade aumentada
Tema 6: A linguaxe audiovisual e os medios de comunicación de masas	6.1. Lectura de imaxes. A imaxe dixital. 6.2. A televisión e a publicidade na aula. 6.3. Outros medios de comunicación de masas na aula.
Tema 7: Utilización educativa do vídeo e do cine	7.1. Funcións do vídeo na ensinanza 7.2. Metodoloxía, uso e explotación didáctica dos vídeos 7.3. Integración do cine en educación
Tema 8: Inclusión educativa con apoio das TIC	8.1. As tecnoloxías de apoio a diversidade: tipoloxías e funcións. 8.2. Criterios para a súa inclusión no curriculum. 8.3. Ventaxas e criterios para o uso das TIC na inclusión do alumnado.
Tema 9: Novos recursos TIC para os procesos de ensino- aprendizaxe	9.1. Do libro de texto ao libro dixital 9.2. Metodoloxía de traballo coa pizarra dixital interactiva (PDI) na aula 9.3. Espazos TIC: aula de informática, ordenador na aula ou aprendizaxe ubicua
Tema 10: A avaliación e a titoría a través das TIC	10.1. O portafolio e a rúbrica para a avaliación e seguemento de aprendizaxes 10.2. A acción titoral mediada por TIC

PARTE PRÁCTICA

Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo en espazos especiais con equipamento especializado. As prácticas, que se concretarán na primeira semana de clase en función dos coñecementos previos dos alumnos e a disponibilidad de recursos, serán proxectos de traballo individuais ou en pequeno grupo e xirarán en col dos seguintes eixos:

1. Ferramentas para o traballo colaborativo en rede.
2. Análise e selección de materiais e recursos educativos en formato dixital
3. Planificación e deseño de materiais e recursos educativos en formato dixital
4. Ferramentas para a titoría, xestión e organización do centro e aula.
5. Periódico escolar dixital
6. TV e radio dixital escolar
7. Dispositivos móbiles na aula (tablets, smartphone, iPod...) e BYOD
8. Protección de datos e seguridade da infancia en Internet
9. Realidade aumentada
10. Libros electrónicos
11. Stop-motion
12. Mapas sonoros xeo-referenciados
13. Robótica en educación infantil
- 14 Calquera outro relacionado coa materia e previamente negociado coa profesora

O produto final será un E-PORTFOLIO que se elaborará ao longo do cuadrimestre e que deberá conter, entre outros, a colección ou recompilación en formato dixital de cada unha das tarefas e reflexións que cada alumno irá ensamblado, mantendo e coidando.

O resultado final da parte práctica será defendido oralmente ao final do cuadrimestre. Dita sesión incluírá a defensa dunha parte do proxecto en inglés e unha sesión póster.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	2	4	6
Titoría en grupo	2	10	12
Prácticas en aulas de informática	30	45	75
Sesión maxistral	16.5	16.5	33
Cartafo/dossier	2	14	16
Probas de tipo test	0.5	3.5	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0.5	3.5	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos vinculados a cada un dos temas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Van encamiñadas a guiar todo o proceso de aprendizaxe proporcionando documentación, resolvendo dúbidas, orientando traballos, corrixindo propostas, etc.
Prácticas en aulas de informática	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de forma autónoma. A última práctica consistirá na exposición e defensa dos traballos desenvolvidos e unha sesión póster.
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou práctica a desenvolver individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
--	-------------

Traballos de aula	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Prácticas en aulas de informática	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Tarefas de ampliación de contidos da materia e realización de actividades vencellados ás clases teóricas	10
Prácticas en aulas de informática	Producción das actividades prácticas de laboratorio.	25
Cartafol/dossier	Resultados das actividades prácticas de laboratorio en formato e-portfolio. Inclúe a defensa e a exposición do produto final e a sesión póster.	25
Probas de tipo test	Probas tipo test e de resposta breve sobre os contidos teóricos da materia.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas tipo tema ou de resposta longa sobre os contidos teóricos da materia	10

Other comments and second call

- Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima na teoría (2'5 puntos sobre 5) e nas prácticas (2'5 puntos sobre 5). As competencias non adquiridas na convocatoria de xuño serán avaliadas na de xullo e, de no superarse, non se gardarán as notas para o curso seguinte.

- Para ser calificados/as a través da avaliación continua requírese a asistencia do alumnado, ó menos, ó 70% das sesións prácticas e teóricas respectivamente. Outras situacións excepcionais que merezan un trato específico analizaranse no seu momento.

- As datas de realización do exame final-oficial, que realizará obrigatoriamente o alumnado non asistente para superar a materia serán as que figuran no calendario de exames da Facultade.

- O lugar de publicación das calificacións e da revisión será no taboleiro de anuncios do despacho do profesorado responsable e/ou na Plataforma Tema-Faitic ou en calquera outro espazo dixital que se lle especifique. Se o alumno/a non especifica durante a primeira semana de clase, enténdese que dá o seu permiso para que os seus datos (nome completo e DNI) aparezan nos listados de notas, tanto en Faitic como noutro espazo. A data de revisión será a publicada pola facultad ou no seu defecto polo profesorado.

- Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non as clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Na Web da Facultade pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*).

Bibliografía. Fontes de información

Raposo Rivas, M., *Novas tecnoloxías aplicadas a educación: aspectos técnicos e didácticos*, 2002,

Martínez Figueira, M.E. (coord), *TIC para a inclusión do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo*, 2013, Vigo: Universidade de Vigo

Cebrian De la Serna, M.; Gallego Arrufat, M.J. , *Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento*, 2011, Madrid: Pirámide.

Raposo Rivas, M. e Martínez Figueira, M.E. (coord), *As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible*, 2012, Noia: Toxosoutos

Outras lecturas recomendadas:

Libros:

Raposo Rivas, M. e Doval Ruiz, Mª I. (2005) *Practicando con TICs en contextos formativos*. Ourense: Aceroplus.

Cabero Almenara, J. (Coord); Alonso García, C. M. y otros (2007) *Tecnología educativa*. Madrid: McGraw-Hill, Interamericana de España.

Cabero Almenara, Julio y Romero Tena, Rosalía (coords.) (2007) *Diseño y producción de TIC para la formación*. Barcelona: UOC Editorial.

Cabero, J; Córdoba, M. y Fernández Batanero, J. M. (Coords.) (2007) *Las TIC para la igualdad. Nuevas tecnologías y atención*

a la diversidad. Sevilla: Eduforma.

Salinas, J., I. Aguaded e J. Cabero (coords.) (2004) Tecnologías para la educación: diseño, producción y evaluación de medios para la formación docente. Madrid: Alianza Editorial.

Un completo listado de revistas, bases de datos, canais en Youtube e outros recursos electrónicos serán facilitados durante a primeira semana de clase a través da plataforma de teleformación da Universidade de Vigo.

Recomendacións

Other comments

RECOMÉNDASE: 1) Asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas. A asistencia considérase fundamentalmente para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes, do grao de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais. Máis de 3 faltas supón a presentación obrigatoria do alumno/a ao exame práctico da materia. 3 ou menos faltas terán que recuperarse do modo acordado coa profesora. 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, un tratamento de textos, unha base de datos e un programa de presentacións), do correo electrónico e Internet. 3) Actitude favorable e receptiva para a experimentación e exploración das posibilidades que ofrecen as tecnoloxías no eido educativo. 4) Que o alumnado non asistente o comunique o antes posible para determinar as alternativas metodolóxicas e de avaliación que se van seguir. 5) Emprego efectivo e ético da tecnoloxía móbil na aula. 6) Dispor de conta en Gmail e Uvigo 7) Dispor de conta en Dropbox

---

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos**

Subject	Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos			
Code	O05G110V01104			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinator	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Lecturers	Sueiro Domínguez, Encarnación			
E-mail	encarnacion.sueiro.dominguez@ser			
Web	http://			
General description	Trátase dunha materia de carácter básico, situada no primeiro curso do grao de educación infantil. Facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos psicolóxicos (memoria, cognición, linguaxe, etc.) ao longo do período de 0 a 6 anos. Estes coñecementos son nucleares na formación de mestres/as que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento de nenos e nenas a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Coñecer as características dos estudantes de infantil así como os seus contextos coa finalidade de estimular e potenciar o desenvolvemento persoal de nenos e nenas.	saber saber facer	A2 A3 A6 B1 B8 B12
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da personalidade dos estudantes de infantil.	saber	A2 A6 B1 B12 B13

Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas en psicoloxía do desenvolvemento na idade infantil.	saber facer	A2 A3 B2 B3 B6 B8
Promover o traballo autónomo e en equipo coa finalidade de mellorar o logro académico e desenvolver estratexias que permitan posteriormente participar na mellora dos procesos de desenvolvemento a través das prácticas educativas.	saber facer Saber estar / ser	B3 B9 B11 B15

Contidos

Topic	
Paradigmas e teorías do desenvolvemento humano.	Desenvolvemento psicolóxico. Estudo do desenvolvemento humano. Controversias conceptuais. Modelos e teorías explicativas do desenvolvemento.
Desenvolvemento físico e psicomotor.	Desenvolvemento prenatal e neonatal. Control do corpo e actividade psicomotriz. Esquema corporal. Lateralización.
Desenvolvemento cognitivo.	Desenvolvemento da atención. Desenvolvemento da memoria e utilización de estratexias. Orixes da representación mental e sistemas de representación. Razoamento e utilización de regras.
Desenvolvemento comunicativo e lingüístico.	Inicios da comunicación e a interacción social. Comunicación preverbal. Intención comunicativa. Desenvolvemento da linguaxe: fonolóxico morfosintáctico, semántico e pragmático. Comunicación, linguaxe e pensamento.
Desenvolvemento da personalidade e afectivo-sexual.	Temperamento e desenvolvemento da personalidade. Vocabulario básico/técnico elemental. A nosa orixe. Vínculo afectivo e apego. Desenvolvemento da emocións. Coidados básicos do corpo. Coñecemento dun mesmo: Autoconcepto e Autoestima. Identidade de xénero e roles. Abusos sexuais e como evitalos. Preguntas que adoitan realizar as e os menores.
Desenvolvemento social: interaccións e relacións sociais.	Coñecemento social e desenvolvemento de normas e valores. Relacións con iguais. Os irmáns. Interaccións sociais e xogo. Agresividade. Conduta prosocial. A parella, a familia e os vínculos familiares e a colaboración de todas as persoas nas actividades domésticas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	13	14	27
Presentacións/exposicións	16	44	60
Traballos tutelados	6	18	24
Outras	2	0	2
Cartafol/dossier	5	20	25

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades dirixidas a tomar contacto e recoller información do alumnado e presentación da materia.

Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos da materia ou as directrices dos traballos ou actividades a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	Proposta e resolución de actividades e traballos de grupo na aula baixo a supervisión da docente.
Presentacións/exposicións	Presentación por escrito dos traballos realizados e a súa exposición, individualmente ou en grupo, na aula.
Traballos tutelados	O alumnado por escrito e oralmente na aula, actividades ou exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil.

Atención personalizada

	Description
Presentacións/exposicións	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.
Traballos de aula	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.
Traballos tutelados	Orientacións ao alumnado de forma presencial (na aula ou en titoría) ou non presencial sobre cuestións relacionadas co desenvolvemento da materia.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Presentación por escrito e exposición na aula, individualmente ou en grupos, dos traballos desenvolvidos.	20
Traballos de aula	Exercicios, traballos e actividades realizadas na aula baixo as directrices ou supervisión do profesorado. Pode estar vinculada ao desenvolvemento de actividades autónomas do estudante.	10
Traballos tutelados	O estudante presenta por escrito e oralmente, actividades ou exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil.	20
Cartafol/dossier	Carpeta que inclúe de forma sistematizada un conxunto de documentos e evidencias 20 realizados polos estudantes de xeito individual e colectivo que son indicadores de cal foi o seu traballo respecto a un proxecto de traballo determinado, na que debe mostrarse dominio abondo dos contidos, relacións significativas entre os contidos e debe estar expresada de xeito sistematizado e coherente.	
Outras	Traballo autónomo tutelado relacionado cos contidos da materia	30

Other comments and second call

Na convocatoria de Xullo, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No caso de que algún estudante non poida ser obxecto dunha avaliación continua, nin o seu traballo poida ser titorizado polo docente, ademáis de presentar un traballo relacionado coa materia, individualmente ou en pequeno grupo, realizará unha proba de elaboración que terá en conta tanto os contidos teóricos como os contidos prácticos, onde a nota final será a media entre as dúas obtidas, e tendo que estar ambas superadas, para poder ser calculada.

No seguinte enlace pódese consultar o día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

Â <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Delval, J. (1994). *El desarrollo humano*. Madrid: Siglo XXI.

Donaldson, M. (1979). *La mente de los niños*. Madrid: Morata.

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (comps.) (1999). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva*. Madrid:

Alianza Editorial.

Perinat, A. (2003). *Psicología del desarrollo. Un enfoque sistémico*. Barcelona. Editorial UOC

Bibliografía Complementaria

Baltes, P. B., Reese, H. W. & Nesselroade, J. R. (1981). *Métodos de investigación en psicología evolutiva: enfoque del ciclo vital*. Madrid: Morata

Berger, K.S. y Thompson, R.A. (1997). *Psicología del desarrollo: Infancia y Adolescencia*. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Clemente, R. A. y Hernández, C. (1996). *Contextos de desarrollo psicológico y educación*. Málaga: Aljibe

Córdoba, A. I.; Descals, A. y Gil, M.D. (2006). *Psicología del Desarrollo en la Edad Escolar*. Madrid: Pirámide

Corral, A. y Pardo, P. (2001) *Psicología Evolutiva I. Introducción al desarrollo*. Madrid: UNED

Craig, G.J. (1997). *Desarrollo Psicológico*. México: Prentice-Hall Hispanoamericana.

Delgado, B. (2009). *Psicología del Desarrollo. Desde la Infancia a la vejez*. Madrid: McGrawHill

García Madruga, J.A. y Pardo, P. (1997). *Psicología Evolutiva, Vol. 2*. Madrid: UNED.

García Madruga, J.A.; Gutiérrez Martínez, F. y Carriedo López, N. (2002). *Psicología evolutiva II. Desarrollo cognitivo y lingüístico. Vol. 1*. Madrid: UNED. Pp. 287-322.

Giménez-Dasi, M. y Mariscal, S. (2008). *Psicología del Desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia*. Madrid: McGraw Hill

González, A.M., Fuentes, M.J., de la Morena, M.L. y Barajas, C. (1995). *Psicología del desarrollo: teoría y prácticas*. Málaga: Aljibe.

Hoffman, L., Paris, S. y Hall, E. (1995). *Psicología del desarrollo hoy (Vol. 1 y 2)*. Madrid: McGraw-Hill.

Martí Sala, E. (1991). *Psicología evolutiva: teorías y ámbitos de investigación*. Barcelona: Anthropos.

Morrison, G.S. (2005). *Educación Infantil*. Madrid: Pearson.

Ortega, R. (1999). *Crecer y aprender. Curso de Psicología del desarrollo para educadores*. Madrid: Visor

Palacios, J. y Rodrigo, M. J. (2001). *La familia como contexto de desarrollo humano*. Madrid: Alianza.

Papalia, D. y Olds, S.W. (2010). *Desarrollo humano*. Bogotá: McGraw-Hill Interamericana.

Pérez, M. (1995). *Nuevas perspectivas en psicología del desarrollo*. Madrid: Alianza.

Rice, F.P. (1997). *Desarrollo Humano. Estudio del Ciclo Vital*. México: Prentice-Hall.

Trianes, M.V. y Gallardo, J.A. (coord.) (2004). *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicología: Fundamentos psicológicos da intervención temperá/O05G110V01304

Psicología: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/O05G110V01402

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Other comments

(*)RECOMÉNDASE: - A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.- A asistencia continuada ás sesións de clases para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudantes- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

IDENTIFYING DATA**Sociology: Sociology of education**

Subject	Sociology: Sociology of education			
Code	O05G110V01105			
Study programme	(*)Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	1st
Language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Casado Neira, David			
Lecturers	Casado Neira, David Gómez Suárez, Águeda			
E-mail	dcneira@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/dcneira			
General description	(*)Nesta materia abórdanse os aspectos sociais (nin pedagóxicos, nin didácticos) que inciden na educación primaria.			

Competencies

Code	
A4	(*)Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A6	(*)Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A8	(*)Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A10	(*)Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	(*)Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	(*)Capacidade de análise e síntese
B2	(*)Capacidade de organización e planificación
B3	(*)Comunicación oral e escrita
B5	(*)Coñecemento de informática
B6	(*)Capacidade de xestión da información
B7	(*)Resolución de problemas
B8	(*)Toma de decisións
B9	(*)Traballo en equipo
B11	(*)Habilidades nas relacións interpersoais
B12	(*)Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	(*)Razoamento crítico
B14	(*)Compromiso ético
B15	(*)Aprendizaxe autónoma
B16	(*)Adaptación a novas situacións
B17	(*)Creatividade
B18	(*)Liderado
B20	(*)Iniciativa e espírito emprendedor
B21	(*)Motivación pola calidade

Learning aims

Subject competences	Typology	Competences
(*)Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas. Poder usar as achegas teóricas da socioloxía como unha ferramenta de análise e comprensión da realidade.	Know How	A12 B1 B13 B14
(*)Coñecer a evolución da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar para poder interaccionar coas familias.	know	A10 B13
(*)Comprender as demandas institucionais da educación no contexto actual (familia, relacións de xénero e interxeracionais, multiculturalidade e interculturalidade, discriminación e inclusión social, desenvolvemento sostible, impacto das linguaxes visuais).	know Know How	A12 B1 B12 B13
(*)Analizar o impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das tecnoloxías, os cambios nas relacións de xénero e interxeracionais, a multiculturalidade e a interculturalidade, a discriminación e inclusión social e o desenvolvemento sostible.	know Know How	A4 B1 B13
(*)Descubrir os aspectos sociais non pedagóxicos implicados nos procesos educativos (conxuntura económica, evolución do mercado de traballo, transformacións sociais...).	know Know How	A6 B1 B21
(*)Adquirir destrezas para solicitar información e analizar sobre os puntos anteriores a través do traballo autónomo e en equipo.	Know How Know be	A10 B2 B6 B9
(*)Comprensión de textos complexos, resumir e articular información complexa ou de fontes diferentes.	Know How	A8 B1 B6
(*)Competencias para tarefas colaboradoras: capacidade de escoitar e comprender os demais, capacidade para facerse entender (oral, escrita), adaptación e calendarios de traballo e a cumprimentación das tarefas e os tempos, adaptar e reorganizar o traballo, asumir a responsabilidade propia e do grupo.	know Know How Know be	A10 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Contents

Topic	
(*)Conceptos xerais de socioloxía.	(*)Sociedade, cultura, socialización...
(*)Socioloxía da infancia.	(*)A infancia como categoría social. Infancia e escolarización.
(*)Evolución da familia.	(*)Cambios sociodemográficos e acceso ao mercado de traballo.
(*)Educación e cidadanía.	(*)Xénero, multiculturalidade, discriminación, inclusión social, participación na vida política e económica...).
(*)Contexto social e política educativa.	(*)Demandas sociais da educación e reformas educativas.
(*)Culturas familiares e cultura escolar.	(*)Reproducción cultural e factores sociais do rendemento escolar (clase, xénero...).
(*)Escola, familia e comunidade.	(*)Relación entre educación familiar, demandas da comunidade e práctica na escola.
(*)Reproducción social e cultural.	(*)Currículo oculto e socialización na aula.
(*)O centro educativo como escenario social.	(*)Socioloxía da interacción na aula e resolución de conflitos.
(*)Os media na educación.	(*)Impacto e uso das tecnoloxías na educación.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Group tutoring	8	8	16

Tutored works	13	42	55
Master Session	28	0	28
Multiple choice tests	2	34	36
Jobs and projects	2	13	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Group tutoring	(*)Directrices de elaboración do traballo, supervisión e resolución de dúbidas
Tutored works	(*)Elaboración dun proxecto de investigación
Master Session	(*)Explicación de contidos teóricos

Personalized attention

	Description
Group tutoring	
Tutored works	
Jobs and projects	

Assessment

	Description	Qualification
Group tutoring	(*)Avaliación continua (seguimento do traballo en aula e traballo autónomo)	25
Tutored works	(*)Memoria do traballo de investigación (proxecto e resultados)	35
Multiple choice tests	(*)Exame final sobre os contidos teóricos da materia	40

Other comments and second call

Sources of information

Recommendations

IDENTIFYING DATA**Comunicación: Lingua galega**

Subject	Comunicación: Lingua galega			
Code	O05G110V01201			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Language	Galego			
Department	Filoloxía galega e latina			
Coordinator	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Lecturers	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
E-mail	ramong@uvigo.es			

Web

General description A especialidade de Grao en Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha ampla formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio cabal da ferramenta básica e imprescindible na comunicación: a lingua. Tal competencia é condición sine qua non para a transmisión de coñecementos e para formar os discentes dun xeito integral. Tres son as destrezas que os profesores deben perfeccionar nas aulas para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe desta materia: a capacidade lectora (comprensión, ritmo, dicción), a expresión oral (corrección, claridade, fluidez) e a expresión escrita (corrección, cohesión, propiedade).

O futuro mestre de Educación Infantil deberá, polo tanto, adquirir un nivel adecuado de lingua galega que lle permita o dominio das destrezas arriba sinaladas (lectura expresiva, expresión oral e expresión escrita) para levar a cabo unha tripla tarefa: utilizar a lingua galega como lingua normal no ensino, servir de modelo de corrección lingüística aos seus alumnos e detectar e corrixir os erros que estes poidan cometer na lingua oral e na escrita.

Competencias de titulación**Code**

- A2 Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
- A4 Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
- A5 Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
- A6 Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
- A11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
- B1 Capacidade de análise e síntese
- B2 Capacidade de organización e planificación
- B3 Comunicación oral e escrita
- B4 Coñecemento de lingua estranxeira
- B7 Resolución de problemas
- B11 Habilidades nas relacións interpersoais
- B12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- B13 Razoamento crítico
- B14 Compromiso ético
- B15 Aprendizaxe autónoma
- B17 Creatividade
- B18 Liderado

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber Saber estar / ser	A4 A6 B3 B11 B13 B14
Falar, ler e escribir correcta e axeitadamente en galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A6 A11 B1 B2 B3 B11 B13 B15
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	saber saber facer	A5 A6 A11 B1 B3 B13 B17
Coñecer a fonética e a ortografía da lingua galega.	saber saber facer	A6 B3 B15
Coñecer a gramática da lingua galega.	saber saber facer	A2 A6 A11 B1 B3 B12 B15
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A6 A11 B3 B18
Comprender as regras de formación de palabras polas que a lingua galega enriquece o seu vocabulario por vía interna.	saber	A6 B1 B3 B7
Coñecer e utilizar adecuadamente un léxico suficiente para expresarse con precisión na exposición oral e na redacción de textos.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A6 B3 B4 B7 B11 B12 B15

Contidos

Topic

Fonética e ortografía	O uso das grafías e o sistema fonético galego. A acentuación gráfica. Palabras de ortografía dubidosa. Os signos de puntuación.
-----------------------	--

Gramática

Substantivo e adxectivo.
Artigo.
Pronome persoal.
Demostrativo.
Posesivo.
Indefinidos e numerais.
Relativos, interrogativos e exclamativos.
O adverbio.
O verbo. O infinitivo conxugado. As perífrases verbais.
Os elementos de relación: preposicións e conxuncións.
A sintaxe oracional. Concordancia nominal e correlación verbal. A construción da oración.

Léxico e Formación de palabras

Palabras patrimoniais, semicultismos e cultismos.
Grupos consonánticos.
Sufixos e terminacións.
Familias léxicas irregulares.
Interferencias léxicas. Neoloxismos.
A precisión léxica: selección do léxico, incorreccións comúns, tópicos e abusos.
Procesos de formación de palabras e morfoloxía léxica.
Derivación: prefixación e sufixación.
Parasíntese.
Composición.
Outros procedementos.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas e/ou exercicios	13	17	30
Traballos tutelados	1	10	11
Presentacións/exposicións	0	10	10
Actividades introdutorias	6	0	6
Estudos/actividades previos	3	12	15
Sesión maxistral	26	48	74
Outras	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Nas clases prácticas corríxense os exercicios (iniciados na aula ou na casa tras o estudo da materia), e despois coméntanse as dúbidas que puidesen quedar. Cada novo exercicio recolle aspectos esenciais do tema recién tratado e aspectos varios dos temas anteriores para propiciar unha retroalimentación da aprendizaxe.
Traballos tutelados	Elaboración dun texto escrito seguindo unha destas modalidades: o enfoque creativo do narrador-autor ou o enfoque expositivo e crítico do xornalista-ensaísta. Trátase de aprender os procedementos específicos e os procedementos comúns de ambos os dous enfoques: como se elabora un texto, cales son as técnicas para citar apropiadamente, de que maneira se debe proceder á hora de transmitir unha información, cales son as pautas axeitadas para a presentación dun traballo escrito, en que consiste a corrección lingüística, a cohesión estrutural e o uso axeitado dos signos de puntuación.
Presentacións/exposicións	Exposición oral dun tema de libre elección durante un mínimo de dez minutos. O tema debe ter o praxe previo do profesor e ha de figurar na parte posterior da ficha.
Actividades introdutorias	Presentación do sistema de traballo que debe interiorizar cada alumno para conseguir uns bos resultados. Avaliación inicial mediante un modelo de exame semellante ao que o discente deberá afrontar para superar a materia. Explicación das modalidades básicas na elaboración dun texto escrito.
Estudos/actividades previos	Lectura individual de tres obras literarias, que o profesor indicará cando comece o curso.
Sesión maxistral	Desenvolvemento do programa da materia, con especial atención á gramática do idioma.

Atención personalizada

Description

Sesión maxistral	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.
Traballos tutelados	Orientacións sobre os criterios para a elección do tema oral e daqueles aspectos que o alumno debe ter en conta: interese da proposta, exposición formal do tema, fluidez e corrección lingüística. Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida aos exercicios que contén a Guía de ortografía e morfosintaxe que se pon a disposición dos alumnos.

Avaliación		
	Description	Qualification
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas tipo test. Proba oral.	20
Traballos tutelados	Elaboración dun documento de expresión escrita: estrutura, construción sintáctica, cohesión, propiedade léxica, emprego axeitado de signos de puntuación. O texto mecanografado (20-23 liñas) presentarase conforme ás normas e aos modelos explicados na aula. O alumno entregará este escrito cando se presente á proba de expresión oral.	25
Outras	EXAME	55

Other comments and second call

CONVOCATORIAS E CALENDARIO DE EXAMES

A ficha persoal, cos datos persoais, a foto pegada e a proposta de tema oral na parte posterior, debe entregarse no mes de xaneiro. Non se recolle despois deste tempo.

Alumnos que cursen por vez primeira lingua galega: quedan convocados ás 17 horas na primeira titoría de xaneiro.

Alumnos NON ASISTENTES, por motivos laborais ou doutra índole: quedan convocados no despacho (Pavillón 2) o último sábado de xaneiro ás 17 horas. Non se admiten excepcións.

O SISTEMA DE AVALIACIÓN É O MESMO PARA OS NON ASISTENTES. IDEM AS DATAS DOS EXAMES, QUE FIGURAN DESEGUIDO.

(1). Probas tipo test de lectura:

1ª primeiro xoves lectivo de febreiro

2ª primeiro xoves lectivo de marzo

3ª primeiro xoves lectivo de abril

(2). Traballo de expresión escrita: segundo xoves lectivo de febreiro. Inaprazable.

(3). Exame práctico. 1ª Convocatoria: 15 de maio, 9´30 h. Aula Multiusos. Inaprazable. Proba oficial.

(4). Exposición oral: nos días seguintes ao exame oficial, unha vez que se faga pública, no despacho do profesor, a lista de aprobados do exame oficial. É entón cando deben presentar tamén o traballo de expresión escrita (2) mecanografado, de acordo cos criterios sinalados na Guía de ortografía e morfosintaxe.

O Sistema de avaliación mantense idéntico para a 2ª Convocatoria. Data: 29 de xuño 9´30h. Aula Multiusos.

Na 2ª convocatoria unicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao cuadrimestre.

A superación do Exame Práctico (3) permite conservar esa nota para os seguintes cursos académicos. Nese caso mantéñense tamén, se están aprobadas, as notas da Comprensión Lectora, da Expresión escrita ou da Exposición oral. Estas prerrogativas PÉRDENSE se na Exposición oral a duración do relatorio é inferior aos dez minutos obrigados.

RECUPERACIÓN DAS PROBAS DE LECTURA TIPO TEST

- Alumnos de cursos precedentes que teñen pendentes estas probas.

Exame 1ª Convocatoria: día 15 de maio, 18 h. Aula Multiusos

Exame 2ª Convocatoria: día 29 de xuño, 18 h. Aula Multiusos

- Alumnos do curso regular. 2ª Convocatoria: día 29 de xuño, 18 h. Aula Multiusos

Titorías: martes e mércores de 17 h. a 20 h.

En caso de acudir ás titorías desde outra localidade, cómpre comunicalo a semana previa mediante correo electrónico a ramong@uvigo.es, por se a causa dalgún Consello de Departamento non puidese estar ese día. Este correo ten un uso restrinxido e o profesor non responderá a través del a dúbidas ou preguntas sobre a materia.

ORIENTACIÓNS AOS ALUMNOS

Todo o que comente o profesor na aula en relación coa lingua constitúe materia de estudo. Tamén o vocabulario que aparece nos exemplos e nos exercicios. A Guía de ortografía e morfosintaxe é un esquema para o seguimento das clases. Advírtese que pode ter engadidos ou modificacións en cada novo curso académico.

Os alumnos que aproben os tres libros e non superen a materia neste curso deberán repetir as 3 probas de comprensión lectora no curso seguinte, nas datas que se publicarán a tal efecto, a menos que aproben os tres libros con 8'5 como cualificación mínima en todos: neste caso manterán a nota neste apartado ata a fin dos seus estudos.

Todas as notas estarán expostas durante un mes no despacho (Edificio 2, planta baixa, nº 6). Os estudantes deben ser responsables e preocuparse de coñecerlas e de apuntalas. Por iso, o profesor non atenderá a preguntas relativas ás cualificacións de cadaquén (nin no presente curso nin nos sucesivos).

Por se puidesen producirse cambios de última hora, no seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado datas exames):

Â <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Feixóo Cid, X., Gramática da lingua galega. Síntese práctica, Vigo, Xerais, 2004,

Palacio Sánchez, X.A. e Xove, X., Dicionario da lingua galega, Vigo, Obradoiro-Santillana, 2005,

VV.AA., Dicionario castelán-galego de usos, frases e sinónimos, Vigo, Xerais, 2007,

Gutiérrez Izquierdo, Ramón, Lingua Galega: Guía de ortografía e morfosintaxe, Ed. do autor,

Beltrán Carballeira, R., Manual práctico de galego, A Coruña, Baía, 2006,

---

Recomendacións

Other comments

Estratexias de aprendizaxe

Os estudantes que queiran superar a materia sen dificultades deben atender aos seguintes consellos:

* O rendemento depende do estudo continuado da materia. É case imposible asimilar toda a materia mediante o estudo intensivo ao final do curso académico. A dificultade é maior se non se asiste ás clases ou se posterga a materia para outras convocatorias.

* Os alumnos deben realizar individualmente os exercicios que propón o profesor, sen consultar cos compañeiros nin recorrer ao material de estudo. Os exercicios só serán eficaces se se realizan despois do estudo diario da materia impartida.

* É moi conveniente que as lecturas se fagan de forma reflexiva, reparando no uso da linguaxe. Deste xeito, pódese obter un coñecemento intuitivo da lingua, que ten gran rendemento á hora de fixar na mente as formas e as estruturas correctas dun idioma.

* Practicar a expresión oral resulta indispensable. Os galegofalantes han de evitar a enganosa suficiencia derivada da práctica oral do idioma, pois nun rexistro formal é indispensable unha fala depurada de dialectalismos, castelanismos e vulgarismos. Na avaliación desta destreza conta tanto a fluidez como a corrección.

IDENTIFYING DATA**Educación: Desenvolvemento motor**

Subject	Educación: Desenvolvemento motor			
Code	O05G110V01202			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Díaz Pereira, María del Pino			
Lecturers	Díaz Pereira, María del Pino			
E-mail	pinod@uvigo.es			
Web				
General description	As condutas motrices desempeñan un papel transcendental no desenvolvemento e aprendizaxe durante a primeira infancia. A importancia do estudo das características e evolución dos cambios que se producen na motricidade infantil é innegable, xa que coñecendo mellor como se aprende, podemos ensinar dun modo máis efectivo.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Comprender o proceso de aprendizaxe e desenvolvemento motor de 0 a 6 anos.	saber	A2 A8
Adquirir recursos e estratexias para a intervención óptima no proceso de aprendizaxe e desenvolvemento motor.		A2
Interpretar e empregar os diferentes instrumentos de medida e avaliación da aprendizaxe e desenvolvemento motor.	saber saber facer	A1 A3
Adquirir recursos necesarios para o deseño de tarefas acordes co nivel de desenvolvemento motor dos nenos/as.	saber saber facer	A3
Sensibilizar das diferentes fontes de diversidade na aula e da necesidade de atención personalizada en función das diferenzas en capacidades, intereses, culturas, xéneros,...	Saber estar / ser	A4

Contidos

Topic	
-------	--

BLOQUE INTRODUCTORIO. Conceptos previos sobre aprendizaxe e desenvolvemento motor

1. O ser humano/veno como un todo integral
2. A conduta motora é ALGO MÁIS que o movemento observable, é un proceso e non só un resultado.
3. A diversidade de tarefas motrices
4. Múltiples capacidades subxacen ao movemento.
5. A conduta motora evoluciona desde os movementos reflexos do recentemente nado, ata as habilidades motrices específicas máis complexas,
6. Que factores ou procesos actúan nestes cambios? . Desenvolvemento, maduración, crecemento, aprendizaxe
7. A aprendizaxe motora: como aprendemos e elementos implicados na aprendizaxe

BLOQUE TEMÁTICO I: O COMPORTAMENTO MOTOR
Factores implicados na competencia motriz

1. AS CAPACIDADES PERCEPTIVO-MOTRICES
  - 1.1. Percepción corporal. O esquema corporal
Factores que integran a dimensión da corporalidade
Trastornos psicomotores da concienciación corporal
  - 1.2. Percepción espacial. Espacialidad.
Factores que integran percepción espacial
Trastornos relacionados coa percepción espacial
  - 1.3 Percepción temporal.
Factores que integran a percepción temporal
Trastornos na percepción temporal
2. As CAPACIDADES COORDINATIVAS.
3. FACTORES CUANTITATIVOS DO COMPORTAMENTO MOTOR. AS CAPACIDADES FÍSICAS
4. A CREATIVIDADE MOTRIZ

BLOQUE TEMÁTICO II: DESENVOLVEMENTO MOTOR
O proceso de cambio das Habilidades *Motrices Fundamentais

1. CONCEPTO E CLASIFICACIÓN DAS HABILIDADES MOTRICES
2. HABILIDADES MOTRICES FUNDAMENTAIS. PATRÓN EVOLUTIVO E PATRÓN MADURO
  - 2.1 HABILIDADES MOTRICES CORPORAIS
    - A marcha
    - A carreira
    - O salto
    - O xiro
  - 2.2. HABILIDADES MOTRICES MANIPULATIVAS
    - Lanzamento
    - Recepción
    - Golpeo
    - Patada

BLOQUE TEMÁTICO III: RECURSOS PARA A AVALIACIÓN DO DESENVOLVEMENTO MOTOR INFANTIL

- 1.1. Para que se avalía?
- 1.2. Cando se avalía?
- 1.3. Que se avalía?
2. PROBAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PSICOMOTRIZ
  - 2.1. Laboratorio e aparellos para avaliar coordinación motora
  - 2.2. Escala de avaliación da psicomotricidade en idade Preescolar (EPP)
  - 2.3. Exame Psicomotor (Linares, P.L.)

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	7	14	21
Estudos/actividades previos	4	8	12
Presentacións/exposicións	4	8	12
Prácticas de laboratorio	22	44	66
Sesión maxistral	14	21	35
Cartafol/dossier	2	0	2
Probos de tipo test	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Traballos de aula	O estudante desenvolverá exercicios de diferente índole (mapas conceptuais, estudo de casos, deseño follas observación...) vinculados ao marco conceptual desenvolvido na sesión maxistral.
Estudos/actividades previos	Trátanse de actividades dirixidas a motivar e tomar contacto de cara á iniciación a un bloque temático. Farase basicamente a través da lectura de artigos ou outros recursos bibliográficos.
Presentacións/exposicións	Exposición escrita e oral por parte do alumnado ante o docente e compañeiros dun tema relacionado cun "problema empírico" abordado nas prácticas de laboratorio.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas coa finalidade de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvolveranse no laboratorio de avaliación motora ou ben na aula de educación física.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos fundamentais da materia. A metodoloxía será participativa.

Atención personalizada

	Description
Estudos/actividades previos	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Prácticas de laboratorio	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Presentacións/exposicións	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Probas de tipo test	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Cartafol/dossier	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría, como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa dun deseño de intervención para estimular o desenvolvemento motor na etapa de Educación Infantil	20
Probas de tipo test	A proba de avaliación consistirá nun exame escrito tipo test que recollerá cuestións teóricas e prácticas relacionadas cos bloques de contidos que conforman a materia.	40
Cartafol/dossier	Os criterios para a avaliación do cartafol da materia serán: - Identificación correcta das competencias traballadas en cada bloque temático - Elaboración de mapa conceptual dos contidos teóricos para cada bloque - Evidencias empíricas das prácticas de laboratorio realizadas - Exposición ao gran grupo dunha das prácticas realizadas	40

Other comments and second call

SISTEMA DE AVALIACIÓN CONTINUA (PARA ALUMNOS QUE ASISTEN A CLASES PRÁCTICAS):

PROBA OBXECTIVA

PORTAFOLIOS

EXPOSICIÓN

40% (4 puntos)

40% (4 puntos)

20% (2 puntos)

Para optar por este sistema evaluativo é imprescindible a asistencia ao 80% das prácticas (un mínimo de 11 prácticas).Â Â

Para superar a materia en necesario aprobar ambas as partes (mínimo de 2 puntos na proba obxectiva, e mínimo de 3 puntos no portafolios)

SISTEMA DE AVALIACIÓN PARA ALUMNOS QUE NON ASISTEN A CLASES PRÁCTICAS

L@s alumn@s que non poidan asistir ás prácticas serán avaliados cos mesmos criterios que os alumnos asistentes, pero ademais da entrega do portafolios, terán que realizarÂ unha "proba escritaÂ de avaliación de competencias prácticas" ao finalizar a materia.

As competencias non adquiridas na primeira edición das actas (mes de Xuño), serán de novo avaliadasÂ noÂ mes de xullo.

Na seguinte ligazón pode consultarse día/hora/lugar do exame (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Â

Â

Bibliografía. Fontes de información

Ruiz, L. M, Competencia motriz. Elementos para comprender el aprendizaje motor en Educación Física Escolar, Madrid:Gymnos,

Bañuelos, F.S., Bases para una didáctica de la educación física y el deporte, Madrid: Gymnos,

Ruiz, L.M., Desarrollo motor y actividades físicas, Madrid: Gymnos,

Fernández, E., Gardoqui, M.L. y Sánchez, F., Evaluación de las habilidades motrices básicas, Barcelona: Inde Publicaciones,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/O05G110V01503

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Other comments

---

1. Asistir ao primeiro día de clase resultará moi beneficioso para comprender os obxectivos xerais da materia e a súa dinámica organizativa. Na primeira sesión da materia achegarase unha visión de conxunto e anticiparase as tarefas e actividades que serán desenvolvidas.
  2. Será especialmente importante acudir ás titorías das profesoras, así como a visita frecuente á plataforma docente da nosa Universidade TEMA. Nela poderás atopar todas as actividades que deberás realizar para a túa formación e a superación desta materia.
  3. A túa condición de alumno/a da Universidade de Vigo, ábreche as portas a moitos recursos, ofertas e servizos. No SIOPE encontrarás toda a información sobre as posibilidades formativas, culturais e deportivas que podes encontrar na nosa Universidade.
-

IDENTIFYING DATA**Educación: Organización do centro escolar**

Subject	Educación: Organización do centro escolar			
Code	O05G110V01203			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Cid Sabucedo, Alfonso Pérez Abellás, Adolfo			
Lecturers	Cid Sabucedo, Alfonso Pérez Abellás, Adolfo			
E-mail	apabellas@uvigo.es acid@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia forma parte do módulo 5 Organización do espazo escolar, materiais e habilidades docentes; de carácter básico con 6 créditos ECTS; situada no primeiro curso no segundo cuadrimestre. Pretende proporcionar aos estudantes uns coñecementos científicos e as técnicas necesarias para reflexionar sobre os distintos aspectos e ámbitos da organización escolar para poder reflectilos nunha realidade concreta, é dicir, nun Centro da nosa Comunidade Autónoma. Intenta tanto pola actualidade dos contidos, como polos ámbitos que abrangue, espertar o interese dos estudantes polos aspectos que tradicionalmente non se trataban nos currículos académicos.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información

B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e legislativos da actividade educativa e situar a escola no sistema educativo español, no contexto europeo e internacional.	saber	A1 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B18 B20 B21
2. Coñecer a lexislación que regula as escolas de Educación Infantil e a súa estrutura e os modelos de organización do espazo en educación infantil.	saber	A1 A3 A9 B1 B6 B8 B13 B21
3. Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación, e saber ser flexible no exercicio da función docente.	saber	A1 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B12 B16 B18 B20 B21

4. Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade no ámbito escolar, os horarios saber e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso harmónico e integral dos estudantes.		A1 A3 A4 A5 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B16 B17 B18 B22
5. Planificación das secuencias de aprendizaxe e organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B17 B18 B21
6. Saber traballar en equipo con outros profesionais e colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do ámbito co fin de planificar secuencias de aprendizaxe e organizar situacións de traballo na aula e no espazo de xogo identificando as peculiaridades do período de 0-3 anos e de 3-6 anos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A4 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18 B21

7. Ter unha imaxe realista de un mesmo, actuar conforme ás propias conviccións, asumir responsabilidades, tomar decisións e relativizar as posibles frustracións.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A9 A10 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B17 B18 B20 B21
8. Tomar conciencia da complexidade dos procesos educativos en xeral e os procesos de ensinanza e aprendizaxe nas etapas obrigatorias do sistema educativo.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A9 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18 B21
9. Analizar e aplicar distintas estratexias metodolóxicas para organizar os espazos, materiais e tempos en función de diferentes modelos didácticos e das características e necesidades do alumnado.	saber saber facer	A1 A2 A3 A5 A6 A7 A9 A11 A12 B1 B2 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B17 B18 B21
10. Coñecer experiencias internacionais e exemplos de experiencias innovadoras en educación infantil e aplicarlas na aula.	saber	A1 A9 A11 A12 B1 B2 B12 B17 B18 B19 B21

11. Participar na definición de proxecto educativo e na actividade xeral do centro atendendo a criterios de control de calidade.

saber A1
 saber facer A3
 Saber estar / ser A9
 A11
 A12
 B1
 B2
 B7
 B8
 B9
 B13
 B17
 B18
 B21

Contidos	
Topic	
1.- FUNDAMENTACIÓN CONCEPTUAL	1.1.- A organización escolar. 1.2.- O centro como unidade organizativa: funcións directivas de xestión pedagóxica e administrativas. 1.3.- O centro e a comunidade educativa.
2.- SUBSISTEMA AMBIENTAL/CONTEXTUAL	2.1.- A estrutura do sistema escolar: características e niveis.
3.- SUBSISTEMA DE PLANIFICACIÓN	3.1.- Autonomía institucional. 3.2.- Formulacións Institucionais.
4- SUBSISTEMA ESTRUCTURAL	4.1.- A estrutura organizativa. 4.2.- Organización dos recursos humanos. 4.3.- A organización dos recursos materiais. 4.4.- A organización dos recursos funcionais.
6.- SUBSISTEMA DE DIRECCIÓN E LIDERADO	6.1.- A dirección nas organizacións educativas. 6.2.- Os proxectos de dirección. 6.3.- Da dirección ao liderado.
8.- ORGANIZACIÓN ESCOLAR DIFERENCIADA	8.1.- Análise de experiencias de organización. 8.2.- Referencia de modelos e elementos estudados a centros de educación infantil.
9.- A ORGANIZACIÓN ESCOLAR NO PRÁCTICUM	9.1.- Achegas da Organización Escolar ao Prácticum.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	6	8
Titoría en grupo	10	11	21
Seminarios	10	20	30
Traballos de aula	12	24	36
Sesión maxistral	17	34	51
Probas de tipo test	2	2	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Esta sesión servirá para presentarlle aos estudantes a materia: competencias, contidos, planificación, metodoloxía, atención personalizada, avaliación e bibliografía.
Titoría en grupo	A través delas o profesor facilitará e orientará os estudantes no seu proceso formativo, podendo ser obxecto de atención calquera das facetas ou dimensións que inciden no mesmo (aspectos académicos, actudinais, persoais, sociais...). Computa na avaliación continua.
Seminarios	A través dos seminarios abordaránse temas específicos, que permitan profundizar os contidos da materia. É dicir, utilizaranse como complemento das clases teóricas. Computan na avaliación continua.
Traballos de aula	Os estudantes, de forma individual ou en grupos, realizarán proxectos supervisados polo profesor. Computan na avaliación continua.

Sesión maxistral	A través desta metodoloxía farase a presentación dos temas loxicamente estruturados coa finalidade de facilitar información organizada seguindo criterios axeitados á finalidade dos mesmos. Consistirá na exposición verbal por parte do profesor dos contidos da Organización Escolar. Computa na avaliación continua.
------------------	--

Atención personalizada

Description	
Titoría en grupo	Durante a realización das metodoloxías de tutoría, estudo de casos e realización de proxectos, os mesmo que durante a realización de portafolios/dossieres e traballos; é dicir, durante o tempo en que se realizan estas actividades prestarase a atención adecuada aos estudantes ao obxecto de atender e resolver as súas dúbidas referidas á materia de organización do centro escolar.

Avaliación

	Description	Qualification
Titoría en grupo	Durante a realización das titorías en grupo aténdese ao estudante na súa aprendizaxe segundo os seus perfís diferenciados e individualizados. No seu desenvolvemento realizarase unha avaliación continua e formativa empregando os procedementos de: Observación (rexistros, listas de control, etc.)	Ata un 15
Sesión maxistral	Como actividade avaliadora ten por obxecto avaliar as actividades e tarefas realizadas durante a súa execución. Para iso empregaranse os procedementos de: Preguntas intercaladas durante o desenvolvemento da lección. Técnicas de autoavaliación. Informes sobre actividades realizadas.	Ata un 25
Seminarios	Na avaliación desta actividade terase en conta a búsqueda de documentación, lecturas e intervencións realizadas.	Ata un 20
Traballos de aula	Teranse en conta os seguintes criterios: 1. Aspectos formales (15%) 2. Calidade dos traballos (70%) 3. Exposición oral e resposta as preguntas plantexadas (15%)	Ata un 20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Para aprobar é necesario obter o 60% das respostas correctas.	Ata un 20

Other comments and second call

A nota final da materia ten dous compoñentes:
 1º.- A/s puntuación/é obtinidas polo traballo realizado durante o curso (AVALIACIÓN CONTINUA)
 2º.- A cualificación obtida na PROBA DE RESPONSA CURTA (exame)
 Aínda que, para superar a materia a nota do exame ten que ser, como mínimno, un 60% do valor da mesma
 No caso de non superar a materia na primeira convocatoria, a nota da AVALIACIÓN CONTINUA manterase para a segunda convocatoria **Con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación**

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.Â

No seguinte enlace pódese consultarÂ día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

Â <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

- A. I. Pérez Gómez, La cultura escolar en la sociedad neoliberal, Morata, 1998,
- A. Cid Sabucedo, Macroorganización Escolar. El sistema educativo, estructura y características, Departamento de Didáctica e Organización Escolar, 1996,
- I. Cantón Mayo, Las organizaciones escolares: hacia nuevos modelos, FUNDEC, 2000,
- Mª T. González González (Coorda), Organización y getión de centros escolares, Prentice-Hall, 2003,
- M. Lorenzo, Organización scolar. La construcción de la escuela como organización, Ediciones Pedagógicas, 1995,
- A. Cid Sabucedo, Los proyectos de dirección. , Aurea, 2000,
- A. Cid Sabucedo, El clima escolar, Tórculo,2002,
- J. Gimeno Sacristan, El valor del tiempo en educación, Morata, 20089,
- J. Gimeno Sacristan, El sistema educativo. Una mirada crítica, CISS-Praxis-Cuadernos de Pedagogía, 2004,
- M. A. Zabalza Beraza, La calidad de la educación infantil, Narcea, 2005,

Mª L. García Rodríguez, Organización de la educación infantil, Escuela Española, 1996,
C. Grau Rubio, Educación Especial. De la integración escolar a la escuela inclusiva, Promolibro, 1998,
L. Selmi y A. Turrina, La escuela infantil a los tres años, Morata/MEC, 1998,
L. Selmi y A. Turrina , La escuela infantil a los cuatro años, Morata/MEC, 1998 ,
L. Selmi y A. Turrina , La escuela infantil a los cinco años, Morata/MEC, 1998,
M. A. Zabalza Beraza (Dir), A Educación Infantil en Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, 1998,
A. Cid Sabucedo, Practicum I: Prácticas de observación y de Investigación. Aplicación sobre el contexto donde se realiza la enseñanza, Copytema, 1996,
G. Thurles y O. Maulini, La organización del trabajo escolar: una oportunidad para repensar la escuela, Graó, 2010,

Ao tratar cada tema facilitarase a bibliografía específica.

Recomendacións

Other comments

Tendo en conta que os contidos desta materia son obxecto constante de opinións, comentarios, debates, decisións, desde os ámbitos político, administrativo, económico e social, sería conveniente para poder estar ao día a lectura de, entre outras, as revistas Comunidad Escolar (<http://comunidad-escolar.pntic.mec.es/854/portada.html>) e Participación Educativa (http://www.educacion.es/cesces/revista/presentacion_revista.htm), así como dalgún xornal.

IDENTIFYING DATA**Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación**

Subject	Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación			
Code	O05G110V01204			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicossocioeducativa			
Coordinator	Vieites García García, Manuel F.			
Lecturers	Dapia Conde, María Dolores Vieites García García, Manuel F.			
E-mail	mvieites@uvigo.es			
Web				
General description	Como materia de formación básica, a denominada Educación. Teoría e Institucións contemporáneas, da Educación ten como finalidade introducir ao futuro graduado no universo educativo a través da análise da educación como práctica cultural presente en todas as sociedades, e estreitamente relacionada con cuestións sociais, económicas e políticas. Persegue que o futuro graduado coñeza e valore, nunha perspectiva crítica, o concepto de educación, os seus procesos, axentes e institucións, xunto coa súa evolución histórica e o proceso de configuración do sistema educativo. Busca igualmente unha comprensión histórica, contextual e crítica do fenómeno educativo, que oriente finalmente a súa praxe profesional nunha perspectiva reflexiva e transformadora. Tamén se analizan os aspectos básicos do desenvolvemento histórico da educación en España e en Galicia, prestando especial atención á Educación Infantil, e ao proceso de configuración da profesión docente nesta etapa educativa.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Analizar, comprender e avaliar a educación como feito e como acción-intervención desde os marcos teóricos que nos proporcionan distintas teorías contemporáneas da educación	saber	A12
	saber facer	B1
	Saber estar / ser	B13
		B14
		B19
Analizar a evolución histórica das institucións educativas formais e non formais tendo en conta os condicionamentos sociais, políticos e normativos.	saber	A12
	saber facer	B1
	Saber estar / ser	B13
		B14

Desenvolver un coñecemento reflexivo e crítico da educación que permita comprender a complexidade do proceso educativo.	saber saber facer Saber estar / ser	A12 B1 B7 B13 B14
Valorar a acción educativa do mestre na educación infantil como un proceso de intervención profesional, o que supón explicar, xustificar e xerar pedagoxicamente a súa intervención	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B13 B21

Contidos

Topic

I. CONCEPTO E FINALIDADE DA EDUCACIÓN	Concepto de educación. Dimensións da educación. Educación en valores. Pares da educación. O universo educativo.
II. O COÑECEMENTO CIENTÍFICO DA EDUCACIÓN	Saber pedagóxico e coñecemento científico. A pedagogía como ciencia e disciplina. O coñecemento da educación e as ciencias da educación. Achegas para a praxe educativa.
III. AXENTES E INSTITUCIÓNS EDUCATIVAS	Relacións familia, escola e comunidade. A profesión docente e o proceso de comunicación. Do centro escolar á cidade educadora. Movementos e institucións educativas.
IV. TEORÍAS EDUCATIVAS CONTEMPORÁNEAS	Antecedentes e inicio da modernidade pedagóxica. A escola nova. Teorías socialistas. Teorías antiautoritarias. Teorías personalistas. Teorías críticas coa institución escolar. A teoría educativa no inicio do século XXI.
V. HISTORIA DA EDUCACIÓN INFANTIL	Nacemento e desenvolvemento dos sistemas educativos. Evolución da normativa educativa en España e Galicia. A escola infantil na súa historia e no momento actual.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Sesión maxistral	20	10	30
Debates	8	8	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	7.5	15
Seminarios	8	8	16
Traballos de aula	7	7	14
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	2	2
Probas de tipo test	0	1	1
Cartafol/dossier	0	20	20

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación da persoa responsable da docencia e do programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Sesión maxistral	Exposición por parte da persoa responsable da docencia dos contidos da materia e das bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo estudiantado.
Debates	O alumnado comentará e analizará nunha perspectiva reflexiva e crítica cuestións cunha orientación teórica e práctica vinculadas cos contidos básicos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Orientados a analizar casos, estudo de situacións, comentar textos ou afondar ou complementar os contidos da materia.

Seminarios	Actividades enfocadas ó traballo sobre un tema específico. Empregaránse como complemento das sesións maxistras, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas co marco teórico da materia.
Traballos de aula	Terán como finalidade a exposición de comentarios, recensións, actividades ou traballos de tipo individual e/ou colectivo por parte do alumnado con debate posterior.
Traballos tutelados	O alumnado deberá realizar de forma individual e/ou grupal varios traballos sobre algúns dos temas vinculados cos contidos da materia.

Atención personalizada

	Description
Seminarios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Debates	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Traballos de aula	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Traballos tutelados	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.
Cartafol/dossier	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. En todas estas actividades cabe a posibilidade de realizar un seguimento individual de cada persoa presente na aula.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Asistencia e participación activa nas actividades de aula.	10
Traballos tutelados	Traballos, comentarios ou recensións a realizar.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba de carácter escrito no que se deberán analizar documentos ou desenvolver cuestións vinculadas cos eixes temáticos do programa.	20
Cartafol/dossier	O alumnado deberá realizar un seguimento das actividades de aula e trasladalo a un documento xeral que recolla os contidos tratados na materia xunto coas súas achegas persoais.	20
Probas de tipo test	Proba de resposta curta na que o alumnado deberá escoller a resposta correcta a unha pregunta entre varias posibles.	30

Other comments and second call

O alumnado deberá comunicar ao profesorado por cal dos dous procesos de avaliación vai optar na primeira quincena do curso, agás no caso do alumnado que perda o dereito á avaliación continua por faltas de asistencia. Calquera outra circunstancia, deberá ser comunicada ao profesorado para os efectos da avaliación.

Avaliación continua para o alumnado asistente. Á Realizarse segundo os seguintes parámetros:

1. Traballos de clase: 10%. (1 punto)
2. Traballos tutelados individuais ou colectivos, que poderán consistir na lectura e comentario dun libro: 20%. (2 puntos)
3. Cartafol: 20%. (2 puntos)
4. Proba escrita na que se desenvolverán subtemas do programa: 20% (2 puntos)
5. Proba de tipo test: 30% (3 puntos)

Para obter unha cualificación positiva o alumnado deberá acadar o 50% de cada unha das porcentaxes.

O alumnado asistente que non supere o proceso de avaliación continua deberá realizar unha proba extraordinaria seguindo as instrucións do profesor coa finalidade de traballar aqueles contidos non superados e acadar as competencias a eles asociadas.

Avaliación de non asistentes. Terán a consideración de non asistentes aqueles alumnos/as que non teñan acadado o 80%

da asistencia. A ficha con foto e datos persoais deberá ser entregada ao profesorado nas dúas primeiras semanas de clase. Para a superación da materia deberá acadarse o 50% de todos os apartados sinalados na avaliación. A avaliación ordinaria e extraordinaria para o alumnado non asistente consistirá en:

1. Cartafol que conterá un desenvolvemento de varios subtemas do programa. 2 puntos.
2. Traballo individual programado co profesorado que poderá consistir na lectura e comentario dun libro: 2 puntos.
3. Proba escrita que consistirá no desenvolvemento de subtemas incluídos no temario: 6 puntos.

IMPORTANTE: No caso de superar algunha das partes da materia conservarase a cualificación para o mesmo curso académico, debendo superar unicamente as probas nas que non se obtivera a cualificación mínima sinalada máis arriba.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

Â <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica, que será complementada con bibliografía específica, de ser necesario, para cada tema ou subtema.

Bowen, J. (1992): *Historia de la educación occidental. El occidente moderno*, tomo III, Barcelona, Herder.

Carreño, M. (ed.) (2000): *Teorías e institucións contemporáneas de educación*, Madrid, Síntesis.

Colom, A. (ed.) (2005): *Teorías e institucións contemporáneas de la educación*, Barcelona, Ariel.

Colom Cañellas, A., e Núñez Cubero, Luís (2005): *Teoría de la educación*, Madrid, Síntesis.

Costa Rico, Antón (2004): *Historia da educación e da cultura en Galicia*, Vigo, Xerais.

Escolano Benito, Agustín (2002): *La educación en la España contemporánea*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Negrín Fajardo, Olegario e Vergara Ciordia, Javier (2005): *Teorías e institucións contemporáneas de Educación*, Madrid, Biblioteca Universitaria Ramón Areces.

Pozo Andrés, María del Mar (ed.) (2009): *Teorías e institucións contemporáneas de educación*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Sanchidrián, C., e Ruíz Berrio, J. (coords.): *Historia y perspectiva actual de la educación infantil*, Barcelona, Graó.

Sarramona, J. (2008): *Teoría de la Educación. Reflexión y normativa pedagógica*, Barcelona, Ariel.

Suárez Díaz, Reinaldo (2005): *La educación*, México, Trillas.

Suárez Pazos, Mercedes; Cid Fernández, X. M., e Benso Calvo, Carmen (2006): *Memoria da escola*, Vigo, Xerais.

Trilla, Jaume (coord.) (2001): *Â El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*, Barcelona, Graó.

VV. AA. (1999): *La educación en el siglo XXI: los retos del futuro inmediato*, Barcelona, Graó.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G110V01105

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Ética e deontoloxía profesional/O05G110V01902

Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

Other comments

Resulta aconsellable que o alumnado coñeza a maneira de traballar cun procesador de textos, e igualmente que saiba como facer uso dos recursos dispoñibles na rede como fontes de información pero nunca como fontes para a realización mimética de traballos.

IDENTIFYING DATA**Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil**

Subject	Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil			
Code	O05G110V01205			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Language	Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Puente Carracedo, Hipólito			
Lecturers	Puente Carracedo, Hipólito			
E-mail	hpunte@cop.es			
Web				
General description	Esta materia proporciona ao futuro docente un coñecemento detallado sobre o proceso de aprendizaxe dos seus alumnos/as e a forma de melloralo mediante procedementos de instrución axeitados.			

Competencias de titulación

Code				
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva			
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos			
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles			
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia			
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión			
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia			
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias			
B1	Capacidade de análise e síntese			
B2	Capacidade de organización e planificación			
B3	Comunicación oral e escrita			
B6	Capacidade de xestión da información			
B7	Resolución de problemas			
B8	Toma de decisións			
B9	Traballo en equipo			
B11	Habilidades nas relacións interpersoais			
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade			
B13	Razoamento crítico			
B15	Aprendizaxe autónoma			
B16	Adaptación a novas situacións			

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

Coñecer as características dos estudantes de infantil así como os seus contextos coa finalidade de estimular e potenciar o desenvolvemento persoal de nenos e nenas.	saber saber facer	A2 A3 A6 B1 B8 B12
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	saber saber facer Saber estar / ser	A4 B1 B2 B8 B12
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da personalidade dos estudantes de infantil.	saber	A2 A6 B1 B12 B13
Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período 0-6 no contexto familiar, social e escolar.	saber	A4 B1 B2
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación en psicoloxía do desenvolvemento na idade infantil.	saber facer	A2 A3 B2 B3 B6 B8
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula de infantil.	saber	A2 B1
Promover o traballo autónomo e en equipo coa finalidade de mellorar o logro académico e desenvolver estratexias que permitan posteriormente participar na mellora dos procesos de desenvolvemento a través das prácticas educativas.	saber facer Saber estar / ser	B3 B9 B11 B15
Promover o traballo cooperativo e o traballo autónomo que permita deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe con outros docentes e profesionais.	saber facer	A2 A7 A10 B6 B7 B8 B9 B11
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación en psicoloxía da educación.	saber saber facer	A2 A10 B2 B8 B15 B16
Crear e manter lazos de comunicación coa familia para incidir eficazmente no proceso educativo.	Saber estar / ser	A10 B11 B16
Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseados na aprendizaxe de competencias.	saber	A2 B1 B2
Deseñar e materializar espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade.	saber facer Saber estar / ser	A3 B11
Promover no grupo a aceptación de normas e o respecto aos demais.	saber facer Saber estar / ser	A5 B11
Coñecer, deseñar e aplicar técnicas para identificar disfuncións na aprendizaxe.	saber saber facer	A6 B1 B7 B8
Coñecer e deseñar situacións de aprendizaxe susceptibles de optimizar: o desenvolvemento de aspectos perceptivo-motrices; a linguaxe oral receptiva e expresiva; unha autoestima positiva e equilibrio emocional.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A5 A6 B3 B11

Contidos

Topic

1.Paradigmas e concepcións teóricas sobre a aprendizaxe e a aprendizaxe escolar.	Contribucións do condutismo á explicación dos procesos de aprendizaxe. Aprendizaxe por observación: a teoría social cognitiva. Aportacións do procesamento da información A teoría sociocultural de Vygotsky. A teoría de Bruner e a construción do coñecemento A teoría da aprendizaxe significativo de Ausubel. A concepción construtivista da aprendizaxe escolar.
2. Contextos e factores condicionantes da aprendizaxe na idade infantil.	Ámbitos educativos nas sociedades desenvolvidas. O contexto familiar. Funcións psicolóxicas e educadoras da familia. A interacción familia-escola. Programas de formación de pais. O contexto escolar. Características das prácticas educativas escolares. Factores persoais, contextuais e relacionais que favorecen a aprendizaxe na escola. O profesor/a: elemento clave da aprendizaxe dos alumnos/as. O alumno/a: axente, protagonista e responsable da aprendizaxe. Os contidos. Outros ámbitos educativos. Os mass media como instrumentos educativos.
3.Procesos de aprendizaxe na idade infantil.	Natureza, estrutura e formulacións teóricas sobre a intelixencia. Procesos e estratexias cognitivas e metacognitivas. Implicacións na aprendizaxe escolar. Avaliación e mellora das habilidades cognitivas.
4.Procesos afectivos e motivación académica na idade infantil.	Autoconcepto: formación e relación co rendemento académico. Emocións e aprendizaxe escolar. A motivación do estudante e a aprendizaxe escolar. Estratexias motivacionais.
5.Interacción alumno-alumno e profesor-alumno na educación infantil.	Estilos de ensino e efectividade docente. Relacións profesor-alumno: representacións, expectativas e interacción. A mediación instrucional. Interacción entre alumnos e aprendizaxe escolar.
6.TICs e aprendizaxe na etapa infantil.	O uso das TICs e a aprendizaxe escolar. O uso das TICs e a instrución.
7. Métodos e procedementos de investigación en Psicología da Educación.	Importancia da investigación nesta disciplina. Métodos de investigación Técnicas de investigación.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	9.5	0	9.5
Presentacións/exposicións	10	25	35
Actividades introdutorias	6	0	6
Traballos tutelados	11	27.5	38.5
Titoría en grupo	10	25	35
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	9	11
Cartafol/dossier	5	10	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois por escrito ao profesor, dos resultados da valoración de tres alumnos/as de educación infantil (3, 4 e 5 anos), utilizando probas adaptadas a este alumnado co obxecto de detectar posibles causas das dificultades de aprendizaxe que poida manifestar un alumno/a e actuar en consecuencia.
Actividades introdutorias	Actividades dirixidas a tomar contacto e recoller información do alumnado e presentación da materia.
Traballos tutelados	O estudante presenta no grupo pequeno oralmente, e logo ao profesor por escrito, exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil, elaborados a partir das lecturas propostas polo profesor
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida.

Atención personalizada

Description

Traballos tutelados Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao desvello o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.

Avaliación		
	Description	Qualification
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida. forma oral ou escrita.	10
Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois por escrito ao profesor, dos resultados da valoración de tres alumnos/as de educación infantil (3, 4 e 5 anos), utilizando probas adaptadas a este alumnado co obxecto de detectar posibles causas das dificultades de aprendizaxe que poida manifestar un alumno/a e actuar en consecuencia.	20
Traballos tutelados	O estudante presenta no grupo pequeno oralmente, e logo ao profesor por escrito, exercicios adaptados ao alumnado de educación infantil, elaborados a partir das lecturas propostas polo profesor.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre 30 un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30
Cartafol/dossier	O estudante presenta, oralmente no grupo pequeno, e por escrito ao profesor, 20 evidencias de cal foi o seu traballo con relación aos contidos da materia e a súa participación nos traballos de grupo.	20

Other comments and second call

Na convocatoria de Xullo, unicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No caso de que algún estudante non poida ser obxecto dunha avaliación continua, nin o seu traballo poida ser titorizado polo docente, realizará unha proba sobre os contidos teóricos, que suporá o sesenta por cento da cualificación final, e outra sobre os contidos prácticos, que representará o corenta por cento da cualificación final. Para superar a materia será preciso que en cada unha das partes (teórica e práctica) acade un cincuenta por cento da cualificación establecida para cada parte.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

Â <http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS :

Básicas

Coll, C., Palacios, J. e Marchesi, A. (comps.) (2001). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. II. Psicología de la Educación Escolar* (2ª ed.). Madrid: Alianza Editorial.

Feldman, J.R. (2000). *Autoestima ¿cómo desarrollarla?. Juegos, actividades, recursos, experiencias creativas...* Madrid: Narcea.

Baque, M. (2001), *600 juegos previos a la lecto-escritura*. Barcelona, CEAC.

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. e Valle, A. (2002). *Manual de Psicología de la Educación*. Madrid: Pirámide.

Â

Complementaria

Alonso, J. (1997). *Motivar para el aprendizaje*. Barcelona;Edebé.

Arranz, E. (coord.) (2004). *Familia y desarrollo psicológico*. Madrid: Pearsons Prentice Hall.

Beltrán, J. (1993). *Procesos, estrategias y técnicas de aprendizaje*. Madrid: Síntesis.

Beltrán, J. e Bueno, J.A. (1995). *Psicología de la Educación*. Barcelona: Boixareu Universitaria.

- Beltrán, J., Moraleda, M., Alcañiz, E., G. Calleja, F. e Santiuste, V. (1995). *Psicología de la educación*. Madrid: EUEMA.
- Bueno, J.A. e Castanedo, C. (Coord.) (2001). *Psicología de la educación aplicada* (2ª ed.). Madrid:CCS.
- Coll,C (Coord.) (1998). *Psicología de la Educación*. Barcelona: Ediuoc.
- Coll, C., Palacios, J. e Marchesi, A. (comps.) (1994). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. II. Psicología de la Educación* (octava reimpresión). Madrid: Alianza.
- González, E. e Bueno, J.A. (Coord.) (2004) *Psicología de la Educación y del Desarrollo en la Edad Escolar*. Madrid: CCS.
- González-Herrero, M.E., López, O. e Prieto, M.D. (2003) *Psicología de la Educación*. Murcia: Universidad de Murcia. ICE.
- González-Pienda, J.A., Núñez, J.C., Álvarez, L. e Soler, E (Coord.) (2002). *Estrategias de aprendizaje*. Madrid: Pirámide.
- Del Barrio, M.V. (2002). *Emociones Infantiles. Evolución, evaluación y prevención*. Madrid: Pirámide.
- Elias, M.J., Tobias S.E. e Friedlander B.S. (1999). *Educación con inteligencia emocional*. Barcelona: Plaza y Janés.
- Lantieri, L. (2009). *Inteligencia emocional infantil y juvenil. Ejercicios para cultivar la fortaleza interior en niños y jóvenes*. Madrid: Santillana.
- Martín, C. (1999). *Psicología del desarrollo y de la educación en la edad escolar*. Madrid: Librería pedagógica.
- Mayer, R.E. (2004). *Psicología de la Educación:Vol.II. Enseñar para un aprendizaje significativo*. Madrid: Pearson Prentice Hall
- Moraleda, M. (1992) (coord.). *Psicología en la Escuela Infantil*. Madrid: EUEMA.
- Pozo, J.I. (1996). *Aprendices y maestros: la nueva cultura del aprendizaje*. Madrid: Alianza.
- Puente Carracedo, H. (1997). *Autoestima e aprendizaxe -unha aportación a través do debuxo*. Vigo: Ir Indo Edicións.
- Puente Carracedo, H. (2003). *A autoestima no ensino -unha resposta práctica ó fracaso escolar-*. Vigo: Nosa Terra.
- Sampascual, G. (2001). *Psicología de la Educación*. Madrid: UNED.
- Santrock, J.W. (2002). *Psicología de la Educación*. México: McGraw-Hill.
- Sastre Vilarrasa,G. e Moreno Marimon, M.(2002). *Resolución de conflictos y aprendizaje emocional*. Barcelona: Gedisa Editorial.
- Sprinthall, N.A., Sprinthall, R.C. e Oja, S.H. (1996). *Psicología de la Educación*. (6ª ed.). Madrid: McGraw-Hill.
- Trianes, M.V. e Gallardo, J.A. (coord.) (2004). *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.
- Woolfolk, A.E. (1996). *Psicología Educativa* (6ª ed.). México: Prentice-Hall.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Psicología: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá/O05G110V01304

Psicología: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/O05G110V01402

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

IDENTIFYING DATA**Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica**

Subject	Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica			
Code	O05G110V01301			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Membiela Iglesia, Pedro			
Lecturers	Membiela Iglesia, Pedro			
E-mail	membiela@uvigo.es			
Web				
General description	Formacion inicial dos futuros mestres de Educación Infantil en educación para a saúde			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

B13 Razoamento crítico

B14 Compromiso ético

B15 Aprendizaxe autónoma

B16 Adaptación a novas situacións

B17 Creatividade

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer os principios básicos do desenvolvemento e dos comportamento saudables.	saber	A1 A2 A3 A4 A5 A8 B1 B4 B6 B13 B14 B15
2. Identificar no alumnado trastornos relacionados coa saúde: alimentación, desenvolvemento psicomotor, a atención, a percepción auditiva e visual, o sono, etc.	saber saber facer	A1 A8 B1 B12 B14 B15
3. Colaborar cos profesionais especializados en temas de saúde infantil.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A5 A8 A9 A10 A12 B2 B3 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B20
4. Detectar e valorar carencias afectivas e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A8 A10 A12 B12 B14 B15

---

5. Saber deseñar, elaborar e avaliar actividades e recursos didácticos para temáticas relacionadas coa saúde do alumnado.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B8 B13 B14 B15 B16 B17 B21
---	----------------------	---

6. Saber avaliar programacións, realizadas tendo en conta as directrices establecidas por la lexislación vixente para a etapa educativa de infantil.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B21
--	----------------------	---

Contidos

Topic

1. Concepto de saúde	Evolución histórica do concepto de saúde. Elementos que configuran o actual concepto de saúde. Factores condicionantes da saúde.
2. Aproximación al concepto de Educación para a saúde (EpS).	Modelos en EpS. Promoción da saúde. Estratexias didácticas para promover a EpS na escola.
3. Alimentación e consumo	Alimentación e nutrición. Compoñentes dos alimentos. Novos alimentos. Dieta equilibrada. Problemas asociados a unha mala alimentación. Hábitos alimentarios. Alimentación e consumo.
4. Educación afectivo-sexual	Sexualidade e as súas funcións. Identidade sexual. Sexo-xenero. Orientación sexual. Conductas sexuais.
5. Orientacións sobre o consumo de drogas	Alcohol e tabaco. Outras drogas.
6. Outros temas relacionados coa saúde	Hixiene e saúde, contaminantes e a saúde, accidentes infantís.
7. Desenvolvemento da EpS na escola.	Recursos. Actividade. Técnicas de avaliación

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	20	10	30
Traballos de aula	22	26	48
Titoría en grupo	8.5	21.5	30
Traballos tutelados	0	40	40
Probas de resposta curta	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Clases maxistrals dialogadas sobre temas de fundamentación teórica. As exposicións teóricas realizadas serán en modo presentación PowerPoint. Estas teñen por finalidade, presentar ao alumnado unha información organizada e estruturada en forma de cadros e esquemas de sínteses. Co fin de mellorar o valor didáctico deste método expositivo introduciranse elementos de motivación que inviten ao alumnado á participación, ao debate razoado e xeren un ambiente de aprendizaxe dinámica e aberto. Para que isto suceda, se incorporarán paralelamente os seguintes recursos e estratexias didácticas: exploración das ideas ou coñecementos previos dos estudantes, proxección de materiais audiovisuais, comentarios de textos, animacións, etc.
Traballos de aula	O principal obxectivo será iniciar ao alumnado no desenvolvemento de determinadas habilidades, capacidades e destrezas para traballar a Educación para a saúde nas aulas de Educación Infantil.
Titoría en grupo	Sesións presenciais que o alumno en pequeno grupo mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

	Description
Traballos tutelados	Asesoramento individual ou en grupo, na aula e nas sesións de titoría.
Titoría en grupo	Asesoramento individual ou en grupo, na aula e nas sesións de titoría.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos tutelados	Traballos e proxectos O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	40
Traballos de aula	Valorarase a asistencia regular e a participación activa nas diferentes sesións prácticas programadas na materia. Cartafol/dossier de documentos elaborados polo estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	20
Sesión maxistral		5
	Valorarase a asistencia regular ás clases e a participación activa.	
Titoría en grupo	Valoración do desenvolvemento de actividades sobre Educación para a saúde e do proceso de aprendizaxe. O alumnado, de xeito individual ou en grupo, elabora documentos ou actividades sobre distintas temáticas da materia que incluírá nun edublog. Prepara investigacións, memorias, comentarios críticos de lecturas, presentacións, vídeos, webquest, bandas deseñadas, etc. Valorarase a si mesmo a participación nos foros desenvolvidos no edublog.	20
Probas de resposta curta	Exame escrito que versará sobre os contidos teóricos do temario e as actividades realizadas no aula.	15

Other comments and second call

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo'.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación'.

Datas exames:

Consultar <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php/grado-educacion-infantil/horarios>

Bibliografía. Fontes de información

Costa Cabanillas, M. (2008): *Educación para la salud : guía práctica para promover estilos de vida saludables*. Madrid : Pirámide, D.L.

Dapía Conde (2000): *Educación para a saúde como reto do século XXI, orientacións para a súa avaliación*. Vigo: Servicio de publicacións da Universidade de Vigo.

Molina, M.C. e Fortuna, M. (2003): *Experiencias educativas para la promoción de la salud y la prevención*. Barcelona: Alertes Psicopedagogía.

Salas, C. (2008): *Educación para la salud*. Prentice Hall.

Salvador Llivina, T. e Suelves Joanxich, J.M.(2009): *Ganar salud en la escuela: guía para conseguirlo*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social: Secretaría General Técnica del Ministerio de Educación.

Serrano González, M.I.Â (2002): *La Educación para la salud del siglo XXI : comunicación y salud*. Madrid: Díaz de Santos.Â

Xunta de Galicia (2009). Decreto 330/ 2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia.

MEC (1992). La educación para la salud (pp 81-118) en MEC Infantil. Temas transversales. Ministerio de Educación y Ciencia

---

Recomendacións

Other comments

As estratexias de ensino deberán adaptarse as circunstancias que se vaian producindo o longo do curso

IDENTIFYING DATA**Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade**

Subject	Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade			
Code	O05G110V01302			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Language	Castelán			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	González Fontão, María del Pilar			
Lecturers	González Fontão, María del Pilar			
E-mail	mpfontao@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/mpfontao			

General description A materia "Escola Inclusiva e Atención á Diversidade" ven a constituir unha asignatura de Formación Básica enmarcada no 2º curso do Plan de Estudos de Formación do Grao de Educación Infantil. Esta asignatura resulta relevante para a formación do futuro docente dado que nela analízanse e desenvólvense tendencias e aportacións actuais que permiten un acercamento ós coñecementos básicos sobre a Educación en situacións de diversidade. Así, a principal aprendizaxe que se pretende suscitar a través desta materia é a relativa á natureza e problemas que afectan á educación cando se enfrenta a situacións educativas heteroxéneas en Educación Infantil.

Dacordo coa actual situación do sistema educativo precisase duns profesionais cualificados que, ademais de dispoñer dun coñecemento xeral acerca do deseño e planificación do ensino, ás características do proceso de ensino-aprendizaxe, etc., é necesario que sepan realizar esos deseños adaptados á diversidade de alumnado que teñen os centros educativos e as correspondentes aulas, tamén é preciso que coñezan as diferentes situacións educativas de nenos/as que presentan dificultades de aprendizaxe e atención co fin de descubrir e dispoñer medios e metodoloxías adecuadas, capaces de ofrecer as mellores posibilidades de educación e inclusión escolar.

Por conseguinte, esta materia, desde a perspectiva pedagóxica, constitúe un dos eixes centrais da formación do Grao en Educación Infantil xa que as competencias a desenvolver capacitarán ao futuro docente para, ademais de coñecer a normativa legal e comprender que os Proxectos de Centro han de asumir a diversidade, poder identificar diversas necesidades educativas e saber desenvolver as oportunas intervencións na aula co obxecto de realizar unha axeitada atención educativa.

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias

A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Identificar dificultades de aprendizaxe relacionadas coa atención á diversidade en contextos inclusivos	saber	A1 A2 A6 B1 B12 B21
Estructurar e promover o aprendizaxe autónomo dos alumnos á luz dos obxectivos e contenidos propios do correspondente nivel educativo, desenvolvendo estratexias que eviten a exclusión e a discriminación.	saber saber facer	A2 A3 A5 A11 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B15 B16 B20 B21
Respetar as diferencias culturais e persoais dos alumnos e demais membros da comunidade educativa.	Saber estar / ser	A3 A4 A5 A12 B10 B11 B12 B14 B16 B19

Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades e realizar actividades educativas de apoio no marco dunha educación inclusiva.	saber saber facer	A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B5 B6 B7 B8 B15 B17 B20 B21
Experimentar un clima de relación positivo e de respecto que evite a exclusión ou discriminación mediante a construción de normas de convivencia democrática, afrontando e resolvendo de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa, como modelo de relación que logo poidan aplicar a súa práctica profesional	saber facer Saber estar / ser	A3 A4 A5 B2 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B14 B16
Dinamizar có alumnado a construción participada de regras de convivencia democrática, e afrontar e resolver de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B2 B7 B8 B9 B11 B13 B14
Adquirir habilidades básicas de deseño e aplicación didáctica adaptada que faciliten a inclusión de estudantes con necesidades específicas de apoio educativo e desenvolver propostas de acción dentro dun enfoque comprensivo da educación diversificada.	saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B17 B20 B21

Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o currículo ao contexto sociocultural e as diferentes características do alumnado.	saber saber facer	A1 A3 A5 A9 A11 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B15 B17 B20
Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites.	Saber estar / ser	A4 A5 A11 B2 B7 B8 B9 B15 B20 B21
Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción entre iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, a traballo cooperativo e o esforzo individual.	saber Saber estar / ser	A2 A3 A4 A5 A11 B7 B9 B11 B14 B15 B17 B20 B21
Saber informar aos outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A4 A9 A10 A11 A12 B2 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Contidos

Topic

Bloque I. Bases conceptuais do ámbito disciplinar

1. Políticas educativas e diversidade
2. A escola integradora e a escola inclusiva.
3. Inclusión e exclusión escolar. Barreiras ó aprendizaxe.

Bloque II. Marcos de actuación no campo educativo

4. Estratexias educativas de atención á diversidade nos centros educativos.
5. Organización dos servicios profesionais (Orientadores, Profesores de Apoio,...)
6. Diagnóstico e avaliación para a atención á diversidade.
7. Medidas de atención á diversidade. Adaptacións curriculares.

Bloque III. Contextos de desenrolo

8. Escola, familia e comunidade

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	14	30	44
Resolución de problemas e/ou exercicios	13	18	31
Traballos de aula	11	4	15
Titoría en grupo	7	16	23
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta curta	2	0	2
Cartafol/dossier	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Traballos de aula	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Titoría en grupo	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.

Avaliación

	Description	Qualification
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presenciais Semipresenciais	25

Traballos de aula	Presenciais: 15% Semipresenciais: 5%	15
Traballos tutelados	Todo o alumando	20
Probas de resposta curta	Presenciais: 40% Semipresenciais: 50% Non presenciais: 80%	40

Other comments and second call

Â

1. A asistencia e participación nas actividades de clase teóricas e actividades prácticas
2. A realización dun traballo monográfico e a aprendizaxe en grupo.
3. A resolución de cuestións e problemas prácticos que se recollerán nun dossier ao final do cuatrimestre.
4. A realización dun exercicio escrito, a final de cuatrimestre, que consistirá nunha proba breve sen material.

Criterios de avaliación:

Criterios de avaliación de carácter xeral

Precisión conceptual cun nivel de adecuación e profundidade pertinente.

Asistencia, participación activa e implicación no desenvolvemento das actividades realizadas.

Colaboración no traballo realizado na clase teórica e nas actividades tuteladas.

Realización dunha proba escrita ó final do cuatrimestre.

Criterios de avaliación de carácter específico

Teoría

Precisión e dominio conceptual, nivel de análise crítico-reflexivo, amplitude e adecuación dos contidos abordados.

Â Coñecemento asentado e razoado de criterios didáctico-organizativos de aplicación no proceso de ensino-aprendizaxe co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

Prácticas de aula.

Asistencia e desenvolvemento das prácticas.

Extensión, adecuación das actividades prácticas

Plantexamento e resolución de problemas e cuestións de investigación de forma creativa

Traballo grupal

Orixinalidade, contido desenrolado e claridade expositiva

Enxuzamento crítico fundamentado de problemas extraídos da práctica en relación ás necesidades específicas de apoio educativo.

Neste sistema de avaliación teranse en conta ás diferentes características persoais e profesionais do alumnado. Para elo, a principio de curso (a primeira quincena de clases), os alumnos matriculados deberán entregar ficha e elixir a opción (de entre as seguintes) ca que desexan ser avaliados

As actividades non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Â

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Datas exames:

Consultar <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php/grado-educacion-infantil/horarios>

Bibliografía básica:

ARMAS, M. (2007). *Prevención e intervención ante problemas de conducta. Estrategias para centros educativos y familias*. Madrid: Wolters Kluwer.

ARNAIZ, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Aljibe: Málaga.

ROJAS DEL ALAMO, P. (2005). *Bases pedagógicas de la Educación Especial: Profesionales y Programas*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

LUQUE PARRA, D.J. (2006). *Orientación educativa e intervención psicopedagógica en el alumnado con discapacidad: análisis de casos prácticos*. Archidona: Aljibe.

Kyriazopoulou, M. y Weber, H. (editors) 2009. *Desarrollo de indicadores sobre educación inclusiva en Europa*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.

Bibliografía complementaria:

AINSCOW, M. (2001). *Desarrollo de escuelas inclusivas: Ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Narcea: Madrid.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

VIDAL, J.G.; MANJÓN, D.G.; HERRERA, J.A. (2005). *Guía para la programación e intervención en Educación Especial*. Madrid: EOS Gabinete de Orientación Psicológica.

SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación y recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.

SÓLA MARTINEZ, T.; LÓPEZ URQUIZAR, N. y CÁCERES RECHE, M^a. P. (2006). *Perspectivas didácticas y organizativas de la educación especial*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Información complementaria:

AA.VV. (2006). *La intervención en educación especial: propuestas desde la práctica*. Madrid: CCS.

ACOSTA, V.M. (2006). Los problemas de las personas sordas para su integración en el mundo laboral. Análisis de la realidad y propuestas de acción. *Innovación Educativa*, 16, 257-273.

ALCANTUD, F.; SOTO, F.J. (2003). *Tecnologías de ayuda en personas con trastornos de comunicación*. Nau Llibres: Valencia.

AMORÓS, P. y AYERBE, P. (2000). *Intervención educativa en inadaptación social*. Madrid: Síntesis.

BAÑASCO, M.R. (2007). *La inteligencia emocional en educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

BENITO, Y. (Coord.) (2000). *Intervención e investigación psicoeducativas en alumnos superdotados*. Salamanca: Amarú.

BARRACA, J. ARTOLA, T. (2004). La identificación de alumnos con altas capacidades a través de la EDAC. *Revista de Psicología y Psicopedagogía*, 3 (1) 3-18.

CARDONA MARTÍN, M. y otros (2001). *Adaptamos la escuela. Orientaciones ante la discapacidad motórica*. Archidona: Aljibe.

CURRAS, C. (2001). A orientación educativa e profesional en Galicia. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 25-34.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

ECHEITA SARRIOMANDIN, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea.

ELLIS, J. L. y WILLINSKY (1999). *Niños y mujeres superdotadas*. Madrid: Narcea.

ESTEBAN, R.M. (2002). Adaptaciones curriculares individuales y diversificación curricular. La respuesta del profesor a las necesidades educativas especiales. Granada Grupo Editorial Universitario.

ESTRELLA, E. (2007). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

Fernández Batanero, J. M. (2010). *Estrategias y prácticas educativas eficaces para la inclusión educativa: Un estudio de*

casos en Andalucía. Archivos Analíticos de Políticas Educativas=Education Policy Analysis Archives, 18, 22.

Fernández Batanero, J. M. (2011). A la búsqueda de elementos diferenciadores que aumentan los resultados y las expectativas de alumnos en riesgo de exclusión educativa. *Revista de educación*, ISSN 0034-8082, Nº 355, 2011, págs. 197-199.

GALLEGO ORTEGA, J.L. (2007). La gestión del aula para aprender lengua. *Innovación Educativa*, 17, 187-195.

GARCIA FERNANDEZ, J. A. (2001). Contextos escolares inclusivos e alumnos con necesidades educativas especiales. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 73-88.

GARCIA SEIJO, M.I. y FERREIRO, X. (2006). A inmigración e as súas consecuencias na escola: unha proposta de traballo para a titoría educativa. *Innovación Educativa*, 16, 111-119.

GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). La atención a la diversidad. En CID, A. (Coord.). *Practicum I. Practicas de observación para el título de Maestro* (Pp. 105-116). Orense: Copytema.

GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). *Capacidad de imagen y creatividad*. Vigo: Servicio de publicaciones de la Universidad de Vigo.

GONZALEZ FONTAO, M. P. y MARTINEZ SUAREZ, E. (2007). Evaluación cualitativa de la creatividad. *Innovación Educativa*, 17, 209-220.

GUINEY, D.; O'BRIEN, T. (2003). *Atención a la diversidad en la enseñanza y el aprendizaje. Principios y práctica*. Alianza Editorial: Madrid.

HERNANDEZ, A. (2008). *Aspectos generales y legislación internacional sobre educación especial*. Impredisur, S.L.

LOPEZ OCAÑA, A.; ZAFRA, M. (2003). *La atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria*. Octaedro: Barcelona.

LOPEZ SÁNCHEZ, M. (2006). *La dignificación del alumnado con necesidades educativas especiales*. Granada: Grupo Editorial Universitario

LOU ROYO, M.A. y LOPEZURQUIZAR, N. (2005). *Bases psicopedagógicas de la Educación Especial*. Madrid: Pirámide.

MARQUEZ, E. y GARCIA-CANO, M. (2006). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Una propuesta de innovación educativa en el aula. *Innovación Educativa*, 16, 121-131.

MARTIN, E.J. (2008). *Programación didáctica de una aula muy especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

MIÑOZ, J.M.; RIOS DE DEUS, M.P. (2004). Atención a la diversidad y calidad. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 15 (2) 413-424.

MONFORT, M. (2001). *Estimulación del lenguaje oral*. Madrid: ENTHA.

MUNTANER, J. J. (2001). A figura do profesor de apoio no proceso de atención á diversidade. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 107-128.

NIETO, J. y BOTIAS, F. (2000). *Los equipos de orientación educativa y psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.

PARRILLA, A. (2001). O longo camiño cara á inclusión. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 35-54

PUIGDELLIVOL, I. (2007). *La educación especial en la escuela integrada: una perspectiva desde la diversidad*. Editorial Graó.

RUIZ, M.C. (2008). *La educación especial en Europa*. Asociación Procompal de Profesores Comprometidos con Almería.

Salimbeni, O. (2011). Escuela y Comunidad: participación comunitaria en el sistema escolar. *Tendencias pedagógicas*, ISSN 1989-8614, Nº 17, 2011, págs. 19-31

SALVADOR MATA, F. (2000). *Comprevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe.

SALVADOR MATA, F. y GARCIA FERNANDEZ, I. (2007). Procesos cognitivos en la composición escrita de personas afectadas de parálisis cerebral. *Innovación Educativa*, 17, 229-238.

SAN ANDRES, C. (2008). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Ediciones Corintia S.R.L.

SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación y recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.

SMITH, D.D. (2003). *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Madrid: Pearson Prentice Hall.

STAINBACK, S. y STAINBACK, W. (1999). *Currículo para facilitar el aprendizaje a todos los estudiantes*. Madrid: Narcea.

THOMAS, G; LOXLEY, A. (2007). *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. Editorial La Muralla, S.A.

TOLCHINSKY, L. (2002). *Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad*. Octaedro: Barcelona.

VEGA, A. (2001). *Los centros escolares ante la inadaptación social*. Málaga: Aljibe.

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Titoría e orientación coa familia/O05G110V01303

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Other comments

É convinte certo dominio da informática en canto/relación o manexo de aplicacións de carácter xeral (tratamento de textos, internet, programa de presentación, ...). Por outra banda os estudantes tamén deben ter coñecementos mínimos do uso da biblioteca (saber realizar búsquedas de información bibliográfica, bases de datos, etc.).

IDENTIFYING DATA**Educación: Tutoría e orientación coa familia**

Subject	Educación: Tutoría e orientación coa familia			
Code	O05G110V01303			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Language	Castelán			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	González Fontão, María del Pilar			
Lecturers	González Fontão, María del Pilar			
E-mail	mpfontao@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/mpfontao			
General description	<p>La asignatura Tutoría y Orientación con la Familia, está integrada en el módulo de Formación Básica. Se imparte en el 1º cuatrimestre del 2º curso correspondiente al Plan de Estudios de Educación Infantil. Esta materia pretende ser una herramienta eficaz, práctica y operativa para el estudiante -futuro docente- al tratar de situar los procesos de orientación y tutoría en el quehacer educativo diario así como establecer planes de acción tutorial partiendo de un planteamiento educativo inclusivo y altamente personalizado en colaboración con la familia.</p> <p>Cumple un papel importante en el plan de estudios derivado de su carácter formativo al ser considerada esta materia como una pieza básica que aglutina los diferentes actos docentes y trata de contribuir a la mejora de la calidad de la enseñanza.</p>			

Competencias de titulación

Code	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético

B16 Adaptación a novas situacións

B17 Creatividade

B18 Liderado

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B21 Motivación pola calidade

B22 Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer a evolución histórica da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar.	saber	A3 A4 A10 B3 B7 B8 B12 B16
2. Coñecer e desempeñar a función titorial e orientadora en relación coa educación familiar no período de 0-6 anos e coordinando a acción educativa referida ao seu grupo de alumnos.	saber facer	A4 A5 A10 B2 B6 B7 B11 B13 B18
3. Crear y manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo	Saber estar / ser	A3 A10 B3 B11 B12 B17 B18
4. Relacionar a educación co medio e cooperar coas familias e a comunidade	saber facer	A2 A3 B10 B16 B22
5. Diseñar estratexias de apoio as familias para evitar problemáticas de desarraigo e abandono escolar	saber facer	A3 A10 B2 B3 B7 B8 B9 B14
6. Mostrar habilidades sociais para entender as familias e facerse entender por elas.	Saber estar / ser	A4 A10 B7 B8 B9 B11 B18
7. Promover e colabourar en accións dentro e fora da escola, organizadas polas familias, saber facer concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadan.		A2 A3 A4 A12 B2 B3 B4 B8 B9 B16

8. Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan a educación familiar e escolar con respecto aos cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais, a multiculturalidade e interculturalidad, discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostible.	saber saber facer	A3 A12 B12 B13 B14 B19
9. Promover a integración da familia e a comunidade aos programas de educación especial.	saber saber facer Saber estar / ser	A3 A4 A5 A6 A10 B8 B9 B11 B12 B14 B16 B21
10. Abordar e resolver problemas de disciplina na aula e conflitos na familia promovendo o traballo cooperativo e o traballo e o esforzo individuais.	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A10 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B11 B13 B18

Contidos

Topic

(*)1. Orientación y tutoría en el marco normativo actual	1.1. Marco conceptual y relación entre tutoría y orientación 1.2. El tutor, tutoría y orientación en la legislación 1.3. La orientación en la Educación Infantil
(*)2. La Acción Tutorial: organización y planificación	2.1. La Acción Tutorial en el marco de las competencias 2.2. Sentido y alcance de la Acción Tutorial 2.2.1. Perfil y funciones del profesor tutor 2.2.2. Características de la Acción Tutorial 2.3. Organización, planificación y programación de la Acción Tutorial 2.3.1. Objetivos de la Acción Tutorial 2.3.2. La Acción Tutorial en Educación Infantil 2.4. El Plan de Acción Tutorial
(*)3. Técnicas e instrumentos para la Acción Tutorial y la Orientación Educativa	(*)3.1. La importancia de las técnicas e instrumentos de intervención 3.2. Principales técnicas e instrumentos utilizados para la tutoría y la orientación educativa: 3.2.1. La observación 3.2.2. La entrevista 3.2.3. El cuestionario 3.2.4. Técnicas de dinámica de grupos
(*)4. Tutoría y orientación familiar	(*)4.1. El período de adaptación 4.1.1. La acogida de los niños 4.1.2. La acogida de las familias 4.2. El tutor ante las necesidades especiales 4.3. La participación de la familia en Educación Infantil. Intercambio de información

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	26	38
Tutoría en grupo	7	16	23

Traballos de aula	11	5	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	14	20	34
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta curta	2	0	2
Cartafol/dossier	2	2	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

	Description
Titoría en grupo	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Traballos de aula	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Ofrecerase a atención personalizada durante todo o proceso de ensino e aprendizaxe da materia en relación a realización das diferentes tarefas metodolóxicas como son a elaboración de traballos, dossier, resolución de problemas e exercicios varios que se contemplan no programa. Do mesmo xeito, realizaranse nas horas de titoría establecidas para cada caso e dúbida por parte do alumnado.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos tutelados	Semipresenciales: 30% No presenciales: 30 %	30
Traballos de aula	Solamente presenciales	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Semipresenciales: 30% No presenciales: non puntúa	30
Probas de resposta curta	Semipresenciales: 40% No presenciales: 70%	30

Other comments and second call

La evaluación que se propone va a ser una evaluación multicriterio, es decir, una evaluación que admite propuestas de valoración del alumno/a en todas las actividades que lleve a cabo (conocimientos teóricos, prácticas, trabajos, examen, ...) permitiendo una evaluación conjunta que tienda a una valoración integral del alumno/a.

As actividades de valoración implicarán:

1. La asistencia y participación en las clases teóricas y actividades prácticas.
2. La realización de un trabajo monográfico y el aprendizaje en grupo.

3. La realización de un ejercicio escrito, a final de curso.

Â Criterios de evaluación:

Teoría

- Â Identificación del concepto, las funciones, tareas y contenidos propios de acción tutorial y orientadora.
- Identificación y descripción de las principales técnicas e instrumentos de orientación y tutoría.
- Capacidad para adoptar una actitud reflexiva, activa, crítica y transformadora ante la tutoría y orientación familiar y su intervención.
- Análisis y valoración de las funciones de la familia como contexto educativo y socializador.

Â Grupo grande

- Â Â Â Â Â Â Capacidad para diseñar y aplicar distintas técnicas y estrategias para la acción tutorial y orientadora.
- Â Â Â Â Â Â Justificación de la elección de una técnica de acuerdo con los objetivos propuestos.
- Â Â Â Â Â Â Capacidad de descripción, análisis y resolución de casos prácticos propuestos

Grupo reducido/trabajo individual

- Â Â Â Â Â Originalidad de la propuesta de intervención del proyecto de aprendizaje tutorizado.
- Â Â Â Â Â Aportaciones personales.

En este sistema de evaluación se tendrán en cuenta las diferentes características personales y profesionales del alumnado. Para ello, a principio de curso (la primera quincena de clases), los alumnos matriculados deberán entregar ficha y elegir la opción con la que desean ser evaluados (presencial, semipresencial o no presencial).

Los alumnos/as que se ajusten a un tipo de criterio (A, B o C) deben puntuar en todos los aspectos que se señalan, de manera inexcusable, para poder superar la materia. Son criterios sumativos entre sí y nunca se podrá sumar si en alguno de los criterios tiene una valoración nula. Las fechas límite de presentación de la documentación se acordará al principio delcuatrimestre.

As actividades non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas"

Datas exames:

Consultar <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php/grado-educacion-infantil/horarios>

Bibliografía. Fontes de información

- ACOSTA PÉREZ, B. (2002). Escuela y familia: complementos educacionales. La Habana: Pueblo y Educación.
- ALES SIOLI, J. (2005). La mediación familiar: Teoría, análisis y regulación en España .Sevilla: Aconcagua Libros.
- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de ladiversidad . Madrid: Sanz y Torres.
- Asociación Interdisciplinaria Europea de Estudios de la Familia (AIEEF), info@aieef.org
- ALONSO TAPIA, J. (1995). Orientación educativa: teoría, evaluación eintervención . Madrid: Síntesis.
- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, M. y BISQUERRA ALZINA, R. (Coords.) (1998). Manual deOrientación y Tutoría . Praxis.
- ARNÁIZ, J. e ISÚS, S. (1995). La tutoría organización y tareas .Barcelona, Grao.
- BERNAL MARTÍNEZ DE SORIA, A. (2005). La familia como ámbito educativo. Madrid: Rialp.
- BOUCHÉ PERIS, J. H. e HIDALGO MENA, F.L. (2004). Mediación y Orientación Familiar II. Madrid: Dykinson.
- BRUNET, J.J. Y NEGRO, J.L. (1995). ¿Cómo organizar una Escuela de Padres?. (2a ed.). Vol. I y II.Barcelona: Paidósâ€MEC.
- CANOGONZÁLEZ, R. (2008). Funciones del Departamento de Orientación: La Atención a la Diversidad. EnMinisterio de Educación, Política Social y Deporte. Funciones del Departamento de Orientación . Secretaría General deEducación: Madrid, pp.161-202.
- CASTILLOARREDONDO S., TORRES GONZÁLEZ, J.A. y Polanco González, L. (2003). Acción tutorial en los Centros Educativos. Formación y Práctica. Vol. 1. Formación.Madrid: UNED.
- CASTILLOARREDONDO S., TORRES GONZÁLEZ, J.A. y Polanco González, L. (2003). Acción tutorial en los Centros Educativos. Formación y Práctica. Vol. 2. Práctica.Madrid: UNED.
- CASTRO SANTISTEBAN, M. (2007). ¿Cómo diseñar e implementar una Escuela de Padres? Manual práctico.Bogotá:

PsicoEditores.

COMELLAS, M. J. y otros (Coord.) (2002). Las competencias del profesorado para la acción tutorial . Barcelona: Cisspraxis, S.A.

COMELLAS, Mª J. (2008). Familia y escuela: compartir la educación . Barcelona: Graó.

DÍEZ DE ULZURRÚN, A. y MASEGOSA, A. (1996). La dinámica de grupos en la acción tutorial. Biblioteca de Guix. Barcelona: Craó.

GONZÁLEZ FALCÓN, I. (2009). Integración socio-educativa de los padres y madres inmigrantes en los Centros. Huelva: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Huelva.

GIL MARTÍNEZ, R. (1997). Manual para tutorías y departamentos de orientación: educar la autoestima - aprender a convivir . Madrid. Escuela Española.

LEY Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (B.O.E., de 4 de mayo).

LONGÁS, J. y MOLLÁ, N. (Coord.) (2007). La escuela orientadora . Madrid: Narcea.

LÓPEZ FRANCO, E. (1998). La familia: Nuevo contexto educativo entre el conflicto y la esperanza. Revista Complutense de Educación, val. 8, n° 2, 49-100.

LÓPEZ URQUIZAR, N. y SOLÁ MARTÍNEZ, T. (2005). Orientación escolar y tutoría . Granada: Grupo Editorial Universitario.

MARTÍN, X. y otros (2008). Tutoría. Técnicas, recursos y actividades . Madrid: Alianza Editorial.

MARTÍNEZ, R., RODRÍGUEZ, B., y GIMENO, J. (2010). Áreas de cooperación entre los centros docentes y las familias. Estudio de caso. *Educatio Siglo XXI*, 28(1), 127-

156.

MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación Familiar. Madrid: UNED.

MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P. (2009). Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención . Madrid: Sanz y Torres.

MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Mª de C. (2007). Orientación educativa y tutoría . Madrid: Sanz y Torres.

MARTÍN, R. (2003). Escuela y familia: una alianza necesaria. Buenos Aires: Troquel.

M.E.C. (Inst. Sup. de Form. del Prof.) (2006). La acción tutorial: su concepción y su práctica. Madrid: MEC-Subdirección General de Información y Publicaciones.

Mollá, N. y Longás, J. (2009). La escuela orientadora: La acción desde una perspectiva institucional. Narcea Ediciones. ISBN 8427715242

NEGROMONCAYO, A. (2006). La orientación en los centros educativos . Barcelona: Graó.

PÉREZ ADÁN, J. (2005). Repensar la familia . Madrid: EIUNSA (Ediciones Internacionales Universitarias).

RAMÍREZ CABAÑAS, J. y GAGO, L. (1995). Guía práctica del profesor-tutor (en educación primaria y secundaria) . Madrid: Narcea.

RIO DEL, D.; ÁLVAREZ, B.; BELTRÁN, S.G. y TÉLLEZ, J.A. (2003). Orientación y educación familiar . Madrid: UNED.

Ruz Martín, I. (2010). Diseño y elaboración de materiales informatizados en el ámbito de la orientación educativa y la tutoría. *Pixel-Bit: Revista de medios y educación*, ISSN 1133-8482, N°. 36, 2010, págs. 41-51

Sánchez Rodríguez, E. (2007). El período de adaptación a la escuela infantil. Gestionando los nuevos actores y escenarios de la formación en la sociedad del conocimiento / coord. por Manuel Lorenzo Delgado, 2007, ISBN 978-84-8144-398-1, págs. 393-404

SOLER NEGES, J.L. (Coord.) (2004). Orientación y tutorial . Zaragoza: Mirá Editores.

VV.AA. (2001). La acción tutorial. El alumnado toma la palabra . Barcelona: Graó.

VV.AA. (2001). Ser profesor, ser tutor. Orientación educativa para docentes. Huelva: Hergué Editorial.

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Other comments

É convinte certo dominio da informática en canto/relación o manexo de aplicacións de carácter xeral (tratamento de textos, internet, programa de presentación, ...). Por outra banda os estudantes tamén deben ter coñecementos mínimos do uso da biblioteca (saber realizar búsquedas de información bibliográfica, bases de datos, etc.).

IDENTIFYING DATA**Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá**

Subject	Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá			
Code	O05G110V01304			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Language	Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Puente Carracedo, Hipólito			
Lecturers	Iglesias Sarmiento, Valentín Puente Carracedo, Hipólito Sueiro Domínguez, Encarnación			
E-mail	hpuente@cop.es			
Web				
General description	Esta materia inclúe competencias básicas para o futuro exercicio profesional do/a Mestre/a de Educación Infantil e competencias máis instrumentais, especialmente relacionadas coa detección, prevención e intervención temperá en trastornos do desenvolvemento.			

Competencias de titulación

Code			
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia		
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B7	Resolución de problemas		
B9	Traballo en equipo		
B15	Aprendizaxe autónoma		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución.	saber	A6
Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia	saber	A8
A10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias	saber facer	A10
A11 Reflexionar sobre as prácticas para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes	saber	A11
B7 Resolución de problemas	saber facer	B7
B9 Traballo en equipo	saber facer	B7 B9
B15 Aprendizaxe autónoma	saber facer	B15

Contidos

Topic

O DESENVOLVEMENTO HUMANO	1.-A natureza do desenvolvemento humano. 2.-Determinantes do desenvolvemento . 3.-As etapas da vida.
O DESENVOLVEMENTO PRENATAL	1.- Comezo da vida e crecemento prenatal 2.- O desenvolvemento da conducta prenatal 3.- O proceso do nacemento 4.- Anomalías fetais e complicacións no parto
O NEONATO	1.-O neonato 2.-Estados e ritmos do bebé 3.-Os reflexos 4.-Desenvolvemento temperá da percepción 5.-Interacción social
A PRIMEIRA INFANCIA	1.- O desenvolvemento do cerebro 2.- O desenvolvemento das habilidades motoras 3.- A percepción 4.- A intelixencia 5.- A afectividade 6.- A Linguaxe
A SEGUNDA INFANCIA	1.- Desenvolvemento físico e psicomotor. 2.- Desenvolvemento da intelixencia. 3.- A socialización: familia e escola. 4.- A Linguaxe. 5.- A Afectividade
ATENCIÓN TEMPERÁ E TRASTORNOS NO DESENVOLVEMENTO	1.- A discapacidade intelectual 2.- A discapacidade visual 3.- A discapacidade auditiva 4.- A parálise cerebral 5.- Trastornos do espectro autista

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	9	0	9
Presentacións/exposicións	15	30	45
Actividades introductorias	3	0	3
Titoría en grupo	15	29	44
Traballos tutelados	9	29	38
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	9	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois, por escrito, ao profesor, dos resultados da valoración, mediante cuestionarios, escalas, probas adaptadas ao alumnado de educación infantil, con determinados déficits ou trastornos, co obxecto de ter a informacións máis precisa posible do seu desenvolvemento e poder adptar a intervención docente.
Actividades introductorias	Actividades dirixidas a tomar contacto e recoller información do alumnado e presentación da materia.
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida.
Traballos tutelados	Realización de traballos en pequeno grupo ou individuais sobre contidos da materia.

Atención personalizada

Description	
Traballos tutelados	Completando a titoría en grupo, na titoría individual asesorarase ao alumnado en todos aqueles aspectos nos que lle xurdan dúbidas ao deselvolver o traballo individual. Proporáselle que leve un cartafol do seu traballo persoal que será revisado tanto na titoría en grupo como na individual.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición, por grupos, diante do grupo mediano, e despois, por escrito, ao profesor, dos resultados da valoración, mediante cuestionarios, escalas, probas adaptadas ao alumnado de educación infantil, con determinados déficits ou trastornos, co obxecto de ter a informacións máis precisa posible do seu desenvolvemento e poder adptar a intervención docente.	25
Titoría en grupo	O estudante presenta no grupo clase, aspectos dos contidos da materia, previamente preparados, utilizando material proporcionado polo profesor, ademais das aportacións persoais que poida realizar o estudante, utilizando a bibliografía suxerida.	15
Traballos tutelados	Realización de traballos en pequeno grupo ou individuais sobre contidos da materia.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	30

Other comments and second call

Â Na convocatoria de Xullo, unicamente se avaliarán as competetencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No caso de que algún estudante non poida ser obxecto dunha avaliación continua, nin o seu traballo poida ser titorizado polo docente, realizará unha proba sobre os contidos teóricos, que suporá o sesenta por cento da cualificación final, e outra sobre os contidos prácticos, que representará o corenta por cento da cualificación final. Para superar a materia será preciso que en cada unha das partes (teórica e práctica) acade un cincuenta por cento da cualificación establecida para cada parte.

Bibliografía. Fontes de información

'''

'''

'''

'''

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS:

Â

Básicas

BRAZELTON, T. (2012). *Las necesidades básicas de la infancia*. Barcelona:GRAO.

PALACIOS, J.; MARCHESI, A.; COLL, C. -comp.- (2001): *Desarrollo Psicológico y Educación* (tomos I, II,III). Madrid:Alianza

GÓMEZ, A., VIGUER, P. Y CANTERO, M.J. (Coord..) (2003). *Intervención temprana. Desarrollo óptimo de 0 a 6 años*. Madrid:Ediciones Pirámide.

PÉREZ-LÓPEZ, J. Y BRITO, A.G. (Coord..) (2004). *Manual de atención temprana*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Complementarias

Â

Deaño, M. (Ed.). (2001). *Intervención temprana en la deficiencia mental*. Ourense: GERSAM.

GARCÍA, F.A. (2002). Atención Temprana: elementos para el desarrollo de un Modelo Integral de Intervención. *Bordón*, 54 (1), 39-52.

GRUPO DE ATENCIÓN TEMPRANA (2000). *Libro Blanco de la Atención Temprana*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Servicios Sociales. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalías.

MOLLÁ, M.T. Y NAVARRO, S. (2001). *Programa de estimulación para niños de cuatro a seis años*. Madrid: CEPE.

PALAU, S. (2012). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: GRAO.

VIGUER, P. (2004). *Optimización evolutiva. Fundamentos del desarrollo óptimo*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Â

Otras referencias de interese

Â

AUCOUTURIER, B. (2012). *L'enfant terrible. ¿Qué hacer con el niño difícil en la escuela?*. Barcelona: GRAÓ.

Â

BARLET, X. Y GRAS, R. (1995). *Atención temprana al bebé sordo*. Barcelona: Masson.

CABRERA, M.C. Y SÁNCHEZ, C. (1992). *La estimulación precoz. Un enfoque práctico*. Madrid: Siglo XXI.

CANDEL, I. (1993). *Programa de atención temprana*. Madrid: CEPE.

FERNÁNDEZ LLOPIZ, E. (2000). *Explicaciones sobre el desarrollo humano*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Â

FLAVELL, J.H. (1982). *La Psicología Evolutiva de Jean Piaget*. Barcelona: Paidós.

Â

FREEMAN, P. (1991). *El bebé sordo-ciego. Un programa de atención temprana* (1ª edición en español). Madrid: O.N.C.E.

GARCIA, B. e HERRANZ, P. (1996). *Los orígenes del desarrollo social: el apego*. Madrid: UNED

Â

JOHNSON-MARTÍN, N., JENS, K., ATTERMEIR, S. Y HACKER, B. (1994). *Currículo Carolina. Evaluación y ejercicios para bebés y niños pequeños con necesidades especiales*. Madrid: TEA.

MATAS, S., DE MULVEY, M.M., PAONE, S., SEGURA, E. Y TAPIA, L. (1994). *Estimulación temprana de 0 a 36 meses* (4ª ed.). Buenos Aires: Hvmánitas.

PAPALIA, D.E., e WENDKOS, S (2001), 8ª edición). *Psicología del Desarrollo*. Colombia: McGraw Hill.

Â

PEÑAFIEL PUERTO, et al (2001). *El niño en desarrollo*. Madrid: Ediciones del Laberinto.

Â

PÉREZ, M. Y CASTRO, J. (1994). *El desarrollo psicológico de los niños ciegos en la primera infancia*. Barcelona: Paidós.

PIAGET, J. (1972). *Seis estudios de Psicología*. Barcelona: Barral.

Â

SAN SALVADOR, J. (1998). *La Estimulación precoz en los primeros años de vida*. Barcelona: CEAL.

Â

SUGRAÑES, E. ET AL (2012). *Observar para interpretar*. Barcelona: GRAÓ.

Â

VALLS, J. e RIÑÓN, J. (1998). *Los aprendizajes tempranos*. Barcelona: Casals.

Â

VIDAL, M. Y DÍAZ, J. (1995). *Atención temprana*. Madrid: CEPE.

VILLA, E., AGUIRRE, M., ALVAREZ, M.J., GARRO, G., MURILLO, P. Y NARBONA, J. (1992). *Desarrollo y estimulación del niño. Durante los tres primeros años de su vida*. Pamplona: EUNSA.

VYGOTSKY, L. (1979).Â *El desarrollo de losÂ procesos psicológicos superiores*.Â Barcelona: Crítica.

Â

XUNTA DE GALICIA (1997). *Programa de asistencia integral en atención temprana de Galicia*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia. Consellería de Sanidade e Servizos Sociais.

ZULUETA, M.I. Y MOLLÁ, M.T. (2001). Programa para la estimulación del desarrollo infantil (el niño de 1 año, 2 años, 3 años y 4 años). Madrid: CEPE.

Â

Â

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/O05G110V01102

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

IDENTIFYING DATA**Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil**

Subject	Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil			
Code	O05G110V01305			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Language	Castelán			
Department	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinator	Tellado González, Fernando			
Lecturers	Tellado González, Fernando			
E-mail	ftellado@uvigo.es			
Web	http://ftellado@uvigo.es			
General description	Abordamos os diferentes sistemas da abordaxe de optimización dos procesos de aprendizaxe no desenvolvemento infantil. A avaliación das dificultades de aprendizaxe e a intervención nas mesmas mediante a aplicación dos diferentes programas para mellóraa da aprendizaxe infantil			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B7	Resolución de problemas

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas, problemas de percepción visual, auditiva e atención		A2 A3 B2
Informala.	saber saber facer	A2 A4 B1 B7
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos tipos de aprendizaxe	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3

Aplicar os coñecementos adquiridos para favorecer a aprendizaxe e o desenvolvemento en contextos diversos e plurais.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A8
A10
B1
B2
B7

Contidos

Topic	
Dificultades de aprendizaxe	Concepto de dificultades de aprendizaxe. Clasificación das dificultades de aprendizaxe
Teorías e modelos explicativos das dificultades de aprendizaxe	Conductuales Cognitivos Neuropsicoloxicos
Avaliación das dificultades de aprendizaxe	Recolleita de información. Instrumentos de recollida da información. Técnicas de recolleita de información. Aplicación de probas. Elaboración de conclusións e redacción de informes.
Intervención nas dificultades de aprendizaxe na educación infantil	Programas de mellora das capacidades cognitivas. Programas de mellora das habilidades perceptivas. Programa de mellora da atención. Programa de mellora das habilidades socio-afectivas. Programas de reforzos das aprendizaxes básicas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2.5	0	2.5
Traballos de aula	11	11	22
Traballos tutelados	7	17	24
Sesión maxistral	25	69.5	94.5
Probas de tipo test	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Outras	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Explicación do programa da materia, os núcleos de contidos, as competencias que se espera sexan alcanzadas, o sistema de traballo e de avaliación da materia
Traballos de aula	Serán realizados baixo a supervisión do profesor, serán repartidos por grupos . Ao finalizar cada traballo o grupo que o realizou explicáselo brevemente ao resto dos grupos . A elaboración do traballo sera supervisada en todo momento polo profesor , ben directamente no aula, mediante tutoría ou por medios informáticos.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Sesión maxistral	Explicación de cada un dos nucleos temáticos dos contidos da materia . o profesor dedícase estas sesións a expoñer e explicar os contidos da materia . Todo o material que se utilice sera entregado aos alumnos . Así mesmo entregásenlles os temas referidos aos contidos da materia.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Os alumnos dispoñeran de tutorías individualizadas. Tamen dispoñan de tutorías en pequenos grupos. Poden realizar consultas mediante o teléfono e o correo electrónico co profesor .
Traballos tutelados	Os alumnos dispoñeran de tutorías individualizadas. Tamen dispoñan de tutorías en pequenos grupos. Poden realizar consultas mediante o teléfono e o correo electrónico co profesor .

Resolución de problemas e/ou exercicios	Os alumnos dispoñeran de tutorías individualizadas. Tamen dispoñan de tutorías en pequenos grupos. Poden realizar consultas mediante o teléfono e o correo electrónico co profesor .
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Os alumnos dispoñeran de tutorías individualizadas. Tamen dispoñan de tutorías en pequenos grupos. Poden realizar consultas mediante o teléfono e o correo electrónico co profesor .

Avaliación		
	Description	Qualification
Probas de tipo test	Número de acertos ao que se descontara o número de erros dividido entre tres. Esto se multiplicara por dez e o resultado desta operación divídese polo número de preguntas da proba.	50 de la nota final
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Deste xeito, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A aplicación desta técnica pode ser presencial ou non presencial. Pódense empregar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc.	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade presentada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	15
Outras	Valorarase asistencia as clases prácticas.	10

Other comments and second call

A avaliación dos traballos prácticos realízase mediante a utilización da ferramenta E- rubrica

Para superar a materia é necesario ter unha nota mínima de 5 na parte teórica e 5 nos traballos

O alumnado non asistente , terá que entregar todos os traballos prácticos, realizar o exame tipo test e un exame do traballo de aula.

As actividades non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Bibliografía. Fontes de información

- garcía vidal y González Manjón , Dificultades de aprendizaje e Intervención Psicopedagógica, EOS, Madrid
- Nicasio García, Jesus, Manual de dificultades de Aprendizaje, Narcea 3ª edición, Narcea
- Molina, et al, El fracaso en el aprendizaje escolar II Un enfoque cognitivo., 2ª 1998, Algibe, Málaga
- García Sanchez, J:N, Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica., 2001, Ariel, Barcelona
- Defior,S, Las dificultades de aprendizaje: Un enfoque cognitivo, 2ª 2007, Aljibe , Málaga
- American psychiatric association, Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales, 4ª 1998, masson, Málaga
- Nicasio, J, Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica., 1ª 2001, Ariel. Barcelona

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade/O05G110V01302

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta/O05G110V01402

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Other comments

Esta materia esta vinculada as que aparecerán no terceiro curso do grao e que conforman a mención de educación especial.

IDENTIFYING DATA**Antropología: Pensamiento y cultura**

Subject	Antropología: Pensamiento y cultura			
Code	O05G110V01401			
Study programme	Grado en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	2c
Language	Castellano Gallego			
Department	Sociología, ciencia política y de la administración y filosofía			
Coordinator	Mayobre Rodríguez, Purificación			
Lecturers	Mayobre Rodríguez, Purificación Miguez Barciela, Aida			
E-mail	pmayobre@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia es una introducción al estudio de toda una problemática en la que estamos inmersos/as por el mero hecho de pertenecer a esta sociedad. El análisis se aborda desde un enfoque filosófico, es decir, autorreflexivo, crítico y autocrítico.			

Competencias de titulación

Code	
A3	Diseñar y regular espacios de aprendizaje en contextos de diversidad que atiendan a las singulares necesidades educativas de los estudiantes, a la igualdad de género, a la equidad y al respeto a los derechos humanos
A8	Conocer fundamentos de dietética e higiene infantiles. Conocer fundamentos de atención prematura y las bases y desarrollo que permiten comprender los procesos psicológicos, de aprendizaje y de construcción de la personalidad en la primera infancia
B1	Capacidad de análisis y síntesis
B3	Comunicación oral y escrita
B6	Capacidad de gestión de la información
B12	Reconocimiento de la diversidad y multiculturalidad
B13	Razonamiento crítico
B19	Conocimiento de otras culturas y costumbres

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Comprender la filosofía como saber específico que se ha ocupado de problemas que incumben a la totalidad.	saber	B1
Conocer y comprender los problemas filosóficos en su contexto y entender la vinculación con otras manifestaciones culturales del momento.	saber	A8 B13
Conocer y entender los esquemas de pensamiento que han estado y están presentes en nuestra configuración mental.	saber	A3 B13
Conocer las ideas que forjan nuestro presente en contextos multiculturales.	saber	A3 B12
Capacidad para organizar coherentemente ideas y argumento.	saber hacer	B1 B3
Capacidad para analizar, valorar y discutir argumentos ajenos.	saber hacer	B6 B13 B19

Contenidos

Topic
1.- La filosofía en un mundo global
2. La modernidad como una forma concreta de civilización
3.- Filosofías del siglo XX.

4.- La posmodernidad y el pensamiento polifónico

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Trabajos tutelados	0	40	40
Seminarios	15	22	37
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión magistral	24.5	5.5	30
Tutoría en grupo	8	0	8
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	3	30	33

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodologías	
	Description
Trabajos tutelados	Realización de un trabajo de introducción a la investigación relacionado con la temática de la materia. Exposición por parte del alumnado ante la docente y/o grupo de estudiantes del resultado del trabajo.
Seminarios	Presentación y debate de un tema de actualidad a partir del análisis de un documento escrito o gráfico.
Actividades introductorias	Introducción a la materia y explicación del tipo de actividades que se van a desarrollar durante el cuatrimestre.
Sesión magistral	Exposición de los temas del programa.
Tutoría en grupo	Entrevistas que el alumnado mantiene con la profesora de la materia para asesoramiento/desarrollo de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje

Atención personalizada	
	Description
Trabajos tutelados	Seguimiento por parte de la profesora de los trabajos obligatorios que se han de realizar para superar la materia.

Evaluación		
	Description	Qualification
Trabajos tutelados	Evaluación del proceso, resultados y presentación de un trabajo de iniciación a la investigación.	30 Para hacer media é preciso obter nesta proba polo menos o 50
Seminarios	Presentación y debate de un tema relacionado con el temario a partir del análisis de un documento escrito o gráfico.	20. Para hacer media é preciso obter nesta proba polo menos o 50
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	Examen sobre el temario de la materia.	50. Para hacer media é preciso obter nesta proba polo menos o 50

Other comments and second call

Segunda convocatoria: de no superar la materia, las competencias no adquiridas serán evaluadas en la convocatoria de julio.

Alumnado no presencial: realizará un examen (hasta 5 puntos, 50%), un trabajo (hasta 3 puntos, 30%), la lectura de dos libros (hasta 2 puntos, 20%) a determinar por la profesora o profesor de la materia. Para hacer promedio es preciso obtener, por lo menos el 50% en cada apartado.

Fuentes de información
Ayestarán, Ignacio y otros (eds.), Filosofía en un mundo global, Anthropos,
Mosterín, Jesús, Filosofía de la cultura, Alianza,
Giner, Salvador, Historia del Pensamiento Social, Ariel,
Valcárcel, Amelia, Feminismo en el mundo global, feminismo en el mundo global, Cátedra

'''

Se recomendará una bibliografía específica para los temas del programa.

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta**

Subject	Psicoloxía: Identificación, prevención e tratamento dos trastornos do desenvolvemento e da conduta			
Code	O05G110V01402			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	2c
Language	Castelán			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Lecturers	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
E-mail	sepulveda@edu.xunta.es			
Web				
General description	<p>Esta materia ten a finalidade de familiarizar ao profesor de Maxisterio con aquelas anomalías e trastornos da conduta que poidan aparecer na época escolar impedindo un normal desenrolo físico, psíquico, e intelectual, polo que, o mestre ha de adequerir os coñecementos pertinentes para minimizar os efectos negativos de estas anomalías.</p> <p>Identificar os distintos tipos de trastornos da infancia, a súas causas e as formas de intervención.</p> <p>Ha de mostrar ao mestre os conceptos e fundamentos teóricos básicos das características diferenciais da psicología infantil e os aspectos metodolóxicos específicos para o coñecemento e intervención nas condutas problemáticas da infancia que poidan interferir de xeito significativo no desenrolo persoal, social, escolar e familiar do neno nas súas deficientes manifestaciones (déficit de intelixencia, déficit de atención, hiperactividade, conduta disocial, ansiedade, trastornos afectivos, do sono, da eliminación...)</p>			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita

B6 Capacidade de xestión da información

B7 Resolución de problemas

B8 Toma de decisións

B9 Traballo en equipo

B11 Habilidades nas relacións interpersoais

B14 Compromiso ético

B16 Adaptación a novas situacións

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, equidade e ao respecto aos dereitos humanos cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva. Capacidade de organización e planificación Comunicación oral e escrita	saber saber facer	A2 A3 B2 B3
Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia no aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistemáticamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles. Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia	saber saber facer	A4 A5 B6 B7
Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvemento que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia . Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida. Habilidades nas relacións interpersonales. Compromiso ético	saber saber facer Saber estar / ser	A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B6 B11 B14
Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias. Adaptación a novas situacións	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A5 A10 B1 B3 B7 B8 B9 B16
(*)	saber saber facer	A12 B21

Contidos

Topic	
Conduta e aprendizaxe.	Condicionamento clásico. Condicionamento operante. Aprendizaxe cognitivo-social.
Técnicas de intervención nos trastornos do comportamento.	Técnicas baseadas no condicionamento clásico, no condicionamento operante e na teoría da aprendizaxe social. Técnicas cognitivas e de autocontrol.
Os trastornos do comportamento.	Conceptualización. Clasificación. Epidemioloxía. Factores de risco e protectores. O papel da familia e a escola na abordaxe dos problemas do comportamento. Modelo de intervención.
Trastornos leves da personalidade e do estado de ánimo.	Sentimentos de inferioridade. Timidez. Baixa tolerancia á frustración. Celotipias. Agresividade. Depresión. Estratexias de intervención psicoeducativa.

Trastornos da conduta	Trastorno por déficit de atención con hiperactividade. Trastorno de conduta. Negativismo desafiante. Concepto, etiología e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Hábitos nerviosos.	Concepto, etiología e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos da fala.	Tartamudez. Mutismo selectivo. Dislalias. Concepto, etiología e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos por ansiedade	Fobias. Angustia por separación. Trastorno por evitación. Ansiedade excesiva. Concepto, etiología e diagnóstico. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos da inxesta e a eliminación	Pica. Enuresis. Encopresis. Estratexias de intervención psicoeducativa.
Trastornos do desenvolvemento	Los trastornos del espectro autista. Identificación. Prevención.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos de aula	24	24	48
Sesión maxistral	22.5	73.5	96
Probos de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Explicación do programa da materia , os núcleos de contido, as competencias que se esperan que sexan alcanzadas, o sistema de traballo e de avaliación da materia.
Traballos de aula	Serán realizados baixo a supervisión do profesor nas sesións de pequeno e mediano grupo. Ao finalizar o grupo que o realizou explicará o seu traballo ao resto dos grupos. A elaboración dos traballos sera supervisada en todo momento polo profesor, ben directamente no aula como en tutoría. Nos medianos grupos os alumnos realizarán un programa de intervención sobre algúns dos trastornos obxecto de estudo. Nos pequenos grupos realizaranse actividades de reflexión sobre distintas cuestións da asignatura.
Sesión maxistral	Explicación de contidos teóricos. Nestas sesións, o profesor explicará os contidos da materia e os alumnos poden intervir propoñendo a suas dudas e opinións.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.
Traballos e proxectos	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.
Probos de resposta curta	Os alumnos disporán de tutorías individualizadas. Tamén disporán de tutorías en pequenos grupos.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Os alumnos presentarán informes escritos das actividades realizadas nos pequenos grupos.	10 da nota final.
Traballos e proxectos	Os alumnos elaborarán dous programas de intervención sobre aqueles trastornos que elixan. Presentarán informes por escrito que serán expostos na aula na data sinalada polo profesor	40 da nota final
Probos de resposta curta	As probos de avaliación consistirán en responder por escrito a preguntas de resposta curta sobre os contidos do programa da asignatura	50 da nota final

Other comments and second call

Tanto para asistentes como para non asistentes: Para aprobar a asignatura é preciso acadar o 50% da puntuación en cada unha das partes avaliadas.

Criterios de avaliación para NON asistentes: Os alumnos para ser considerados non asistentes o comunicarán por escrito ao profesor durante o mes de xaneiro; de non ser así serán considerados asistentes.

Con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

Exame: Ata o 50% da nota final. Tipo de exame igual ao dos asistentes.

Traballos e proxectos: Ata o 50% da nota final. Os alumnos terán que elaborar programas de intervención sobre dous trastornos do comportamento. As instrucións e o seguemento serán realizados nas horas de titoría, sendo obrigatoria a asistencia do alumno a un mínimo de tres sesións. A non asistencia suporá o suspenso nesa parte. Os programas serán defendidos oralmente polo alumno ao final do curso, no día e hora que o profesor sinala.

As competencias non adquiridas na primeira edición das actas (mes de Maio), serán de novo avaliadas no mes de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

López Ibor, J, Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales, Masson, 2002

Caballo, V, Manual de psicología clínica , infantil y adolescente, trastornos específicos, Masson, 2002

Gutierrez, J, Planificación terapéutica de los trastornos psiquiátricos del niño y del adolescente., S.B., 200

Millon, Trastornos de la personalidad. Mas alla del DSM-IV, Masson, 1999

Quintero.F., Trastorno por deficit de atención e hiperactividad TDAH a lo largo de la vida., Masson, 2008

, CIE-10, ,

Bibliografía Básica

Buendía, J. (2004). *Psicopatología en niños y Adolescentes. Desarrollos Actuales*. Madrid: Pirámide.

Jiménez, M. (1997). *Psicopatología infantil*. Málaga: Aljibe.

Rodríguez Sacristán, S. (2002). *Psicopatología Infantil Básica*. Madrid: Pirámide.

Bibliografía Complementaria

Ajuriaguerra. (1976). *Manual de Psiquiatría Infantil*. Barcelona: Ed.Toray-Masson.

Ayuso Gutiérrez, J. Luis. (1992). *Manual de Psiquiatría*. Madrid: Ed. Interamericana.

Beck, Aaron. (1998). *Terapia cognitiva de los trastornos*. Barcelona: Paidós Ibérica,

Belloch e outros . (1999). *Psicopatología. Vol. I y II*. Ed. McGraw Hill.

Buceta, J. M. e Bruno, A. M. (1996). *Tratamiento Psicológico de Hábitos y Enfermedades Mentales*. Madrid: Pirámide.

Caballo, Vicente. (1993). *Manual de Técnicas de Terapia y Modificación de Conducta*. Ed. Siglo XXI.

Caballo, V.E. e Simon, M.A. (2005). *Manual de Psicología Clínica infantil y del adolescente*. Madrid: Pirámide.

Caso, I. (1997). *Manual de Psicoterapias Cognitivas*. Barcelona: Paidós.

CIE - 10 (1992). (*Diccionario*) (*Clasificación Internacional de Enfermedades*) *Trastornos Mentales y del Comportamiento*. Madrid: Ed. Meditor.

DSM-IV. (1993). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, APA*.

Giménez-Dasi, M. y Mariscal, S. (2008). *Psicología del Desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia*. Madrid: McGraw Hill

González, R.(2003). *Psicopatología del niño y del adoescesnte*. Mdrid: Pirámide,

Gradillas, V. (1995). *Psicopatología Descriptiva*. Madrd: Eudema.

Gutierrez, J.R. y Rey F. (2000). *Planificación terapéutica de los trastornos psiquiátricos del niño y del adolescente*. Madrid: Smitkline-Beecham.

Harvery, F. (1976). *Trastornos de la conducta en el niño. México*: Ed. Manual Moderno.

Labrador, J. et al. (2004). *Manual de Técnicas de Modificación y Terapia de Conducta*. Madrid: Pirámide.

Lemos, S. (2000). *Psicopatología General*. Madrid: Editorial Sintesis.

Luciano, M. C. (1996). *Manual de Psicología Clínica Infantil. Infancia y Adolescencia*. Valencia: Promolibro.

- Marcelli, D. e Ajuriaguerra, J. *Manual de Psicopatología del Niño*.
- Mardomingo, M.J. (2002). *Psiquiatría para Padres y Educadores*. Madrid. Narcea.
- Martínez Roca. Editorial. *Serie de temas monográficos de trastornos de conduct*
- Mayor J. (1986). *Manual de Modificación de Conducta*. Ed. Alhambra..
- Mazet. (1995). *Psicopatología del niño y del Adolescente*. Barcelona: Médica y Técnica,
- Méndez, F.X. e Maciá, D. (2002). *Modificación de conducta con niños y adolescentes. Libro de Casos*. Madrid: Pirámide.
- Midenet. (1994). *Manual Práctico de Psicopatología Infantil*. Barcelona: Toray-Masson,
- Monedero, Carmelo. (1978). *Psicopatología General*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Ortega-Monasterio. (1993). *Lecciones de Psicología Médica*. Barcelona: PPV.
- Pérez Álvarez, M. e outros. (2003). *Guía de Tratamientos Psicológicos Eficaces" Tomo III. Infancia y Adolescencia*. Madrid: Pirámide.
- Pérez, M. (1995). *Nuevas perspectivas en psicología del desarrollo*. Madrid: Alianza.
- Rodríguez, A. (1997). *Rehabilitación Psicosocial de Personas con Trastornos Mentales Crónicos*. Madrid: Pirámide.
- Thomas Olladik. (1991). *Psicopatología Infantil*. Barcelona: Martinez Roca.
- Trianes, M.V. y Gallardo, J.A. (coord.) (2004). *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.
- Vallejo Nagera. (1985). *Introducción a la Psiquiatría*. Ed. Científico Médica.
- Vallejo Pareja, M.A. (1998). *Manual de Terapia de Conducta. Vol I y II*. Madrid: Dykinson.
- Vallejo Ruiloba, J. (1999). *Introducción a la Psicopatología y Psiquiatría*. Barcelona: Masson - Salvat.

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Necesidades educativas especiales asociadas a discapacidad intelectual/O05G110V01903
 Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904
 Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicología: Fundamentos psicológicos da intervención temperada/O05G110V01304
 Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205
 Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

Other comments

Esta materia ten continuidade na mención de educación especial do grado de educación infantil

IDENTIFYING DATA**Aprendizaxe das ciencias da natureza**

Subject	Aprendizaxe das ciencias da natureza			
Code	O05G110V01403			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Language	Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Yebra Ferro, Miguel Ángel			
Lecturers	Vidal López, Manuel Yebra Ferro, Miguel Ángel			
E-mail	yebra@edu.xunta.es			
Web				
General description	Materia adicada o coñecemento e aprendizaxe das ciencias da natureza na educación infantil dende una didáctica eminentemente práctica			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B18	Liderado
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Coñecemento dos elementos básicos da didáctica das ciencias experimentais.	saber	A1 A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B3 B5 B6 B9 B13 B15 B17 B21
Deseño, planificación e avaliación da actividade docente e a aprendizaxe na aula, no campo das Ciencias da Natureza, atendendo ás necesidades dos estudantes de Educación Infantil	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15 B17 B22
Desenvolvemento da capacidade para recompilar, analizar, elaborar, crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares de Ciencias da Natureza axeitados ás características do alumno de Educación Infantil	saber facer	A1 A2 A3 A4 A7 A9 A11 B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15 B17 B18 B22
Coñecemento da diversidade de recursos didácticos e aplicacións de novas tecnoloxías no ensino das ciencias.	saber saber facer	A1 A2 A4 A11 B1 B2 B6 B8 B13 B17

Formación básica na utilización de material de laboratorio e na metodoloxía científica.

saber
saber facer

A4
A5
A11
B1
B2
B6
B7
B8
B9
B13
B15
B17
B18
B20
B22

Sensibilidade cara ás temáticas sobre prevención da saúde e preservación do medio natural. Saber estar / ser B22

Contidos

Topic

CONTIDOS TEÓRICOS

A ciencia e a metodoloxía científica.
Fundamentación, obxectivos, metodoloxía e avaliación da área de Coñecemento do Medio Natural, Social y Cultural na Educación Infantil. Os contidos da área de Coñecemento do Medio Natural, Social y Cultural no decreto do currículo de Educación Infantil en Galicia. Os recursos para o ensino de Ciencias da Natureza en Educación Infantil. A flora e fauna do noso entorno. Elaboración de unidades didácticas en Educación Infantil sobre temas relacionados con Ciencias da Natureza

CONTIDOS PRÁCTICOS

A xerminación
A combustión
O ciclo da auga
A densidade dos corpos
Ficha ser vivo
A elaboración do pan
A elaboración do queixo
A reutilización/reciclaxe de residuos
Actividade práctica libre

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	20	0	20
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	20	25
Traballos de aula	7	0	7
Titoría en grupo	5	20	25
Presentacións/exposicións	5	0	5
Prácticas de laboratorio	10	28	38
Informes/memorias de prácticas	0	15	15
Traballos e proxectos	0	15	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, directrices dos traballos/prácticas a desenvolver por parte dos alumnos
Saídas de estudo/prácticas de campo	Itinerario polo campus e o río Lonja para coñecer as especies máis comúns de árbores e a vida existente nun curso de auga.
Traballos de aula	O estudante desenvolvera varios traballos vinculados a diferentes temas da materia dada.
Titoría en grupo	Entrevistas do profesor co alumnado co fin de asesoralos no desenvolvemento das actividades da materia propostas e no proceso de aprendizaxe.

Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os seus compañeiros dun tema sobre contidos da materia. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo.
Prácticas de laboratorio	Actividades prácticas sinxelas para achegar aos alumnos diversos contidos de Ciencias da Natureza e a metodoloxía científica.

Atención personalizada

Description	
Traballos de aula	Traballos de aula Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de tutoría sinalado.
Tutoría en grupo	Traballos de aula Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de tutoría sinalado.

Avaliación

	Description	Qualification
Prácticas de laboratorio	Contempla a revisión da memoria de prácticas onde se recollen as guías do alumno e profesor das distintas actividades feitas durante o curso.	40
Traballos de aula	Contempla a revisión dos traballos obrigatorios, cuio número depende das circunstancias concretas de cada curso e que poden ser presentados individualmente ou en pequeno grupo. Ademais, valoraranse os traballos voluntarios.	30
Presentacións/exposicións	Contempla a avaliación da exposición oral dos traballos solicitados. Terase en conta a organización da exposición, a capacidade comunicativa e a calidade do contido.	30

Other comments and second call

As competencias non superadas durante o cuadrimestre, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non as clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación. Na páxina web da facultade poderase consultar día/hora/lugar do examen (apartado datas exames)

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-infantil/exames>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Anton, M. (Coord.). (2007). Planificar la etapa 0-6: Compromiso de sus agentes y práctica cotidiana. Barcelona: Ed. Graó.
- Benlloch, M. (1984). Por un aprendizaje constructivista de las ciencias. Ed. Visor. Madrid.
- Benlloch, M. (1992). Ciencias en el parvulario. Barcelona: Paidós
- Brown, S.E. (1993). Experimentos de Ciencias en Educación Infantil. Narcea. Madrid.
- Borghi, B.Q. (2005). Los talleres en educación infantil: espacios de crecimiento. Barcelona: Graó.
- Driver, R., Guesne, E. y Tiberghien, A. (1989) Ideas científicas en la infancia y la adolescencia. MEC-Morata, Madrid.
- Espinet Blanch, M. (1995). El papel de los cuentos como medio de aprendizaje de las Ciencias en la Educación Infantil. Aula, 44: 59-64.
- Jiménez Aleixandre, M.P. (coord.) (2003). Enseñar ciencias. Graó. Barcelona.
- Kamii, C. y de Vries, R. (1983). El conocimiento físico en la educación preescolar. Implicaciones de la teoría de Piaget. Ed. Siglo XXI. Madrid.
- Marín Martínez, N. (2005). La enseñanza de las ciencias en educación infantil. Granada: Grupo Editorial Universitario.
- Osborne, R. y Freyberg, P. (1998) El aprendizaje de las ciencias. Influencia de las "ideas previas" de los alumnos". 3ª edición. Narcea, Madrid.
- Porlan, R., García, J.E. y Cañal, P. (Ed.) (1988) Constructivismo y enseñanza de las ciencias. Díada Editoras. Sevilla.
- Pujol, J. y Nadal, M. (1983) El descubrimiento del medio; Las plantas y el medio; Los animales y el medio. Blume. Cuadernos de la Naturaleza nº 3, 1 y 2. Barcelona.

Schiller, P. y Rossano, J. (2000). 500 actividades para el currículo de educación infantil. Madrid: Narcea.

Throop, S. (1982) Actividades preescolares. Ciencias físicas y naturales. Ceac. Barcelona.

Tonucci, F. (1993). A los tres años se investiga (2ª Ed.).

Vega, S. (2012). Ciencia 3-6. Laboratorios de ciencias en la escuela infantil. Barcelona: Ed. Graó.

Vidal, C. y Laguía, M.J., 2008. Rincones de actividad en la escuela infantil (0-6 años). Barcelona: Ed. Graó.

VVAA, 2009. Hacemos ciencia en la escuela. Experiencias y descubrimientos. Barcelona: Ed. Graó.

VVAA. Revista Aula de Infantil. Barcelona: Ed. Graó.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Aguiar, E., (Dir.) (2006). Los insectos de mi jardín. Ed. SM. Madrid.

Carmen, L. del (1988). Investigación del medio y aprendizaje. Graó. Barcelona.

Chanut, E. (2006). El frío y el calor. Madrid: Ed. SM.

Charpak, G., Léna, P. y Quéré, Y. (2006). Los niños y la ciencia. Buenos Aires: Siglo XXI.

Cornell, J.B. (1982) Vivir la Naturaleza con los niños. Ed. 29. Barcelona.

Díez, M.C. (2007). Mi escuela sabe a naranja. Estar y ser en la escuela infantil. Barcelona: Graó.

Duschl, R.A. (1997). Renovar la enseñanza de las Ciencias. Importancia de las teorías y su desarrollo. Narcea. Madrid.

García González, F., 2002. Cómo elaborar unidades didácticas en la Educación Infantil. Barcelona: CissPraxis.

Harlen, W. (1989) Enseñanza y aprendizaje de las Ciencias. Morata & M.E.C. Madrid.

Licitra, J., (Dir) (2005). Los árboles de mi jardín. Madrid: Ed. SM

Vila, B., y Cardo, C. (2005). Material sensorial (0-3 años): manipulación y experimentación. Barcelona: Graó.

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Subjects that it is recommended to have taken before

Coñecemento do medio natural/O05G110V01901

IDENTIFYING DATA**Didáctica da lingua e a literatura infantil**

Subject	Didáctica da lingua e a literatura infantil			
Code	O05G110V01404			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Paz González, María Ángeles			
Lecturers	Paz González, María Ángeles			
E-mail	apaz@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia proporcionará ao futuro docente coñecimentos científicos , estratexias e recursos para favorecer o desenvolvemento da competencia comunicativa do neno de Educación Infantil. Ademais adquirirán as habilidades necesarias para un bon rendimento en lectoescritura e para axudar a descubrir a maxia que esconde un texto literario. Esta asignatura presta especial atención á capacidade creativa da linguaxe, co fin de promover no neno o gusto pola beleza da palabra e o deleite ante a creación de mundos de ficción.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia		
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B6	Capacidade de xestión da información		
B7	Resolución de problemas		
B9	Traballo en equipo		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B13	Razoamento crítico		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B17	Creatividade		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

Coñecer os fundamentos lingüísticos, psicolingüísticos, sociolingüísticos e didácticos da aprendizaxe da lingua.	saber	A1 A2
Coñecer a literatura infantil.	saber saber facer	A1 A2 A7 B1 B2 B3 B17
Falar, leer e escribir correcta e adecuadamente nas linguas da comunidade autónoma.	saber facer	A6 A7 B3 B12
Coñecer o currículo escolar das linguas.	saber saber facer	A1 A6 B3
Coñecer o proceso de aprendizaxe da linguaxe escrita e o seu ensino.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A6 A10 A11 B1 B2 B6 B7 B9 B13 B15 B17
Organizar e planificar estratexias metodolóxicas para o ensino da comunicación oral.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A4 A6 A11 B1 B2 B6 B9 B13 B15 B17
Ser capaz de identificar aos nenos con problemas de linguaxe oral e escrita así como orientar aos pais.	saber saber facer	A6 A10 B11
Capacidade de relación e de comunicación.	saber Saber estar / ser	A4 A5 B11
Capacidade para traballar en equipo.	saber facer	B9
Capacidade de análise e síntesis.	saber facer	B1
Aprendizaxe autónoma.	saber facer	B15
Desenvolvemento da creatividade.	saber saber facer	B17

Contidos

Topic	
1.FACTORES QUE DETERMINAN A ADQUISICIÓN E DESDESENVOLVEMENTO DA LINGUAXE INFANTIL.	1.-A familia. A escola. Análise da adquisición e desenvolvemento da linguaxe infantil. Etapas.
2.DIDÁCTICA DA COMUNICACIÓN ORAL.	2.-A linguaxe oral. Obxectivos. Situacións educativas para o desenvolvemento da linguaxe. Actividades para favorecer a comprensión e expresión oral. Recursos didácticos para estimular e potenciar a capacidade creativa da linguaxe.
3.DIDÁCTICA DA LECTOESCRITURA.	1.-Lectura e escritura. Obxectivos. Proceso de aprendizaxe da lectura. Proceso de aprendizaxe da escritura. A biblioteca de aula infantil. Habilidades metalingüísticas. Desenvolvemento da conciencia fonolóxica. Actividades e xogos lingüísticos.

4.A LITERATURA INFANTIL DE TRADICIÓN ORAL E A SUA DIDÁCTICA.	4.-A literatura infantil de tradición oral e a súa didáctica. A literatura infantil e o neno. Valor do folclore como iniciación á literatura. Contidos de folclore. Poesía, xogo e canción. O Cancioneiro. Xogo dramático. Desenvolvemento de habilidades lingüísticas. Propostas didácticas.
5.POESÍA INFANTIL DE AUTOR E A SUA DIDÁCTICA.	5.-Poesía infantil de autor e a súa didáctica. Poesía infantil. Obxectivos. Características e estruturas formais da poesía infantil. Poetas destacados para a Educación Infantil. Proceso didáctico. Xogo dramático. Desenvolvemento de habilidades lingüísticas. Propostas didácticas.
6.O CONTO E A SUA DIDÁCTICA.	6.-O conto e a súa didáctica. Obxectivos. Características dos contos. Xéneros de contos. Cómo contar un conto. Proceso didáctico. O conto como instrumento dinamizador da expresión oral. Estratexias e pautas para construír e inventar contos. Dramatización. Títeres e marionetas. Propostas didácticas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	12	30	42
Presentacións/exposicións	20	45	65
Traballos de aula	17.5	22.5	40
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia, bases teóricas e /ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polos estudantes.
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición oral na aula por parte do alumnado dunha proposta educativa, con apoio de material, en grupo, sobre o proceso didáctico dunha poesía, conto ou dramatización.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolverán propostas didácticas e experiencias educativas baixo as directrices e supervisión da profesora. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas dos estudantes.
Actividades introdutorias	Esta sesión servirá para presentar a materia aos estudantes.

Atención personalizada

	Description
Sesión maxistral	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.
Presentacións/exposicións	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.
Traballos de aula	Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Valorarase o interese e a participación, a aplicación didáctica, a creatividade e a expresión oral: corrección e fluidez.	40
Traballos de aula	A participación activa e implicación nos traballos de aula serán obxecto de avaliación continua.	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas sobre contidos teóricos da materia. Ademais de comprobar o nivel de coñecementos avaliarase a competencia do estudante: -Para elaborar un discurso persoal coherente e correcto. -Para establecer relacións entre os conceptos, entre os núcleos temáticos, entre as reflexións teóricas, as aplicacións prácticas, etc. -Para demostrar a capacidade de lectura comprensiva (interpretativa e crítica) sobre o que se pregunta. -Para demostrar o dominio de expresión escrita (estruturas sintácticas, precisión léxica, corrección ortográfica, etc.)	50

Other comments and second call

Para superar a materia será requisito imprescindible aprobar (cinco puntos sobre dez) tanto o exame teórico como a presentación /exposición do Proceso didáctico dunha poesía, conto ou dramatización.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán de novo avaliadas na convocatoria de Xullo.

Aqueles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR regularmente serán avaliados :

-Proba de resposta longa/ de desenvolvemento: 50%

-Presentación individual, por escrito, con material de apoio, do proceso didáctico dunha poesía: 25%

-Presentación individual, por escrito, con material de apoio, do proceso didáctico dun conto: 25%

Datas exames:

Consultar <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php/grado-educacion-infantil/horarios>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

ARNÁIZ,P. La lectoescritura en la escuela infantil. Málaga, Aljibe, 2001

BETTELHEIM,B. Psicoanálisis de los cuentos de hadas.Barcelona,Crítica,1986.

BIGAS ,M. y CORREIG, M .Didáctica de la lengua en la educación infantil,Madrid, Síntesis 2000

BRYANT, S.C. El arte de contar cuentos. Barcelona, Istmo, 1986.

CALERO,A.y otros.Acceso a la lectura en Educación Infantil.Barcelona,Praxis,1999

CERVERA,J.Teoría de la Literatura Infantil.Bilbao, Mensajero, 1991

MONFORT,M. y JUÁREZ, A. El niño que habla, Madrid, CEPE , 13ª ed. 2008

Bibliografía complementaria.

AGRELO HERMO, X.O xogo dramático (de, con , por, para nenos). Noia, Sementeira, 1990

ARRIAZA MAYAS , J.C. Cuentos para hablar y aprender . Madrid, CEPE, 2007

BADÍA, D.Juegos de expresión oral y escrita.Barcelona,Graó,2ª edición 2009.

BARQUÉS I TRENCHS,M.600 juegos para educación infantil.Actividades para favorecer el aprendizaje de la lectura y la escritura.Barcelona.CEAC,2000

BRAVO VILLASANTE C.Historia de la Literatura Infantil Española.Madrid, Escuela Española,1985

BRAVO VILLASANTE, C.Historia y Antología de la literatura infantil Universal. Valladolid, Miñón, 1988

CERRILLO, P.¿Dónde está el niño que yo fui?,Madrid, Akal, 2004

CERRILLO,P.Literatura infantil y juvenil y educación literaria.Madid, Cincel,2007

CERVERA, J.Cómo practicar la dramatización. Madrid, Cincel, 1981.

CERVERA,J. Literatura y Lengua en la Educación Infantil. , Bilbao, Mensajero, 1993

COLOMER, T. Introducción a la literatura infantil y juvenil Madrid, Síntesis, 1999

GIL C. ¡A jugar con los poemas !Taller de poesía para niños. Madrid, CCS , 2003

GONZÁLEZ ÁLVAREZ,C.Enseñanza y Aprendizaje de la lengua en la escuela infantil.Málaga,GEU,2003

PELEGRIN,A.La aventura de oír. Madrid, Cincel, 1992

RODARI,G.Gramática de la fantasía.**M**adrid, Aliorna, 1989

ROIG RECHOU, B.A literatura galega infantil, Universidade Santiago, 1996

SILVA VALDIVIA,J.Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico.Santiago,ICE,1994

Recomendacións

Other comments

Recoméndase asistencia continua ás sesións de teoría e prácticas.A asistencia considérase fundamentalmente para o seguimento dla materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dla profesora, do grado de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais.

IDENTIFYING DATA**Idioma estranxeiro I: Francés**

Subject	Idioma estranxeiro I: Francés			
Code	O05G110V01405			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Language	Francés			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Franco Paz, María Victoria			
Lecturers	Franco Paz, María Victoria			
E-mail	vfrances@uvigo.es			
Web				
General description	Adquisición das competencias necesarias correspondentes entre os niveis A2 e B1 do Marco europeo común de referencia para as linguas.			

Competencias de titulación

Code			
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B9	Traballo en equipo		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B20	Iniciativa e espírito emprendedor		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Comprender as ideas principais do discurso falado cando este é claro e normal e trátanse asuntos cotiáns dos ámbitos persoal, e educacional.	saber	A5 B3 B4
2. Comprender a idea principal de películas e de programas de radio ou televisión que tratan temas actuais ou de interese persoal ou profesional, cando a articulación é relativamente lenta e clara.	saber	A5 B3 B4
3. Comprender textos escritos redactados nunha lingua de uso habitual e cotián ou relacionada co traballo.	saber Saber estar / ser	A8 B3 B4
4. Comprender a descrición de acontecementos, sentimentos e desexos en cartas persoais.	saber	B3 B4

5. Poder participar espontaneamente nunha conversación que trate temas cotiáns de interese persoal ou que sexan pertinentes para a vida diaria (por exemplo familia, afeccións, traballo, viaxes e acontecementos actuais).	saber saber facer	B3 B4
6. Poder abordar oralmente en inglés/francés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber saber facer	B3 B4
7. Saber enlazar frases de forma sinxela co fin de describir experiencias e feitos, así como os seus soños, esperanzas e ambicións.	saber saber facer	B3 B4
8. Poder explicar e xustificar brevemente as súas opinións e proxectos.	saber saber facer	B3 B4
9. Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder describir as súas reaccións.	saber saber facer	B3 B4
10. Ser capaz de escribir textos sinxelos e ben enlazados sobre temas que lle son coñecidos ou de interese persoal. Poder escribir cartas persoais que describan experiencias e impresións.	Saber estar / ser	A2 B3 B4
11. Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en inglés/francés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil (comunicación en actividades dentro do aula; interaccións orais en lingua estranxeira en rutinas e situacións habituais de comunicación BOE 4/1/2007: Real Decreto 1630/2006 polo que se establecen os ensinos mínimos do segundo ciclo de Educación Infantil).	Saber estar / ser	A2 B3
12. Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe.	Saber estar / ser	A4 A11 B9 B11 B15
13. Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística.	Saber estar / ser	A11 B10 B19 B20
14. Desenvolver certas actitudes afectivas desexables nun docente de L.E. como, por exemplo, solidariedade e cooperación cos demais, interese e tolerancia cara ao diferente, seguridade na propia competencia lingüística, e unha visión da L.E. como medio de comunicación real e non meramente unha asignatura máis.	Saber estar / ser	A3 A5 B12

Contidos

Topic

1. Apectos lingüísticos	Léxico, gramática, semántica, corrección fonética, ortografía, ortoepía.
2. Aspectos sociolingüísticos	Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabedoría popular, diferenzas de rexistro.
3. Aspectos discursivos	Ordenar oracións en función da secuencia natural, relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función de organización temática, coherencia e cohesión.
4. Aspectos estratéxicos	Estratexias verbales que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de axuda.
5. Aspectos interculturales	A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais.
Todos estes temas traballaranse de forma conxunta, global e práctica a través de unidades didácticas centradas en ámbitos e contidos concretos	Propóñense con certa flexibilidade 6 unidades sobre os seguintes temas: a familia, os animais, a gastronomía francesa, os deportes, hábitos e costumes franceses e o conto e a literatura infantil en lingua francesa.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	9.5	15.5	25
Presentacións/exposicións	10	22	32

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exposición por parte del alumnado ante el docente y/o un grupo de estudiantes de un tema sobre contenidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto... Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico .Desta forma o alumnado podera resolver dúbidas,expor sugestions e reforzar aspectos prácticos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico .Desta forma o alumnado podera resolver dúbidas,expor sugestions e reforzar aspectos prácticos da materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico .Desta forma o alumnado podera resolver dúbidas,expor sugestions e reforzar aspectos prácticos da materia.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	20
Presentacións/exposicións	Exposición por parte del alumnado ante el docente y/o un grupo de estudiantes de un tema sobre contenidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto...Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.	40
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30

Other comments and second call

Aqueles estudantes que, por causa xustificada, Æ NON poidan Æ ASISTIR regularmente, deberán presentarse Æ a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final. Na convocatoria de xullo, únicamente se evaluarán as Æ competencias ou actividades Æ non superadas na convocatoria Æ correspondente á Æ súa cuatrimestre. Æ

Datas exames:

Consultar <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php/grado-educacion-infantil/horarios>

Æ

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA BEACCO, J.C., BOUQUET, S. et PORQUIER, R., Niveau B2 pour le Français, Didier, 2004. BEACCO, J.C. et PORQUIER, R., Niveau A1 pour le français, Didier 2007. GRÉGOIRE, M., Grammaire progressive du français, Clé International, 2001. MIQUEL, C. et GOLIOT-LÉTÉ, A., Vocabulaire progressif du français, Clé International, 2001. STEELE, R., Civilisation progressive du français, Clé International, 2002. BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA BOURGEOIS, R. et TERRONE, P., La France des institutions, Presses Universitaires de Grenoble, 2001. CHAMBERLAIN, A. et STEELE, R., Guide pratique de la communication, Didier, 1991. CHOLLET, I. et ROBERT, J.M., Précis de Grammaire, Clé International, 2009. GUILLEMANT, D., La France en poche, Pearson Longman, 2006. LE ROBERT NATHAN, Conjugaison, Nathan, 1995. ROBERT, P., Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Le Robert, 1974. WALTER, H., Le français dans tous les sens, Le Livre de Poche, 1988.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés/O05G110V01508

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Other comments

Sería aconsellable unha iniciación mínima no idioma francés e coñecementos previos a nivel de bacharelato, ou nivel A1 segundo o marco común europeo para o estudo das linguas. En todo caso pódense reforzar os coñecementos do idioma e elevar o nivel a través de cursos na escola de idiomas ,da UNED e noutros estamentos e medios dos que se dispón na actualidade a nivel autónomo como son as metodoloxías que se poden atopar en internet e as páxinas web especializadas na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

IDENTIFYING DATA**Idioma estranxeiro I: Inglés**

Subject	Idioma estranxeiro I: Inglés			
Code	O05G110V01406			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Language	Galego			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Llantada Díaz, María Francisca			
Lecturers	Llantada Díaz, María Francisca			
E-mail	fanny.llantada@uvigo.es			
Web				
General description	A Orde ECI/3854/2007, de 27 de decembro, pola que se establecen os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Mestre en Educación Infantil estipula que un aspecto das competencias que deben adquirirse por parte destes profesionais é "Ser capaz de fomentar unha primeira aproximación a unha lingua estranxeira".			

Competencias de titulación

Code			
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B9	Traballo en equipo		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B20	Iniciativa e espírito emprendedor		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1.Comprender textos escritos redactados nunha lingua de uso habitual e cotián ou relacionada co traballo.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
2.Ser capaz de escribir textos sinxelos e ben enlazados sobre temas que lle son coñecidos ou de interese persoal.	saber facer	B3 B4 B10 B11

3. Comprender as ideas principais do discurso falado cando este é claro e normal e trátanse asuntos cotiáns dos ámbitos persoal e educacional.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
4. Poder participar espontaneamente nunha conversación que trate temas cotiáns de interese persoal ou que sexan pertinentes para a vida diaria (por exemplo familia, afeccións, o fogar e a súa contorna, etc.)	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
5. Saber enlazar frases de forma sinxela co fin de describir experiencias e feitos, así como os seus soños, esperanzas e ambicións.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
6. Poder abordar oralmente en inglés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber facer	B3 B4 B11 B12 B19
7. Poder explicar e xustificar brevemente as súas opinións e proxectos.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12
8. Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder describir as súas reaccións.	saber facer	B3 B4 B10 B11 B12 B19
9. Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en inglés, con fluidez e seguridade, temas de interese para alumnos de educación infantil.	saber facer Saber estar / ser	A2 A6 B3
10. Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe.	Saber estar / ser	A4 A11 B9 B11 B15
11. Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística.	saber facer Saber estar / ser	A11 B10 B19 B20
12. Desenvolver certas actitudes afectivas desexables na aprendizaxe dunha L.E. como, por exemplo, solidariedade e cooperación cos demais, interese e tolerancia cara ao diferente, seguridade na propia competencia lingüística, e unha visión da L.E. como medio de comunicación real e non meramente unha asignatura máis.	Saber estar / ser	A3 A5 B12

Contidos

Topic	
1. Aspectos lingüísticos	1. Léxico, gramática, semántica, corrección fonética, ortografía.
2. Aspectos sociolingüísticos	2. Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabeduría popular, diferenzas de rexistro.
3. Aspectos discursivos	3. Ordenar oracións en función da secuencia natural, relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función da organización temática, coherencia e cohesión.
4. Aspectos estratéxicos	4. Estratexias verbais que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de axuda.
5. Aspectos interculturales	5. A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos tutelados	10	15	25
Presentacións/exposicións	10	14	24
Traballos de aula	8.5	0	8.5
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	10	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	5	19	24
Prácticas autónomas a través de TIC	0	21.5	21.5
Probas de resposta curta	4	8	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	10	13

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Usualmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía. O traballo escrito será entregado na semana 10, para ser exposto nas clases prácticas das semanas 11 e 12.
Presentacións/exposicións	Presentacións orais sobre un tema da materia preparadas polo alumnado de forma individual ou en grupo para reforzar as destrezas comunicativas de expresión. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo. Serán presentadas nas clases prácticas das semanas 7 e 8.
Traballos de aula	Realización de exercicios relacionados coas destrezas comunicativas na aula baixo as directrices e supervisión da profesora.
Actividades introdutorias	Presentación da materia ao alumnado e orientación xeral sobre a mesma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise e resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos gramaticais e léxicos e as destrezas comunicativas.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos gramaticais e léxicos e as destrezas comunicativas de forma autónoma, con material de autocorrección.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo.

Atención personalizada	
	Description
Traballos tutelados	Para resolver dúbidas sobre a materia e/ou as probas e presentacións orais, a profesora atenderá ao alumnado nas horas de traballo en grupos reducidos e no seu despacho en horario de titorías.
Presentacións/exposicións	Para resolver dúbidas sobre a materia e/ou as probas e presentacións orais, a profesora atenderá ao alumnado nas horas de traballo en grupos reducidos e no seu despacho en horario de titorías.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Para resolver dúbidas sobre a materia e/ou as probas e presentacións orais, a profesora atenderá ao alumnado nas horas de traballo en grupos reducidos e no seu despacho en horario de titorías.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Usualmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía. O traballo escrito será entregado na semana 10, para ser exposto nas clases prácticas das semanas 11 e 12.	25
Presentacións/exposicións	Presentación oral dun tema dos contidos da materia nas clases prácticas das semanas 7 e 8. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.	25
Probas de resposta curta	Nas sesións prácticas das semanas 6 e 13 o alumnado será avaliado da destreza de "Listening" (15%) e de "Reading" (15%) por medio de exercicios de resposta curta.	30

Other comments and second call

A) Primeira edición das actas:

Na primeira edición das actas o alumnado poderá acollerse a avaliación continua (A1) ou a avaliación única (A2).

A1) Avaliación continua na primeira edición das actas:

Recoméndase a avaliación continua e o traballo diario na materia, xa que o estudo constante e progresivo é o sistema máis axeitado para a aprendizaxe dun idioma. Para acollerse ao sistema de avaliación continua, o alumnado debe asistir con regularidade ás sesións presenciais, tanto teóricas como prácticas, así como realizar as tarefas e exercicios que se lle requiran.

O dominio da lingua inglesa será avaliado por medio das seguintes probas:

- Proba de Use of English & vocabulary (20%): nas clases de teoría das semanas 6 e 13.
- Probas de listening (15%) e reading (15%): nas clases prácticas das semanas 6 e 13.
- Presentación oral nas clases prácticas das semanas 7 e 8 (25%).
- Entrega de traballo escrito sobre un tema do curso na semana 10 (25%), para ser exposto nas clases prácticas das semanas 11 e 12.

As datas e horas das probas correspóndense coas horas das clases dos diferentes grupos. Se alguén realiza só unha proba parcial de listening ou reading, a súa nota nesa destreza corresponderase coa nota obtida nesa proba. No caso das probas de Use of English e vocabulario, haberá que realiza-las dúas probas, posto que se avalían contidos diferentes.

Para conseguilo aprobado na asignatura, o alumnado deberá aprobar cada unha das probas que se avalían. De suspender algunha(s) das partes, o alumnado poderá recuperalas en xullo de 2015, mantendo as notas conseguidas nas probas aprobadas na primeira edición das actas. De non aprobar en xullo de 2015, o alumnado deberá examinarse no seguinte curso académico.

A realización dunha ou varias das probas parciais da avaliación continua implica a aceptación do sistema de avaliación continua por parte do alumnado. O alumnado avaliado mediante o sistema de avaliación continua non poderá acollerse á avaliación única na primeira edición das actas, e a súa nota da primeira edición das actas corresponderá ao cómputo das notas obtidas nas probas realizadas durante o curso.

A2) Avaliación única na primeira edición das actas:

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Aqueles alumnos que non poidan asistir ás sesións presenciais desta materia deberán poñerse en contacto coa profesora para pactar con ela un programa de traballo individualizado. Ademáis diso, o alumnado que non asista ás clases será avaliado mediante un exame que terá lugar na data oficial fixada polo centro para a primeira edición das actas e que se poderá consultar na Web:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-infantil/horarios>

Este exame constará das seguintes partes: proba de Use of English & vocabulary (20%), reading (15%), listening (15%), proba escrita (en inglés) de resposta longa sobre os contidos da materia (25%) e entrevista persoal, levada a cabo en inglés e cunha duración de 10 ou 15 minutos (25%).

Para conseguilo aprobado na asignatura, o alumnado deberá aprobar cada unha das partes do exame. De suspender algunha(s) das partes, o alumnado poderá recuperalas en xullo de 2015, mantendo as notas conseguidas nas probas aprobadas na primeira edición das actas. De non aprobar en xullo de 2015, o alumnado deberá examinarse no seguinte curso académico.

Como se indicou anteriormente, o alumnado que teña obtido algunha nota polo sistema da avaliación continua non poderá acollerse ao exame único na primeira edición das actas.

B) Segunda edición das actas (xullo 2015)

O alumnado que non se presente á primeira edición das actas será avaliado en xullo mediante un exame que terá lugar na data oficial fixada polo centro para a segunda edición das actas e que se poderá consultar na Web:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-infantil/horarios>

Este exame constará das seguintes partes: proba de Use of English & vocabulary (20%), reading (15%), listening (15%), proba escrita (en inglés) de resposta longa sobre os contidos da materia (25%) e entrevista persoal, levada a cabo en inglés e cunha duración de 10 ou 15 minutos (25%). Para conseguilo aprobado na asignatura, o alumnado deberá aprobar cada unha das partes do exame.

Aqueles alumnos de avaliación continua ou única que non superaran algunha das probas da primeira edición das actas, poderán recuperalas en xullo de 2015, mantendo as notas aprobadas obtidas na primeira edición das actas. De non aprobar en xullo de 2015, o alumnado deberá examinarse no seguinte curso académico.

Durante a realización das probas e exames non se permite a utilización de dicionarios, ordenadores, teléfonos móbiles, conexión a Internet ou calquera outro medio electrónico.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

Libro de texto: Doff, Adrian & Ben Goldstein. *English Unlimited. B2 Upper Intermediate*. English For Spanish Speakers. Cambridge University Press, 2010.

Libro de autoaprendizaxe: Metcalf, Rob, Chris Cavey and Alison Greenwood. *English Unlimited. B2 Upper Intermediate. Self-Study Pack with DVD-ROM and Audio CD*. English For Spanish Speakers. Cambridge University Press, 2011.

Dicionarios bilingües:

Collins diccionario español-inglés. inglés-español. Barcelona: Grijalbo, Glasgow: Harper Collins, 2002.

Oxford Picture Dictionary: English-Spanish. Adelson-Goldstein, Jayme. New York and Oxford: Oxford University Press, 2009.

Larousse diccionario: English-Spanish, español-inglés. Barcelona: Larousse, 2008.

Oxford Spanish Dictionary: Spanish-English, English-Spanish. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Longman Language Activator. Harlow, Essex: Pearson Education, 2002.

Gramáticas:

Oxford Practice Grammar. J. Eastwood & R. Mackin. Oxford: Oxford University Press, 2006.

English Grammar in Use. R. Murphy. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Co-Build English Guides. Collins, 1996 - 2008

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés/O05G110V01501

Other comments

Para poder cursar esta materia con comodidade e aproveitamento, recoméndase que o alumnado teña, ao empezar, un nivel intermedio de competencia comunicativa en lingua inglesa.

IDENTIFYING DATA**Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés**

Subject	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Inglés			
Code	O05G110V01501			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Larkin Galiñanes, María Cristina			
Lecturers	Larkin Galiñanes, María Cristina			
E-mail	larkin@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia proporciona aos futuros mestres unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua inglesa nas aulas de infantil. Esta aproximación levarase a cabo a través de actividades prácticas.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético

B15 Aprendizaxe autónoma

B16 Adaptación a novas situacións

B17 Creatividade

B18 Liderado

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B4
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
	B14	
	B15	
	B16	
	B17	
	B18	
	B19	
	B20	
	B21	
2. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativo e promoverlo entre os estudantes	saber	A11
	saber facer	B3
	Saber estar / ser	B4
		B8
		B15
3. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber	A2
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A5
		A6
		A10
		A11
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
	B12	
	B14	
	B15	
	B16	
	B19	

---

4. Diseñar e regular espacios de aprendizaje en contextos de diversidade e que atendan a igualdade de xénero, a equidade e o respecto a os dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadana.	saber saber facer	A3 A6 A9 A11 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B19
5. Comprender os principios básicos das ciencias dea lingua e a comunicación.	saber	A1 A6 A11 B1 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B19
6. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber saber facer	A3 A6 A11 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
7. Comprender os principios básicos da lingua como comunicación.	saber	A6 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B15

8. Manexar os conceptos básicos do enfoque comunicativo por tarefas e competencias.	saber saber facer	A2 A3 A6 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
9. Diferenciar entre competencias lingüísticas, socioculturales e pragmáticas.	saber	A2 A5 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B19
10. Diferenciar entre as actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) adecuadas ao nivel A1.1 do Marco.	saber	A2 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12
11. Ser capaz de preparar e impartir unha unidade didáctica.	saber saber facer	A2 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19

12. Ser capaz de levar a cabo distintos tipos de avaliación.	saber saber facer	A2 A4 A5 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
13. Coñecer o currículo da lingua estranxeira na Educación Infantil.	saber	A1 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
14. Identificar os tipos de actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral e comprensión oral) no ámbito persoal.	saber saber facer	A1 A2 A3 A6 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19

Contidos

Topic	
1. O modelo teórico da lingua como comunicación.	1.1. Ensino da lingua inglesa en idades tempranas. 1.2. Competencias lingüísticas, sociolingüísticas e pragmáticas. 1.3. Actividades comunicativas da lingua. 1.4. Áreas de interese ou ámbitos.
2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias.	2.1. O enfoque orientado á acción. 2.2. Tarefas de comunicación. 2.3. O contexto do uso da lingua.
3. O currículo de educación infantil	3.1. Obxectivos 3.2. Contidos 3.3. Criterios de avaliación
4. Elaboración de propostas didácticas.	4.1. Propostas didácticas para Ed. Infantil. 4.2. Recursos e materiais didácticos.

5. Métodos de avaliación.

- 5.1. Avaliación dos contidos curriculares
- 5.2. Avaliación dos contidos lingüísticos (inglés)
- 5.3. A utilización do Portfolio Europeo das Linguas (PEL) como ferramenta de autoavaliación lingüística.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	16	0	16
Traballos de aula	18	45	63
Presentacións/exposicións	11	49	60
Actividades introdutorias	1	3	4
Probas de tipo test	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Traballos e proxectos	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos por parte do profesor.
Traballos de aula	Elaboración na aula de tarefas sobre supostos prácticos.
Presentacións/exposicións	Exposición e discusión das tarefas realizadas polos alumnos.
Actividades introdutorias	Explicación de normas e presentación da materia.

Atención personalizada	
	Description
Traballos de aula	Orientación ao alumno das directrices para a realización das tarefas de aula. Manter un feedback correctivo sobre as exposicións realizadas tanto na forma como no fondo.
Presentacións/exposicións	Orientación ao alumno das directrices para a realización das tarefas de aula. Manter un feedback correctivo sobre as exposicións realizadas tanto na forma como no fondo.

Avaliación		
	Description	Qualification
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparejamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da asignatura.	30
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	30

Other comments and second call

Debese obter un mínimo do 50% en cada unha das tres metodoloxías para facer a media. Os alumno que non fixeran as exposicións orales ou non asistiran as clases prácticas tendran unha pequena proba específica destes apartados (traballos de aula e presentacións.)

Aqueles estudantes que non poidan asistir regularmente a clase deberán poñerse en contacto coa profesora para negociar con ela un plan de traballo.

Datos dos exames: Ver web da facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>), Grao de Educación Infantil, exames.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica As unidades didácticas deseñadas para a asignatura.

Bibliografía Complementaria

Agencia de Programas Educativos Europeos (2003). **Portfolio Europeo de las Lenguas (PEL)**. Madrid: Comité Nacional para el desarrollo del PEL. Disponible en: <http://www.oapee.es/oapee/inicio/iniciativas/portfolio/portfolios-validados-esp.html>

Council of Europe (2001). **Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment**. Cambridge: Cambridge University Press & Modern Languages Division.

González Piñeiro, M., Guillén Díaz, C. y Vez, J.M. 2010. **Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural**. Madrid: Editorial Síntesis.

Madrid, D. & N. McLaren (eds.) 2004. **TEFL in primary education**. Granada: UNiversidad de Granada.

Outros materias:

Currículo de educación infantil (DOG nº 121, 23 de xuño de 2009).

Available at:

<http://www.edu.xunta.es/portal/mostrarfile?tipoRecursoCampID=72e4e373-c0a8fd03-006e7a5b-a9a0b568&recursoID=0bbc5732-0ab4f107-5e35d7cb-901ef437&lleng=gl>

Â

Proposta metodolóxica para o ensino de inglés en educación infantil (Anexo V, DOG nº 134, 10 de xullo de 2009).

Available at:

<http://www.edu.xunta.es/portal/mostrarfile?tipoRecursoCampID=72e4e373-c0a8fd03-006e7a5b-a9a0b568&recursoID=635b42b6-0ab4f107-53821f76-9f973f69&lleng=gl>

Â

Speech acts and pragmatics

Available at: <http://userwww.sfsu.edu/~kbach/Spch.Prag.htm>

Â

Cohesive devices

Available at: <http://percybal.files.wordpress.com/2008/11/cohesive-devices-list-of-items-for-writing-a-composition.pdf>

Â

Â

Â

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Idioma estranxeiro I: Inglés/O05G110V01406

Other comments

Recoméndase a asistencia continua ás sesións de teoría e práctica. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado.

IDENTIFYING DATA**Didáctica da expresión plástica e visual**

Subject	Didáctica da expresión plástica e visual			
Code	O05G110V01502			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Blanco Sierra, Javier			
Lecturers	Blanco Sierra, Javier Martín Gulias, Néstor			
E-mail	jsierra@uvigo.es			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/			
General description	<p>A finalidade primordial da Didáctica da expresión plástica e visual nas Facultades de Ciencias da Educación é proporcionar aos alumnos unha formación artística e didáctica de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais do ensino no ámbito das artes plásticas aplicado ao ensino de infantil.</p> <p>Os ensinamentos artísticos no ámbito educativo asumen un dobre sentido, xa que, por unha banda, a transmisión dos seus saberes garante a conservación de prácticas artísticas fundamentais na didáctica, tanto na composición e o crecemento da aprendizaxe no alumnado como nas tarefas de apoio a outros saberes, e por outro, auspician a incentivación na reflexión, na práctica estética e no desenvolvemento da creatividade.</p>			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática

B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber saber facer	B7 B13 B17
Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan a a igualdade de xénero, a equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.	saber saber facer	A5 A9 B9 B15 B21
Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A5
Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte.		A9
Capacidade para xerar e gestionar a produción artística profesionalmente tecnoloxías específicas	Capacidade de aplicar	B1 B2
Capacidade de documentar a produción artística		B8
Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte		B15 B17
Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte		
Coñecemento dos procesos da creación e da produción artística.	saber saber facer	A1 A2
Coñecemento dos modos de investigación nas artes.	Saber estar / ser	A3
Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e dos procedementos para o desenvolvemento da práctica artística.		A7 A11 B1
Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.		B2
Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.		B7
Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado sobre unha cuestión artística.		B8 B9
Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos e aplicalo logo aos ámbitos artísticos e da creatividade.		B16 B17
Capacidade para elaborar un anteprojecto que se poida concretar logo nun proxecto no aula.		
Capacidade para contextualizar o traballo realizado, dando a razón do fundamento dos principios do mesmo.		
Capacidade para documentar o traballo realizado, saber investigar nas fontes e saber aplicalo ao traballo de propia creación.		
Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos, así como saber extrapolarlo a ámbitos das artes.		

Capacidade para a autoevaluación e de valoración de todos os procedementos artísticos, dos seus principios e dos seus obxectivos.	saber	A1
Habilidade para captar estímulos susceptibles de ser incorporados á creación.	saber facer	A3
Habilidade para gestionar a información necesaria na elaboración de proxectos artísticos.	Saber estar / ser	A5
Habilidade para suscitar procesos de investigación e creación en arte.		A9
Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos.		B1
Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico.		B3
Coñecemento do vocabulario e dos conceptos propios a cada técnica artística particular.		B6
Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas.		B13
		B17

Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A1
	saber facer	A3
		A4
		A6
		A9
		A10
		A12
		B1
		B2
		B4
		B6
		B9
		B11
		B13
		B14
		B16
		B18
		B19
		B21

Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias artísticas correspondentes nos estudantes.	saber	A6
	saber facer	B1
	Saber estar / ser	B5
		B9

Contidos

Topic

A linguaxe plástica infantil: desenvolvemento perceptivo e características. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz.	A linguaxe plástica infantil e as súas fases. Desenvolvemento perceptivo e características evolutivas do pícaro respecto ao área da plástica. Desenvolvemento curricular das artes plásticas en educación Infantil. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz. Estudo xenético e psico-evolutivo do desenvolvemento do neno e da súa capacidade expresiva, plástica e creativa.
A análise das formas e o estudo dos elementos plásticos	Elementos plásticos materiais, formais e estruturales. Estudo das técnicas para a composición, a luz, a cor, a perspectiva e a proporción. Análise de distintas técnicas da expresión plástica, da interpretación, da concepción e ilusión do espazo. Estudo dos distintos procedementos e os seus respectivos soportes, pigmentos, aglutinantes, diluyentes e de técnicas variadas. Procedementos expresivos con distintos elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos e dibujísticos. elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos y dibujísticos.
Procedementos expresivos. Investigación e creación na obra de arte. Procedementos cromáticos. Recursos audiovisuales e digitais. O estudo do volume.	Técnicas de execución de texturas, de estampación, de gravados, de mosaicos, collage, etc. Análises dos procedementos escultóricos, volumétricos e tridimensionales. Procedementos cromáticos con útiles de soporte rixido: lápices, ceras, pastel. Recursos audiovisuales, digitais e tecnoloxías da comunicación e información aplicadas á expresión plástica e visual.

Introducción a los procesos de elaboración plástica y su relación con el creatividad plástica infantil.
 Procedimientos pictóricos.
 Procedimientos tridimensionales.

Introdución ás dimensións espaciais e temporais nos procesos de elaboración plástica e a súa relación coa linguaxe plástica infantil.
 Espazo e representación espacial na expresión plástica e a súa didáctica, concepción no neno.
 A territorialidade en relación á experiencia artística e a súa didáctica.
 Fenomenoloxía do espazo, fenomenoloxía do tempo, características do espazo e a súa consideración no neno. O espazo e o tempo percibidos.
 Morfoloxía do espazo e do tempo na expresión plástica.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Obradoiros	15	30	45
Traballos tutelados	15	29	44
Prácticas externas	1	7	8
Estudos/actividades previos	1	8	9
Sesión maxistral	16	16	32
Traballos e proxectos	5	5	10
Observación sistemática	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Obradoiros	Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller. Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructora.
Traballos tutelados	Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Traballos dirixidos baixo tutelaa do profesor e orientados en óptimo desenvolvemento da técnica. Tutela da realización nas estruturas tridimensionales e nos traballos de volume creativo.
Prácticas externas	Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior. Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais.
Estudos/actividades previos	Estudo achega da realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Sesión maxistral	Estudo sobre os distintos elementos da elaboración do debuxo e a súa relación coas artes plásticas no ámbito educativo infantil. Traballo didáctico e leccións magistrales achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas nas artes.

Atención personalizada

Description

Estudos/actividades previos	<p>Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica.</p> <p>A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.</p>
Prácticas externas	<p>Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica.</p> <p>A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.</p>
Obradoiros	<p>Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica.</p> <p>A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.</p>
Traballos tutelados	<p>Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica.</p> <p>A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.</p>
Sesión maxistral	<p>Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica.</p> <p>A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.</p>

Avaliación

	Description	Qualification
Estudos/actividades previos	<p>O alumno vai estudar todos os elementos que poden xerar obras artísticas baixo un bo dominio da técnica e dos diferentes recursos da creatividade. Así mesmo investigará nos procedementos didácticos para poder transmitir nun futuro próximo todo o apreso para a educación infantil.</p> <p>Para desenvolver as actividades previas, o alumno deberá tamén estudar os elementos preliminares que configuran a obra artística, desde os recursos para acometer novas obras ata os procedementos para facer un bo acabado dos traballos, todo iso extrapolado sempre á contorna didáctica no que se vai a desenvolver.</p>	10

É importante a fase de observación para o desenvolvemento da obra de arte e a súa aplicación didáctica no aula, para iso é fundamental que o alumno tome contacto continuo co exterior, podendo desenvolver traballos prácticos e bocetos a partir de elementos naturais.

O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guiaralle na súa investigación dun xeito formal.

Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.

Os talleres son a contorna fundamental para traballar e investigar nas diferentes técnicas plásticas. No taller do área da plástica buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividade.

Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais.

Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, etc. Trataremos de combinar palabras crave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analógico.

É fundamental tutela a e día do profesor na orientación dos traballos, tanto para obter os fins desta guía didáctica como para o desenvolvemento da aprendizaxe nas distintas técnicas que se concretará posteriormente nunha aplicación didáctica no aula.

Como principais obxectivos no desenvolvemento do área da plástica buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.

O apoio teórico é necesario para comprender as cuestións básicas sobre o desenvolvemento do área da plástica no aula, de aí a necesidade de facer un seguimento presencial no aula de todas as directrices que propician que o alumnado poida desenvolver mellor os contidos da asignatura.

Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar o desenvolvemento dunha óptima expresión plástica.

En canto ás regras que imos seguir serán separar os elementos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etc., e a continuación facer unha fusión entre os distintos elementos para estudar a interrelación entre eles.

Other comments and second call

Para os alumnos que non asisten a clase para superar a materia requíreselles a entrega dos traballos non presentados durante o curso. Só han de presentar ao final os traballos pendentes ou non entregados durante o curso.

As competencias non adquiridas ao longo do curso, serán de novo avaliadas no mes de xullo.

Datas de exámenes; 15 de outubro ás 12 horas aula de plástica. O 25 de xuño 12horas en aula plástica.

Bibliografía. Fontes de información

Básica:

- BERSON, Marthe. Do Garabato ao Debuxo (Evolución dos Nenos Pequenos). Bos Aires, Ed. Kapelusz, 1962.
- BONOME. Concepto e Técnica de Debuxo e da Composición. Buenos Aires, Ed. Fabril.

- BOUTONIER, Juliette. O Debuxo no Neno Normal e Anormal. Buenos Aires, Ed. Paidós, 1968.
  - LAMBERT, Susan. O Debuxo. Técnica e Utilidade. Unha Introducción a la Percepción do Debuxo. Ed. Hermann Blume. Madrid, 1985.
- Complementaria:
- BRONTCÉ, M. O Debuxo e a Pintura de Memoria. Barcelona, As Ediciones da Arte, 1944.
  - DEI LEO, Joseph, H. O Debuxo e o Diagnóstico Psicológico do Neno Normal e Anormal de 1 a 6 Anos. Bos Aires, Ed. Paidós, 1974.
  - DUBORGEL, Bruno. O Debuxo do Neno. Estructuras e Símbolos. Barcelona-Bos Aires, Ed. Paidós Ibérica S.A., 1981.
  - EDWARDS, Betty. Aprender a Debuxar co Lado Dereito do Cerebro. Madrid, Ed. Blume, 1984.
  - FREINET, Célestin. Os Métodos Naturais. A Aprendizaxe do Debuxo. Barcelona, Ed. Martínez-Roca, S.A., 1984.
  - FREINET, Élise. Debuxos e Pinturas de Nenos. Barcelona, Ed. Laia S.A., 1982. 6ª edición. Col. Biblioteca da Escola Moderna.
  - GILBER, Michel. O Ensino do Debuxo na Escola Primaria e Secundaria. Bos Aires, Ed. Paidós, 1974.
  - GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coordinador). Estratexias do Debuxo en el Arte Contemporánea. Madrid, Cátedra, 2006.
  - LUQUET, G. H. O Debuxo Infantil. Barcelona, Ed. A. Redondo, 1973.
  - TRILLO TORIJA, Manuel. Iniciación ao Debuxo na Escola. Madrid, Ed. Afrodisio Aguado S.A., 1964.
  - WIDLOCHER, Daniel. Os Debuxos dos Nenos. Barcelona, Ed. Herder, 1980.
-

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906

IDENTIFYING DATA**Educación física e a súa didáctica na idade infantil**

Subject	Educación física e a súa didáctica na idade infantil			
Code	O05G110V01503			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	García Núñez, Francisco Javier			
Lecturers	García Núñez, Francisco Javier			
E-mail	fjavier@uvigo.es			
Web				
General description	O deseño de programacións de actividades motrices para a idade infantil en toda as súas dimensións, así como a motivación para levalas a cabo con rigor e a aprendizaxe de estratexias destinadas a promover a actividade física entre os nenos, son achegas que desde esta materia realízanse ao perfil dos mestres de Educación Infantil.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas

B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer os fundamentos de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.	saber saber facer	A1 A2 A6 B1 B2 B3 B6 B9 B12 B13 B15 B17 B18
2. Coñecer e utilizar cancións para promover a educación rítmica.	saber saber facer	A1 A2 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B17 B18 B19

3. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A11
A12
B1
B2
B3
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20

---

4. Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión, as habilidades motrices e a creatividade.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A9
B1
B2
B3
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B15
B16
B17
B18
B21

---

5. Diseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A12 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17 B18 B20 B21
--	----------------------	--

---

6. Promover a sensibilidade relativa á expresión e á creación.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A9 A11 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21
--	----------------------	--

---

7. Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto ás normas de convivencia nos seus alumnos	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A8 A10 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B17 B18 B19 B20 B21 B22
--	----------------------	--

8. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices, así como os beneficios que teñen sobre a saúde.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A8 A9 A10 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22
--	----------------------	--

Contidos
Topic
Bloque 1. Terminoloxía e conceptos básicos das actividades motrices na etapa de infantil.
Bloque 2. Evolución histórica das actividades físicas e motrices no contexto educativo.
Bloque 3. Coñecemento e aplicación dos elementos do currículo vinculados á motricidade na etapa de infantil.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	13	15	28
Traballos de aula	4	8	12
Traballos tutelados	4	16	20
Presentacións/exposicións	19.5	20.5	40
Probas de tipo test	2	14	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	10	14
Traballos e proxectos	4	10	14
Outras	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...

Atención personalizada	
	Description
Sesión maxistral	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Actividades introductorias	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos de aula	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos tutelados	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.

Avaliación		
	Description	Qualification
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	35
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25

Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	15
Outras	Valorarase a asistencia ás clases prácticas.No caso de non poder asistir realizarase un exame específico sobre os contidos das prácticas.	25

Other comments and second call

As actividades non superadas na 1ª convocatoria, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustifico non poida asistir ás sesións prácticas realizará un exame específico sobre os contidos das prácticas.

As datas dos exames según calendario aprobado en Xunta de Titulación o 11 de xuño de 2014, son: o 22 de decembro de 2014 , as 16 horas; é as da convocatoria de xullo, o 1 de xullo de 2015 as 12 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía

1. Básica

Chinchilla Minguet, J. L. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física*. Madrid: Editorial CCS.

Gil Madrona, Pedro (2003). *Diseño y desarrollo curricular en Educación Infantil y Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.

Sánchez Bañuelos, F. (1984). *Bases para una didáctica de la educación física*. Madrid: Gymnos.

Viciano Ramírez, J. (2002). *Planificar en educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Â

2. Complementaria

AMICALE, EPS (1986). *El niño y la actividad física*. Barcelona: Paidotribo.

Aquino, F. & Zapata, O. (1983). *Psicopedagogía de la educación motriz en la etapa de los aprendizajes escolares*. México: Trillas.

Blázquez, D. & Ortega, E. (1984). *La actividad motriz en el niño de 6 a 8 años*. Madrid: Cincel.

Cagigal, J. M. (1981). *¡Oh, Deporte! Anatomía de un gigante*. Valladolid: Miñón.

Chinchilla Minguet, J. L. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física*. Madrid: Editorial CCS.

Cratty, Bryant J., et al. (2003). *Desarrollo perceptual y motor en los niños*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.

Cuéllar Moreno, M. J. (2003). *Bases teóricas y didácticas de la educación física*. Santa Cruz de Tenerife: ARTE Comunicación Visual, S.L.

Delgado Fernández, M., & Tercedor Sánchez, P. (2002). *Estrategias de intervención en educación para la salud desde la educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Fernández García, E.; Cecchini Estrada, J.A. & Zagalaz Sánchez, M. L. (2002). *Didáctica de la educación física en la Educación Primaria*. Madrid: Editorial Síntesis, S.A.

Fraila Aranda, Antonio, [ET. AL.] (2004). *Dinámica de la educación física: una perspectiva crítica y transversal*. Madrid: Editorial Biblioteca Nueva, S.L.

Gil Madrona, Pedro (2003). *Diseño y desarrollo curricular en Educación Infantil y Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.

Granda Vera, J. & Alemany Arrebola, I. (2002). *Manual de aprendizaje y desarrollo motor: una perspectiva educativa*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.

Guilmán, E. y G. (1981). *Evolución psicomotriz desde el nacimiento hasta los 12 años*. Barcelona: Médica y Técnica.

- Koupernik, C. (1980). *Desarrollo psicomotor de la primera infancia*. Barcelona: Planeta.
- Le Boulch, J. (1983). *Desarrollo psicomotor del nacimiento a los seis años*. Madrid: Doñate.
- Le Boulch, J. (1987) *La educación psicomotriz en la escuela primaria*. Barcelona: Paidós.
- López Pastor, V. M.; Monjas Aguado, R., & Pérez Brunicardi, D. (2003). *Buscando alternativas a la forma de entender y practicar la educación física escolar*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Medina López, J. (2003). *Manual de educación física para maestras y maestros*. Granada: Medina López, Juan.
- Oña, A. (1987). *Desarrollo y motricidad*. Granada: INEF.
- Ortega, E. y Blázquez, D. (1982). *La actividad motriz en el niño de 6 a 8 años*. Madrid: Cincel.
- Pastor Pradillo, J. L. (2002). *Fundamentación conceptual para una intervención psicomotriz en educación física*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Pastor Pradillo, José Luis, coord. (2003). *La educación física en la enseñanza primaria*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá de Henares. Servicio de Publicaciones.
- Ríos Hernández, M. (2003). *Manual de educación física adaptada al alumnado con discapacidad*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.
- Ruiz, L. M. (1985). *Crecimiento físico y aprendizaje motor*. Madrid: INEF.
- Sánchez Bañuelos, F. [ET. AL.] (2002). *Didáctica de la educación física para primaria*. Madrid: Pearson Educación, S.A.
- Sicilia Camacho, A. & Delgado Noguera, M. A. (2002). *Educación física y estilos de enseñanza*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Sierra Robles, Ángela (2003). *Actividad física y salud en primaria: el compromiso fisiológico en la clase de Educación Física*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Taberero Sánchez, B. (2003). *Educación Física: propuestas para el cambio*. Barcelona: Editorial Paidotribo.
- Taberero Sánchez, B. (2003). *Educación Física: propuestas para el cambio*. Barcelona: Editorial Paidotribo.
- Viciano Ramírez, J. (2002). *Planificar en Educación Física*. Barcelona: INDE Publicaciones.

Â

Recomendaciones

Other comments

1. Asistir as aulas, resultará moi beneficioso para cumprir os oxetivos da materia sobre todo nas aplicacións prácticas. Nas primeiras sesións darase unha visión de conxunto y anticiparán as tarefas actividades que serán desenroladas.
  2. Se no podes asistir as aulas, será especialmente importante ir a as titorías do profesorado, así como a visita frecuente a plataforma docente de nuestra Universidad TEMA. Ahí poderás atopar todas as actividades que terás que facer para tua formación e superación da materia.
  3. Tu condición de alumno/a de la Universidad de Vigo, abre la las puertas la muchos recursos, ofertas y servicios. En el SIOPE encontrarás toda la información sobre las posibilidades formativas, culturales y deportivas que puedes encontrar en nuestra Universidad.
-

IDENTIFYING DATA**Expresión musical e a súa didáctica**

Subject	Expresión musical e a súa didáctica			
Code	O05G110V01504			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Herrera Ruíz, María Jesús			
Lecturers	Herrera Ruíz, María Jesús			
E-mail	herrera@uvigo.es			
Web				
General description	Introducción aos elementos da lectura e linguaxe musical e as formas de expresión na música axeitadas para a acción docente na educación infantil: a canción e os arranxos con instrumental Orff. Achegamento aos repertorios para a docencia en educación infantil e ás técnicas de edición electrónica de repertorios orixinais.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B5	Coñecemento de informática		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B14	Compromiso ético		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B17	Creatividade		
B18	Liderado		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B21	Motivación pola calidade		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Coñecer os elementos constitutivos da Linguaxe e da práctica musical	saber	A1

Desenvolver ferramentas para unha formación integradora da musicalidade a nivel instrumental, vocal e de movemento	saber facer	A1 A3 B1 B2 B5
Desenvolver a capacidade de planificación da acción docente de acordo cos obxectivos a acadar, e os recursos de material e tempo dispoñibles	saber facer	A3 A9 A11 B2 B8 B15 B17 B18 B21
Coñecer os recursos específicos para a formación musical no nivel tratado, incluídas as ferramentas TIC dispoñibles	saber	A1 B1 B5
Desenvolver unha actitude integradora da educación, de acordo coas perspectivas de xénero e do multiculturalismo	Saber estar / ser	A3 A4 A5 B7 B9 B10 B11 B12 B14 B19

Contidos

Topic	
Elementos da linguaxe e lectura musical	notación escalas métrica matices e expresións disposición da partitura
Introducción á práctica instrumental	Coñecemento do instrumental Orff Práctica do instrumental Orff
A canción	Elementos constitutivos Composición de música con textos Criterios para a selección de músicas e textos Práctica da didáctica
Repertorios para a didáctica da expresión musical	Fontes para a elaboración de material Fontes elaboradas Recursos na Rede e en formato dixital
A instrumentación	Coñecemento das posibilidades de expresión do instrumental Orff Combinacións instrumentais Técnicas de ensaio e montaxe de repertorio
Edición musical	Descrición e coñecemento dos medios de edición electrónica Edición electrónica con un programa editor

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	4	6
Obradoiros	20	20	40
Prácticas en aulas de informática	6	12	18
Presentacións/exposicións	4	4	8
Traballos tutelados	1	10	11
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	17	34	51
Probas de resposta curta	0.5	0.5	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	1	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Determinación do grao de coñecementos previos. Determinación de aptitudes do alumnado para o desenvolvemento das actividades prácticas previstas Exposición da folia de ruta do curso
Obradoiros	Prácticas instrumentais e vocais. Desenvolvemento das técnicas de ensino, ensaio e montaxe de obras musicais para o nivel
Prácticas en aulas de informática	Exposición, coñecemento e práctica das ferramentas informáticas
Presentacións/exposicións	Presentación e execución dos traballos elaborados polo alumnado con carácter individual ou colectivo
Traballos tutelados	Elaboración dos traballos individuais ou colectivos previstos
Titoría en grupo	Orientacións de reflexións conxuntas sobre cuestións e problemas xurdidos para o desenvolvemento dos traballos previstos
Sesión maxistral	Exposición dos contidos teóricos da materia e das directrices para a elaboración dos traballos previstos

Atención personalizada

	Description
Titoría en grupo	Seguemento nas titorías docentes

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Asistencia, seguemento, participación e aproveitamento das sesións	25
Obradoiros	Asistencia, seguemento, participación e aproveitamento das sesións de práctica vocal e/ou instrumental	25
Presentacións/exposicións	Presentación e defensa dos traballos tutelados	10
Traballos tutelados	Elaboración dun arranxo musical para a didáctica	10
Probas de resposta curta	Resposta a un test sobre cuestións de teoría	20
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Execución conxunta ou individual de arranxos vocais e/ou instrumentais	10
Traballos e proxectos	non hai	0

Other comments and second call

No caso de alumnado que non asista con regularidade ás clases, a avaliación farase usando as rúbricas dos Traballos Tutelados (40%), Probas de resposta curta (40%), Execución conxunta ou individual de arranxos vocais e/ou instrumentais (20%).

Con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

Na convocatoria de Xullo, unicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuadrimestre.

No seguinte enlace pódese consultar data/hora/lugar do exame (apartado das datas exames):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Leuchter, Erwin, Armonía práctica para maestros primarios y estudiantes de guitarra y piano, Ricordi, Buenos Aires

Sanuy, Montserrat & González Sarmiento, Luciano, Orff-Schulwerk, Unión Musical, Madrid

Riera, Santi, Repertorio Musical, Abadía de Montserrat, Barcelona

De Pedro, Dionisio, Teoría Completa de la Música, Real Musical, Madrid

s. a. , Manual Encore, ,

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Â

STORMS, G. (2003): 101 Juegos musicales. Barcelona. Graó.

Â

VV. AA. (2008): La música en la educación infantil (0-6). Barcelona. Graó.

Â

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Â

DÍAZ, M; TAFURI, J. (2012): ¿Se nace musical?. Barcelona. Graó.

Â

VV. AA. (2007): La creatividad en la clase de música: componer y tocar.

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906

Other comments

Dado a importante carga práctica da materia, e altamente recomendable a asistencia regular ás sesións presenciais

IDENTIFYING DATA**Lingua e literatura: Galego**

Subject	Lingua e literatura: Galego			
Code	O05G110V01505			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Galego			
Department	Filoloxía galega e latina			
Coordinator	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
Lecturers	Gutierrez Izquierdo, José Ramón			
E-mail	ramong@uvigo.es			
Web				
General description	A especialidade de Grao de Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa un dominio amplo en diversos aspectos da lingua. Ademais do dominio lingüístico, indispensable, preténdese unha formación en literatura e sociolingüística. Os obxectivos desta materia son, pois, lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos en cursos anteriores (literatura, historia da lingua e lingua e sociedade) para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e poéticos.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B6	Capacidade de xestión da información		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B13	Razoamento crítico		
B14	Compromiso ético		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B16	Adaptación a novas situacións		
B17	Creatividade		
B18	Liderado		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B20	Iniciativa e espírito emprendedor		
B21	Motivación pola calidade		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

1. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B8
2. Favorecer as capacidades de fala e escrita.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A6 B1 B3 B7 B11 B13 B15 B16 B17 B20
3. Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B9 B15 B16 B17
4. Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B13 B15 B16 B17
5. Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A11 B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
6. Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20

7. Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 A5 B1 B2 B3 B7 B9 B13 B14 B15 B16 B17
8. Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
9. Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
10. Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19

11. Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
12. Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19 B20
13. Coñecer a tradición oral e o folclore.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B3 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
14. Adquirir formación literaria.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B13 B15 B16 B17 B21
15. Comprender o feito literario.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B13 B14 B15 B17 B21

16. Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B8 B9 B12 B13 B14 B15
17. Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B8 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17
18. Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B21

Contidos

Topic

1. Historia da lingua	1.1. A formación da lingua galega. 1.2. O galego na Idade Media. 1.3. Os Séculos Escuros. 1.4. O século XIX. 1.5. O século XX.
2. Lingua e sociedade	2.1. A linguaxe e a comunicación. 2.2. Unidade e variedade da lingua galega. 2.3. Lingua oral e lingua escrita. 2.4. A situación lingüística no mundo. 2.5. Os prexuízos lingüísticos. 2.6. Linguas en contacto: o caso galego 2.7. Bilingüismo e diglosia. 2.8. Interferencias lingüísticas 2.9. Normalización e normativización.
3. Tradición oral e folclore	3.1. A literatura popular de tradición oral. 3.2. Da tradición oral á escrita de autor.
4. Literatura	4.1. A linguaxe e a literatura. 4.2. O comentario de texto. 4.3 A literatura galega medieval. 4.4. Literatura galega dos séculos escuros. 4.5. Literatura galega do Rexurdimento. 4.6. A literatura galega no período 1900-1936. 4.7. A literatura galega no período 1936-1975. 4.8. A literatura galega desde 1975 até a actualidade.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas e/ou exercicios	25	35	60
Traballos tutelados	14	31	45
Sesión maxistral	15	26	41
Outras	1	3	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Corrección de actividades iniciadas na aula. Orientacións sobre os criterios para a elección de traballos que deben realizar. Aclaración de todas as dúbidas que expoña o alumnado. Exposición de traballos.
Traballos tutelados	-Elaboración de textos (poético, narrativo, ensaístico) e comentario de textos: relato, poesía. -Orientacións sobre a metodoloxía que deben empregar. -Orientacións sobre as lecturas obrigatorias.
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos do temario e orientacións dos traballos que o alumnado debe realizar durante o curso. Aclaracións sobre as cuestións do temario explicado e resolución de dúbidas e cuestións dos estudantes.

Atención personalizada	
	Description
Sesión maxistral	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Traballos tutelados	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Outras	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Asistencia e participación	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	-Elaboración dun comentario (dun texto narrativo ou dun texto poético).	30
Traballos tutelados	-Elaboración dun texto creativo (un soneto, un conto ou unha reflexión ensaística). A modalidade debe ser distinta da que se elixiu para o comentario.	30
Outras	-Exame. Breve resumo dos fitos principais da literatura galega. -Breve reflexión escrita a partir dalgunhas lecturas de clásicos da literatura galega.	30

Other comments and second call

CALENDARIO DE EXAMES

Primeira Convocatoria:

-Presentación dos Comentarios e dos Textos Creativos: data límite **9 de xaneiro de 2015**

-Exame final: **9 de xaneiro de 2015**, 16´00 h.

Segunda Convocatoria:

-Presentación dos Comentarios e dos Textos Creativos: data límite **30 de xuño de 2015**

-Exame final 2ª Convocatoria: **30 de xuño de 2015**, 12´00 h.

ORIENTACIÓNS AO ALUMNADO

O exame final será obrigatorio para todos. O mínimo acadado nesa proba para poder sumar as notas obtidas nos traballos de curso é de 4 puntos.

Os alumnos que non asistan a clases terán que facer os mesmos traballos que os asistentes, e obter, como mínimo, un 5 no exame.

As actividades/competencias /probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na segunda convocatoria. Consérvanse as puntuacións previamente conseguidas.

A segunda convocatoria consistirá nun exame teórico-práctico. A cualificación mínima: 5.

Bibliografía. Fontes de información

Mariño, R., Historia da lingua galega, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 1998

Monteagudo Romero, H., Estudos de sociolingüística galega, Vigo: Xerais, 1998

López Casanova, A., Diccionario metodolóxico de análise literaria. I A poesía, Vigo: Galaxia, 2001

Gutiérrez Izquierdo, R., Lectura de nós. Introducción á literatura galega. , Vigo: Xerais, 2000

Rodríguez Fer, C., Comentario de textos contemporáneos, Vigo: Xerais, 1992

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

Gramáticas e manuais

- Feixóo, X. (2004): *Gramática da lingua galega. Síntese práctica*. Vigo: Xerais

Â Dicionarios

- Carballeira Anllo, X. Mª (coord.) (2009): *Gran Dicionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais

- Castro, L. (2006). *Dicionario Xerais galego-castelán, castelán-galego*. Vigo: Xerais

- López, C. e Soto, R. (2008): *Dicionario de fraseoloxía galega*. Vigo: Xerais

- Palacio, X. e Xove, X. (2005): *Dicionario da lingua galega*. Vigo: Obradoiro-Santillana

Historia da lingua e Lingua e Sociedade

- Appel, R. e Muysken, P. (1996): *Bilingüismo y contacto de linguas*. Barcelona: Ariel

- Costas, X. H. (coord.) (2009): *55 mentiras sobre a lingua galega*. Ames: Laiovento

- Fernández Rei, F. (1991): *Dialectoloxía da lingua galega*. Vigo: Xerais

- Núñez Singala, M. (2009): *En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega*. Vigo: Galaxia.

Literatura

- Gómez Sánchez, A. e Queixas Zas, M. (2001): *Historia xeral da literatura galega*. Vigo: A Nosa Terra

---

- Rodríguez Fer, C. (1989): *Poesía galega. Crítica e metodoloxía*.Vigo: Xerais.

Literatura popular

- Blanco, D.(1994): *Historia da literatura popular galega*.Santiago de Compostela: Universidade

- Ferro Ruibal, X. (1998):*Refraneiro galego básico*.Vigo: Galaxia

- Requeixo, A. (2002): A literatura galega de transmisión oral. *Moenia* 8, pp. 209 - 221

Didáctica

- Cassany, D. (1993): *Reparar la escritura. Didáctica de la corrección de lo escrito*.Barcelona: Graó

- Muñoz, B., Sarmiento, M. e Alonso, S. (2004): *Expresión escrita*.Vigo: Xerais

- Rodari, G. (1999): *Gramática da fantasía*.Pontevedra: Kalandraca

Recursos na rede

-<http://www.realacademiagalega.org/diccionario#inicio.do>

- <http://www.edu.xunta.es>

- <http://www.culturagalega.org/arquivos/cdsg/loia>

- <http://www.cirp.es>

- <http://www.bvg.udc.es>

-<http://www.aelg.org/Centrodoc/mainPage.do>

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Antropoloxía: Pensamento e cultura/O05G110V01401

Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

Subjects that it is recommended to have taken before

Lingua e literatura: Galego/O05G110V01505

Other comments

A ficha persoal do alumno coa foto debe entregarse na primeira semana de curso.

IDENTIFYING DATA**Lingua e literatura: Español**

Subject Lingua e literatura:
Español

Code O05G110V01507

Study Grao en Educación
programme Infantil

Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c

Language Castelán

Department Lingua española

Coordinator Fernández Bello, Pedro

Lecturers Fernández Bello, Pedro

E-mail pfervelho@uvigo.es

Web

General description

A Lei Orgánica 8/2013 para a mellora da calidade educativa (LOMCE), no seu apartado sete, establece unha nova redacción para os fins da Educación Primaria na que as 'destrezas básicas' lingüístico-comunicativas encabezan a enumeración: "A finalidade da Educación Primaria é facilitar aos alumnos e alumnas as aprendizaxes da expresión e comprensión oral, a lectura, a escritura, o cálculo, a adquisición das nocións básicas da cultura, e o hábito de convivencia así como...". No apartado Doce 3. institúe unha avaliación individualizada a todos os alumnos e alumnas ao finalizar o terceiro curso de Educación Primaria na que se comprobará "o grao de adquisición da competencia en comunicación lingüística e da competencia matemática". Así mesmo, o apartado Trece 1. fixa unha segunda avaliación ao finalizar o sexto curso, "na que se comprobará o grao de competencia en comunicación lingüística, da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, así como o logro dos obxectivos da etapa".

En consecuencia, o novo contexto normativo instaurado pola LOMCE adscribe á linguaxe un papel de primacía pola transcendencia das súas dimensións transversais, xa que a lingua é un elemento constitutivo das competencias de reflexión avanzadas e un prerequisite para unha aprendizaxe dos contidos das diferentes disciplinas. Ademais, ao cambiar os horizontes de expectativas nos resultados a alcanzar nas avaliacións de Educación Primaria, indirectamente impón esixencias de transformación nas pautas de ensino-aprendizaxe da linguaxe e as linguas na educación infantil. Dito doutro xeito, os discentes da educación fundamental deberán adquirir sobre todo aquelas destrezas básicas que, como futuros profesionais, perfeccionarán nas clases para conseguir os obxectivos inherentes ao ensino-aprendizaxe desta materia: competencia en comunicación oral (especialmente decisiva na etapa da Educación Infantil), lectura e escritura, é dicir, progreso constante na análise-interpretación e produción de textos orais e escritos.

En calquera caso, a asunción dun enfoque comunicativo-textual e a relevancia outorgada ao papel da linguaxe non prexulga o modelo teórico subxacente da concepción da lingua: As bases teóricas que parecen inspirar os novos textos normativos non se despegan, polo menos nalgúns aspectos relevantes, de tópicos propios de modelos cognitivos de inspiración psicoxenética ou computacionalista, de escaso predicamento no actual deseño de currículos de excelencia. Así, o RD 126/2014 polo que se establece o currículo básico da Educación Primaria, non concreta o tempo diario de lectura no artigo 9.2. (coa previsible irrelevancia desta dimensión imprescindible das competencias básicas nos desenvolvementos curriculares autonómicos) e, en última instancia, devalúa perigosamente as competencias culturais ao non garantir a obrigatoriedade da educación artística (decisións insólitas nun modelo cognitivista de última xeración). En fronte, relativamente, sitúanse programas curriculares que non só converten as destrezas básicas da linguaxe no macroeixo transversal, como os currículos franceses ou noruegueses, senón que fan da 'aproximación cultural' o norte da formación de docentes, como sucede no Quebec. Nos programas con primacía dos enfoques socioculturais atoparemos máis facilmente experiencias pedagóxicas características, como a pedagogía do texto ou a lectura dialogada. Guiáranos un modelo de ensino-aprendizaxe da lingua e literatura decisivamente integrador, que, ademais dun enfoque comunicativo-textual coa énfase no desenvolvemento das destrezas básicas e das outras dimensións transversais (xéneros de texto, tipos de discurso, funcións discursivas), quere pór o acento, con todo, nunha visión 'cultural' do currículo e da lingua porque entendemos que o docente, no desempeño das súas funcións ha de actuar como profesional herdeiro, crítico e intérprete de obxectos, de saberes ou de cultura nas súas dimensións identitaria e universal. Ademais, a lingua materna (e/ou a lingua de ensino) non é só unha lingua de comunicación, senón que é un legado que nos actualiza. Aprendémola obviamente para comunicar, aínda que a aprendemos sobre todo para poder relatarnos a nós mesmos e alcanzar, cando non a creación literaria, polo menos esta forma da liberdade que é o pensamento.

En calquera caso, a *bildung* (que poderíamos interpretar como formación integral), no dominio do ensino literario, defínese principalmente, nos documentos do Consello de Europa, polas posibilidades de implicación e participación dos discentes na vida cultural e artística. Nos últimos anos, a socialización por medio da literatura demostrou que esta favorece moito as competencias xerais de lectura e, dun modo decisivo, a motivación para ler. Por iso, a formación literaria non só implica coñecementos teórico-prácticos da tradición literaria, dos xéneros literarios e dos aspectos formais senón tamén iniciación dos estudantes na lectura da literatura para poder gozar dela e desenvolver os hábitos de lectura en xeral.

Para contextualizar e posibilitar o logro destes obxectivos artículase un tema introductorio sobre a concepción e o papel da linguaxe nos programas de excelencia educativa.

Competencias de titulación

Code

A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión

A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e cooperativo, e promovelos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual.	saber facer	A1 B1
2. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber	A6 B1 B3 B7
3. Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa.	Saber estar / ser	A6 B12
4. Recoñecer a identidade da etapa de educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas.	saber	A1 A2 B16
5. Saber expresarse en español con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible e adecuado do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	saber	A6 B1 B3 B4
6. Mellorar as 'destrezas básicas' de lectura, escritura e especialmente da comunicación oral, en canto compoñentes esenciais, á beira do cálculo, das competencias cruce e ferramentas necesarias para reforzar a educación e o rendemento do profesorado.	saber saber facer	A1 A2 A12 B1 B3 B7 B13
7. Comprender o paso da oralidade á escritura e coñecer e saber usar os diferentes rexistros e usos da lingua.	saber saber facer	A4 A6 A7 B3 B11 B12 B16
8. Ser capaz de comprender unha ampla variedade de textos extensos, así como de recoñecer neles sentidos implícitos e facer valoracións críticas.	saber saber facer	A6 A11 B1 B3 B7 B13 B15 B17

9. Poder producir desde os español textos claros, ben estruturados e detallados sobre temas de certa complexidade, mostrando un uso correcto dos mecanismos de organización, articulación e cohesión do texto.	saber saber facer	A1 A6 A11 B3 B11 B15 B17
10. Adquirir formación literaria, con especial atención ao papel e ao uso da literatura na educación infantil.	Saber estar / ser	A5 A6 B3 B10 B11 B12 B14 B17 B19
11. Ausmir a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta, e motor da resolución pacífica de conflitos.	saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A11 B9 B11 B12 B14

Contidos

Topic	
1. Concepción e papel da linguaxe nos textos normativos en programas de excelencia educativa, con especial atención ao novo contexto establecido pola LOMCE.	<p>1.1. Repaso e discusión dos trazos definitorios e característicos da linguaxe e das linguas desde as teses máis relevantes das ciencias que actualmente se ocupar da linguaxe.</p> <p>1.2. Da competencia lingüística á competencia comunicativo-textual.</p> <p>1.3. Bases teóricas e pedagóxicas do novo contexto normativo español.</p> <p>1.4. Tráballo 'práctico' (preferentemente en grupo reducido de 3-5 discentes) de análise comparativa entre a concepción e o papel da linguaxe nos textos normativos españois, en especial os referidos á educación infantil, e os principios e pautas promovidos polas institucións da Unión Europea e do Consello de Europa (principalmente desde a Language Policy Division/*Division de Politiques Linguistiques).</p>
2. Literatura, cultura, tradición, innovación.	<p>2.1. Da paideia á literarische Bildung: a competencia 'lectora' de textos literarios como fonte de "desenvolvemento integral e harmónico dos aspectos intelectuais, afectivos e sociais da persoa".</p> <p>2.2. Literatura, oralidade e escritura. Literatura, pensamento narrativo e destrezas básicas na educación infantil.</p> <p>2.3. As cuestións do canon no ensino obrigatorio</p> <p>2.3. Exercicio de profundización/resolución de problemas: análise crítica da concepción e o papel da literatura no currículo de educación infantil desde as propostas das institucións europeas e desde o cotexo con currículos de excelencia educativa</p>
3. Interpretación e construción de textos desde o español, sobre todo de textos do ámbito académico, dos medios de comunicación social e da produción literaria.	<p>3.1. O texto como unidade básica da lingüística. As tipoloxías textuais. Caracterización e tipoloxía básica dos textos literarios, dos textos académicos e dos textos xornalísticos</p> <p>3.2. As formas xerais da comunicación en clase. Xéneros de discurso, tipos de texto e 'funcións discursivas'</p> <p>3.3. A exposición e a argumentación na retórica clásica e nos textos académicos e xornalísticos actuais. Prácticas de análises e comentario</p> <p>3.4. Os xéneros xornalísticos: Xéneros informativos. Xéneros interpretativos. Xéneros de opinión. Algúns tipos básicos: a noticia, a reportaxe en profundidade, o editorial. A linguaxe xornalística. Prácticas de análises e comentario.</p> <p>3.5. Os textos narrativos. Narración e identidade. Psicoloxía cultural e pensamento narrativo. Narración literaria e creación de mundos posibles. Algúns conceptos e termos básicos da narratoloxía actual</p> <p>3.6. Análise dalgúns contos e propostas de traballos 'persoais', preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes.</p>

4. Unidade e variedade do español: estándar, sociolectos e rexistros.

4.1. A arquitectura da lingua: dialectos, niveis e estilos. O correcto como norma idiomática de cada modo de falar. O español común e o español estándar. Novos enfoques na lingüística variacional.
 4.2. A variación social da Lingua Española. Prácticas de análises e comentario
 4.3. Os rexistros ou niveis de fala. O denominado argot común. Prácticas de análises e comentario.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas e/ou exercicios	22	22	44
Traballos tutelados	0	36	36
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	24	12	36
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	14	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	14	16

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de assimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversais relacionadas coa elaboración-presentación de textos.
Titoría en grupo	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Traballos tutelados	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Titoría en grupo	Os discentes disporán de atención personalizada, tanto en horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada na aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo-participativas	10

Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario	10
Traballos tutelados	Participación na planificación, elaboración e revisión dos traballos 'practicos' 25 e 'persoais' indicados nos contidos da materia	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestións teórico-practicadas dotadas de relevancia no programa	35
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos	20

Other comments and second call

O primeiro día de clase entregarase a última concreción do "contrato de aprendizaxe" que establece a ficha e a guía docente mediante un cronograma no que figurarán as semanas dedicadas a cada tema, as actividades a realizar e os días das probas teóricas e prácticas coas respectivas puntuacións. O devandito cronograma quedará colgado publicamente na "cortiza" do despacho.

Así mesmo facilitaranse algúns materiais básicos e esquemas ou guías de orientación elaborados polo profesor que faciliten a comprensión e o dominio das cuestións teóricas; tamén disporán os discentes de exercicios de aplicación resoltos e de traballos de comentario de textos para que todos os alumnos matriculados na materia teñan modelos iniciais de referencia na solución das cuestións práctico-teóricas.

Os traballos prácticos serán elaborados en grupos reducidos (de 3-5); os traballos "persoais" tamén se realizarán preferentemente en grupos reducidos. A extensión será de 3-6 carillas de folio (nunca poderán exceder as nove carillas). Para a realización e entrega de ambos os traballos é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de titoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en titoría especializada individual e presencial. Admitiranse traballos e prácticas entregados como máximo unha semana despois do día sinalado, e cunha penalización de 0.25 puntos.

Ao finalizar o estudo de cada un dos catro temas poderase realizar unha proba parcial (liberatoria) con cuestións teóricas e/ou prácticas. Para presentarse á terceira proba parcial é necesario realizar algunha das dous anteriores. A cuarta proba parcial realizarase o día sinalado para o exame "final". Ese día, todos os discentes que seguiron o sistema de avaliación continua poderán repetir unha das tres anteriores (aquela que mellor lle acomode para mellorar a cualificación). Os traballos son só actividades da avaliación "continua".

As alumnas e os alumnos que non poidan participar habitualmente nas sesións de teoría ou nas das clases práctico-teóricas deberán negociar co profesor actividades alternativas para conseguir a puntuación adscrita a devandita participación.

Por outra banda, todos os discentes matriculados nesta materia poderán elixir como alternativa de avaliación un exame final global con cuestións teóricas (catro puntos) e prácticas (seis puntos). Nese caso disporán dun mínimo de catro horas. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

Data do exame: Consultar na web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames".

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA

Básica [Está sinalada cun asterisco a bibliografía 'indispensable']

Transversal e/ou especialmente relacionada co tema 1:

Beacco, Jean-Claude et al. (2010). *Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Language as Subject*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Reading*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

Beacco, Jean-Claude et al. (2009). *Writing*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).

- Beacco, Jean-Claude et al.** (2010). *Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).
- BOE** (2013). Real Decreto 126/2014, de 28 de febrero, por el que se establece el currículo básico de la Educación Primaria.
- *Bosque Muñoz, I.** (2008). De la competencia gramatical a la competencia comunicativa.
- Bruner, J.** (1991[1990]). *Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva*. Madrid: Alianza Editorial
- Cerrillo Torremocha, Pedro César & Juan Senís** (2005: "Nuevos tiempos, ¿nuevos lectores?". *OCNOS*, nº 1, pp. 19-33.
[Tamén relevante para o tema 2]
- Cerrillo Torremocha, Pedro César** (2007): "Los nuevos lectores: la formación del lector literario". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*. [Tamén relevante para o tema 2]
- Coseriu, E.** (1999): "Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado", en *Literatura y lingüística*, nº 17, pp. 317-331.
- Coseriu, E. & Óscar Loureda** (2006): *Lenguaje y discurso*. Pamplona: EUNSA.
- Coseriu, E.** (2007 [1980]). *Lingüística del texto. Introducción a la hermenéutica del sentido*. Madrid: Arco/Libros.
- Fleming, Mike**(2010).*The Aims of Language Teaching and Learning*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division (www.coe.int/lang/eng).
- Gobierno de Québec, Ministère de l'Éducation** (2004): *Formación de docentes. Orientaciones. Competencias profesionales*. Québec: *Bibliothèque nationale du Québec*. (Ver especialmente pp. 33-44 y 61-74).
[www.mels.gouv.qc.ca/...titul.../FormEns_OrienCompProf_esp.pdf]
- Guilar, Moisés Esteban** (2009): "Las ideas de Bruner: de la "revolución cognitiva" a la "revolución cultural"". *Educere*, nº 44, 235-241. [<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=35614571028>]
- Habermas, J.** (2001 [1984]): *Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos*. Madrid: Cátedra.
- Ministerio de Educación-Instituto de Evaluación (2010): PISA 2009-OCDE-Informe español**. Madrid: Ministerio de Educación. [www.institutodeevaluacion.educacion.es].
- Montolío E.** (coord.) (2000): *Manual práctico de escritura académica* (3 vols.). Barcelona: Ariel.
- UDIMA (Universidad a Distancia de Madrid): Cómo elaborar un trabajo académico**.
[<http://es.scribd.com/doc/21855270/Que-Es-Un-Trabajo-Academico>]
Especialmente relacionada co tema 2:
- Colombres, Adolfo** (1998) "Oralidad y literatura oral". Revista **Oralidad**, Nº 9, 15-21.
[http://www.lacult.org/doc/oralidad_09_15-21-oralidad-y-literatura-oral.pdf]
- Colomer, Teresa** (2001): "La enseñanza de la literatura como construcción de sentido". *Lectura y Vida*, año 22, 4, 1-19.
[http://www.oei.es/fomentolectura/ensenanza_literatura_construccion_sentido_colomer.pdf].
- Fleming, Mike** (2007): *Canons litteraires: implications pour l'enseignement de la langue comme discipline*. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques [www.coe.int/lang/fr -o la correspondiente versión inglesa-].
- Mendoza Fillola, Antonio** (2008): *Función de la literatura infantil y juvenil en la formación de la competencia literaria*. Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.
- *Pieper, Irene** (2006): *L'enseignement de la litterature*. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques. [www.coe.int/lang/fr -o la correspondiente versión inglesa-].
- Pieper, Irene** (ed.) (2007): *Texte, litterature et «Bildung»*. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques [www.coe.int/lang/fr -o la correspondiente versión inglesa-].
- Pieper, Irene** (2011). *Literature: An approach with reference points - Items for a description of linguistic competence in the language of schooling necessary for teaching/learning literature (end of compulsory education)* (www.coe.int/lang/eng).
Especialmente relacionada co tema 3:

- Adam, J-M. & Lorda, C-U.** (1999): *Lingüística de los textos narrativos*. Barcelona: Ariel.
- Branca Rossof, S.** (1999): "Types, modes et genres: entre langue et discours". *Langage et société*, nº 87, 5-24. [http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lsoc_0181-4095_1999_num_87_1_2851]
- Bruner, J.** (2003 [2001]). *La fábrica de historias. Derecho, literatura, vida*. Buenos Aires: Fondo de cultura económica.
- Charaudeau, Patrick** (2004): "La problemática de los géneros. De la situación a la construcción textual". *Revista Signos*, vol. 37, núm. 56, 23-39. [<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=157023763003>].
- Casasús, J. M. & Núñez Ladevéze, L.** (1991): *Estilo y géneros periodísticos*. Barcelona: Ariel.
- Garrido Domínguez, Antonio** (1993): *El texto narrativo*. Madrid: Síntesis.
- Hébert, Louis** (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto !* (revue-texto.net), Vol. XVII - nº1 et 2 (2012). Coordiné par Jean-Louis Vaxelaire, URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.
- Hébert, Louis** (2013): «L'analyse des textes littéraires: vingt méthodes», version 1.0., en Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimonski (Québec), <http://www.signosemio.com/documents/approches-analyse-litteraire.pdf>.
- Loureda Lamas, O.** (2003): *Introducción a la tipología textual*. Madrid: Arco / Libros
- Propp, V.** (1992 [1972]): *Morfología del cuento*. Madrid: Fundamentos.
- Rastier, F.** (2005): *Semántica interpretativa*. México: Siglo XXI Editores.
- Vázquez, Graciela** (coord.) (2005): *Español con fines académicos: de la comprensión a la producción de textos*. Madrid: Edinumen.
- ***Villanueva, D.** (2006): *El comentario del texto narrativo*. Madrid: Marenostrum.
- Especialmente relacionada co tema 4:*
- Bosque, Ignacio et al.** (1998, 2000): *Lengua castellana y literatura* (I y II). Madrid: Akal.
- ***Briz, Antonio** (1996): *El español coloquial: situación y uso*. Madrid: Arco/Libros.Â
- Castellano Alemán, Ángela** (2008): "EL registro coloquial en la enseñanza de la lengua materna". *El Guiniguada*, 17. [http://www.webs.ulpgc.es/canatlantico/pdf/8/10/registro_materna.pdf].
- Coseriu, E.** (1981): "Los conceptos de «dialecto», «nivel» y «estilo de lengua» y el sentido propio de la dialectología". *LEA*, III/1: 1-32.
- López Serena, Araceli** (2007): "La importancia de la cadena variacional en la superación de la concepción de la modalidad coloquial como registro heterogéneo". *Revista Española de Lingüística (RSEL)*, 37, 371-398. [www.uned.es/sel/pdf/ene-dic-07/RSEL-37-LopezSerena.pdf].
- Payrató, Lluís** (1992): "Pragmática y lenguaje cotidiano. Apuntes sobre el catalán coloquial". *Revista de Filología Románica*, 9, 143-153.
- Complementaria**
- Especialmente relacionada co tema 1:*
- Beacco, Jean-Claude et al.** (2010): *Guide pour le développement et la mise en ouvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle*. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques [www.coe.int/lang/fr - o la correspondiente versión inglesa-].
- Breen, Michael P.** (1990): "Paradigmas actuales en el diseño de programas de lenguas". *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 7-8, 7-32. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/antologia_didactica/enfoque01/breen01.htm].
- Cerrillo Torremocha, Pedro César** (2007): "La animación a la lectura desde las edades tempranas". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*
- Cerrillo Torremocha, Pedro César & Cristina Cañamares Torrijos** (2008): "Recursos y metodología para el fomento de la lectura. El CEPLI". *CEE Participación Educativa*, 8, pp. 76-92.
- Cristal, David** (2001): *La muerte de las lenguas*. Madrid: Cambridge University Press.

- Cristal, David** (2005): *La revolución del lenguaje*. Madrid: Alianza Editorial.
- Gadamer, H.-G.** (2003 [1975]): *Verdad y método I*. Salamanca: Ediciones Sígueme.
- Gadamer, H.-G.** (2002 [1986]): *Verdad y Método II*. Salamanca: Ediciones Sígueme.
- Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament**-DOGC núm. 4915-29/06/2007, versión PDF: Decret 142/2007-Currículum d'Educació Primària [Ver especialmente ANNEX 1 (Competències bàsiques: pp. 21826) y ANNEX 2 (Àmbit de llengües: pp. 21832-21845)]. [<https://www.gencat.cat/eadop/imatges/4915/07176074.pdf>]
- Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament**-DOGC núm. 5216-16/09/2008, versión PDF: Decret 181/2008-Currículum del segon cicle de l'educació infantil [Ver especialmente ANNEX, pp. 68263-68267]. [<http://www.gencat.cat/eadop/imatges/5216/08247053.pdf>]
- Generalitat de Catalunya-Departament d'Educació**-Currículum i organització. [<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php?module=Pages&func=display&pageid=5>]
- Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament**-DOGC núm. 5686-5/08/2010: Decret 101/2010-Primer cicle de l'educació infantil.
- Giddens, A. et al.** (2001): *Habermas y la modernidad*. Madrid: Cátedra.
- Messner, Rudolf** (2009): "Pisa y la formación general". *PROFESORADO, Revista de currículum y formación del profesorado*, vol. 13, nº 2, pp. 1-12. [<http://www.ugr.es/~recfpro/rev132ART2.pdf>].
- Ministère de l'Éducation-Direction de l'Enseignement Primaire**-Bulletin Officiel hors-série nº5 du 12 avril 2007: *Programmes de l'École Primaire*. [<ftp://trf.education.gouv.fr/pub/edutel/bo/2007/hs5/hs5.pdf>]
- Verschueren, J.** (2002): *Para entender la pragmática*. Madrid: Gredos.
Especialmente relacionada con el tema 2:
- Lloréns García, Ramón F. & Pedro César Cerrillo Torremocha** (2008): "Literatura popular de tradición infantil". Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.
Especialmente relacionada con el tema 3:
- Barthes, R. et al.** (1970): *Análisis estructural del relato*. Buenos Aires: Editorial Tiempo Contemporáneo.
- Cabré, M. T. y J. Gómez de Enterría** (2006): *Lenguajes de especialidad y enseñanza de la lengua. La simulación global*. Madrid: Gredos.
- Courtés, Joseph** (1997 [1991]): *Análisis semiótico del discurso*. Madrid: Gredos.
- Dijk, Teun A. van** (1983): "Estructuras textuales de las noticias de prensa". *Análisi. Quaderns de comunicació i cultura*, 7/8, 77-105. [<http://www.discursos.org/oldarticles/Estructuras%20textuales%20de%20las%20noticias%20de%20prensa.pdf>]
- Duteil-Mouguel, Carine** (2009): *La sémantique textuelle. Méthodologie et exemples d'analyse*. ENSIL, Université de Limoges: Laboratoire de CeReS [También se puede descargar en el portal <http://www.revue-texto.net>].
- Duteil-Mouguel, Carine** (2004): *Introduction à la Sémantique interpretative*. [<http://www.revue-texto.net/Reperes/Themes/Duteil/Duteil Intro.html>]
- Gutiérrez Rodilla, B.** (2005): *El lenguaje de las ciencias*. Madrid: Gredos.
- Hébert, Louis** (2006): «La sémantique interpretative», dans Louis Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimouski (Québec). [<http://www.signosemio.com>].
- Paraíso, I.** (1994): *Psicoanálisis de la obra literaria*. Madrid: Cátedra.
- Reis, C. & A.C. Lopes** (1995): *Diccionario de narratología*. Salamanca: Ediciones del Colegio de España.
- Schökel, L. A. et al.** (1997): *Hermenéutica*. Madrid: Arco/Libros.
- Spang, K.** (1993): *Géneros literarios*. Madrid: Síntesis.

Especialmente relacionada co tema 4:

Briz, A. (2007): "Lo coloquial y lo formal. El eje de la variedad lingüística".
[ifc.dpz.es/recursos/publicaciones/29/95/11briz.pdf]

Rodríguez Martín, Enrique (2002): "La lengua de los chats. Teoría y práctica". *Actas del IX Seminario de Dificultades Específicas de la Enseñanza del Español a Lusohablantes: registros de la lengua y lenguajes específicos*. Brasilia: Embajada de España en Brasil-Consejería de Educación y Ciencia, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte de España. [http://www.profdomingos.com.br/actas_2001.pdf].

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Xeografía para mestres/O05G110V01907

Lingua e literatura: Galego/O05G110V01505

Matemáticas para mestres: Educación infantil/O05G110V01602

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Educación: Organización do centro escolar/O05G110V01203

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Other comments

Os discentes deberán coñecer e saber aplicar os conceptos de gramática, de introdución á análise de textos e de literatura que forman parte do currículo de secundaria. Así mesmo suponse que teñen interiorizadas as normas de ortografía e puntuación do español e que non incorren en transgresións das normas gramaticais ou léxicas do estándar.

En calquera caso, indícaránselles e/ou entregarán algúns materiais para emendar posibles carencias. Así mesmo, as alumnas e alumnos poderán utilizar as horas de tutoría presencial para resolver os problemas que poida exporlles devandito repaso.

IDENTIFYING DATA**Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés**

Subject	Aprendizaxe da lingua estranxeira: Francés			
Code	O05G110V01508			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Language	Francés			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Franco Paz, María Victoria			
Lecturers	Franco Paz, María Victoria			
E-mail	vfrances@uvigo.es			
Web				
General description	O obxectivo fundamental desta materia é o ofrecer ao alumnado unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua francesa nas aulas de infantil. Esta aproximación levarase a cabo a través de actividades prácticas.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B13	Razoamento crítico
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Comprender os principios básicos da lingua como comunicación.	saber saber facer	A2 B3 B4
Manexar os conceptos básicos do enfoque comunicativo por tarefas e competencias.	saber saber facer	A2 A6 A11 B3 B4
Diferenciar entre competencias lingüísticas, socioculturais e pragmáticas.	saber	B1 B13 B19

Diferenciar entre as actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral y comprensión oral) adecuadas ao nivel A1.1 do Marco.	saber saber facer	A2 B1 B4 B6 B10
Ser capaz de preparar e impartir unha unidade didáctica.	saber saber facer	A2 B1 B2 B3 B4 B9
Ser capaz de levar a cabo distintos tipos de avaliación.	saber saber facer	A1 B2 B4 B8 B13
Coñecer o currículo da lingua estranxeira na Educación Infantil.	saber	A1
Identificar os tipos de actividades comunicativas (interacción oral, expresión oral y comprensión oral) no ámbito persoal.	saber saber facer Saber estar / ser	A3 A11 B4 B19

Contidos

Topic	
1. Modelo teórico da lingua como comunicación.	1.1 Ensino da lingua francesa en idades tempranas. 1.2 Competencias lingüísticas, sociolingüísticas e pragmáticas. 1.3 Actividades comunicativas da lingua francesa. 1.4 Áreas de interese.
2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias.	2.1 O enfoque orientado á acción. 2.2 Tarefas de comunicación. 2.3 Contexto do uso da lingua francesa.
3. Currículo de educación infantil.	3.1 A relación entre o currículo de infantil e a lingua francesa.
4. Elaboración de unidades didácticas.	4.1 Propostas didácticas para infantil. 4.2 Recursos para o ensino da lingua francesa en educación infantil: cancións, poemas, xogos e contos.
5. Métodos de avaliación global e analítica.	5.1 A utilización do PEL (portfolio europeo das linguas) como ferramenta de avaliación.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	10	15	25
Presentacións/exposicións	8	22	30
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Probas de tipo test	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.

Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
Prácticas autónomas a través de TIC	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.
Traballos de aula	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo no aula.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	30
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	40
Probas de tipo test	Realizaranse probas sobre os contidos teóricos e prácticos da materia.	30

Other comments and second call

Aquelles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR regularmente, deberán presentarse a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

Na convocatoria de xulio, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuatrimestre.

Datas de exame; Consultar la web de la facultad (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou>).

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BEACCO J.C. et PORQUIER R., Niveau A1 pour le français, Didier, 2007.
 BERARD, E., L'approche communicative, Clé International, 1991.
 CONSEIL DE L'EUROPE, Cadre européen commun de référence pour les langues, Didier, 2001.
 CUQ J.P. et GRUCA I., Cours de didactique du français langue étrangère et seconde, PUG, 2005.
 TAGLIANTE, C., L'Évaluation et le Cadre européen commun, Clé International, 2005.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

BRASSEUR P., 1001 activités autour du livre, Casterman, 2007.
 CALVET, L.J., La chanson dans la classe de français langue étrangère, Clé International, 1980.
 DAHL, R., Un conte peut en cacher un autre, Folio Cadet, 2004.
 KUHL-AUBERTIN, M., Apprendre la grammaire dès la maternelle, Retz, 2002.
 PARIZET, M-L, GRANDET, E. et CORSAIN, M., Activités pour le CECRL A1, Clé International, 2005.
 PORCHER L. et GRAUX, D., L'apprentissage précoce des langues, PUF, 1998.
 SILVA, H., Le jeu en classe de langue, Clé International, 2008.
 VANTHIER, H., L'enseignement aux enfants en classe de langue, Clé International, 2009.
 WEISS, F., Jeux et activités communicatives dans la classe de langue, Hachette, 1983.

WEISS, F., Jouer, communiquer, apprendre, Hachette, 2002.
WENK, B., Enseigner aux enfants, Clé International, 1989.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Idioma estranxeiro I: Francés/O05G110V01405

Other comments

Sería recomendable posuír coñecementos previos a nivel de bachelato ou de formación profesional, é dicir o nivel A2 segundo o marco europeo para o estudo das linguas. Sen menoscabo doutras aprendizaxes externas, formais ou non formais.

IDENTIFYING DATA**Aprendizaxe das ciencias sociais**

Subject	Aprendizaxe das ciencias sociais			
Code	O05G110V01601			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Language	Castelán Galego Inglés			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Constenla Vega, Xose			
Lecturers	Constenla Vega, Xose			
E-mail	xose.constenla@uvigo.es			
Web				

General description Como se entende que en Infantil non se establece diferenciación de materias senón que a aprendizaxe concíbese de forma global é necesario que teñamos en conta este aspecto para ir introducindo as cuestións e contidos das Ciencias Sociais. Esta materia formaría parte, segundo o Decreto 330/2009, do 4 de xuño, no que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia da área do COÑECEMENTO DO CONTORNO. Por tal motivo, debemos aportar as ferramentas necesarias para que os futuros docentes saiban enfocala de forma práctica e dinámica e coa capacidade suficiente para elaborar recursos e técnicas de ensinanza-aprendizaxe así como que teñan uns coñecementos teóricos suficientes da súa didáctica. Sabemos que tratamos nunha etapa de profunda concreción polo que hai que ter en conta como o neno infantil percibe o contorno.

O futuro docente ten que ter claro que nestas idades aínda estamos nun período preconceptual onde as nocións do tempo e o espazo, no seu sentido abstracto, están fóra do alcance do neno e a representación dos obxectos e dos feitos van variando pola superposición doutros novos. O proceso cognitivo faise de forma global e a observación e manipulación xogan un papel esencial. As nocións de espazo e tempo están en relación co seu propio eu ou corpo e non distingue duración-pasado. Os ámbitos de socialización, os fenómenos diversos do contorno, a adquisición doutros aspectos sociais como os valores, a moral, a política...son viables na infancia pero hai que ter claro como son percibidos ou poden ser asimilados polos nenos e nenas de infantil.

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes

A12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos

B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Comprender os principios básicos das Ciencias Sociais	saber	A1 A2 A8 B1 B3 B9 B12 B13 B14 B15 B19
Coñecer o currículo escolar das Ciencias Sociais	saber	A1 A2 A4 B1 B2 B3 B6 B12 B13 B14 B15 B19 B22
Integrar o estudo histórico e xeográfico desde unha orientación instructiva e cultural	saber saber facer	A1 A4 A5 A11 B1 B2 B3 B5 B6 B12 B13 B14 B15 B19 B22

Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A7 B1 B2 B3 B8 B11 B12 B13 B14 B16 B19
Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos	saber saber facer Saber estar / ser	A4 A5 A7 A9 B1 B2 B3 B11 B12 B13 B14 B16 B19
Coñecer o feito relixioso ao longo da historia e a súa relación coa cultura	saber saber facer	A1 A5 B1 B2 B3 B12 B14 B16 B19
Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber saber facer	A1 A2 A4 A6 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B11 B13 B15 B17 B20

Contidos

Topic

1. BLOQUE 1. Epistemoloxía e contidos da área de Ciencias Sociais. A área do Contorno: que é, que comprende e Área do Contorno no Currículo de Infantil	Introdución ás Ciencias Sociais: concepto e trazos que as caracterizan. Cales son as Ciencias Sociais? Definicións. As Ciencias Sociais na Escola: contidos en Educación Infantil. Ciencias que estudan as CCSS. Ciencia interdisciplinar axeitada para a percepción sincrética en educación infantil. Axuste das Ciencias Sociais ás características psioevolutivas dos nenos de infantil. Ata onde poden adquirir conceptos sociais e como? Área do Contorno e currículo.
--	---

2. BLOQUE 2. A construción dos conceptos e nocións para o coñecemento das Ciencias Sociais. Nocións espazo temporais.	Desenvolvemento e evolución das nocións espaciais. Desenvolvemento e evolución das nocións temporais. Tratamento didáctico da obra de arte. Os recantos da historia Os recantos da xeografía Os recantos da arte e museo Experiencias piagetianas da adquisición das nocións temporais e espaciais no neno de infantil. Dificultades dos nenos de infantil para adquirir as nocións máis abstractas de normas, valores, política, etc.
3. BLOQUE 3. Desenvolvemento de experiencias educativas e materiais didácticos da área	Elementos para a programación didáctica nas Ciencias Sociais na Educación Infantil. Actividades para a Didáctica das Ciencias Sociais en Educación Infantil. Contidos curriculares do ámbito do contorno. Selección e adecuación dos contidos do contorno no proceso evolutivo do neno/a de infantil. A Metodoloxía globalizadora en educación infantil, a base dunha boa asimilación e aprendizaxe polo sincretismo infantil: Traballo por proxectos de Kilpatrick; Método de descubrimento; ABP (aprendizaxe baseada en problemas); Centro de Interese de Decroly, etc. Recursos e materiais. Propostas editoriais e propostas dun profesor programador e non aplicador. Clasificación do material e tipos.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	15	45	60
Traballos tutelados	10	20	30
Titoría en grupo	5	5	10
Presentacións/exposicións	1	5	6
Sesión maxistral	20	20	40
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	Realización de exercicios propostos: cuestionarios, mapas conceptuais, lectura de textos e exposicións de ideas principais. Elaboración de materiais cando se solicite. Participación en grupos medios: Dividida a clase en dous grupos que irán alternándose vaise propor en cada sesión traballos prácticos que gardan relación co tema teórico que se está a desenvolver, polo tanto, caracterizarase por: -Traballo en profundidade dun tema (monográfico). - Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais. - Lectura e comentario de textos. - Visualización e comentario de material audiovisual. -Elaboración de materiais didácticos co emprego das TIC (programas como PIPO, POTATOES...), montaxes audiovisuais prácticos para a aula. - Realización de experiencias prácticas de CCSS para desenvolver na aula de infantil: elaboración de maquetas, xogos e experiencias espazo-temporais, aplicación da literatura e música na comprensión do contorno; programar unha saída didáctica... Estes traballos de aula serán revisados e puntuados.
Traballos tutelados	Elaboración en grupo de diversas propostas de traballo: Traballo por proxectos, Unidades Didácticas, Traballos de investigación. Dividíndose o gran grupo en grupos pequenos de 4-5 para a realización de traballos. Propórase unha grande variedade de traballos a realizar debendo o alumnado decantarse por algún. Logo procédese á titorizalos facilitando sempre a información necesaria e resolvendo dúbidas. Animando ao alumnado cando este se vexa con dificultades. -Titorización individual e en grupos reducidos. -Organización e revisión dos diferentes traballos e actividades realizados polos estudantes. -Seguimento e apoio na realización de traballos. -Entrevistas individuais para o seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe. A titorización sempre terá un carácter aberto e flexible a todo tipo de suxestións. Tamén debe preparar para as exposicións axudando en asesoramento de como debe realizarse.

Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas e orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados. Todas as cuestións relativas á materia, consultas, dúbidas, reclamacións...serán resoltas persoalmente nas horas de titoría evitando comunicacións por correo electrónico para evitar confusións. Empregarase a ferramenta FAITIC como medio de entrega de traballos e comunicación co alumnado.
Presentacións/exposicións	Exposición de traballos en gran grupo onde se terá en conta a claridade de exposición, o material elaborado, a cohesión do grupo.É, sen dúbida, un dos aspectos máis interesantes da materia. É poñer en proba a dispoñibilidade do alumnado, a demostración de como se organizaron, como se distribuíron as tarefas, como se relacionaron e, en definitiva, é o culmen dunha tarefa complexa por varios motivos (polo propio traballo, pola colaboración, pola integración grupal...) e o principal é que todos eles deberon realizar un traballo que sexa viable a súa aplicación real e na exposición así debe reflectir. Estas exposicións realizaranse nas sesións de gran grupo xa que é importante que os seus compañeiros e compañeiras aprecien o traballo, en definitiva resulta ser unha "aprendizaxe entre iguais".
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia con apoio de material audiovisual e exemplos prácticos. É necesario aplicar unha metodoloxía que fomenta a participación activa e a motivación do alumnado, só deste xeito a aprendizaxe adquire un carácter significativo. O profesorado xoga aquí un papel primordial xa que ten que dinamizar a clase, crear un clima propiciatorio de ensino-aprendizaxe, resolver dúbidas e dirixir ben e coordinar, sempre dende o respecto, todas as propostas de traballo. Ser aberto ás suxestións que poidan enriquecer a materia dende a perspectiva construtivista. É por iso importante a metodoloxía seguir, cun diálogo fluído entre educador e educando. No inicio faranse actividades introdutorias: Para todo o grupo-clase - Avaliación dos coñecementos previos do alumnado así como das súas inquiredanzas. - Presentación xeral da materia e a súa organización cun cronograma. - Orientacións acerca da bibliografía. Nas sesións de todo grupo o procedemento é o seguinte: - Síntese dos temas por parte do/a profesor/a, propiciando o diálogo permanente co alumnado e resolvendo todo tipo de dúbidas. - Presentación de materiais básicos para o traballo de cada tema. - Establecemento das pautas para: a preparación xeral da materia, a análise das lecturas obrigatorias (principalmente artigos), a realización de traballos breves sobre un aspecto ou artigo interesante e a exposición de traballos. - Organización e revisión das actividades individuais e grupais realizadas na aula e que serán sempre avaliadas pola profesora. - Organización e revisión das exposicións dos estudantes diante da clase. Todas estas pautas teñen que servirnos para conseguir os obxectivos propostos na materia. Deben permitir unha atención individualizada, deben axudar a resolver dúbidas, a facer un seguimento do alumnado, etc. Unha boa teoría se sustenta nunha boa práctica, entendendo neste caso por práctica a metodoloxía que apliquemos.

Atención personalizada

	Description
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.
Presentacións/exposicións	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos. Orientación sobre a presentación dos resultados do traballo.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Actividades diversas que se irán solicitando sobre a marcha das clases e poden ser: elaboración de exercicios sobre temas teóricos, elaboración de mapas conceptuais, lectura de textos e exposicións, elaboración de dossier...	10
Traballos tutelados	Realización dun traballo proposto pola docente: Traballo por proxectos, Unidades Didácticas, Roteiros e Saídas escolares para Infantil e material elaborado.	20
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición do traballo elaborado en grupo.	10

Other comments and second call

O alumnado debe presentarse aos parciais que liberarán da materia. De non superarse algún dos parciais ou os dous o alumnado deberá presentarse ao exame final oficial. Cando a materia quede suspensa deberá presentarse ao exame final extraordinario. Todos os exames realizaranse nas aulas indicadas. O alumnado debe atermos ao horario dos exames e ao lugar onde se indica que se realizan.Â

Aquel alumnado que non poida asistir ás clases por motivos xustificadas deberá comunicalo ao comezo das clases informando do motivo. Ademais na ficha do alumno debe consignar dita información. Pode presentarse aos parciais ou realizar o exame final oficial debe facer entrega dos traballos que o docente lle demande. Neste caso o exame terá unha validez de 80% e os traballos de 20%. Só se fará entrega dos traballos que o docente solicite e non se admitirán outros diferentes ou a entrega de máis traballos dos solicitados.Â

O alumnado debe entregar obrigatoriamente a ficha do alumno.

As datas de examen podense consultar na páxina web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendaremos para as clases unha bibliografía co obxectivo de que servan para elaborar os traballos teóricos de aula ee outros ofrecelos como recomendables para o alumnado que queira profundar na materia.

- ASENJO, A. (1992): Juegos de simulación. Barcelona. Aula de Innovación Educativa.
- AYALA, F: Introducción a las Ciencias Sociales. Madrid. Aguilar.
- BAILEY, P. (1985):Â *Didáctica de la Geografía*. Edit. Cincel. Madrid.
- BENEJAM, P. (1978): Los contenidos de las Ciencias Sociales. Cuadernos de Pedagogía nº 168.
- BRAUDEL, F. (1987):Â *La Historia y las Ciencias Sociales*. Edit. Alianza. Madrid.
- BLAKE, Quentin (2005),Â *Cuéntame un cuadro*.Â Ed. Serres. Barcelona.
- CALATRAVA, J. A. (1985),Â *La Literatura y la Didáctica de la Historia. Actas del V Coloquio Metodológico y Didáctico*.Â Edit. Hespérides. Almer.
- CALLEJO, M. y LLOPIS, C. (1992). Planos y mapas. Actividades interdisciplinares para representar el espacio. Madrid. Narcea. M.E.C.
- CAMILLONI, A; LEVINAS, M. (1991),Â *Pensar, descubrir y aprender : propuesta didáctica y actividades para las ciencias sociales*,Â Publicación Aique, Buenos Aires,
- COLECCIÓN UNESCO (1979),Â *Método para la enseñanza de la Geografía*. Edit. Teide. Barcelona.
- COOPER, H. (2002), *Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria*. Madrid. Morata.
- DEBESSE-ARVISET, M.L. (1983): El entorno en la escuela: una revolución pedagógica. Barcelona. Fontanella.
- DEL CARMEN, L. M. (1988):Â *Investigación del medio y aprendizaje*. Edit. Grao. Barcelona.
- DEL MORAL, J. (1999),Â *Historia y Ciencias humanas*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- DELVAL, J. (1981),Â *La formación de nociones sociales*, Madrid. MEC.
- DOMÍNGUEZ Y OTROS. (1999):Â *El Museo. Un espacio para el aprendizaje*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- DUCH, J. (1979): "La Arqueología en la Escuela", en Rev. Reforma de la Escuela, nº13,
- DUVERGER, M. (1996):Â *Métodos de las Ciencias Sociales*. Edt. Ariel. Barcelona.
- ESCALANTE, F. (1999):Â *Una idea de las Ciencias Sociales*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- FANELLI, Jorge, (1992),Â *Hacer las Ciencias Sociales*,Â Aula Abierta, Buenos Aires.

- FERNÁNDEZ, D. Y OTROS (1987): *Recursos pedagógicos del entorno*. Edit. Cincel. Madrid.
- FERRAN, P. (1993): *La Escuela en la calle*. Edit. Narcea Madrid.
- FLORES, P.: "Trabajos de campo en Geografía", en *La Escuela en acción*, nº 10; pg. 463.
- FRANCASTEL, P. (1985): *Campo figurativo e Historia. La Historia hoy*. Edit. Avance. Barcelona.
- FREDHAN, M. (1981): *Corrientes de investigación en las Ciencias Sociales*. Edit. Tecnos. Madrid.
- FUENTES, E.X., NIETO, M.A.; GONZÁLEZ, M., (1990) *Unha proposta curricular: A Catedral de Ourense*, Ourense, Concello de Ourense.
- FURTH, H.G. (1971): *Las ideas de Piaget. Su aplicación en el aula*, Kapelusz, Buenos Aires.
- GARCÍA BLANCO. (1980), *Función pedagógica de los museos*. Ministerio de Cultura. Madrid.
- GARCÍA NOVELL, F. (1992), *Inventar el Periódico*, Ediciones de la Torres, Proyecto didáctico Quirón, Madrid.
- GARCÍA RUIZ, A. Y OTROS. (1993), *Didáctica de las Ciencias Sociales en Educación Primaria*. Edit. Algaida. Madrid.
- GARCÍA RUÍZ, A.L. (1996) *Principales líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales*, Universidade de Jaén, Jaén.
- GRAVES, N. (1989), *Nuevo método para la enseñanza de la Geografía*. Edit. Teide. Barcelona.
- HOLLOWAY, G.E.T (1982), *Concepción del espacio en el niño según Piaget*, Paidós educador, Barcelona.
- IDPS (1984): *Piaget y el Currículum de Ciencias*, Narcea, Madrid.
- KAMII, C. e DE VRIES, R. (1983), *La teoría de Piaget en la educación preescolar*, Aprendizaje Visor, Madrid.
- LICERAS, A. (1997). *Las dificultades en el aprendizaje de las Ciencias Sociales. Una perspectiva psicodidáctica*. Grupo Editorial Universitario. Granada.
- LOPEZ FACAL, R. (1992): *Mapas conceptuales y enseñanza de las CC.SS.* Aula nº 8.
- LUC, J. N. (1981), *La enseñanza de la Historia a través del medio*. Edit. Cincel. Madrid.
- LLOPIS, C. (1987), *Los recursos en una enseñanza renovada de las Ciencias Sociales*. Edit. Narcea. Madrid.
- LLOPIS, C. (1982), *Las Ciencias Sociales en el aula*. Edit. Narcea. Madrid.
- NOEI LUC, J. (1992), *La enseñanza de la Historia a través del medio*. Edit. Cincel. Madrid.
- PACHER, L. (1985), *Medios audiovisuales. Aplicación a la Lengua, matemáticas, Ciencias Naturales y Sociales...* Edit. Cincel. Madrid.
- PÉREZ Y OTROS. (1998), *Enseñar y aprender el espacio geográfico*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- PACHT, O. (1980), *Historia del Arte y metodología*. Edit. Alianza. Madrid.
- PASEL, S. (1993), *Aula-Taller*. Edit. Aique. Buenos Aires.
- POZO, I. (1985), *El niño y la historia*, MEC, Madrid.
- READ, H. (1984), *La educación por el arte*. Edit. Paidós. Buenos Aires.
- RÍO BARXA, F.Xavier, (1981), *Didáctica da Xeografía*, Manuais, Galaxia, Vigo.
- SÁNCHEZ ADEIL, J. (1980), *Didáctica de la Historia*. Edit. Vicens Vives. Barcelona.
- SERPEL. R. (1992), *Influencia de la cultura sobre el comportamiento*. Edit. Pascal. Madrid.
- SOTO GONZÁLEZ, X.M. (1999). *Didáctica de la geografía : problemas sociales y conocimiento del medio*, Ediciones del Serbal, Barcelona.
- TARRIO FILEZ., J.A. (1988), *Cultura e tradición populares en Galicia*. Edit. O Castro. La Coruña.
- VILARRASA Y COLOMBO. (1994), *Ejercicios de exploración y representación del espacio*. Edit. Graó. Barcelona.
- VIOQUE, J. (1986), *La utilización de la Prensa en la Escuela*. Edit. Cincel. Madrid.

- VV.AA, (1987), *Enseñar la ciudad*, Ediciones de la Torre, Proyecto Didáctico Quirón, Madrid.
- VV.AA (1990): *La educación infantil: 0-6 años. Descubrimiento de sí mismo y el entorno*, Paidotribo, Barcelona.
- VV.AA (1994), *Didáctica de las Ciencias Sociales. Aportaciones y reflexiones*, Paidós, Buenos Aires.
- VV.AA (1989), *Pedagogía de la escuela infantil*, Santillana, Madrid.
- VV.AA (1995), *Construir y enseñar las Ciencias Sociales y la Historia*, Aique, Buenos Aires.
- VV.AA (2000), *El proyecto Spectrum. Construir sobre las capacidades infantiles*. Vol. 1, Morata, Madrid.
- ZAVALA, I. M. (1995): *Como trabajar los contenidos procedimentales en el aula*. Edit. Grao. Barcelona.
-

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Xeografía/O05G120V01305

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia: Historia do presente/O05G120V01203

Subjects that it is recommended to have taken before

Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

Other comments

1. O ensino a desenvolver terá un carácter básicamente aplicado e favorecerá á actitude participativa como corresponde a unha aprendizaxe que se quere operativa nas futuras actividades profesorais dos alumnos e alumnas do grao.
  2. A interactividade será unha das esixencias fundamentais na planificación e desenvolvemento das actividades tanto as lectivas como as prácticas e aplicadas.
  3. O espazo das mesmas poderá ser o da aula ou calquera outro que facilite a integración do alumnado na experiencia. É preciso que o alumnado sexa constante no seu labor diario, tanto na súa asistencia ás clases como na entrega de materiais que o docente solicite. Debe procurarse traballar diariamente para evitar acumulación de tarefas. O alumnado debe en todo momento valerse do seu propio esforzo, xa que só deste xeito, pode lograr os seus éxitos.
-

IDENTIFYING DATA**Matemáticas para mestres: Educación infantil**

Subject	Matemáticas para mestres: Educación infantil			
Code	O05G110V01602			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Language	Castelán			
Department	Matemáticas			
Coordinator	Fernández Méndez, José Luis			
Lecturers	Fernández Méndez, José Luis			
E-mail	joslufem@uvigo.es			
Web	http://joslufem@uvigo.es			
General description	Con esta materia os alumnos obterán as competencias e coñecementos de matemáticas necesarios para o desenvolvemento da súa profesión			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova-la nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer os fundamentos matemáticos dos contidos que configuran a área de Matemáticas do currículo de Educación Infantil: Lóxica e teoría de conxuntos. Os números. O espazo. As magnitudes e a medida	saber	A1
	saber facer	A2
		A11
		B1
		B2
		B7
2. Comprender a súa singularidade epistemolóxica e a súa especificidade didáctica	saber	A1
	saber facer	A2
		B1
		B2
		B3
		B13
3. Comprender as matemáticas como un coñecemento sociocultural desenvolvido ao longo da Historia	saber	A1
	saber facer	A11
		B1
		B3
		B13

4. Capacidade para organizar e planificar	saber saber facer	A2 A11 B1 B2 B3 B9
5. Resolución de problemas	saber saber facer	A2 A3 B1 B3 B7
6. Toma de decisións	saber saber facer	A2 A11 B2 B3 B8
7. Habilidade para expresar críticas razoadas	saber saber facer	A2 A3 A11 B1 B3 B7
8. Capacidade de xestión da información	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B13
9. Capacidade para traballar en equipo	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 B2 B9 B13
10. Habilidades de investigación	saber saber facer	A2 A11 B1 B7 B8
11. Coñecer estratexias metodolóxicas que axuden a desenvolver nocións espaciais, xeométricas e do pensamento lóxico	saber saber facer	A1 A2 B1 B2 B6 B7
12. Crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares destinados a esta etapa educativa	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2 B8 B9
13. Planear actividades de aprendizaxe utilizando o xogo como principal recurso didáctico	saber saber facer	A1 A2 A3 A11 B2 B3
14. Ser capaz de adaptarse a novas propostas curriculares en matemáticas	saber saber facer	A1 A3 A11 B2 B13

15. Ser capaz de asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica	saber saber facer	A1 A2 A3 B2 B3 B9
--	----------------------	----------------------------------

Contidos

Topic	
1. A área de Matemáticas no currículo da Educación Infantil	A área de Matemáticas no currículo da Educación Infantil
2. Lóxica.	Conxuntos. Relacións: Clasificacións e ordenacións. Operacións
3. O número.	Historia dos sistemas de numeración. Os números naturais: aspecto cardinal e ordinal. Operacións. Sistemas de numeración. Conxuntos numéricos.
4. O espazo.	Historia da Xeometría. Conceptos fundamentais de Xeometría. Construcións xeométricas no plano. Figuras planas e corpos,
5. As magnitudes e a medida.	Introducción e historia. O sistema métrico decimal. Magnitude e cantidade. Medida de magnitudes. Estimación, erros.
6. Os contidos matemáticos no currículo da Educación Infantil	Os contidos matemáticos no currículo da Educación Infantil

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	25.5	50	75.5
Traballos de aula	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	8	15	23
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2.5	4.5
Probas de resposta curta	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Description	Qualification
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolver problemas propostos	20

Traballos de aula	Avaliaranse os traballos dirixidos e expostos nas clases prácticas	30
Probas de resposta curta	Contestar preguntas de resposta curta ou tipo test	50

Other comments and second call

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnas/os asistentes e non asistentes.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2013-14

Â

datas Â exámen: Consultar a páxina Web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA

BASICA:

Baroody, A. (1988): El pensamiento matemático de los niños. Visor-MEC, Madrid.

Dickson, L. et al. (1991): El aprendizaje de las Matemáticas. Labor. Barcelona

Labinowicz, E. (1980): Introducción a Piaget. Fondo educativo interamericano. México.

Resnik, L. y Ford, W. (1990). La enseñanza de las matemáticas y sus fundamentos psicológicos. Paidós-MEC. Barcelona

COMPLEMENTARIA:

Alsina, C. y otros (1987): Invitación aÂ la Geometría. Síntesis.Madrid

Bartolini Bussi, M.(1992): Lo spazio, l'ordine, la misura. Bergamo. Juvenilia.

Beard, R, M. (1979): Psicología evolutiva de Piaget: una hipótesis para educadores. Kapelusz. Buenos Aires

Cascallana, M.T. (1988): Iniciación aÂ la Matemática. Materiales y recursos didácticos. Santillana, Madrid

Guibert, A. et al. (1993): Actividades geométricas para Educación Infantil y Primaria. Narcea, Madrid

Lovell, S. (1977): El desarrollo de los conceptos básicos y científicos en los niños. Morata, Madrid.

Maza, C. (1989): Conceptos y numeración enÂ la Educación Infantil.Síntesis, Madrid.

Orton A. (1990). Didáctica de las matemáticas. Cuestiones, teoría y práctica en el aula. Madrid: Morata y M.E.C.

Piaget, J. y Szeminska, A. (1975). Génesis del número en el niño. Buenos Aires: Guadalupe.

Rico, L. (1995). Conocimiento numérico y formación del profesorado. Granada: Servicio de publicaciones, Universidad de Granada.

Skemp, R. (1980). Psicología del aprendizaje de las matemáticas. Madrid: Morata.

Recomendacións

Other comments

1. Á asistencia as clases teóricas e prácticas resulta imprescindible para comprender os contidos e procedementos da materia. Nas primeiras clases explícanse as liñas xerais do curso.

2. En caso de non poder asistir, sería convinte poñerse en contacto co profesor a través das titorías.

IDENTIFYING DATA**Coñecemento do medio natural**

Subject	Coñecemento do medio natural			
Code	O05G110V01901			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Galego			
Department	Bioloxía vexetal e ciencias do solo			
Coordinator	Seijo Coello, María del Carmen			
Lecturers	Seijo Coello, María del Carmen			
E-mail	mcoello@uvigo.es			
Web				
General description	A materia Coñecemento do medio natural comprende o estudo dos aspectos fundamentais do entorno natural onde se vai desenvolver o labor educativo dos mestres e mestras. Pretende crear unha base formativa para que os estudantes poidan desenvolver a súa labor educativa na Educación Infantil.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Promover o interese dos docentes sobre o medio natural, afondar no seu coñecemento e favorecer que fomenten o interese polo entorno natural na primeira infancia	saber saber facer Saber estar / ser	A2 B1 B2 B7 B13 B22
Familiarizarse cos conceptos de desenvolvemento sostible	saber	B21 B22
Adoptar actitudes positivas e críticas sobre os aspectos relacionados co medio natural	Saber estar / ser	B13 B14 B21 B22
Facilitar a capacidade de síntese e análise e fomentar o traballo en equipo.	saber facer Saber estar / ser	B1 B2 B6 B8 B9 B13 B15

Contidos

Topic	
Introducción ao coñecemento do medio natural	O medio natural: enfoque multidisciplinar Biodiversidade e espazos protexidos. A paisaxe na contorna natural
Principios de Ecoloxía	Conceptos de Ecoloxía. Os ecosistemas como unidades do medio natural. Biosfera. Interaccións entre organismos. Os organismos: animais, plantas, fungos, protistas e moneras.
A atmósfera	Estrutura e modelos de circulación. Fenómenos meteorolóxicos. O clima
Hidrosfera	Estrutura da hidrosfera Comportamento das masas de auga: correntes mariñas, ciclo da auga.
Desenvolvemento sostible	Concepto de desenvolvemento sostible

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Prácticas de laboratorio	10	15	25
Estudo de casos/análises de situacións	2	15	17
Seminarios	10	10	20
Sesión maxistral	22	44	66
Probas de tipo test	0.5	0	0.5
Probas de resposta curta	0.5	0	0.5
Informes/memorias de prácticas	0.5	0	0.5
Estudo de casos/análise de situacións	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Saídas de estudo/prácticas de campo	As prácticas de campo/saídas de estudo previstas serán nas beiras do río Miño. Consistirán en observación para a elaboración dunha guía do entorno natural do Río Miño en Ourense.
Prácticas de laboratorio	Modelo de enseñanza participativa, activa e individualizada para cada alumno
Estudo de casos/análises de situacións	Actividade en grupo que fomentará a capacidade de observación e análise.
Seminarios	Utilización de recursos e ferramentas informáticas.
Sesión maxistral	Presentación por parte do profesor dos contidos incluídos no temario

Atención personalizada

	Description
Sesión maxistral	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Estudo de casos/análises de situacións	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Seminarios	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Probas de tipo test	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Probas de resposta curta	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a
Estudo de casos/análise de situacións	A atención personalizada realizarase durante as sesións presenciais e no horario de tutoría segundo demanda do alumno/a

Avaliación		
	Description	Qualification
Probas de tipo test	De resposta múltiple e verdadeiro ou falso	30
Probas de resposta curta	Proba de resposta curta sobre os contidos da materia	30
Informes/memorias de prácticas	Memoria das prácticas de laboratorio e seminarios	15
Estudo de casos/análise de situacións	Actividades realizadas en grupo pequeno. Estudos sobre o medio natural. 25 Ribeiras do Río Miño.	

Other comments and second call

O estudante debe superar como mínimo o 50% da calificación en cada un dos apartados avaliados. Os alumnos non asistentes deberán xustificar debidamente a causa pola que non poden asistir a docencia presencial. O sistema de calificación será o mesmo que os dos alumnos presenciais en canto a porcentaxe de cada proba. O apartado de presencialidade deberase suplir con traballo autónomo do alumno. Na segunda convocatoria e posteriores manterase o sistema de calificación proposto.

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS

AUDESIRK T. & AUDESIRK G. (2003). *Biología: la vida en la tierra*. Prentice-Hall Hispanoamericana, Madrid.

NEBEL & WRIGHT (1999). *Ciencias ambientales: ecología y desarrollo sostenible*. Prentice Hall, México.

Mader et al. (2008). *Biología*. Mc Graw Hill. México.

López Román et al., (1999). *A natureza dos rios e ribeiras de Galicia*. Ir Indo. Vigo.

Outros

AA.VV. (2003). *Biblioteca del espacio*. Varios volumes en CD-Rom e DVD. Tibidado.

AA.VV. 2006 *¿Qué es la ecología?*. Video DVD. Open University.

ALONSO PICÓN J.F. (1998). *Evaluación de impacto ambiental en Galicia*. Universidad de A Coruña.

CASTRO M. (2004). *Cogomelos de Galicia e Norte de Portugal*. Edicións xerais de Galicia.

CAPEL MOLINA J.J. (2000). *El clima de la península ibérica*. Ariel.

FERNANDEZ DOMINGUEZ M. A. (2005). *Coida o teu planeta*. Nova Galicia Edicións.

GÓMEZ OREA D. (1996). *Evaluación de impacto ambiental*. Agrícola.

GONZALEZ RODRÍGUEZ C. (1998). *Algas mariñas de Galicia: bioloxía, gastronomía e industria*. Edicións xerais de Galicia.

IGLESIAS CUETO J.A. (2005). *Fichero actividades en la naturaleza*. INDE.

JIMENO DIESTRO G. T. E COL. (1998). *Ciencias de la tierra y el medio ambiente: material curricular para su aplicación en el aula*. Argentería.

LARANXEIRA D. (2000). *A cara oculta das illas Cies*. Video VHS.

LEIRO A. (1998). *O medio mariño*. A Nosa Terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de A Coruña*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Lugo*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Ourense*. Ed. A nosa terra.

LEIRO A. (2003). *Espazos naturais: provincia de Pontevedra*. Ed. A nosa terra.

MARGALEFF R. (1993). *Teoría de los sistemas ecológicos*. Univ. de Barcelona.

MARTÍN F. (2004). *Desarrollo sostenible y huella ecológica: una aplicación a la economía gallega*. Netbiblo. A Coruña.

NARANJO L., MUÑUZURI V. (2007). *A variabilidade natural do clima en Galicia*. Consellería de Medio Ambiente e

Desenvolvemento sostible.

ODUM (1992). *Ecología: bases científicas para un nuevo paradigma*. Ed. Vedral.

PRECEDO LEDO A. E SANCHO COMIS J. (2001). *Atlas de Galicia: medio natural*. Sociedade para o desenvolvemento comarcal de Galicia.

RODRIGUEZ IGLESIAS F. (2005). *Galicia: ecoloxía*. Vol. 44 a 48.

TOHARIA M. (2006). *El clima: el calentamiento global y el futuro del planeta*. Debate.

VALEIRA X., LÓPEZ A. E DACOSTA M. (1998). *A costa de Vigo, o medio natural: Unidade didáctica e caderno do alumno*.

VALERO E. E col. (2002). *El desarrollo sostenible*. Universidad de Vigo.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Aprendizaxe das ciencias da natureza/O05G110V01403

IDENTIFYING DATA**Ética e deontoloxía profesional**

Subject	Ética e deontoloxía profesional			
Code	O05G110V01902			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Miguez Barciela, Aida			
Lecturers	Miguez Barciela, Aida			
E-mail	aidamiguezbarciela@gmail.com			
Web				
General description	A materia ten por obxectivo desenvolver as competencias necesarias para un exercicio reflexivo da práctica profesional. Incide fundamentalmente no exercicio do xuízo crítico, na capacidade argumentativa nun contexto de razón pública así como na comprensión das responsabilidades parellas á función docente e ás institucións educativas dentro da sociedade.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo

B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais. Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática. Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturales. Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible. Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico. Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
	B16	
	B19	
	B22	
2. Capacidade de analizar e sistematizar a información, e administrar e ser responsable do seu propio traballo.	saber	A2
	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A4
		A6
		A7
		A8
		A10
		A11
		A12
		B1
		B2
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
	B12	
	B14	
	B15	
	B16	
	B21	

3. Capacidade para investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A6 A7 A8 A10 A11 A12 B1 B2 B6 B7 B8 B10 B11 B12 B15 B16 B21
4. Habilidade básica para defender en público as súas opinións.	saber saber facer	A2 A3 A4 A7 A10 A11 A12 B1 B3 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B18 B21
5. Saber distinguir moral e ética, e coñecer os rasgos fundamentais básicos do discurso ético. Coñecer os desafíos máis destacados suscitados á ética como proposta normativa universalizable e as principais directrices metodolóxicas seguidas na resolución das controversias morais. Coñecer as claves para entender e valorar as principais teorías éticas normativas, as dificultades de xustificación de determinados principios morais, así como as claves para entender e valorar destacadas propostas éticas de resolución de conflitos morais que preocupan á sociedade do noso tempo.	saber Saber estar / ser	A1 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A12 B1 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B19 B22

6. Capacidade para recoñecer e analizar críticamente argumentos éticos de nivel básico e para recoñecer as cuestións esenciais que subyacen ás controversias morais que persisten nas nosas sociedades.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		B1
		B3
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11

---

7. Capacidade para afrontar autónomamente os problemas que suscitan as teorías éticas e consideralos un reto á súa propia forma de pensar.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A7
		A8
		A9
		A10
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B12
		B13

---

8. Capacidade de recoñecer a relevancia e utilidade social da ética e de recoñecer as constantes implicacións éticas que ten a práctica educativa e tomar conciencia das mesmas.	saber	A3
	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A7
		A8
		A9
		A10
		B1
		B3
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11

---

9. Capacidade de consolidar unha identidade docente ética, comprometida coa súa responsabilidade social no contexto educativo.	saber	A3
	Saber estar / ser	A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		B1
		B3
		B7
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16
	B18	
	B19	
	B22	

10. Habilidade para gestionar y resolver conflictos, dilemas y problemas éticos vinculados a la tarea educativa.	saber facer	A4
	Saber estar / ser	A5
		A10
		A11
		B3
		B11
		B14
		B16
		B17
		B18

11. Contribuír á reflexión sobre a autonomía profesional do mestre.	saber	A2
	Saber estar / ser	A3
		A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		B1
		B2
		B3
		B6
		B7
		B8
	B9	
	B10	
	B11	
	B13	
	B14	
	B15	
	B16	

Contidos

Topic	
Ética e moral: aproximación conceptual.	Bases socio-antropolóxicas da moral. O fenómeno moral. A Ética: teorías e problemas de fundamentación.
Razóns éticas, razóns para a ética: A Ética e os seus límites.	Deontoloxismo vs. Teleoloxismo. Teorías éticas contemporáneas.
Principios morais e casos prácticos: autonomía, xustiza, tolerancia.	Interrelación dos principios e as regras na práctica profesional docente.
Ética, educación e Dereitos Humanos.	Ética da diferenza, ética e democracia, a xustiza: ética, cidadanía e desenvolvemento.

Aproximación á deontoloxía profesional:
deontoloxía profesional no eido educativo.

Transformacións socioculturais e demanda crecente de formación
ético-moral: actitudes fronte a fenómenos como a discriminación,
educación e xénero, etc.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	4.5	14.5
Estudo de casos/análises de situacións	3	6	9
Foros de discusión	3	0	3
Traballos de aula	4	8	12
Seminarios	15	30	45
Prácticas externas	0	2.5	2.5
Sesión maxistral	16	44	60
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a unha institución innovadora en Educación Democrática co fin de observar na práctica o funcionamento do modelo educativo e do rol do educador nun contexto de educación autónoma e automotivada.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise e razonamento de casos prácticos e dilemas de ética profesional en contextos educativos.
Foros de discusión	Posta en común e deliberación arredor de cuestións relativas á materia. Na maior parte destes casos a posta en común presupón o traballo individual previo das cuestións a examinar.
Traballos de aula	Desenvolvemento de prácticas especialmente deseñadas para poñer en práctica as competencias da materia a través de problemas específicos.
Seminarios	A dinámica de seminario impica a co-rresponsabilidade na presentación de lecturas especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e a aportacións de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.
Prácticas externas	Sondeo mediante técnicas de entrevista, transcripción e análise, do tipo de razoamento moral predominante respecto da ética profesional e as convencións deontolóxicas da práctica.
Sesión maxistral	Desarrollo por parte do docente dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase.

Atención personalizada	
	Description
Sesión maxistral	A resolución de dúbidas farase na medida do posible no contexto da aula para maior aproveitamento da clase. A resolución de cuestións específicas ou intereses pessoais pódese realizar a través da plataforma FAETIC, e-mail ou titorías presenciais.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Desarrollo por parte do docente dos principais conceptos e contidos do temario, apoiado polas lecturas sinaladas e en interlocución coa clase. -Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.	0
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a unha institución innovadora en Educación Democrática co fin de observar na práctica o funcionamento do modelo educativo e do rol do educador nun contexto de educación autónoma e automotivada. -Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.	0

Estudo de casos/análises de Análise e razonamento de casos prácticos e dilemas de ética profesional en 0
situacións contextos educativos.

-Non se cualifica independentemente xa que se presupón que o seu valor é tamén instrumental para a realización das probas finais.

Seminarios	A dinámica de seminario impica a co-responsabilidade na presentación de lecturas 20 especialmente escollidas para suscitar a reflexión sobre problemas específicos e a aportacións de cuestións e contribucións que evidencien un grao de comprensión da materia e dos problemas correspondentes.	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	EXAME FINAL: comentario de texto sobre unha cuestión relevante da materia. ;Ofrecerase unha guía cunha proposta de pasos a seguir para a elaboración dun comentario.	40
Probas de resposta curta	EXAME FINAL: resposta a cuestións deseñadas para amosar a capacidade de relación e comprensión dos principais conceptos da materia ou a súa conexión con problemas reais.	40

Other comments and second call

1-Os alumnos non-presenciais únicamente realizarán as probas do exame final, co seguinte criterio de cualificación:

À RESPOSTA LONGA/COMENTARIO DE TEXTO---60%À RESPOSTA BREVE---40%

2- No caso de non superar a materia na 1ª convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de Xullo. datas exámenes; 23 maio À 16 horas À aula multiusos À 9 À xullo À 9,30 horas À aula 1.1

No seguinte enlace pódese consultar data/hora/lugar do exame (apartado À *datos exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

KOHLBERG, L., *La Educación Moral según Lawrence Kohlberg*, Gedisa, Barcelona

LIPMAN, M., *Pensamiento complejo y educación*, Ed. La Torre, Madrid

RANCIERE, J., *El maestro ignorante*, Laertes, Barcelona

NUSSBAUM, M. C., *Sin fines de lucro*, Katz, Madrid

GUTTMAN, A., *La educación democrática*, Paidós, Barcelona

ROEMER, J., "Variantes de la Igualdad de Oportunidades", *FRACTAL*, 16 (2000)

APPIAH, K. A. À *Experimentos de ética*, À Katz, Madrid, 2010.

AA. VV. *Dialogar y Transformar. Pedagogía crítica del S. XXI*. Graó,

BEETHAM, D. y BOYLE, K. *Cuestiones sobre la democracia*. Ed. la Catarata, 1995

CEREZO, P (ed.) *Democracia y Virtudes Cívicas*. À Biblioteca Nueva, 2005

CLAVES DE RAZÓN PRÁCTICA; À *Mañana, la educación. Qué podemos esperar, que debemos exigir*. À (num. especial) 222, (2012) 5-43.

CONILL, J. -CROCKER, David A.(eds.) *Republicanismo y Educación Cívica. ¿Más allá del Liberalismo?* Ed. Comares, 2003

DAHL, R. *La Democracia. Una guía para ciudadanos*, Taurus, 1999

GUTTMAN, A. *La educación democrática: una teoría política de la educación*. Paidós, 1995.

HOFFMAN, M. *Desarrollo moral y empatía*, Barcelona, Idea Books, 2002.

HUIZINGA, J. À *Homo Ludens*, À Alianza, Madrid, 2010.

LIPMAN, M. *Thinking in education*. À Cambridge, Cambridge University Press, 2003, 2ª.

LIPMAN, M. *Nous*, À Ed. La Torre, Madrid, 2004.

LIPMAN, M. *Decidiendo qué hacemos. Manual del Profesor para acompañar a Nous*. À Ed. La Torre, Madrid, 2004.

MENDIETA, C. y VELA, O. ; *Ni tú ni yo. Cómo llegar a acuerdos*, Barcelona, Graó.

NODDINGS, N. *Atención, justicia y equidad*, en Katz, Noddings y Strike; *Justicia y cuidado. En busca de una base ética común*

en educación, Barcelona, Idea Books, 2002.

OGIEN, R. *La influencia del olor de los cruasanes calientes sobre la bondad humana (y otras cuestiones sobre filosofía moral experimental.)* Aguilar, Madrid, 2012.

SHAPIRO, I. *El estado de la teoría democrática*, Bellaterra, 2005

SCHLEICHERT, H. *Cómo discutir con un fundamentalista sin perder la razón. Introducción al pensamiento subversivo*. S.XXI, 2004

TONUCCI, F. *La ciudad de los niños*, Fund. Germán Ruipérez, Madrid, 2008.

TONUCCI, F. *¿ Cuando los niños dicen basta!* Fund. Germán Ruipérez, Madrid, 2007.

WILKINSON, R. y PICKETT, K. *Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva*. Turner, Madrid, 2009.

YOUNG, Iris Marion; *La justicia y la política de la diferencia*, Cátedra, 2000

Â

Â

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 6 a 12 anos/O05G120V01103

Sociología: Sociología da educación/O05G120V01105

Other comments

O seguemento periódico da plataforma FAITIC resulta crucial para o aproveitamento da materia.

IDENTIFYING DATA**Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual**

Subject	Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual			
Code	O05G110V01903			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Deaño Deaño, Manuel			
Lecturers	Deaño Deaño, Manuel			
E-mail	deano@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia aborda a intervención educativa nos alumnos con discapacidade intelectual. As principais aportacións teóricas sobre a discapacidade intelectual, como intervir e investigar nos aspectos referidos a alumnos con discapacidade intelectual.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A5 B2 B7 B8 B9 B12 B15
Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A5 B1 B2 B8 B9 B15
Coñecer os obxetivos , contidos curriculares e criterios de evaluación da educación infantil. los objetivos, contenidos curriculares y criterios de evaluación de la Educación Infantil	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A5 A9 A12 B2 B8 B9
Diseña e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan as singulares necesidades educativas dos estudantes, a igualdade de xénero a equidade e o respecto a os dereitos humanos.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 B2 B7 B8 B9 B12 B13
Identificar dificultades de aprendizaxe, informais e colaborar no seu tratamento.	saber facer Saber estar / ser	A1 A2 B2 B6 B8 B9
identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	saber saber facer	A2 A4 A6 B2 B3 B6 B8 B9 B13
Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individual.	saber facer Saber estar / ser	A4 A7 A10 B1 B2 B8 B9 B11 B15

Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e o aprendizaxe na aula.

saber
saber facer

A1
A2
A4
A10
B2
B6
B7
B8
B9
B13
B15
B21

Contidos

Topic	
Marcos teóricos conceptuales da NEE. Definición de discapacidade intelectual	Aproximación histórica á definición de discapacidade intelectual. Definicións actuais, enfoques multidimensionales da discapacidade intelectual.
As dificultades de aprendizaxenos alumnos con discapacidade intelectual. Diagnostico e clasificación da discapacidade intelectual.	Funcionamento intelectual e a súa avaliación. Conduta adaptativa e a súa avaliación. Aproximación multidimensional á clasificación da discapacidade intelectual.
Procedementos de avaliación e identificación das dificultades en estudantes con discapacidade intelectual. Sistemas de apoio á discapacidade intelectual.	As necesidades de apoio da as persoas con discapacidade intelectual. O concepto de apoio e de necesidades de apoio.
Procedementos de intervención en contextosde discapacidade intelectual. Implicacións educativas da discapacidade intelectual.	Características educativas dos alumnos con discapacidade intelectual. Modelos históricos e actuais en educación especial. Boas prácticas na educación de alumnos con discapacidade intelectual.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	30	30	60
Traballos de aula	17	55	72
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1
Traballos e proxectos	5	10	15
Outras	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	O profesor explicase todos e cada un dos temas da materia e resolverá as dúbidas dos alumnos.
Traballos de aula	O profesor dirixe e coordina os traballos de cada tema sobre os que sexa necesario realizar.Ao terminar cada traballo ,sera corrixido polo profesor .
Actividades introdutorias	Explicásense as características, competencias e obxectivos da materia. Explicaranse as normas de funcionamento da materia.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Cada grupo de alumnos realizase os traballos de aula, as dúbidas que se xeren seran resoltas polo profesor na sesión de traballo e nos horarios de tutorias que a tal fin esta establecidos.

Avaliación

	Description	Qualification
Probas de tipo test	Cosnistira nua proba de respostas multiples . A nota calculase coa seguinte formula; acertos, 50 menos erros divididos entre tres. Todo elo multiplicado por dez e dividido polo número total de preguntas	

Traballos e proxectos

40

Os alumnos deberán presentar e defender os diferentes traballos da clase que forón desenrolados o longo do materia. Estes traballos serán presentados e entregados a o profesor na fecha sinalada.

Outras

Asistencia

10

Other comments and second call

Ao final realizátese unha proba tipo test de varias alternativas. Fórmula de corrección será o número de acertos menos os fallos divididos por tres. Todo iso multiplicado por dez e dividido polo número total de preguntas.

Os traballos serán entregados ao final de cada práctica. Os alumnos que non veñan regularmente a clase deberán entregar os traballos na data sinalada. Realizarán a proba final.

Para poder superar as competencias da materia é necesario ter aprobado cada unha das partes (exame e prácticas). As

competencias non superadas durante o cuadrimestre, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non as clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado *datas exames*):

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

, , ,

Molina y Deaño, M, El fracaso en el aprendizaje escolar II: un enfoque cognitivo, 2001, Aljibe

Asociación americana de discapacidades intelectuales y del desarrollo, discapacidad Intelectual, 2011, Alianza

American Psychiatric association, Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales, 1998, Masson

---

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/O05G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

IDENTIFYING DATA**Prevenção e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo**

Subject	Prevenção e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo			
Code	O05G110V01904			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Alfonso Gil, Sonia			
Lecturers	Alfonso Gil, Sonia Deaño Deaño, Manuel Tellado González, Fernando			
E-mail	soalgi@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia aborda a identificación, prevención, deseño e intervención psicoeducativa das dificultades de aprendizaxe en lectura, escritura e cálculo en nenos e nenas con distintos ritmos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B9	Traballo en equipo

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Identificar e previr as dificultades de aprendizaxe na lectura, a escritura e o cálculo.	saber saber facer	A2 A3 B2 B3
Informalas e colaborar no seu tratamento	saber saber facer	A2 B2 B3 B9
Deseñar e aplicar estratexias de prevención e intervención psicoeducativas para a mellora da lectura, escritura e cálculo.	saber saber facer	A3 B3 B7

Contidos

Topic	
Marco teórico-conceptual das dificultades de aprendizaxe na lectura, escritura e cálculo.	Teorías explicativas das dificultades específicas de aprendizaxe.
Procedementos de avaliación e identificación das dificultades en lectura escritura e cálculo	Avaliación dos procesos lectores. Avaliación dos procesos escritores. Avaliación dos procesos de cálculo.
Programas de intervención	Intervención en dificultades lectoras. Intervención en dificultades escritoras. Intervención en dificultades de cálculo e resolución de problemas.

Métodos e procedementos de investigación en dificultades de lectura, escritura e cálculo

Investigación en lectura. Investigación en escritura. Investigación en cálculo e resolución de problemas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	30	30	60
Traballos de aula	7.5	5.5	13
Proxectos	15	30	45
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	20	21
Probas de tipo test	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor/a dos principais núcleos temáticos da materia
Traballos de aula	Realización de diversas actividades propostas polos docentes en función de cada un dos temas da materia.
Proxectos	Descrición, identificación, prevención e intervención dun caso de dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo.

Atención personalizada

	Description
Proxectos	Atenderase ás necesidades e dúbidas de cada alumno/a, para iso cóntase coas titorias correspondentes. En ditas titorias serán atendidas as demandas do alumnado, tratarase na medida do posible de resolver os problemas que presenten. Estableceranse as correspondentes horas de revisión de traballos e de exames.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Entrega das diversas actividades propostas polos profesores en relación ós contidos da materia.	10
Proxectos	Realización e defensa dun informe acerca da identificación, prevención e tratamento dun caso de dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo.	50
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Resolución dun caso práctico plantexado polos profesores acerca das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo.	30
Probas de tipo test	Proba obxetiva de resposta múltiple acerca dos diversos contidos da materia.	10

Other comments and second call

Â

Os alumnos/as que non acudan regularmente ás clases deberán entregar os proxectos na data límite correspondente á do exame oficial que figura na páxina web da Facultade de Ciencias da Educación (18 de maio de 2015 ás 16 horas). Asemesmo, tanto para alumnado asistente como non asistente para superar a materia será obrigatorio ter superado, coa metade da puntuación máxima a alcanzar en cada caso, a proba tipo test a de resolución de caso práctico, ademais da do proxecto.

Os alumnos/as que non adquiren as competencias da materia, terán unha segunda oportunidade en xullo na data establecida e publicada na Web da Facultade de Ciencias da Educación (6 de xullo de 2015 ás 9:30 horas).

Â

Bibliografía. Fontes de información

'''
Básica:

American Psychiatric Association. (2002). *DSM-IV-TR. Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Washington: American Psychiatric Association. (Versión castellana, 2000. DSM-IV-TR. Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos

mentales. Barcelona: Masson, S.A).Cuetos, F. (2008). *Psicología de la lectura*. Bilbao: Wolters Kluwer España.Cuetos, F. (2009). *Psicología de la escritura*. Bilbao: Wolters Kluwer España.Cuetos, F., et al. (2007). *PROLEC-R: batería de evaluación de los procesos lectores, Â revisada*. Madrid: TEA.Cuetos, F., Ramos, J. L. y Ruano, E. (2004). *PROESC: evaluación de los procesos de escritura (2ª ed.)*. Madrid: TEA.Deaño M. (2000). *Cómo prevenir las dificultades de cálculo*. Málaga: Aljibe.Deaño, M. (2005). Mejora en el aprendizaje del cálculo en alumnos con debilidad cognitiva. *Revista Portuguesa de Pedagogía*, 39 (2), 365-389.Deaño, M. (2005). *D.N.: CAS (Das. Naglieri: Sistema de Evaluación Cognitiva). Adaptación Española*. Ourense: Gersam Ediciones.Deaño, M. y Rodríguez-Moscoso, Y. M. (2002). Fundamentación teórica del Programa de Rehabilitación y Enriquecimiento PASS-Matemático (PREP-M). *Educación, Desarrollo y Diversidad*, 5(1), 53-72.Deaño, M. y Tellado, F. (2009). Instrucción basada en los procesos PASS. En A. Barca (Coord.), *Motivación y Aprendizaje en Contextos Educativos* (pp. 369-398). Granada: Grupo Editorial Universitario.Deaño, M., Alfonso, S. y Tellado, F. (Septiembre, 2007). *El D.N.: CAS*. Un enfoque de evaluación, un instrumento de diagnóstico y un instrumento para el diseño de la intervención psicopedagógica. Comunicación presentada al *IX Congreso Internacional Galego-Portugués de Psicopedagogía*.Deaño, M., Tellado, F., Iglesias-Sarmiento, V., Alfonso, S., Gayo, E. y Conde, A. (Marzo-Abril, 2011). Contribuciones inclusivas y diferenciales para el aprendizaje matemático. Simposium presentado al *VI Congreso Internacional de Psicología y Educación y III Congreso Nacional de Psicología y Educación*.Â

Complementaria:

Arbones, B. (2005). *Detección, Prevención y Tratamiento de dificultades del aprendizaje. Cómo descubrir, tratar y prevenir los problemas en la escuela (1ª ed)*. Vigo: Ideas Propias Editorial.Besumán, M. P. (2006). *Cartilla escolar grafológica*. Madrid: Besman Educación Infantil, D.L.Borregón, S. (2008). *E. LECTOES: enseñanza de la lectoescritura por método fonético: prevención y tratamiento de la dislexia: manual para padres y educadores*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial.Defior, S. (2007). *Las dificultades de aprendizaje: Un enfoque cognitivo*. Málaga: Aljibe.Escoriza, J. (coord.) (2005). *Tratamiento educativo de los trastornos de la lengua escrita*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.Fuchs, L. S. y Fuchs, D. (2006). Introduction to response to intervention: What, why, and how valid is it? *Reading Research Quarterly*, 41, 93-99.Galve, J. L. (2007). *Evaluación e intervención en los procesos de la lectura y la escritura*. Madrid: EOS.Galve, J. L., Trallero, M. y Dioses, A. S. (2008). *Fundamentos para la intervención en el aprendizaje de la ortografía: ortoleco: programa de desarrollo de la ortografía*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial.García Madruga, J. A. (2006). *Lectura y conocimiento*. Barcelona: Paidós.Garrido, M. (2007). La lectura y el modelo PASS: perfiles lectores e intervención educativa. *Educación, Desarrollo y Diversidad*, 10(1), 25-50.Gispert, D. y Ribas, L. (2010). *Alumnado con dificultades en el aprendizaje de la lectura*. Barcelona: Graó.González, M. J. (coord.) (2012). *Â Prevención de las dificultades de aprendizaje*. Madrid: Pirámide.González, M. J. y Martín, I. (2011). Intervención temprana de la lectoescritura en sujetos con dificultades de aprendizaje. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 43 (1), 35-44.Iglesias-Sarmiento, V. (2004). Dificultades selectivas de aprendizaje en procesamiento numérico y cálculo. *Revista de Educación, Desarrollo y Diversidad*, 7(1), 53-88.Iglesias-Sarmiento, V. (2009). *Dificultades de aprendizaje en el dominio aritmético y en el procesamiento cognitivo subyacente*. (Doctoral dissertation, University of Vigo, 2008). Ann Arbor, MI: ProQuest LLC/ UMI Dissertation Publishing.

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual/O05G110V01903
Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral/O05G110V01905

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104
Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

IDENTIFYING DATA**Prevenção e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral**

Subject	Prevenção e tratamento das dificultades na aprendizaxe da linguaxe oral			
Code	O05G110V01905			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Iglesias Sarmiento, Valentín			
Lecturers	Iglesias Sarmiento, Valentín			
E-mail	visarmiento@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia aborda a identificación, prevención, deseño e intervención psicoeducativa nas dificultades de aprendizaxe na linguaxe oral en nenos e nenas con distintos ritmos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B6	Capacidade de xestión da información		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B16	Adaptación a novas situacións		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

Identificar as dificultades no ámbito da linguaxe oral, informais e colaborar no seu tratamento e investigación.	saber saber facer	A1 A2 A3 A6 B1 B2 B3 B6 B7 B8
Adquirir recursos que permitan a resolución de situacións educativas que afectan a nenos e nenas con dificultades na aprendizaxe oral.	saber saber facer	A3 A5 A6 A9 B6 B7 B8 B9 B15 B16
Deseñar e aplicar diferentes estratexias e métodos de prevención e intervención psicoeducativas que permitan, en colaboración con profesionais especializados, favorecer o desenvolvemento da linguaxe oral na aula.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A6 A11 B3 B7 B8 B9 B15 B16

Contidos

Topic	
Bases anatómicas , funcionais e evolutivas da linguaxe oral	Concepto de linguaxe oral Bases anatómico fisiolóxicas da linguaxe oral. Dimensións da linguaxe oral. Intervención nas alteracións da linguaxe oral. Clasificación das dificultades de linguaxe oral.
Prevención e tratamento dos problemas da articulación.	Concepto, prevención e tratamento das dislalias. Concepto ,prevención e tratamento das disglosias. Concepto, prevención e tratamento das disartrias.
Prevención e tratamento dos problemas de voz.	Concepto, prevención e tratamento da disfemias. Concepto, prevención e tratamento das disfonias.
O atraso da linguaxe; Concepto e tipoloxías.	Atraso simple da linguaxe. Atraso moderado da linguaxe.Atraso profundo da linguaxe.
Linguaxe oral en deficientes auditivos.	Concepto. Etioloxía. Desenvolvemento. Clasificación. Tratamento.
Linguaxe en lesións cerebrais infantís.	Afasia corticales. Afasia transcorticales.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	30	30	60
Traballos de aula	17	55	72
Probas de tipo test	2	0	2
Traballos e proxectos	2.5	5	7.5
Estudo de casos/análise de situacións	2.5	5	7.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Explicación de cal vai ser o temario, cómo se vai a desenvolver a acción docente e cales son os deberes e normas da materia.
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor ante todo o grupo dos contidos da materia, resolución de dúbidas.
Traballos de aula	Realización baixo a dirección do profesor de traballos con carácter fundamentalmente prácticos de cada un dos temas da materia.

Atención personalizada

	Description
Sesión maxistral	Resolveransa as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de titorías correspondentes.
Traballos de aula	Resolveransa as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de titorías correspondentes.
Actividades introductorias	Resolveransa as dúbidas ou problemas que presente cada un dos alumnos en particular. Para iso se dispondra dos horarios de titorías correspondentes.

Avaliación

	Description	Qualification
Probas de tipo test	Proba obxectiva con respostas alternativas	50
Traballos e proxectos	Traballo práctico de cada un dos temas referenciados nos contidos da materia e que sexa traballado polo grupo de alumnos.	25
Estudo de casos/análise de situacións	Análise e estudo de casos prácticos relacionados cos contidos da materia.	25

Other comments and second call

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo "datas de exames 2014-2015"

Os traballos entregaranse a mesma semana en que se termine o tema, antes de pasar ao tema seguinte.

O alumnado non asistente deberá realizar as mesmas tarefas que o asistente. Neste senso, debería realizar a proba tipo test e, para a parte práctica, presentar os traballos/proxectos e estudos de caso/análise de situación coa mesma periodicidade que se pauten para os alumnos asistentes.

Para superar a materia é necesaria ter aprobadas a parte teórica (avaliada coa proba tipo test) e a parte práctica (inclúe traballos/proxectos e estudos de caso/resolución de problemas).

En caso de non superar a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Acosta, V. e Moreno, A. (dirs.) (2003). *Dificultades del lenguaje, colaboración e inclusión educativa*. Barcelona: Ars Médica-STM.

Alegre, J. R. e Pérez, M. (2008). *Guía práctica de los trastornos del lenguaje: descripción e intervención*. Barcelona: Lebrón.

Clemente, R. A. (2009). *Desarrollo del lenguaje: manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos*. Barcelona: Octaedro.

Del Río, M. J. e Torres, V. (2006). *Lenguaje y comunicación en trastornos del desarrollo*. Madrid: Pearson Prentice Hill.

Diéguez-Vide, F. e Peña-Casanova, J. (2012). *Cerebro y Lenguaje: sintomatología neurolingüística*. Madrid: Panamericana.

González, J. N. (2003). *Alteraciones del habla en la infancia. Aspectos clínicos*. Madrid: Panamericana.

Narbona, J. e Chevrie-Muller, C. (2001). *El Lenguaje del Niño. Desarrollo normal, evaluación y trastornos*. Barcelona: Masson.

Owens, R. (2004). *Language disorders*. Boston: Allyn & Bacon.

Peña, J. (2001) *Manual de logopedia*. Barcelona: Masson. Â Â

Puyuelo, M.Â e Rondal, J. (2003) *Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje*. Barcelona: Masson.

Valmaseda, M. (2001). Los problemas del lenguaje en la escuela. En J. Palacios, A. Marchesi y C. Coll, (eds.), *Desarrollo Psicológico y Educación, III. Necesidades Educativas Especiales y Aprendizaje Escolar* (pp.11-125). Madrid: Alianza.

Bibliografía complementaria

Acosta, V.Â e Moreno, A. (1999). *Dificultades del lenguaje en ambientes educativos. Del retraso al trastorno específico del lenguaje*. Barcelona: Masson. [reimpr. 2001]

Acosta, V., León, S.Â e Ramos, V. (1998). *Dificultades del habla infantil: un enfoque clínico*. Archidona, Málaga: Aljibe.

Acosta, V., Moreno, A., Ramos, V., Quintana, A.Â e Espino, O. (1996). *La evaluación del lenguaje. Teoría y práctica del proceso de evaluación de la conducta lingüística infantil*. Archidona, Málaga: Aljibe.

Aguado, G. (1989) *El desarrollo de la morfosintaxis en el niño (TSA)*. Madrid: CEPE.

Aguilar, E. M.Â e Serra, M. (2003). *A-RE-HA. Análisis del retraso del habla*. Barcelona: Ediciones Universidad de Barcelona.

Aguinaga (2004). *Prueba de Lenguaje Oral Navarra (PLON-R)*. Madrid: TEA.

Azcoaga, J.E., Bello, J.A., Citrinovitz, J., Derman, B. e Frutos, W.M. (1995) *Los retardos del lenguaje en el niño*. Barcelona: Paidós.

Baldwin, C. (1994) *Selective mutism in children*. London: Whurr.

Ballesteros, S.Â e Cordero, A. (1984). *Test Illinois de aptitudes psicolingüísticas*. Madrid: TEA.

Bermúdez, R. (2003). *Exploración clínica de los trastornos de la voz, el habla y la audición: pautas y protocolos asistenciales*. Málaga: Aljibe.

Bishop, D.V.M.Â e Leonard, L. (2000). *Speech and language impairments in children*. Hove: Psychology Press.

Bosch, L. (1997). El desarrollo comunicativo y lingüístico en niños con un trastorno específico del lenguaje. En M. J. del Río, *Lenguaje y comunicación en personas con necesidades especiales* (pp.161-179). Barcelona: Martínez- Roca.

Bosch, L. (2004) *Evaluación fonológica del habla infantil*. Barcelona: Masson.

Bustos, I. (1984) *Discriminación auditiva y logopedia*. Madrid: CEPE.

Bustos, I. (2000). *Trastornos de la voz en edad escolar*. Archidona, Málaga: Aljibe.

Carlomagno, S. (1994) *Pragmatic approaches to aphasia therapy*. London: Whurr.

Crystal, D. e Varley, R. (1993) *Introduction to language pathology*. London: Whurr.

Crystal, D., Fletcher, P. e Garman, M. (1984) *Análisis gramatical de los trastornos del lenguaje*. Barcelona: Médica y Técnica.

Del Río, M. J. (1993). *Psicopedagogía de la lengua oral: un enfoque comunicativo*. Barcelona: ICE de la Universidad de Barcelona-Horsori.

Dinville, C. (1997) *La tartamudez. Sintomatología y tratamiento*. Barcelona: Masson.

Dockrell, J. (2003). Identificación y evaluación de los problemas del lenguaje en niños con dificultades comunicativas. En V. Acosta y A. Moreno, *Dificultades del lenguaje, colaboración e inclusión educativa* (pp. 139-152). Barcelona: STM

Dodd, B. (1995) *Differential diagnosis and treatment of children with speech disorder*. London: Whurr.

Donaldson, M.L. (1995) *Children with language impairments*. London: Jessica Kingsley.

Dunn, L. e Dunn, L. (1986). *Test de vocabulario en imágenes PEABODY*. Madrid: TEA.

Echeverría, S. (1994). *La voz infantil, educación y reeducación*. Madrid: CEPE.

Edwards, M. (1984) *Disorders of articulation*. New York: Springer Verlag.

Fletcher, P.Â e Hall, D. (1992) *Specific speech and language disorders in children*. London: Whurr.

González Valenzuela, M.J. (1994) *Dificultades fonológicas: evaluación y tratamiento*. Valencia: Promolibro.

Grupo de investigación cognición y lenguaje en la infancia (2006). *Prueba de procesamiento fonológico (PROFON)*. Colombia:

Universidad Nacional de Colombia.

Ingram, D. (1983). *Trastornos fonológicos en el niño*. Barcelona: Médica y Técnica.

Launay, C. e BorelMaisonny, S. (1989) *Trastornos del lenguaje, la palabra y la voz en el niño*. Barcelona: Masson.

Le Huche, F. (2000). *La tartamudez. Opción de curación*. Barcelona: Masson.

Lees, J. (1993) *Children with acquired aphasia*. London: Whurr.

Lees, J. y Shelagh, U. (1991) *Children with language disorders*. London: Whurr.

Ling, D.Á e Moheno, C. (2006). *El maravilloso sonido de la palabra: Programa Auditivo-Verbal para niños con pérdida auditiva*. México D.F.

Mayor, M. A. (1994). Evaluación del lenguaje oral. En M. A. Verdugo, *Evaluación curricular. Una guía para la intervención psicopedagógica* (pp. 326-422). Madrid: Siglo XXI.

Mendoza, E. (2001) *Trastorno específico del lenguaje*. Madrid: Pirámide.

Monfort, M. e Juárez, A. (1990) *Registro fonológico inducido*. Madrid: CEPE.

Monfort, M.e Juárez, A. (1997) *Los niños disfásicos*. Madrid: CEPE.

Nieto, M. (1994) *Retardo del lenguaje*. Madrid: CEPE.

Ojea, M. (2012). *Trastorno del espectro autista de bajo funcionamiento: comunicación basada en imágenes y el acto de señalar*. Valencia: Aguatinta.

Olivares, J., Rosa, A. I. e Olivares, P. (2007). *Tratamiento psicológico del mutismo selectivo*. Madrid: Pirámide.

Pascual, P. (1988) *La dislalia*. Madrid: CEPE.

Pascual, P. (1995) *Tratamiento de defecto articulatorio en el lenguaje del niño*. Madrid: CEPE.

Paul, P. (2001). *Language disorders*. Philadelphia: Elsevier.

Perelló, J. (1990) *Trastornos del habla*. Barcelona: Masson.

Puyuelo, M.Á e Rondal, J. (2003) *Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje*. Barcelona: Masson. Á

Puyuelo, M., Rondal, J.Á e Wiig, E. (2000) *Evaluación del lenguaje*. Barcelona: Masson.

Puyuelo, M., Torres, S., Santana, R., Segarra, M.Á e Vilalta, E. (2002). *Intervención del lenguaje*. Barcelona: Masson.

Puyuelo, M., Wiig, E., Renom, J. y Solanas, A. (2002) *Batería del lenguaje objetiva y criterial Screening (BlocScreening)*. Barcelona: Masson.

Rondal, J.A. y Seron, X. (1995) *Trastornos del lenguaje*. Barcelona: Paidós.

Santacreu, J., Fernández Zúñiga, A. (1991) *Tratamiento de la tartamudez*. Valencia: Promolibro.

Schiefelbush, R.L. (1986) *Bases de la intervención en el lenguaje*. Madrid: Alhambra.

Serra, M, Aguilar, E. M. y Sanz, M. (2002). Evolución del perfil productivo en el trastorno del lenguaje. *Logopedia, Foniatría y Audiología*, 22 (2), 77-89.

Serra, M. e Bosch, L. (1993) Análisis de los errores de producción en los niños con trastorno específico del lenguaje. *Revista de Logopedia y Fonoaudiología*, 13, 213.

Serra, M.Á e Pérez, E. (2003). *Análisis del Retraso del Lenguaje (A-RE-L)*. Barcelona: Ariel. Á

Thal, D.J. (1991) Language and cognition in normal and late talking toddlers. *Topics in Language Disorders*, 11, 3342.

Triadó, C. e Forns, M. (1989) *La evaluación del lenguaje*. Barcelona: Anthropos.

Vallés, A. (1990) Prueba de articulación de fonemas. Madrid: CEPE.

Watkins, R.V.Á e Rice, M.L. (1994) *Specific language impairments in children*. Baltimore: Paul Brookes.

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/O05G110V01305

Necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade intelectual/O05G110V01903

Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe da lectura, escritura e cálculo/O05G110V01904

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/O05G110V01104

IDENTIFYING DATA**Obradoiro de creatividade artística**

Subject	Obradoiro de creatividade artística			
Code	005G110V01906			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Martín Gulias, Néstor			
Lecturers	Martín Gulias, Néstor			
E-mail	martingulias@uvigo.es			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/2012/07/6-tecnologia-digital-con-software-3d.html			
General description	<p>A importancia da creatividade artística no contexto da educación, da arte, da cultura e da sociedade contemporáneas resulta indiscutible por canto a transformación e a diversidade dos patróns culturais están estreitamente vencellados co potencial da imaxinación construtora e da carga emotiva da obra de arte, co desenvolvemento dun pensamento orixinal e innovador e cunha forma de actuar diverxente que orienta e promove o desenvolvemento de obras artísticas novas e orixinais.</p> <p>Co obradoiro de creatividade o alumno estuda os patróns estéticos subxacentes na contorna servíndose da investigación da plástica, e promovendo desta forma unha educación máis íntegra, unha concepción máis aberta e diverxente, un novo modelo idealista que xera descubrimentos co estudo das distintas técnicas artísticas e crea, desta forma, novas obras baixo unha concepción didáctica na que se potencia a sensibilidade respecto á contorna artística-plástica e a formación estética.</p>			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia		
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida		
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos		
B3	Comunicación oral e escrita		
B6	Capacidade de xestión da información		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B14	Compromiso ético		
B18	Liderado		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

Coñecemento dos procesos da creación e da produción artística.	saber	A1
Coñecemento dos modos de investigación nas artes.	saber facer	A2
Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e dos procedementos para o desenvolvemento da práctica artística.	Saber estar / ser	A4 A5
Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.		A7
Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.		A9
Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado sobre unha cuestión artística.		A12 B3
Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos e aplicalo logo aos ámbitos artísticos e da creatividade.		B6 B11
Capacidade para elaborar un anteproyecto que se poida concretar logo nun proxecto no aula.		B14 B18
Capacidade para contextualizar o traballo realizado, dando a razón do fundamento dos principios do mesmo.		
Capacidade para documentar o traballo realizado, saber investigar nas fontes e saber aplicalo ao traballo de propia creación.		
Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos, así como saber extrapolarlo a ámbitos das artes.		

Contidos

Topic

Modelos de investigación e de creatividade	Modelos de investigación e de creatividade. Elaboración artística e didáctica para o desenvolvemento do ensino, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación construtiva. Técnicas para xerar e avaliar ideas Interpretación didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico práctico e coñecemento da técnica. Potenciar o pensamento diverxente e creativo. Estudios creativos do debuxo e cor desde a didáctica. Psicoloxía da creatividade e factores relacionados: o humor, a felicidade, a depresión, o medo, trastornos, etc. Creatividade artística versus científica.
A creatividade e a análise das formas	A imaxinación nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables na aula a este nivel. Xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais A investigación e a creatividade dirixida. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística. A creatividade como mellora da intelixencia persoal e de progreso da sociedade: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte.
Investigación e creación na obra de arte	As técnicas para o desenvolvemento da orixinalidade na obra de arte: principio de adaptabilidade e posibilidades de realización concreta. Traballo de produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo da inventiva e didáctica nas nas Artes. Estudo de criterios para examinar cando unha obra é creativa. Optimización dos procesos creativos, estudo da cualidade da obra respecto da novidade que ofrece. Investigación, creación e innovación.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Obradoiros	15	30	45
Traballos tutelados	15	29	44
Prácticas externas	1	2	3
Estudos/actividades previos	1	1	2
Sesión maxistral	16	16	32
Traballos e proxectos	5	5	10
Observación sistemática	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Obradoiros	Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructiva. Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller.
Traballos tutelados	Guía de traballos de arte e saber ver no pensamento diverxente e creativo. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Tutela da realización nas estruturas tridimensionais e nos traballos de volume creativo. Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e de todos os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel.
Prácticas externas	Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como produtores de solucións orixinais. Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior.
Estudos/actividades previos	Utilizar a realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Sesión maxistral	Traballo didáctico e leccións maxistrais achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas Artes.

Atención personalizada

	Description
Obradoiros	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Traballos tutelados	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Prácticas externas	O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Iremos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Estudos/actividades previos O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Sesión maxistral O alumno, sempre apoiado polo profesor e de forma personalizada, ha de buscar a formalización no descubrimento , atopar os patróns que conduzan a resolver a súa obra artística, a creatividade do alumno será unha regra sinxela para orientar as decisións prácticas que conleven á resolución da obra plástica. Seguiremos o procedemento de elaboración de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica, para iso o profesor vai atender dunha forma moi persoal e exclusiva a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Avaliación

	Description	Qualification
Obradoiros	<p>No taller de creatividade buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividade. Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais. Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, conferencias, etcétera. Trataremos de combinar palabras clave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analóxico</p>	30
Traballos tutelados	<p>Como principais obxectivos no taller de creatividade buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.</p>	10
Prácticas externas	<p>O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa a liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guiaralle na súa investigación dun xeito formal. Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.</p>	20
Estudos/actividades previos	<p>O procedemento é basicamente heurístico, xa que buscamos xerar dunha forma rápida métodos de innovar de forma positiva orientada cara a certos fins, resolver problemas artísticos desde o descubrimento, desde un pensamento distinto, dicexente, lateral pero fundamentado. Aínda que a guía de exploración de didáctica xurdiu no campo científico, será extrapolado ao campo artístico asumindo os mesmos principios de estruturación na investigación: o alumno antes de *acometer unha obra deberá entender os seus obxectivos, cualificalos mediante esquemas. Partirá da base de que aínda sen atopar unha solución xerará uns principios ou estudos previos dos que poida deducir algo.</p>	10
Sesión maxistral	<p>Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar a expresión plástica. Como principios daremos suxestións para atopar solucións, pautas ou medios que finalicen coa solución. En canto ás regras que imos seguir serán separar os elementos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etcétera.</p>	30

Other comments and second call

Os alumnos que non asistan a clase regularmente, están obrigados a entregar todos os traballos do curso para poder superar a asignatura.

Con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

exámen; 28 maio 18 horas aula plástica. 27 xunio 9,30 horas aula 1.1

Bibliografía. Fontes de información

ARHEIM, RUDOLF, (1989).- *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza forma.

MAYER, R. (1993).- *Materiales y técnicas del arte*. Madrid:Tursen. Hermann Blume.

MONDRIAN, P. (1973).- *Realidad natural y realidad abstracta*. Barcelona: Barral.

SMITH STAN, (1994).- *Dibujar y Abocetar*. Madrid: Hermann Blume.

CORRADO, M.- *Las técnicas artísticas*. Cátedra. Madrid, 1995.

Â

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Xeografía para mestres**

Subject	Xeografía para mestres			
Code	O05G110V01907			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pazo Labrador, Alberto José			
Lecturers	Pazo Labrador, Alberto José			
E-mail	apazo@uvigo.es			
Web				
General description	Trátase de que o alumno adquira os coñecementos, habilidades e destrezas necesarios para ter unha visión xeográfica dos procesos naturais e humanos. Trátase tamén de que o alumno desenvolva as súas capacidades de análises e de sínteses e o razonamiento espacial, útiles para a súa formación profesional.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Adquirir coñecementos e comprensión dunha área relevante do currículo de Educación Infantil	saber	A1 A7 A12 B1 B3 B6 B12 B13 B14 B19 B22
Adquirir os coñecementos e a comprensión para deseñar e xustificar programacións docentes	saber saber facer	A1 A3 A4 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B12 B13 B14 B19 B22
Coñecer e aplicar os métodos e técnicas propios da Xeografía no estudo e análise espacial e dominar o vocabulario xeográfico básico	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A7 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B15 B19 B22
Elaborar e avaliar recursos para o ensino e a aprendizaxe xeográficos	saber saber facer	A1 A2 A4 A7 A12 B1 B2 B3 B8 B13 B17 B19 B22

Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A7 A11 A12 B1 B2 B3 B5 B7 B9 B15 B22
Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico	saber saber facer Saber estar / ser	A3 A4 A5 A7 A12 B1 B2 B3 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B19 B22
Manexo dos Tics de forma adecuada ás necesidades e niveis da Educación Infantil	saber facer	A7 A11 A12 B5 B6 B7 B15 B22
Ampliar a formación cultural	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A11 A12 B1 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B17 B19 B22

Contidos

Topic

1. BLOQUE 1: Situación e representación espacial	Como é a Terra? Como a representamos? A necesidade de saber ler e interpretar mapas
2. BLOQUE 2. As consecuencias xeográficas dos procesos naturais	O sistema natural e os seus compoñentes. Os fundamentos xeográficos da diversidade de paisaxes naturais
3. BLOQUE 3. As consecuencias xeográficas da acción humana	Cantos somos e como nos distribuímos? Como nos organizamos? Como funciona o sistema global?

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	15	13	28
Prácticas en aulas de informática	6	10	16
Titoría en grupo	6	6	12
Traballos tutelados	5	20	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	8	16
Actividades introductorias	3	0	3
Probas de resposta curta	5	20	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	20	25

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia, con apoio de material audiovisual e exemplos prácticos
Prácticas en aulas de informática	Procura por parte do alumnado, con dirección do profesor, de bases de datos aplicables ás diferentes paisaxes da Terra
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas e orientación sobre os conceptos, traballos de aula e traballos tutelados
Traballos tutelados	Realización, en grupo, dun comentario exhaustivo dunha folla do Mapa Topográfico
Saídas de estudo/prácticas de campo	Consistirán en estudar directamente sobre o terreo as paisaxes naturais e humanizadas máis significativos dos que nos atopamos en Galicia
Actividades introductorias	Explicación e aclaración do plan de traballo que levará a cabo ao longo do curso para facilitar a comprensión da materia por parte do alumno

Atención personalizada	
	Description
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe, mediante sesións presenciais no despacho, consultas a través do correo electrónico, etc.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas e problemas que poidan ir xurdindo ao realizar os traballos propostos, así como realizar un seguimento máis personalizado das actividades de aprendizaxe, mediante sesións presenciais no despacho, consultas a través do correo electrónico, etc.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Realización de tres probas ao longo do cuadrimestre sobre os contidos das leccións maxistras	25
Traballos tutelados	Presentación do traballo realizado acorde ás pautas propostas	20
Probas de resposta curta	Preguntas cuxa resposta a realizará o alumnado en espazo taxado ao final de cada tema	30
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Realización correcta da totalidade das prácticas da materia. Traballos de recollida de datos reais nas saídas culturais	25

Other comments and second call

Para superar a materia é necesario que o alumnado obteña en cada apartado avaliable como mínimo un 50% da cualificación no devandito apartado.

O alumnado que non supere algunha das probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. As competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo.

No caso de que algún estudante non poida seguir a avaliación continua e o traballo en grupo *tutorizado polo profesor, realizará unha proba dos contidos teóricos da materia que suporá o 60% da nota final e outra dos contidos prácticos que suporá o 40% restante. Para superar a materia é necesario que o alumnado obteña en cada unha das partes (teoría e práctica) un 50% da cualificación establecida para cada apartado.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'datas' exames 2014-2015

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases, en alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

---

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- BIELZA DE ORY, V. (ed..) (1993): *Geografía General*. Madrid, Taurus, 2 vols.
- ALONSO, J. y otros (2000): *Geografía. Curso de Acceso*. Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces.
- ALBET, A. y BENEJAM, P. (2000): *Una Geografía Humana renovada. Lugares y regiones en un mundo global*. Barcelona, ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona-Vicens Vives.
- ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO BENITO, M.T. (2005): *Geografía Humana. Economía, Sociedad y Territorio*. Madrid, Ed. Universitaria Ramón Areces.
- PAZO LABRADOR, A.J. (2007): *Nocións básicas de Xeografía Xeral Física para Mestres. As consecuencias xeográficas dos procesos naturais*. Vigo, Servicio de Publicacións da Universidade.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- PLANS, P. (1993): *Geografía Física y Geografía Humana*. Pamplona, EUNSA.
- ROMERO, J. (coord.) (2004): *Geografía Humana*. Barcelona, Ariel.
- ESTÉBANEZ, J. y otros (1992): *Geografía Humana*. Madrid, Cátedra.
- LÓPEZ BERMÚDEZ, F. y otros (1992): *Geografía Física*. Madrid, Cátedra.
- ZÁRATE MARTÍN, M.A. y RUBIO, M.T. (2006): *Glosario y prácticas de Geografía Humana*. Madrid, Ed. Universitaria Ramón Areces.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

IDENTIFYING DATA**Aspectos didácticos e organizativos da educación especial**

Subject	Aspectos didácticos e organizativos da educación especial			
Code	O05G110V01908			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Cid Sabucedo, Alfonso			
Lecturers	Cid Sabucedo, Alfonso			
E-mail	acid@uvigo.es			
Web				
General description	O título desta materia é orixinario do Título de Mestre, especialidade de educación Especial, aprobada polo Real Decreto 1440/1991 (*B.Ou.E., DE 11 de outubro). Tamén son orixinarios os seus contidos. Ambas, materia e contidos, son recuperados como materia *optativa para o Grao de Educación Infantil. Na Mención de Educación Especial. Dáse a circunstancia de que esta mención no citado Grao é %ou201*Cúnico%ou201D nas 50 Universidades españolas que imparten este título. Con ela trataríase de acceder ao coñecemento dos modelos didácticos e organizativos relacionados coas *NNEE.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Subject competences	Typology	Competences
A1 Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil	saber	A1 B1
A2 Capacitar aos docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva *globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, *psicomotora e *volitiva	saber saber facer	A2 B1 B2
A3 Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos	saber facer	A3 B2
A4 Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles	saber	A4 B7 B8
A5. Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia	saber facer	A5 B8 B9
A6. Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión	saber	A6 B1 B6
A7 Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia	saber saber facer	B5
A8 Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvemento que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia	saber saber facer	B6 B8
A9 Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	saber saber facer	A9 B8 B9 B18
A10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias	saber facer Saber estar / ser	B14 B18 B19
A11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promover nos estudantes	saber saber facer	A11 B13 B21
A12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan os colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativo	saber saber facer	B1 B6 B7 B13 B14

Contidos

Topic

1. O contexto da Educación Especial.	1.1. Principios reguladores da educación especial.
2. Modalidades didácticas para a atención ás necesidades educativas especiais.	1.2. Principais necesidades educativas específicas.
3. Modalidades organizativas para a atención ás necesidades educativas específicas.	2.1. As Adaptacións do Currículo nos diferentes Niveis Curriculares.
4. Os profesionais da Educación Especial.	3.1. Estrutura organizativa para atender a diversidade.
5. A organización de recursos materiais en Educación Especial.	4.1.- O docente de Educación Especial. A súa formación e sentido actual
6. A Familia e a comunidade educativa como axentes de integración.	5.1.- A estrutura da Escola para atender ás *NNEE
	5.2.- Materiais específicos para atender as *NNEE
	6.1. A relación familia escola

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	8	24	32
Seminarios	14	14	28
Titoría en grupo	12	18	30

Traballos de aula	14	28	42
Actividades introdutorias	3	9	12
Probas de resposta curta	2	4	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	A través desta metodoloxía farase a presentación dos temas lxicamente estruturados coa finalidade de facilitar información organizada seguindo criterios adecuados á finalidade dos mesmos. Consistirá na exposición verbal por parte do profesor dos contidos da organización escolar. Así mesmo, esta metodoloxía é propicia para a participación dos estudantes a través da formulación/contestación de preguntas, exposición de puntos de vista, etc. COMPUTA NA AVALIACIÓN CONTINUA.
Seminarios	A través dos seminarios abordaranse temas específicos, que permitan profundar os contidos da materia. É dicir, utilizaranse como complemento das clases teóricas. COMPUTAN NA AVALIACIÓN CONTINUA
Titoría en grupo	A través delas o profesor facilitará e orientará aos estudantes no seu proceso formativo, tanto en aspectos relativos á materia ou ao proceso de aprendizaxe. COMPUTAN NA *EVALUACION CONTINUA
Traballos de aula	Nos traballos de aula os estudantes, de forma individual ou en grupos, realizarán proxectos supervisados polo profesor. COMPUTAN NA AVALIACIÓN CONTINUA
Actividades introdutorias	Esta sesión servirá para presentarlle aos estudantes a materia: competencias, contidos, planificación, metodoloxía, atención personalizada, avaliación e bibliografía

Atención personalizada

	Description
Titoría en grupo	Durante a realización das metodoloxías de titoría, estudo de casos e realización de proxectos, os mesmo que durante a realización de portafolios/dossieres e traballos; é dicir, durante o tempo en que se realizan estas actividades prestarase a atención adecuada aos estudantes ao obxecto de atender e resolver as súas dúbidas referidas á materia de organización do centro escolar.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Como actidade avaliadora ten por obxecto avaliar as actividades e tarefas realizadas durante a súa execución. Para iso terase en conta a asistencia e a participación dos estudantes	25 Hasta el 25
Seminarios	Na avaliación desta actividade terase en conta a busca de documentación, lecturas e intervencións realizadas	20 Hasta el 20
Titoría en grupo	Durante a realización das tutorías en grupo aténdese ao estudante na súa aprendizaxe segundo os seus perfís diferenciados e individualizados. No seu desenvolvemento realizarase unha avaliación continúa e formativa utilizando os procedementos de: Observación (registros, listas de control, etc.).	15 Hasta el 15
Traballos de aula	Na avaliación dos traballos de aula teranse en conta os seguintes criterios: 1º.- Aspectos formais (15%) 2º.- Calidade de/os traballos (70%) 3º.- Exposición oral e resposta ás preguntas expostas (15%)	20 Hasta el 20
Probas de resposta curta	A través destas probas preténdese constatar a precisión conceptual e terminolóxica dos aspectos relativos á INNOVACION E INVESTIGACIÓN DIDÁCTICA: Neste tipo de exames cada pregunta curta ten unha puntuación individual, a suma destas preguntas reflicte a puntuación do exame. Para aprobar a MATERIA é necesario obter, polo menos o 60% de de a devandita puntuación	20

Other comments and second call

La nota final de la materia tiene de los componentes:

1º.- La puntuación/es obtenida por el trabajo realizado durante el curso (EVALUACIÓN CONTINUA)

2º.- La calificación obtenida en la PRUEBA DE RESPUESTA CORTA (examen)

Sí bien, para superar la materia la nota de el examen tiene que ser, como mínimo, un 60% de el valor de la misma

Con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

En el caso de superar la materia en la primera convocatoria, la nota de la EVALUACIÓN CONTINUA se mantendrá para la segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Carbonell, R. (2009). Educación Especial en europa. Valencia. Tirant o Blanch.

Cid, A.; Domínguez, E e Pérez, A. (2007). Modelo político educativo para a atención ás necesidades educativas especiais en Galicia. Santiago de Compostela: Tórculo.

Grau, C. (1998). Educación especial: da integración á educación inclusiva. Valencia: Promolibro.

Puigdellívol,À I. (1999). A educación especial na escola integrada. Barcelona. Graó.

Soa, T. e López, N. (1998). Aspectos didácticos e organizativos da educación especial. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Zabalza, M. (Dir.) (2003). A educación especial en galicia. Análise dá situación actual e propostas de futuro. Santiago de Compostela: Unidixital.

Zabalza, M. e Cid, A. (2004). Integración escolar en Galicia. Aspectos curriculares da resposta á diversidade, vistos polos directores de centros escolares. Ciencias da Educación, 200:375-395.

Zabalza, M. e Cid, A. (2004). Integración escolar: aspectos organizativos para a atención aos alumnos con necesidades educativas especiais na comunidade autónoma de Galicia vista polos directores de centros escolares. Ensino, 22:237-261.

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Bases pedagógicas da educación especial**

Subject	Bases pedagógicas da educación especial			
Code	O05G110V01909			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	González Fontão, María del Pilar			
Lecturers	Fernández Guerra, Ernesto González Fontão, María del Pilar			
E-mail	mpfontao@uvigo.es			
Web				

General description A materia de Bases Pedagógicas da Educación Especial é optativa de 3º curso no plan de estudos da titulación de Grao de Educación Infantil, polo que trata de complementar a formación sobre a conceptualización do eido educativo que trata e dos suxeitos con necesidades específicas de apoio educativo. No mesmo senso, o manexo de recursos e instrumentos dende o punto de vista científico e funcional, a interiorización de pautas de intervención educativas máis idóneas para compensar as características educativas destes suxeitos e as tomas de decisións en relación coa atención á diversidade, van ser os aspectos esenciais que se traballarán nesta materia. A finalidade da atención á diversidade é proporcionar a todo o alumnado unha educación axeitada ás súas características e necesidades. No plano pedagóxico implica a necesidade de articular unha actuación didáctica que permita atender simultaneamente e con eficacia a uns alumnos que se van diferenciando progresivamente como resultado da propia escolaridade, dos contextos persoais e familiares así como dos intereses que se manifesten en distintos momentos evolutivos. Consideramos que o mestre de Educación Infantil debe dominar unha serie de competencias de tipo conceptual, procedimental e actitudinal para realizar unha correcta resposta educativa sobre os distintos tipos de necesidades específicas de apoio educativo nunha escola inclusiva. Requírese unha formación específica en aspectos fundamentais da nova educación inclusiva fundamentada nos principios de igualdade e equidade para todo o alumnado, para que teñan as mesmas oportunidades de aprendizaxe e as mesmas posibilidades de desenvolvemento das súas capacidades en igualdade de condicións.

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información

B7 Resolución de problemas

B8 Toma de decisións

B9 Traballo en equipo

B10 Traballo nun contexto internacional

B11 Habilidades nas relacións interpersoais

B12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

B13 Razoamento crítico

B14 Compromiso ético

B15 Aprendizaxe autónoma

B16 Adaptación a novas situacións

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Adquirir os coñecementos básicos dos aspectos educativos do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e comprender os distintos discursos ideolóxicos e teóricos que sustentaron a Educación Especial como práctica educativa (da segregación á inclusión)	saber Saber estar / ser	A1 A2 B1 B6 B9 B12 B14
Analizar os diversos modelos de escolarización para os alumnos/as con necesidades específicas de apoio educativo, atendendo ós seus déficits e necesidades.	saber facer	A3 A11 B1 B2 B6 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16
Conceptualizar, analizar e describir as variables implicadas nos procesos de E-A, así como a súa posible incidencia nas diversas alteracións do mesmo.	saber	A2 A9 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B16
Desenvolver actitudes positivas cara as persoas con discapacidade, dende unha perspectiva de normalización e integración.	saber facer Saber estar / ser	A3 A11 A12 B12 B14
Adquirir unha actitude responsable, como futuro docente, na educación dos discentes atendendo ás súas necesidades específicas utilizando estratexias de comunicación, interacción e de traballo en equipo interprofesional para afrontar a ensinanza en contextos de diversidade.	saber facer Saber estar / ser	A3 A11 A12 B9 B11 B12 B14 B16 B21

Coñecer e deseñar respostas educativas segundo os modelos teóricos básicos de resposta á diversidade na aula e centro empregando actitudes positivas cara o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A5 A9 A11 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B13 B14
Comprender a natureza e problemas didácticos, organizativos e formativos que afectan á educación cando se enfrenta a situacións de diversidade, desigualdade e heteroxeneidade.	saber saber facer	A1 A3 A5 A9 A11 A12 B2 B7 B8 B9 B12 B13
Coñecemento e aplicación axeitada de instrumentos de identificación de necesidades específicas de apoio educativo e intervencións máis usuais no campo da Educación Especial, así como as estratexias psicopedagóxicas máis axeitadas en cada caso.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A3 A5 B2 B7 B8 B9 B12 B15
Coñece-los recursos do sistema educativo para dar resposta ás necesidades específicas de apoio educativo.	saber saber facer	A2 A3 A4 A5 A11 B1 B2 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14

Contidos

Topic	
Bloque I.	1. Panorama actual da Educación Especial: enfoques.
Bases conceptuais e marcos de actuación	2. Lexislación e atención á diversidade: estrutura do sistema educativo. 3. Resposta a las necesidades educativas desde el currículo.

Bloque II.

Procesos de intervención en persoas con necesidades educativas

4. As necesidades educativas referidas as dificultades de aprendizaxe.
5. As necesidades educativas referidas a situacións de desventaxa educativa.
6. As necesidades educativas referidas as altas capacidades.
7. As necesidades educativas referidas o retraso mental.
8. As necesidades educativas referidas as dificultades visuais.
10. As necesidades educativas referidas as dificultades auditivas.
11. As necesidades educativas referidas as dificultades motóricas.
12. As necesidades educativas referidas as dificultades psíquicas e conductuais.

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Foros de discusión	0	4	4
Presentacións/exposicións	15	5	20
Titoría en grupo	3	6	9
Estudo de casos/análises de situacións	17	3	20
Sesión maxistral	10	30	40
Traballos de aula	8	0	8
Traballos e proxectos	0	32	32
Probas de tipo test	2	0	2
Estudo de casos/análise de situacións	0	15	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun contorno virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada	
	Description
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso
Traballos e proxectos	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso

Avaliación		
	Description	Qualification

Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	15
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	5
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre 20 a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30
Estudo de casos/análise de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20

Other comments and second call

Nota: As cualificacións do cadro precedente aparecen expresadas en porcentaxes

AVALIACIÓN ALUMNADO PRESENCIAL

Para superar a materia será necesario, acadar como mínimo o 50% da puntuación nas seguintes probas:

1. Traballos e proxectos + presentacións/exposicións (Necesario obter un mínimo de 1,5 puntos)
2. Estudo de casos/análise de situacións (Necesario obter un mínimo de 1 punto)
3. Proba tipo test modalidade A (Necesario obter un mínimo de 1,5 puntos)
4. Traballos de aula+Foro de discusión (Necesario obter como mínimo 1 punto)

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se conquiere o mínimo establecido.

AVALIACIÓN ALUMNADO NON PRESENCIAL:

A avaliación deste alumnado farase de igual xeito que a do alumnado presencial, agás nas probas de Traballos de aula e presentacións/exposicións, sendo incrementada a puntuación correspondente destas á do tipo Test. É dicir, para superar a materia haberá que acadar como mínimo o 50% da puntuación nas seguintes probas:

1. Traballos e proxectos (necesario obter un mínimo de 1 punto)
2. Estudo de casos/análise de situacións (necesario obter un mínimo de 1 punto)
3. Proba tipo test modalidade B (necesario obter un mínimo de 2,75)
4. Foro de discusión (necesario obter un mínimo de 0,25)

Son criterios sumativos entre sí e nunca se poderá sumar se nalgún deles non se conquiere o mínimo establecido.

IMPORTANTE:

-Todos os alumnos/as que non acaden unha asistencia aproximada a un 70%-80% das clases teórico-prácticas, pasarán automaticamente á forma de avaliación non presencial.

--A fórmula a aplicar na proba tipo test será: $P=A-(E/n-1)$, onde P=puntuación, A= acertos, E=erros, n=nº de alternativas de resposta. Haberá 3 alternativas de resposta, sendo só unha delas a correcta.

-As actividades teóricas e prácticas poderán ser realizadas polo alumnado asistencial individualmente ou en grupo (máximo de 4-6). O alumnado non asistencial realizará as actividades de xeito individual.

SEGUNDA CONVOCATORIA (XULLO):

Conservaranse as cualificacións das probas superadas en xuño, tendo que examinarse só das partes non superadas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

ARMAS, M. (2007). *Prevención e intervención ante problemas de conducta. Estrategias para centros educativos e familias*. Madrid: Wolters Kluwer.

ARNAIZ, P. (2003). *Educación inclusiva: una escola para todos*. Aljibe: Málaga.

ROJAS DEL ALAMO, P. (2005). *Bases pedagógicas de la Educación Especial: Profesionales y Programas*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

LUQUE PARRA, D.J. (2006). *Orientación educativa e intervención psicopedagógica en el alumnado con discapacidade: análisis de casos prácticos*. Archidona: Aljibe.

Kyriazopoulou, M. y Weber, H. (editors) 2009. *Desarrollo de indicadores sobre educación inclusiva en Europa*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.

Bibliografía complementaria:

AINSCOW, M. (2001). *Desarrollo de escuelas inclusivas: Ideas, propostas e experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Narcea: Madrid.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

VIDAL, J.G.; MANJÓN, D.G.; HERRERA, J.A. (2005). *Guía para la programación e intervención en Educación Especial*. Madrid: EOS Gabinete de Orientación Psicológica.

SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de apoyo educativo: formación e recursos didácticos*. Port-Royal Ediciones.

SÓLA MARTINEZ, T.; LÓPEZ URQUIZAR, N. y CÁCERES RECHE, M^a. P. (2006). *Perspectivas didácticas e organizativas de la educación especial*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

Información Complementaria:

AA.VV. (2006). *La intervención en educación especial: propostas desde la práctica*. Madrid: CCS.

ACOSTA, V.M. (2006). Los problemas de las personas sordas para su integración en el mundo laboral. Análisis de la realidad e propostas de acción. *Innovación Educativa*, 16, 257-273.

ALCANTUD, F.; SOTO, F.J. (2003). *Tecnologías de ayuda en personas con trastornos de comunicación*. NauLlibres: Valencia.

AMORÓS, P. y AYERBE, P. (2000). *Intervención educativa en inadaptación social*. Madrid: Síntesis.

BAÑASCO, M.R. (2007). *La inteligencia emocional en educación especial*. Tutorial Formación, S.L.L.

BENITO, Y. (Coord.) (2000). *Intervención e investigación psicoeducativas en alumnos superdotados*. Salamanca: Amarú.

BARRACA, J. ARTOLA, T. (2004). La identificación de alumnos con altas capacidades a través de la EDAC. *Revista de Psicología y Psicopedagogía*, 3 (1) 3-18.

CARDONA MARTÍN, M. y otros (2001). *Adaptamos la escuela. Orientaciones ante la discapacidade motórica*. Archidona: Aljibe.

CURRAS, C. (2001). A orientación educativa e profesional en Galicia. *Revista Galega do Ensino. Educación Especial*, 32, 25-34.

DEUTSCH-SMITH, D. (2007). *Bases psicopedagógicas de la educación especial: enseñando en una época de oportunidades*. Pearson Alhambra

ECHEITA SARRIOMANDIN, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea.

ELLIS, J. L. y WILLINSKY (1999). *Niños e mujeres superdotadas*. Madrid: Narcea.

ESTEBAN, R.M. (2002). *Adaptaciones curriculares individuales e diversificación curricular. La respuesta del profesor a las necesidades educativas especiales*. Granada Grupo Editorial Universitario.

- ESTRELLA, E. (2007). Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial. Tutorial Formación, S.L.L.
- Fernández Batanero, J. M. (2010). Estrategias y prácticas educativas eficaces para la inclusión educativa: Un estudio de caso en Andalucía. Archivos Analíticos de Políticas Educativas=Education Policy Analysis Archives, 18, 22.
- Fernández Batanero, J. M. (2011). A la búsqueda de elementos diferenciadores que aumentan los resultados y las expectativas de alumnos en riesgo de exclusión educativa. Revista de educación, ISSN 0034-8082, Nº 355, 2011, págs. 197-199.
- GALLEGO ORTEGA, J.L. (2007). La gestión del aula para aprender lengua. *Innovación Educativa*, 17, 187-195.
- GARCIA FERNANDEZ, J. A. (2001). Contextos escolares inclusivos e alumnos con necesidades educativas especiales. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 73-88.
- GARCIA SEIJO, M.I. y FERREIRO, X. (2006). A inmigración e as súas consecuencias na escola: unha proposta de traballo para a titoría educativa. *Innovación Educativa*, 16, 111-119.
- GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). La atención a la diversidad. En CID, A. (Coord.). *Practicum I. Prácticas de observación para el título de Maestro* (Pp. 105-116). Orense: Copytema.
- GONZALEZ FONTAO, M. P. (1997). *Capacidad de imagen y creatividad*. Vigo: Servicio de publicaciones de la Universidad de Vigo.
- GONZALEZ FONTAO, M. P. y MARTINEZ SUAREZ, E. (2007). Evaluación cualitativa de la creatividad. *Innovación Educativa*, 17, 209-220.
- GUINEY, D.; O'BRIEN, T. (2003). *Atención a la diversidad en la enseñanza y el aprendizaje. Principios y práctica*. Alianza Editorial: Madrid.
- HERNANDEZ, A. (2008). *Aspectos generales y legislación internacional sobre educación especial*. Impredisur, S.L.
- LOPEZ OCAÑA, A.; ZAFRA, M. (2003). *La atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria*. Octaedro: Barcelona.
- LOPEZ SÁNCHEZ, M. (2006). *La dignificación del alumnado con necesidades educativas especiales*. Granada: Grupo Editorial Universitario
- LOU ROYO, M.A. y LOPEZURQUIZAR, N. (2005). *Bases psicopedagógicas de la Educación Especial*. Madrid: Pirámide.
- MARQUEZ, E. y GARCIA-CANO, M. (2006). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Una propuesta de innovación educativa en el aula. *Innovación Educativa*, 16, 121-131.
- MARTIN, E.J. (2008). *Programación didáctica de una aula muy especial*. Tutorial Formación, S.L.L.
- MIÑOZ, J.M.; RIOS DE DEUS, M.P. (2004). Atención a la diversidad de calidad. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 15 (2) 413-424.
- MONFORT, M. (2001). *Estimulación del lenguaje oral*. Madrid: ENTHA.
- MUNTANER, J. J. (2001). A figura do profesor de apoio no proceso de atención á diversidade. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 107-128.
- NIETO, J. y BOTIAS, F. (2000). *Los equipos de orientación educativa y psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.
- PARRILLA, A. (2001). O longo camiño cara á inclusión. *Revista Galega do Ensino*. Educación Especial, 32, 35-54
- PUIGDELLIVOL, I. (2007). *La educación especial en la escuela integrada: una perspectiva desde la diversidad*. Editorial Graó.
- RUIZ, M.C. (2008). *La educación especial en Europa*. Asociación Procompal de Profesores Comprometidos con Almería.
- Salimbeni, O. (2011). Escuela y Comunidad: participación comunitaria en el sistema escolar. *Tendencias pedagógicas*, ISSN 1989-8614, Nº 17, 2011, págs. 19-31
- SALVADOR MATA, F. (2000). *Como prevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe.
- SALVADOR MATA, F. y GARCIA FERNANDEZ, I. (2007). Procesos cognitivos en la composición escrita de personas afectadas de parálisis cerebral. *Innovación Educativa*, 17, 229-238.
- SAN ANDRES, C. (2008). *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación especial*. Ediciones Corintia S.R.L.
- SEIJO, D. (2008). *Educación especial, competencias docentes para atención de alumnos con necesidades específicas de*

apoyo educativo: formación y recursos didácticos. Port-Royal Ediciones.

SMITH, D.D. (2003). *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Madrid: Pearson Prentice Hall.

STAINBACK, S. y STAINBACK, W. (1999). *Currículo para facilitar el aprendizaje a todos los estudiantes*. Madrid: Narcea.

THOMAS, G; LOXLEY, A. (2007). *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. Editorial La Muralla, S.A.

TOLCHINSKY, L. (2002). *Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad*. Octaedro: Barcelona.

VEGA, A. (2001). *Los centros escolares ante la inadaptación social*. Málaga: Aljibe.

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Didáctica da relixión católica**

Subject	Didáctica da relixión católica			
Code	O05G110V01910			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Grande Seara, Julio			
Lecturers	Grande Seara, Julio			
E-mail	juliogrseara@yahoo.es			
Web				
General description	Nesta materia, preténdese un achegamento á didáctica da relixión católica na escola.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Coñecer os desenvolvementos da psicoloxía evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6. Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas, así como os valores propios desta etapa	saber	A2 B1
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.	saber saber facer	A2 A12 B1 B12 B19
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo	saber saber facer	A10 B11 B16

Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade	saber saber facer	A9 B9 B17
Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas. Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística	saber saber facer	A7 B17 B21
Valorar a relación persoal con cada alumno e a súa familia como factor de calidade da educación	saber facer Saber estar / ser	A10 B11 B12 B14 B21

Contidos

Topic	
I.- PSICOPEDAGOXÍA RELIXIOSA	Tema 1.- Natureza e finalidade do ensino relixioso escolar. Tema 2.- Orixinalidade da pedagogía relixiosa e formas de educar na fe.
II.- APRENDER A ENSINAR NA área DE RELIXIÓN,	Tema 3.- Metas e Obxectivos do ensino relixioso escolar. Tema 4.- A presenza do relixioso no Proxecto Educativo. Contidos de Relixión: o currículo de Relixión de Ed. Primaria. Tema 5.- Materiais e recursos para o ensino da Relixión
III.- PRÁCTICA DOCENTE DO ENSINO RELIXIOSO	Tema 6.- O profesor de relixión na Escola Tema 7.- A unidade didáctica. Metodoloxía para a elaboración de unidades didácticas na área de Relixión

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	25	60	85
Estudos/actividades previos	0	34.5	34.5
Traballos de aula	17	0	17
Presentacións/exposicións	1	2.5	3.5
Foros de discusión	10	0	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo e/ou directrices dun traballo, ou exercicio a desenvolver polo estudante.
Estudos/actividades previos	Lectura de forma autónoma por parte do alumnado da documentación recomendada polo profesor que lles facilite o seguimento posterior das sesións maxistras.
Traballos de aula	Elaboración en grupo de unidades didácticas acerca de parábolas e/ou personaxes bíblicos.
Presentacións/exposicións	Exposición na aula da unidade didáctica elaborada en grupo.
Foros de discusión	Debates na aula acerca de temas actuais sobre didáctica da relixión na escola.

Atención personalizada

	Description
Sesión maxistral	No horario de titorías fixado polo profesor e publicado oportunamente polo centro, os alumnos/as, individualmente ou en grupos moi reducidos, poderán consultar co profesor as dúbidas e cuestións que se lles susciten en relación cos contidos teóricos da materia ou traballos a desenvolver.
Estudos/actividades previos	No horario de titorías fixado polo profesor e publicado oportunamente polo centro, os alumnos/as, individualmente ou en grupos moi reducidos, poderán consultar co profesor as dúbidas e cuestións que se lles susciten en relación cos contidos teóricos da materia ou traballos a desenvolver.

Traballos de aula	No horario de titorías fixado polo profesor e publicado oportunamente polo centro, os alumnos/as, individualmente ou en grupos moi reducidos, poderán consultar co profesor as dúbidas e cuestións que se lles susciten en relación cos contidos teóricos da materia ou traballos a desenvolver.
Foros de discusión	No horario de titorías fixado polo profesor e publicado oportunamente polo centro, os alumnos/as, individualmente ou en grupos moi reducidos, poderán consultar co profesor as dúbidas e cuestións que se lles susciten en relación cos contidos teóricos da materia ou traballos a desenvolver.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	O alumno/a deberá entregar ao final do cuadrimestre un breve resumo dos diversos temas explicados en clase.	50
Traballos de aula	Os alumnos deberán entregar a unidade didáctica elaborada en grupo na aula	25
Presentacións/exposicións	Os alumnos deberán expor na aula, utilizando os recursos que estimen adecuados, a unidade didáctica elaborada e entregada previamente	25

Other comments and second call

Aqueles/as alumnos/as que non poidan asistir regularmente a clase e, por tanto, non poidan seguir o sistema de avaliación continua exposto anteriormente, serán avaliados/as conforme ao seguinte sistema:

- Deberán elaborar individualmente unha unidade didáctica sobre un tema que lle indicará o profesor, que suporá o 25% da cualificación final.
- Deberán entregar un resumo dos temas que figuran no programa, que suporá o 50% da cualificación final.
- Na data prevista no calendario de exames deberán expor un dos temas que previamente resumiron, elixido por sorteo, que suporá o 25% da cualificación final.

Leste mesmo sistema de avaliación aplicarase aos/as alumnos/as que non superen a materia e deban acudir á segunda convocatoria.

As competencias superadas na primeira edición de Xuño, non serán de novo avaliadas na convocatoria de Xullo.

Â

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA.

TÉLLEZ SÁNCHEZ, A. *Pedagogía y didáctica de la religión en la escuela*. UNIR. 2011.

LÓPEZ QUINTÁS, A. *Experiencia antropológica y experiencia religiosa*. UNIR. 2010.

ALMACELLAS, M.A. *Camino hacia la madurez personal*. Ed. Desclée De Brouwer. Bilbao. 2009.

ARTACHO LÓPEZ, R. *Enseñar competencias sobre religión. Hacia un currículo de Religión por competencias*. Ed. Desclée De Brouwer. Bilbao. 2009.

Â

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

FERNÁNDEZ MARTÍN, J.A. *Las competencias básicas en la enseñanza religiosa escolar*. Ed. PPC. Madrid. 2010.

Biblia de Jerusalén, Desclée de Brouwer, Bilbao 1999.

Catecismo de la Iglesia Católica, Asociación de Editores del Catecismo, Madrid 1992.

HERMINIO OTERO, *Descubrir a Jesús en la clase de Religión*, PPC, Madrid 2005

GÓMEZ SIERRA, MARIA EUGENIA, *Didáctica de la Religión*, PPC, Madrid 2011

Recomendacións

Other comments

Os/AS ALUMNOS/AS QUE CURSEN E SUPEREN ESTA MATERIA CONTARÁN CON 6 ECTS CONDUCENTES Á OBTENCIÓN DA DECLARACIÓN ECLESIAÍSTICA DE IDONEIDADE (D.E.I.) A FIN DE PODER IMPARTIR CLASES DE RELIXIÓN CATÓLICA (B.O.E. núm. 300, de 15 de decembro de 179 e RD 1440/1991, en B.O.E. núm. 224 de 11 de outubro de 1991).

IDENTIFYING DATA**Didáctica das matemáticas para a educación infantil**

Subject	Didáctica das matemáticas para a educación infantil			
Code	O05G110V01911			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán Galego			
Department	Matemáticas			
Coordinator	Fernández Méndez, José Luis			
Lecturers	Fernández Méndez, José Luis			
E-mail	joslufem@uvigo.es			
Web				
General description	Con esta materia os alumnos complementarán as competencias e coñecementos de matemáticas necesarios para o desenvolvemento da súa profesión			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova-la nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecer as teorías sobre a adquisición e o desenvolvemento das aprendizaxes en matemáticas	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2 B7 B13
2. Coñecer estratexias didácticas para desenvolver: representacións numéricas, nocións espaciais e xeométricas, nocións sobre magnitudes e para o desenvolvemento do pensamento lóxico	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2 B3 B7
3. Coñecer materiais e recursos para o ensino das matemáticas	saber saber facer	A1 A2 B1 B2 B7

4. Adquirir capacidade crítica para analizar o D. C. B., en especial a área curricular de Matemáticas e para adaptarse a novas situacións	saber saber facer	A1 A3 A11 B1 B2 B13
5. Ser capaz de entender e interpretar situacións de ensinanza/aprendizaxe	saber saber facer	A1 A2 A3 B2 B7 B9
6. Ser capaz de deseñar e desenvolver situacións de aprendizaxe nas que interveñan aspectos das matemáticas	saber saber facer	A1 A3 A11 B1 B2 B8
7. Ser capaz de crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares destinados a promover a aprendizaxe mediante actividades que teñan sentido para o alumnado destas idades	saber saber facer	A1 A3 A11 B2 B3
8. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos	saber saber facer	A1 A11 B2 B3 B9
9. Ser capaz de promover e avaliar o desenvolvemento do pensamento matemático	saber saber facer	A1 A2 A3 B1 B2
10. Ser capaz de asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica	saber saber facer	A1 A2 A11 B1 B2

Contidos

Topic

1. As Matemáticas e a Educación Infantil	Desenrolo mental do neno. Razoamento lóxico-matemático
2. Desenvolvemento dos conceptos numéricos	Concepto de número natural. Operacións
3. Pensamento espacial	Xeometría plana. Xeometría do espazo
4. As magnitudes e a medida	Percepción das magnitudes. O proceso de medir.
5. O proceso de ensinanza aprendizaxe	Estratéxias e técnicas de aprendizaxe
6. As matemáticas no currículo de Educación Infantil	Os contidos de matemáticas en Educación Infantil
7. Recursos e materiais. Elaboración de novos materiais. Fontes e Bibliografía	Recursos e materiais didácticos. Clasificación e modalidades.
8. A actividade matemática na E.I. Organización. Globalización. Avaliación	A actividade matemática: Organización. Globalización. Avaliación
9. Dificultades e problemas didácticos	Dificultades e problemas didácticos nas matemáticas de Educación infantil

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	28	50	78
Traballos de aula	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	1	3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	7	15	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Deseñar e expoñer na aula un traballo	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	Elaboración dun traballo individual	20
Probas de resposta curta	Contestar preguntas de resposta curta ou tipo test	50

Other comments and second call

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnas/os asistentes e non asistentes

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2014-15

Bibliografía. Fontes de información

BASICA:

Cascallana, M.T. (1988): Iniciación a la Matemática. Materiales y recursos didácticos. Santillana, Madrid

Dickson, L. et al. (1991): El aprendizaje de las Matemáticas. Labor. Barcelona

Lovell, S. (1977): El desarrollo de los conceptos básicos y científicos en los niños. Morata, Madrid

Resnik, L. y Ford, W. (1990). La enseñanza de las matemáticas y sus fundamentos psicológicos. Paidós-MEC. Barcelona

COMPLEMENTARIA:

Alsina, C. y otros (1987): Invitación a la Geometría. Síntesis.Madrid

Baroody, A. (1988): El pensamiento matemático de los niños. Visor-MEC, Madrid.

Bartolini Bussi, M.(1992): Lo spazio, l'ordine, la misura. Bergamo. Juvenilia.

Beard, R, M. (1979): Psicología evolutiva de Piaget: una hipótesis para educadores. Kapelusz. Buenos Aires

Guibert, A. et al. (1993): Actividades geométricas para Educación Infantil y Primaria. Narcea, Madrid

Labinowicz, E. (1980): Introducción a Piaget. Fondo educativo interamericano. México.

Maza, C. (1989): Conceptos y numeración en la Educación Infantil. Síntesis, Madrid.

Orton A. (1990). Didáctica de las matemáticas. Cuestiones, teoría y práctica en el aula. Madrid: Morata y M.E.C.

Piaget, J. y Szeminska, A. (1975). Génesis del número en el niño. Buenos Aires: Guadalupe.

Rico, L. (1995). Conocimiento numérico y formación del profesorado. Granada: Servicio de publicaciones, Universidad de Granada.

Skemp, R. (1980). Psicología del aprendizaje de las matemáticas. Madrid: Morata.

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Xogo na educación infantil**

Subject	Xogo na educación infantil			
Code	O05G110V01912			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	García Núñez, Francisco Javier			
Lecturers	García Núñez, Francisco Javier			
E-mail	fjavier@uvigo.es			
Web				
General description	Desenrolo das capacidades do alumnado para a análise das competencias necesarias para coñecer o xogo, os procesos do seu desenrolo no neno e a súa capacidade para aprender con el. O coñecemento do xogo no neno así como o deseño de actividades e estratexias destinadas a promoverlo, son aportacións que desde esta materia se fan ao perfil dos mestres en xeral e de forma especial aos de Educación Infantil. Su adecuación ao perfil da titulación ven dado pola necesidade de coñecementos que teñen os docentes dese ciclo sobre o xogo, da súa evolución y das actividades que axudan na aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Code

A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promoverla nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional

B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A8
		A11
		A12
		B1
		B2
		B3
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
	B16	
	B17	
	B18	
	B19	
	B20	
	B21	
	B22	

---

2. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o xogo.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

---

3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B4
B6
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

---

4. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A8
A11
A12
B1
B2
B3
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

5. Diseñar actividades lúdicas encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.

saber
saber facer

A1
A2
A3
A4
A5
A6
A9
A11
A12
B1
B2
B3
B4
B5
B6
B7
B8
B9
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B18
B19
B20
B21
B22

Contidos

Topic

BLOQUE 1; Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil.	<p>NUCLEO TEMATICO 1: O XOGO, CONCEPTOS E CARACTERISTICAS XERAIS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Conceptos etimolóxico, académico e outros. 2.- Concepto fisiolóxico. 3.- Concepto psicolóxico. 4.- Concepto sociolóxico. 5.- Características esenciais do xogo. 5.1.- Actividade con finalidade intrínseca. 5.2.- Actividade agradable. 5.3.- Actividade propia da infancia. 5.4.- Preparación para a vida. 5.5.- Proceso socializador. 6.- O xogo motor e o seu papel na Educación. <p>NUCLEO TEMATICO 2: TEORIAS DO XOGO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Introducción. 2.- Teorías de causa eficiente. 2.1.- Teoría do descanso e da distracción. 2.2.- Teoría do excedente de enerxía. 2.3.- Teoría do atavismo. 2.4.- Teoría catártica. 3.- Teorías de causa final. 3.1.- Teoría do exercicio preparatorio. 3.2.- Teoría da derivación por ficción. 3.3.- Teoría psicoanalítica. 4.- Teorías estruturais. 4.1.- Teoría da dinámica infantil. 4.2.- Teoría da estruturación do pensamento.
BLOQUE 2; Os xogos na idade infantil (xogo simbólico, con material motriz, material reutilizable, autóctonos, populares e tradicionais;)	<p>NUCLEO TEMATICO 3: EVOLUCION DOS INTERESES LUDICOS NAS DIFERENTES IDADES</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Evolución dos xogos segundo Guy Jacquin. 2.- Evolución dos xogos segundo Jean Chateau. 3.- Evolución dos xogos segundo Jean Piaget. 4.- Evolución dos xogos segundo outros autores. 5.- Metodoloxía de aplicación do xogo nas diferentes idades. <p>NUCLEO TEMATICO 4: CLASIFICACIÓNS DO XOGO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Clasificación dos xogos segundo distintos autores. 2.- Clasificación dos xogos segundo sexa o seu contido. 3.- Clasificación dos xogos polo nivel de dificultade. 4.- Clasificación dos xogos pola calidade física que desenvolve. 5.- Clasificación dos xogos segundo as habilidades motrices que desenvolve. 6.- Outras clasificacións posibles. Metodoloxía.
BLOQUE 3 - Espazos, recursos e materiais para o xogo infantil.	<p>NUCLEO TEMATICO 5: MEDIOS E MATERIAIS DO XOGO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Medios do xogo: <ul style="list-style-type: none"> Humanos: <ul style="list-style-type: none"> Os xogadores Físicos: <ul style="list-style-type: none"> Os espazos no xogo. Metodoloxía de uso. O tempo, problemática específica. Metodoloxía de uso. 2.- Materiais do xogo. Tipos. 3.- Adecuación do material á idade. 4.- Creación e construción de materiais de xogo.
BLOQUE 4 - Novas tendencias nos xogos infantís.	<p>NUCLEO TEMATICO 6: XOGO E MOVEMENTO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Importancia do xogo no movemento. 2.- Funcións do xogo motor. 3.- Xogo e deporte. Análise. 4.- Xogos modificados. Metodoloxía de aplicación. 5.- Xogos colectivos deportivos. Metodoloxía de aplicación. 6.- Adecuación dos deportes ás características dos participantes. Metodoloxía de aplicación. 7.- O xogo e mellóraa da condición física. Metodoloxía de aplicación. <p>NUCLEO TEMATICO 7: O XOGO NOS DESEÑOS CURRICULARES</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- O xogo e a programación. 2.- O xogo no D. C. B. de Educación Infantil. Metodoloxía e aplicación.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
--	-------------	-----------------------------	-------------

Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	13	15	28
Traballos de aula	4	8	12
Traballos tutelados	4	16	20
Presentacións/exposicións	19.5	10.5	30
Probas de tipo test	2	14	16
Traballos e proxectos	4	10	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	4	20	24
Outras	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
Actividades introductorias	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Sesión maxistral	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos de aula	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos tutelados	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas de tipo test	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Traballos e proxectos	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.
Outras	A atención ao alumnado farase a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefónicamente e na propia aula. O alumnado poderá tamén consultar calquera tipo de dúbida nos horarios de titoría que o profesor ten no seu despacho.

Avaliación

	Description	Qualification
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamiento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	25

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	25
Outras	Valórase a asistencia ás clases prácticas. No suposto de non poder asistir realizarase un exame específico sobre os contidos das prácticas	25

Other comments and second call

As actividades non superadas na 1ª convocatoria, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

O alumnado que por motivo xustificado non poida asistir ás sesións prácticas realizará un exame específico sobre os contidos das prácticas.

As datas dos exames, según calendario aprobado en Xunta de Titulación o 19 de xuño de 2013, son: o 20 de maio de 2015 , as 12 horas; é as da convocatoria de xullo, o 8 de xullo de 2015 as 16 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía.

Básica

Huizinga, J. (1968). *Homo ludens*. Buenos Aires: Alianza Editorial.

Moreno, J.A. (Coord.) (2002). *Aprendizaje a través del juego*. Málaga: Aljibe.

Navarro Adelantado, V. (2002). *El afán de jugar. Teoría y práctica de los juegos motores*. Barcelona: INDE.

Piaget, J. (1961): *La formación del símbolo en el niño*. México: Fondo de Cultura Económica.

Â

Complementaria

Bally, G. (1958). *El juego como expresión de libertad*. Buenos Aires: Ed. Fondo de Cultura Económica.

Bandet, J. y Abbadie M. (1983). *Como enseñar a través del juego*. Barcelona: Fontanella.

Bayer, C. (1986): *La enseñanza de los juegos deportivos colectivos*. Barcelona: Hispano - Europea.

Berne, E. (1983). *Juegos en que participamos*. Barcelona: Diana.

Blazquez, D. (1986): *Iniciación a los deportes de equipo*. Barcelona: Martínez Roca.

Chateau, J. (1973): *Psicología de los juegos*. Buenos Aires: Kapelusz.

Comas, Oriol , dir. (2002). *El juego*. Barcelona: Círculo de Lectores, S.A.

Cratty, B.J. (1982) *Juegos escolares que desarrollan la conducta*. México: Pax - México.

Cratty, B.J. (1982). *Desarrollo intelectual. Juegos activos que lo fomentan*. México: Pax - México.

Cratty, B.J. (1983). *Juegos didácticos activos*. México: Pax México.

Decroly, Ovide & Monchamp, E. (2002). *El juego educativo: iniciación a la actividad intelectual motriz*. Madrid: Ediciones Morata, S.L.

Elkonin, D.B. (1980). *Psicología del juego*. Madrid: Visor Libros.

Elkonin, D.B. (1980). *Psicología del juego*. Madrid: Visor Libros.

Erikson, E. y otros (1982). *Juego y desarrollo*. Barcelona: Crítica.

Falkowski, & Enríquez (1980). *Aprendiendo a jugar*. Madrid: Esteban Sanz.

- Garaigordobil Landazabal, Maite (2003). *Intervención psicológica para desarrollar la personalidad infantil : juego, conducta prosocial y creatividad*. Madrid: Ediciones Pirámide, S.A.
- Garaigordobil Landazabal, Maite (2003). *Programa juego : juegos cooperativos y creativos para grupos de niños de 8 a 10 años*. Madrid: Ediciones Pirámide, S.A.
- Grunfel, D. F. (1978). *Juegos de todo el mundo*. Madrid: Edilan.
- Harris, D. (1976). *¿Por qué practicamos deporte?* Barcelona: J.I.M.S.
- Hartley, R.E. y otros (1977). *Como comprender los juegos infantiles*. Buenos Aires: Horme.
- Hernández Belver, M., Ullán de la Fuente, A. (2006): *La creatividad a través del juego*. Salamanca. Amaru.
- Hildegard, H. (1978). *El juego y los juguetes*. Buenos Aires: Kapelusz.
- Huizinga, J. (1968). *Homo ludens*. Buenos Aires: Alianza Editorial.
- Jeffrey, D.M. y otros (1977). *Vamos a jugar*. Madrid: Serem.
- Méndez Giménez, Antonio (2003). *Nuevas propuestas lúdicas para el desarrollo curricular de educación física : juegos con material alternativo, juegos predeportivos y juegos multiculturales*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.
- Moor, P. (1981). *El juego en la educación*. Barcelona: Herder.
- Mora Verdeny, Josep María & Díez Cubilla, Robert & Llamas Toledano, Josue (2003). *Un mundo en juego*. Barcelona: INDE Publicaciones.
- Moreno Murcia, Juan Antonio (2002). *Aprendizaje a través del juego*. Archidona: Ediciones Aljibe.
- Omeñaca Cilla, Raúl & Ruiz Omeñaca, Jesús Vicente (2002). *Juegos cooperativos y educación física*. Barcelona: Editorial Paidotribo, S.L.
- Palacios, J. (1995). *Xogos motores*. Lea. Santiago.
- Paredes Ortiz, Jesús (2003). *Juego, luego soy: teoría de la actividad lúdica*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Paredes Ortiz, Jesús (2003). *Juego, luego soy: teoría de la actividad lúdica*. Sevilla: Editorial Wanceulen.
- Pausewang, E. (1977). *Juegos didácticos*. Kapelusz. Buenos Aires.
- Piaget, J. (1961): *La formación del símbolo en el niño*. México: Fondo de Cultura Económica.
- Piaget, J. y otros (1982): *Juego y desarrollo*. Barcelona: Crítica.
- Ríos Hernández, Mercedes (2003). *Actividad física adaptada : el juego y los alumnos con discapacidad*. Editorial Paidotribo, S.L. Barcelona.
- Romero Rosales, Virginia & Gómez Vidal, Montserrat (2003). *Metodología del juego, ciclo formativo grado superior de Educación Infantil*. Barcelona: Altamar.
- Roussel, A. (1970). *El juego de los niños*. Barcelona: Herder.
- Ruiz Juan, Francisco & García Montes, María Elena (2002). *Educación motriz a través del juego, propuesta de juegos, Educación Infantil. Materiales convencionales*. Madrid: Editorial Gymnos, S.L.
- Sarazanas, R. & Bandet, J. (1982). *El niño y sus juguetes*. Madrid: Narcea.
- Steffens, Charlie & Gorin, Spencer (2002). *Como fomentar las actitudes de convivencia a través del juego*. Barcelona: Grupo Editorial CEAC, S. A.
- Terr, L. (2000): *El juego: por qué los adultos necesitan jugar*. Barcelona: Paidós
- Trigo Aza, E. (1994). *Aplicación del juego tradicional en el Currículum de Educación Física*. Barcelona: Paidotribo.
- Vial, Jean. (1988). *Juego y educación. Las ludotecas*. Madrid: Akal Universitaria.
- Vigotski, Lev Semiónovich. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Barcelona: Crítica.
- Wallon, Henry. (1984). *La evolución psicológica del niño*. Barcelona: Crítica.
- Winnicott, Donald W. (1995). *Realidad y juego*. Barcelona: Gedisa.

Recomendacións

Other comments

---

1. Asistir as aulas, resultará moi beneficioso para cumprir os oxetivos da materia sobre todo nas aplicacións prácticas. Nas primeiras sesións darase unha visión de conxunto y anticiparán as tarefas actividades que serán desenroladas.
  2. Se no podes asistir as aulas, será especialmente importante ir a as titorías do profesorado, así como a visita frecuente a plataforma docente de nuestra Universidad TEMA. Ahí poderás atopar todas as actividades que terás que facer para tua formación e superación da materia.
-

IDENTIFYING DATA**Idioma estranxeiro II: Francés**

Subject	Idioma estranxeiro II: Francés			
Code	O05G110V01931			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Francés			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Franco Paz, María Victoria			
Lecturers	Franco Paz, María Victoria			
E-mail	vfrances@uvigo.es			
Web				
General description	Adquisición e perfeccionamento do nivel B2 do Marco Común Europeo.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B15	Aprendizaxe autónoma
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
Comprender discursos e conferencias extensos, e ata seguir liñas argumentais complexas sempre que o tema sexa relativamente coñecido. Comprender case todas as noticias da televisión e os programas sobre temas actuais. Comprender a maioría das películas nas que se fala nun nivel de lingua estándar.	saber	A3 B3 B4
Ser capaz de ler artigos e informes relativos a problemas contemporáneos nos que os autores adoptan posturas ou puntos de vista concretos. Comprender a prosa literaria contemporánea.	saber	A3 B3 B4
Poder participar nunha conversación con certa fluidez e espontaneidade, e tomar parte activa en debates desenvolvidos en situacións cotiás sobre temas relacionados co ámbito persoal, profesional ou educativo, explicando e defendendo os seus puntos de vista. Comprender e reaccionar adecuadamente e facer uso do idioma tal e como se utiliza nas transaccións habituais do aula e docentes.	saber Saber estar / ser	A3 B3 B4
Presentar descrições claras e detalladas dunha ampla serie de temas relacionados coa súa especialidade. Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en francés, con fluidez e seguridade, os temas de interese para alumnos de educación infantil e primaria que figuran nas recomendacións para o deseño das programacións de lingua estranxeira nestes niveis.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A3 B2 B3
Ser capaz de escribir textos claros e detallados sobre temas relacionados cos seus intereses. Escribir redaccións ou informes transmitindo información ou propondo motivos que apoiem ou refuten un punto de vista concreto, relacionados co ámbito persoal, profesional e educativo. Escribir cartas que destacan a importancia que lle dan a determinados feitos ou experiencias.	saber saber facer	A3

Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe.	saber saber facer	A1 A10 B15
Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística	saber saber facer	A10 B15 B19
Desenvolver certas actitudes afectivas desexables nun docente de L.E., por exemplo, solidariedade e cooperación cos demais, interese e tolerancia cara ao diferente, seguridade na propia competencia comunicativa, e unha visión da L.E. como un medio de comunicación cultural e non meramente unha materia máis.	saber Saber estar / ser	A5 B4 B19

Contidos

Topic	
1 - Aspectos lingüísticos	Léxico, gramática, semántica, fonética, ortografía, ortoepía.
2 - Aspectos sociolingüísticos	Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabeduría popular, diferenzas de rexistro. Dialecto e acentos.
3 - Aspectos discursivos	Ordenar oracións en función da secuencia "natural", relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función de organización temática, coherencia e cohesión, Estilo e rexistro. Organización do texto segundo as distintas macrofuncións. Elaboración, sinalización e secuenciación dos textos escritos.
4 - Aspectos estratéxicos	Estratexias verbais que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de axuda. Utilización de palabras 'comodín' ou 'recheo'.
5 - Aspectos culturais e interculturais	A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais, etc. Nivel diacrónico: historia, artes, monumentos, etc.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	10	15	25
Presentacións/exposicións	10	22	32
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo

Atención personalizada	
	Description
Traballos de aula	Atenderáanse as dificultades do alumno facendo un seguimento individual con vista ao proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Atenderáanse as dificultades do alumno facendo un seguimento individual con vista ao proceso de aprendizaxe.
Prácticas autónomas a través de TIC	Atenderáanse as dificultades do alumno facendo un seguimento individual con vista ao proceso de aprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Atenderáanse as dificultades do alumno facendo un seguimento individual con vista ao proceso de aprendizaxe.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	10
Presentacións/exposicións	Evaluación global do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias e coñecementos mediante exposicións por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes de un tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo. O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	40
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	A participación activa e implicación na resolución de exercicios e actividades didácticas serán obxecto de avaliación continua.	10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	40

Other comments and second call

Aqueles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR regularmente, deberán presentarse a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

Na convocatoria de xulio, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente ao seu cuatrimestre.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú Datas exames.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BEACCO, J.C., BOUQUET, S. et PORQUIER, R., Niveau B2 pour le Français, Didier, 2004.
GRÉGOIRE, M., Grammaire progressive du français. Niveau avancé, Clé International, 2001.
MIQUEL, C. et GOLIOT-LÉTÉ, A., Vocabulaire progressif du français, Clé International, 2001.
STEELE, R., Civilisation progressive du français, Clé International, 2002.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

BOURGEOIS, R. et TERRONE, P., La France des institutions, Presses Universitaires de Grenoble, 2001.
CHAMBERLAIN, A. et STEELE, R., Guide pratique de la communication, Didier, 1991.
CHOLLET, I. et ROBERT, J.M., Précis de Grammaire, Clé International, 2009.
GUILLEMANT, D., La France en poche, Pearson Longman, 2006.
LE ROBERT NATHAN, Conjugaison, Nathan, 1995.
ROBERT, P., Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Le Robert, 1974.
WALTER, H., Le français dans tous les sens, Le Livre de Poche, 1988.

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Lingua estranxeira a través da literatura infantil: Francés/O05G120V01909

Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés/O05G120V01905

Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Francés/O05G120V01906

Subjects that it is recommended to have taken before

Lingua francesa e a súa didáctica/O05G120V01505

Other comments

Sería recomendable poseer coñecimentos previos, é decir o nivel B1 segundo o marco europeo para o estudo das linguas.

IDENTIFYING DATA**Idioma estranxeiro II: Inglés**

Subject	Idioma estranxeiro II: Inglés			
Code	O05G110V01932			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Larkin Galiñanes, María Cristina			
Lecturers	Figueroa Revilla, Beatríz Olga Larkin Galiñanes, María Cristina			
E-mail	larkin@uvigo.es			
Web				
General description	Preténdese aproximar aos estudantes que cursen esta materia ao nivel de competencia comunicativa en inglés definido polo Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas como B2.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia		
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida		
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B5	Coñecemento de informática		
B6	Capacidade de xestión da información		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B13	Razoamento crítico		
B14	Compromiso ético		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B16	Adaptación a novas situacións		
B17	Creatividade		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B20	Iniciativa e espírito emprendedor		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
---------------------	----------	-------------

1. Comprender discursos extensos, e seguir liñas argumentais complexas sempre que o tema sexa relativamente coñecido. Comprender case todas as noticias da televisión e os programas sobre temas actuais. Comprender a maioría das películas nas que se fala nun nivel de lingua estándar.	saber saber facer	A3 B1 B2 B3 B4 B7 B9 B10 B11 B12 B15 B17 B19
2. Ser capaz de ler artigos e informes relativos a problemas contemporáneos nos que os autores adoptan posturas ou puntos de vista concretos. Comprender a prosa literaria contemporánea.	saber saber facer	A3 B1 B3 B4 B6 B7 B9 B10 B12 B13 B15 B17 B19
3. Poder participar nunha conversación con certa fluidez e espontaneidade, e tomar parte activa en debates desenvolvidos en situacións cotiás sobre temas relacionados co ámbito persoal, profesional ou educativo, explicando e defendendo os seus puntos de vista . Comprender e reaccionar adecuadamente e facer uso do idioma tal e como se utiliza nas transaccións habituais do aula e docentes.	saber saber facer Saber estar / ser	A3 A5 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B17 B19
4. Presentar descrições claras e detalladas de temas relacionados coa súa especialidade. Desenvolver a competencia comunicativa necesaria para abordar en inglés, con fluidez e seguridade, os temas de interese para alumnos de educación infantil e primaria que figuran nas recomendacións para o deseño de programacións de lingua estranxeira nestes niveis.	saber saber facer	A1 A3 A5 B1 B2 B3 B4 B10 B11 B12 B17 B19
5. Ser capaz de escribir textos claros e detallados sobre temas relacionados cos seus intereses. Escribir redaccións e informes.	saber saber facer	A3 B1 B2 B3 B4 B6 B10 B11 B13 B17 B19

6. Desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de traballo cooperativo, favorecendo a análise e a observación dos propios procesos de aprendizaxe	saber saber facer	A3 A10 B2 B6 B7 B9 B10 B11 B12 B15 B19 B20
7. Coñecer formas e medios para continuar e enriquecer a súa propia formación cultural e lingüística.	saber saber facer	A9 A10 B2 B5 B6 B10 B14 B15 B16 B17 B19 B20

Contidos

Topic	
1. Aspectos lingüísticos	Léxico, gramática, semántica, fonética, ortografía, ortoepía.
2. Aspectos sociolingüísticos	Os marcadores lingüísticos de relacións sociais, as normas de cortesía, as expresións de sabedoría popular. Diferenzas de rexistro. Dialecto e acento.
3. Aspectos discursivos	Ordenar oracións en función da secuencia 'natural', relacións de causa e efecto (ou viceversa), e estruturación do discurso; ordenar o discurso en función de organización temática, coherencia e cohesión, estilo e rexistro. Organización do texto segundo as distintas macrofuncións. Elaboración, sinalización e secuenciación dos textos escritos
4. Aspectos estratéxicos	Estratexias verbais que se utilizan para impedir a incomunicación: solicitude de repetición, paráfrasis, uso de palabras xerais, aproximación, aclaración, solicitude de axuda. Utilización de palabras 'comodín' ou 'recheo'
5. Aspectos culturais e interculturais	A vida diaria, as relacións persoais, valores, crenzas e actitudes, linguaxe corporal, convencións sociais, comportamentos rituais, etc. Nivel diacrónico: historia, artes, monumentos, etc.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Traballos de aula	23	41	64
Obradoiros	23	36	59
Presentacións/exposicións	3	10	13
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	10	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Presentacións/exposicións Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
Presentacións/exposicións	Os estudantes disporán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Traballos de aula	Os estudantes disporán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.
Obradoiros	Os estudantes disporán de atención personalizada, tanto nas horas de tutoría como nas horas de traballo en grupos máis reducidos.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	16.8
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	16.6
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.	16.6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Farase unha proba final que constará de dous partes: unha proba de redacción e unha entrevista oral duns dez minutos. Cada unha destas probas levará o 25% da nota final.	50

Other comments and second call

Para superar esta asignatura o alumno deberá conseguir polo menos un 25% da nota total naqueles aspectos que NON forman parte do exame final. No que respecta a este último, o estudante deberá aprobar tanto a parte escrita como a oral. Ás competencias non superadas na convocatoria de xuño poderán ser recuperadas en xullo. Os alumnos que non poidan asistir a clase deberán porse en contacto coa profesora ao principio do curso para pactar con ela un plan de traballo.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames".

À À

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

English for Specialists (Unidades Didácticas deseñadas especificamente para esta materia)

Bibliografía Complementaria

Diccionarios bilingües:

Collins diccionario español-inglés. inglés-español. Barcelona: Grijalbo, Glasgow: Harper Collins, 2002.

Oxford Picture Dictionary: English-Spanish. Adelson-Goldstein, Jayme. New York and Oxford: Oxford University Press, 2009.

Larousse diccionario: English-Spanish, español-inglés. Barcelona: Larousse, 2008.

Oxford Spanish Dictionary: Spanish-English, English-Spanish. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Longman Language Activator. Harlow, Essex: Pearson Education, 2002.

Gramáticas:

Oxford Practice Grammar. J. Eastwood & R. Mackin. Oxford: Oxford University Press, 2006.

English Grammar in Use. R. Murphy. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Co-Build English Guides. Collins, 1996 - 2008

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Didáctica da lingua estranxeira: Inglés/O05G120V01916

Lingua estranxeira a través da literatura infantil: Inglés/O05G120V01914

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Inglés/O05G120V01912

Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Inglés/O05G120V01913

Subjects that it is recommended to have taken before

Lingua inglesa e a súa didáctica/O05G120V01507

Other comments

Recoméndase aos estudantes que cursen esta materia que teñan adquirido previamente un nivel B1 alto en lingua inglesa, tanto escrita como oral.

IDENTIFYING DATA**Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés**

Subject	Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés			
Code	O05G110V01933			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Francés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	de Prada Creo, Elena			
Lecturers	de Prada Creo, Elena			
E-mail	edeprada@uvigo.es			
Web				
General description	Contribución das novas tecnoloxías e medios audiovisuais na procura de recursos para o ensino/aprendizaxe do francés lingua estranxeira.			

Competencias de titulación

Code			
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B5	Coñecemento de informática		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B13	Razoamento crítico		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B17	Creatividade		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Capacidade de manexo das Tics como recurso didáctico para o dominio das regras que subxacen á utilización da linguaxe, en relación aos compoñentes fonolóxico, morfolóxico, sintáctico, semántico e léxico.	saber facer	A2 A7 A11 B4 B5 B15
2. Capacidade de manexo das Tics como recurso didáctico para o dominio dos diferentes rexistros, variedades lingüísticas e regras socioculturais	saber facer	A2 A7 A11 B4 B5 B19

3. Capacidade de manexo das Tics como recurso didáctico para a creación de textos de saber facer distintos tipos e interpretación do seu sentido		A2 A7 A11 B1 B3 B4 B5 B13 B17
4. Capacidade de manexo das Tics como recurso didáctico para unha implicación tanto nos aspectos cognitivos como actitudinais, nun diálogo constante con individuos doutra comunidade	saber facer / Saber estar / ser	A4 A7 A11 B3 B4 B5 B7
5. Capacidade de manexo das Tics como recurso didáctico para o dominio de estratexias de comunicación verbal e non verbal que compensen deficiencias de comunicación ou para conseguir unha maior efectividade na comunicación	saber facer	A4 A7 A11 B1 B2 B3 B4 B5 B7 B8 B10

Contidos	
Topic	
As TIC no proceso de aprendizaxe da lingua francesa	*
2.CD-ROMs	*
3.Software e aplicacións de grabación de sonido y video	*
4.Email	*
5.Chat	*
6.Paxinas web	*
7.Ferramentas de autor:Hot potatoes	*
8.Blogs y outras ferramentas da web	*
9.Plataformas de aprendizaxe virtual	*
10. Audio/videoconferencia.	*

Planificación docente			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	6	0	6
Prácticas de laboratorio	30	24	54
Presentacións/exposicións	1	3	4
Traballos tutelados	4	12	16
Prácticas autónomas a través de TIC	3	9	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	10	13
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos e proxectos	4	35	39
Probos de tipo test	2	3	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

	Description
Prácticas de laboratorio	Atenderanse ás dificultades do alumnado de maneira individual e tamén en grupo
Traballos tutelados	Atenderanse ás dificultades do alumnado de maneira individual e tamén en grupo
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atenderanse ás dificultades do alumnado de maneira individual e tamén en grupo
Traballos e proxectos	Atenderanse ás dificultades do alumnado de maneira individual e tamén en grupo

Avaliación

	Description	Qualification
Prácticas de laboratorio	Realización de tarefas específicas realizadas no laboratorio de idiomas baixo a orientación do profesor.	20
Traballos e proxectos	Presentación de traballo ou proxecto final en formato dixital con memoria explicativa en lingua francesa realizado segundo as orientacións do profesor.	50
Probas de tipo test	Probas tipo test sobre contidos teóricos da materia.	30

Other comments and second call

As competencias non adquiridas na convocatoria de xaneiro/maio (1º edición) poderán ser recuperadas na 2 edición de xullo. Neste caso, manterase a nota de próbalas/actividades xa superadas ata esta segunda convocatoria.

Segundo a normativa vixente, con independencia da asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

As datas do exame poden ser consultadas na web da facultade no seguinte

enlace: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-infantil/exames>

Bibliografía. Fontes de información

À

Bibliografía Básica:

À

À " ENSEIGNER AVEC L'AUDIOVISUEL ", J-L BOURRISSOUX ET P. PELPEL, LES EDITIONS D'ORGANISATION

" PÉDAGOGIE DE L'AUDIOVISUEL ET DU MULTIMÉDIA ", Y. BOURRON, J-P CHAPUIS, J-L RUBY, LES EDITIONS DEL'ORGANISATION

À

À

Bibliografía Complementaria

Â

" LA VIDÉO EN CLASSE DE LANGUE ", C. COMPTE, HACHETTE

" DES MÉDIAS DANS LES COURS DE LANGUES ", C. DE MARGERIE, L. PORCHER, CLÉ INTERNATIONALÂ

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Lingua francesa e a súa didáctica/O05G120V01505

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Idioma estranxeiro: Francés/O05G120V01904

Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Francés/O05G120V01906

Other comments

-Sería recomendable unha iniciación mínima no idioma francés e coñecementos previos a nivel de bacharelato, ou nivel A1 segundo o Marco Común Europeo para o estudo das linguas. En todo caso pódense reforzar os coñecementos do idioma e elevar o nivel a través de cursos na escola de idiomas, da UNED e noutros estamentos e medios dos que se dispón na actualidade a nivel autónomo como son as metodoloxías que se poden atopar en internet e as páxinas web especializadas na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

IDENTIFYING DATA**Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Inglés**

Subject	Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Inglés			
Code	O05G110V01934			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
Lecturers	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
E-mail	victoria@uvigo.es			
Web				
General description	Integración das novas tecnoloxías da información e a comunicación (NTICs) no proceso de ensino-aprendizaxe da lingua inglesa.			

Competencias de titulación

Code			
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B5	Coñecemento de informática		
B7	Resolución de problemas		
B8	Toma de decisións		
B9	Traballo en equipo		
B10	Traballo nun contexto internacional		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B13	Razoamento crítico		
B14	Compromiso ético		
B15	Aprendizaxe autónoma		
B16	Adaptación a novas situacións		
B17	Creatividade		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Capacidade de manexo das TICs como recurso didáctico para o dominio das regras que subiacen á utilización da linguaxe, en relación aos componentes fonolóxico, morfolóxico, sintáctico, semántico e léxico.	saber facer	A10 A11 B4 B5 B15

2. Capacidade de manexo das TICs como recurso didáctico para o dominio dos diferentes rexistros, variedades lingüísticas e regras socioculturais.	saber facer	A10 A11 B4 B5 B12 B15 B19
3. Capacidade de manexo das TICs como recurso didáctico para a creación de textos de distintos tipos e interpretación do seu sentido.	saber facer	A10 A11 B1 B3 B4 B5 B13 B17
4. Capacidade de manexo das TICs como recurso didáctico para unha implicación tanto nos aspectos cognitivos como actitudinais, nun diálogo constante con individuos doutra comunidade.	saber facer Saber estar / ser	A4 A10 A11 B3 B4 B5 B9 B10 B11 B12 B14 B15 B16 B19
5. Capacidade de manexo das TICs como recurso didáctico para o dominio de estratexias de comunicación verbal e non verbal que compensen deficiencias de comunicación ou para conseguir unha maior efectividade na comunicación.	saber facer	A10 A11 B1 B2 B3 B4 B5 B7 B8 B10

Contidos	
Topic	
1. As TIC no proceso de ensino/aprendizaxe da lingua inglesa	1.1. Vantaxes e desvantaxes 1.2. Competencias básicas do alumno e do profesor 1.3. Usos educativos 1.4. O papel do alumno e do profesor 1.5. Modalidades de ensino/aprendizaxe
2. CD-ROMs	2.1. Vantaxes fronte ao uso de Internet 2.2. Consideracións prácticas sobre a súa introdución no proceso de ensino/aprendizaxe 2.3. Opcións de incorporación 2.4. Destrezas lingüísticas
3. Standalone software	3.1. Procesador de textos Microsoft Office Word 3.2. Software de presentación PowerPoint 3.3. Concordancers 3.4. Software de grabación de audio
4. Email	4.1. Creación dunha conta 4.2. Tarefas e feedback a través de email 4.3. Actividades que implican o uso do email 4.4. Información ao alumnado a través de email 4.5. Email discussion groups 4.6. Epals 4.7. Netiquette 4.8. Xestión de emails

5. Chat	5.1. Definición 5.2. Tipos 5.3. Chats educativos 5.4. Programas 5.5. Vantaxes e desvantaxes 5.6. Pasos para a introdución do chat 5.7. Formulación 5.8. Tipos de actividades
6. Websites	6.1. Buscadores 6.2. Dereitos de autor 6.3. Recursos didácticos e características desexables 6.4. Websites e foros específicos 6.5. Tipos de actividades e áreas temáticas 6.6. Avaliación de material online
7. Webquests	7.1. Definición 7.2. Metodoloxía Webquest 7.3. Estrutura 7.4. Tipos 7.5. Pasos para deseñar unha Webquest 7.6. Características dunha Webquest para a aprendizaxe/ensino da lingua inglesa 7.7. Avaliación dunha Webquest
8. Ferramentas de autor: Hot Potatoes	8.1. Que é HP? 8.2. Características básicas 8.3. Instalación, configuración e rexistro 8.4. Interfaz, menú, barra de ferramentas, iconos 8.5. Elaboración dun exercicio 8.6. Tipos de exercicios 8.7. Inserción de elementos 8.8. Creación de unidades didácticas 8.9. Publicación de exercicios
9. Blogs e outras ferramentas da Web 2.0	9.1. Web 1.0 vs Web 2.0 9.2. A Web 2.0 no aula de lingua inglesa 9.3. Aplicacións da Web 2.0: Blogs, wikis, redes sociais, podcast, vídeo, imaxe e presentacións. Organización da información.
10. Plataformas de aprendizaxe virtual	10.1. Definición de contorna virtual de ensino/aprendizaxe 10.2. Características 10.3. Elementos 10.4. Modalidades 10.5. Posibilidades de acceso 10.6. Moodle 10.7. Vantaxes e desvantaxes fronte á Web 2.0

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	8	10	18
Prácticas de laboratorio	32	22	54
Presentacións/exposicións	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	8	10
Foros de discusión	1	3	4
Traballos tutelados	1	2	3
Estudos/actividades previos	1	3	4
Probas de tipo test	1	9	10
Probas de autoavaliación	1	9	10
Traballos e proxectos	3	28	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade desenvolvida nunha contorna virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Foros de discusión	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio... de forma autónoma por parte do alumnado.

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado na aula axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo.- Traballos tutelados: prestarase atención individual e grupal ao alumnado na realización dos seus traballos, levándose a cabo o seu seguimento.- Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuais que presente o alumnado dentro da aula ou vía email no que concerne á resolución de problemas ou exercicios de forma autónoma.- Traballos e proxectos: atenderase ao alumnado na aula ou vía email, axudándoo e orientándoo no desenvolvemento dos seus traballos e proxectos.
Traballos tutelados	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado na aula axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo.- Traballos tutelados: prestarase atención individual e grupal ao alumnado na realización dos seus traballos, levándose a cabo o seu seguimento.- Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuais que presente o alumnado dentro da aula ou vía email no que concerne á resolución de problemas ou exercicios de forma autónoma.- Traballos e proxectos: atenderase ao alumnado na aula ou vía email, axudándoo e orientándoo no desenvolvemento dos seus traballos e proxectos.
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado na aula axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo.- Traballos tutelados: prestarase atención individual e grupal ao alumnado na realización dos seus traballos, levándose a cabo o seu seguimento.- Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuais que presente o alumnado dentro da aula ou vía email no que concerne á resolución de problemas ou exercicios de forma autónoma.- Traballos e proxectos: atenderase ao alumnado na aula ou vía email, axudándoo e orientándoo no desenvolvemento dos seus traballos e proxectos.
Traballos e proxectos	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado na aula axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo.- Traballos tutelados: prestarase atención individual e grupal ao alumnado na realización dos seus traballos, levándose a cabo o seu seguimento.- Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuais que presente o alumnado dentro da aula ou vía email no que concerne á resolución de problemas ou exercicios de forma autónoma.- Traballos e proxectos: atenderase ao alumnado na aula ou vía email, axudándoo e orientándoo no desenvolvemento dos seus traballos e proxectos.

Avaliación

	Description	Qualification
Prácticas de laboratorio	Realización de prácticas no laboratorio de idiomas, ante a presenza da profesora. O seguimento realizarase con técnicas baseadas na observación directa. Nalgúns casos concretos haberá que facer entrega de resultados.	20
Probas de tipo test	Probas tipo test sobre contidos teóricos da materia.	30
Traballos e proxectos	Presentación de traballo ou proxecto final. É necesario facer a súa entrega en formato dixital dentro do prazo concretado. Para a súa cualificación teranse en conta, entre outros aspectos, o contido, a estrutura, orixinalidade e uso apropiado da lingua inglesa.	50

Other comments and second call

Será necesario asistir polo menos a un 80% das sesións presenciais para ser avaliados a través das referidas ponderacións. Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima na teoría (1,5 puntos) e na práctica (3,5 puntos). En caso de superar unha das partes da materia (teórica ou práctica), conservarase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

Cando a algún estudante non se lle poida cualificar a través da avaliación continua, este deberá realizar unha proba dos contidos teóricos da materia que pondera ata 3 puntos da nota final e outra dos contidos prácticos que pondera ata 7 puntos. Para superar a materia será preciso que obteña en cada unha das partes (teoría e práctica) un 50% da cualificación establecida para cada apartado, é dicir 1,5 puntos en contidos teóricos e 3,5 puntos en contidos prácticos. En caso de superar unha das partes da materia (teórica ou práctica), conservarase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames".

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- Dudeney, G., & Hockly, N. (2007). *How to teach English with technology*. Pearson - Longman.
- Gordon-Smith, D., & Baber, E. (2005). *Teaching English with information technology*. Modern English Publishing.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

- Fernández, M.V. (2001). The EFL teacher and the introduction of multimedia in the classroom. *Computer Assisted Language Learning*, 14(1), 3-14.
- Fernández, M.V. (2008). *Aprendiendo inglés en la Red*. Editorial Abecedario.
- Levy, M. (1997). *Computer-assisted language learning: Context and conceptualization*. Oxford: Oxford University Press.
- Villatoro, J. (2008). *La Web 2.0 aplicada a la enseñanza del ELE*.
- Warschauer, M. (1996). Computer-assisted language learning: an introduction. En S. Fotos (ed.), *Multimedia language teaching* (pp. 3-20). Tokyo: Logos International.
- Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: an overview. *Language Teaching*, 31, 57-71.

PUBLICACIONES PERIÓDICAS

- *Computer Assisted Language Learning: An International Journal*

<http://www.tandf.co.uk/journals/titles/09588221.asp>

- *CALL Review: The SIG Journal*

<http://ltsig.org.uk/newsletter.html>

- *Teaching English with Technology (OAOJ)*

<http://www.iatefl.org.pl/call/calln19.htm>

- *The EUROCALL Review (OAOJ)*

<http://www.eurocall-languages.org/news/newsletter/>

- *CALICO Journal*

<https://calico.org/page.php?id=5>

<https://calico.org/page.php?id=5>

- *CALL-EJ On-line (OAOJ)*

<http://www.tell.is.ritsumei.ac.jp/callejonline/>

- *IALLT Journal*

<http://www.tell.is.ritsumei.ac.jp/callejonline/>

<http://ialltjournal.org/>

- *JALTCALL Journal* (OAOJ) <http://jaltcall.org/journal/>

<http://jaltcall.org/journal/>

- *Language Learning and Technology* (OAOJ) <http://llt.msu.edu/>

<http://llt.msu.edu/>

- *ReCALL*

<http://www.eurocall-languages.org/recall/index.html>

<http://www.eurocall-languages.org/recall/index.html>

*Recursos y bibliografía adicional se facilitarán durante la presentación de los temas

---

Recomendacións

Other comments

RECOMÉNDASE:

1. A asistencia continuada ás sesións de teoría e práctica.
  2. Dominio da informática a nivel usuario.
  3. Actitude favorable e receptiva para a experimentación/exploración das enormes posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías no campo da aprendizaxe/ensino da lingua estranxeira (inglés).
-

IDENTIFYING DATA**Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Francés**

Subject	Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Francés			
Code	O05G110V01935			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Francés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	de Prada Creo, Elena			
Lecturers	de Prada Creo, Elena			
E-mail	edeprada@uvigo.es			
Web				
General description	Repercusións da noción de situación de comunicación no ensino/aprendizaxe do francés lingua estranxeira.			

Competencias de titulación

Code			
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil		
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva		
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos		
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles		
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión		
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes		
B1	Capacidade de análise e síntese		
B2	Capacidade de organización e planificación		
B3	Comunicación oral e escrita		
B4	Coñecemento de lingua estranxeira		
B11	Habilidades nas relacións interpersoais		
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
B13	Razoamento crítico		
B16	Adaptación a novas situacións		
B17	Creatividade		
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes		
B21	Motivación pola calidade		

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro	saber saber facer	A2 A11
2. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativo e promovelos entre os estudantes	saber	A11

3. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber facer Saber estar / ser	A3 A4 B3 B4 B11 B12
4. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá	saber saber facer	A3 B11 B12
5. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	saber	A1 A6
6. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes	saber facer	A1 A2 B3 B4
7. Identificar os tipos de actividades comunicativas nos ámbitos persoal, público, profesional e educativo.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A4 A6 B3 B4
8. Elaborar tarefas (situacións de comunicación) que contemplan os distintos tipos de actividades comunicativas en distintos ámbitos, adecuadas ao nivel A1 do Marco Europeo Común para as Linguas.	saber saber facer	A2 A3 A6 B3 B4 B11
9. Elaborar esquemas cognitivos que permitan dividir cada tarefa en sub-tarefas.	saber facer	A2 B3 B4 B16 B17 B19
10. Saber relacionar a tarefa co seu correspondente nivel de referencia (A1 do Marco Común Europeo)	saber saber facer	A2 B1 B3 B4 B17 B19
11. Determinar as competencias xerais e as competencias comunicativas que corresponden a cada sub-tarefa.	saber saber facer	A2 B1 B3 B4 B13
12. Saber utilizar as escalas holísticas e específicas para a avaliación das tarefas.	saber saber facer	A1 A2 B1 B2 B21

Contidos

Topic

1. Introducción aos conceptos básicos das actividades comunicativas	Definición da comunicación e da competencia de comunicación
2. O contexto do uso da lingua	A situación de comunicación.
3. O discurso como unidade básica de comunicación.	Comunicación oral e comunicación escrita
4. Os esquemas cognitivos como ferramenta para estruturar as tarefas	Prácticas de comunicación oral e comunicación escrita
5. Introducción aos conceptos básicos das competencias xerais e comunicativas.	(*)
6. A avaliación a través dos niveis de referencia	(*)

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	20	30
Presentacións/exposicións	5	11	16
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Prácticas de laboratorio	10	10	20
Traballos de aula	18	20	38
Sesión maxistral	5	11	16
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	0	3
Probos de tipo test	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc)
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Sesión maxistral	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico. Desta forma o alumnado podra resolver dúbidas, expor suxestións reforzar aspectos prácticos da materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico. Desta forma o alumnado podra resolver dúbidas, expor suxestións reforzar aspectos prácticos da materia.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc	30
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probos para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia	50
Probos de tipo test	Probos para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con 20 diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	

Other comments and second call

As competencias non adquiridas na convocatoria de maio (1º edición) poderán ser recuperadas na 2 edición de xullo. Neste caso, manterase a nota de próbalas/actividades xa superadas ata esta segunda convocatoria.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames"

Bibliografía. Fontes de información

Sophie Moirand, Enseigner à communiquer en langue étrangère, Clé internationale, 1979

Sophie Moirand, Situations d'écrit, clé internationale, 1979

Javier Suso Lopez, Communication et enseignement/apprentissage du français-Ile, Granada, 2000

PÁXINAS WEB:

<http://www.edufle.net/tv5.orglexiquefle.fre.frbonjourdefrance.comstorybox.com>

DICIONARIOS ELECTRÓNICOS:Le Petit Robert

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Idioma estranxeiro: Francés/O05G120V01904

Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés/O05G120V01905

Other comments

Sería recomendable unha iniciación mínima no idioma francés e coñecementos previos a nivel de bacharelato, ou nivel A1 segundo o Marco Común Europeo para o estudo das linguas. En todo caso pódense reforzar os coñecementos do idioma e elevar o nivel a través de cursos na escola de idiomas, da UNED e noutros estamentos e medios dos que se dispón na actualidade a nivel autónomo como son as metodoloxías que se poden atopar en internet e as páxinas web especializadas na aprendizaxe das linguas estranxeiras.

IDENTIFYING DATA**Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Inglés**

Subject	Situacións de comunicación en lingua estranxeira: Inglés			
Code	O05G110V01936			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Mcnicholls , Stuart John			
Lecturers	Mcnicholls , Stuart John			
E-mail	stuartmcn@ymail.com			
Web				
General description	O obxectivo desta materia é proporcionar aos futuros mestres unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua inglesa e profundar con eles no enfoque comunicativo, con especial fincapé en situacións nas que comunicamos habitualmente. Ademais da abordaxe experiencial como estudantes do idioma, os alumnos en tanto que futuros docentes poderán explorar como xerar situacións de comunicación na aula.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B15	Aprendizaxe autónoma

B16 Adaptación a novas situacións

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A2
	saber facer	A3
		A4
		A5
		A7
		A10
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
	B13	
	B15	
	B16	
	B19	
	B21	
2. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativo e promovelos entre os estudantes.	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A4
		A5
		B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B15
	B21	
3. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.	saber facer	A3
	Saber estar / ser	B1
		B2
		B3
		B4
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
	B19	

---

4. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.	saber saber facer	A1 A4 A5 A6 A10 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B13 B15 B16 B19
5. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	saber	A10 A12 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
6. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 A10 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B21
7. Identificar os tipos de actividades comunicativas nos ámbitos persoal, público, profesional e educativo.	saber saber facer	A2 A3 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B12 B15 B19

8. Elaborar tarefas (situacións de comunicación) que contemplen os distintos tipos de actividades comunicativas en distintos ámbitos, adecuadas ao nivel A.1 do Marco.	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B15 B19
9. Elaborar esquemas cognitivos que permitan dividir cada tarefa en subtarefas	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B19
10. Saber relacionar a tarefa co seu correspondente nivel de referencia (A.1 do Marco Común Europeo)	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B4 B7 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B19
11. Determinar as competencias xerais e as competencias comunicativas que corresponden a cada subtarefa	saber saber facer	A2 A3 B1 B2 B3 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B19

12. Levar a cabo a tarefa representándoa na aula.

saber A2
 saber facer A3
 Saber estar / ser A4
 A10
 B1
 B2
 B3
 B4
 B7
 B8
 B9
 B10
 B11
 B12
 B15
 B19

13. Saber utilizar as escalas holísticas e específicas para a avaliación das tarefas.

saber A2
 saber facer A3
 B1
 B2
 B3
 B4
 B7
 B8
 B9
 B10
 B11
 B12
 B15

Contidos

Topic

MÓDULO 1	1. DIDÁCTICA Introducción aos conceptos básicos das actividades comunicativas. 2. LINGUA Who are you (A identidade personal).
MÓDULO 2	1. DIDÁCTICA O contexto do uso da lingua. 2. LINGUA How are you? (O benestar en corpo, corazón e mente).
MÓDULO 3	1. DIDÁCTICA O discurso como unidade básica de comunicación. 2. LINGUA What's your family like? (Dinámicas e relacións familiares).
MÓDULO 4	1. DIDÁCTICA Os esquemas cognitivos como ferramenta para estruturar as tarefas. 2. LINGUA Have you met my better half? (Relacións de parexa e de amizade).
MÓDULO 5	1. DIDÁCTICA Introducción aos conceptos básicos das competencias xerais e comunicativas. 2. LINGUA What do you do? (Contextos profesionais, incluyendo o ensino).
MÓDULO 6	1. DIDÁCTICA A avaliación a través dos niveis de referencia. 2. LINGUA What really matters? (Valores y metas personais).

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	18	30	48
Presentacións/exposicións	10	25	35
Actividades introdutorias	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	18	38	56
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia,
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico. Desta forma o alumnado podra resolver dúbidas, expor suxestións reforzar aspectos prácticos da materia.
Traballos de aula	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico. Desta forma o alumnado podra resolver dúbidas, expor suxestións reforzar aspectos prácticos da materia.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada realizarase durante o horario de titorías, que o profesor detallará na sesión introductoria do curso, e previa cita solicitada polo alumno por correo electrónico. Desta forma o alumnado podra resolver dúbidas, expor suxestións reforzar aspectos prácticos da materia.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación continua (en inglés): O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.	25
Presentacións/exposicións	Avaliación continua (en inglés): Probas para avaliación das competencias orais e escritas adquiridas nos traballos de aula e mediante mensaxes textuais e audiovisuais colgados na plataforma virtual da materia.	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación continua (en inglés): Realización de exercicios e actividades nas áreas de léxico, gramática, comprensión oral e escrita e produción oral e escrita	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación continua (en inglés): Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade presentada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25

Other comments and second call

Para superar a materia será requisito imprescindible aprobar (cun 50% como mínimo) cada un dos catro apartados arriba mencionados para facer a media. Os exames, traballos, presentacións e exposicións serán realizados en inglés. En caso de PLAXIO, a calificación será SUSPENSO.

Efectuarase un seguimento de asistencia a clase. En segunda convocatoria e para os alumnos que non se acollen á avaliación continua e/ou non asisten ao 80% das clases, realizarase un exame final que englobe todos os contidos e destrezas. Consistirá nun exame escrito de resposta longa (50%) e un exame oral (50%)

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de Xullo.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames".

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

McNicholls, S. (2015) *Communicative Situations*, (Apuntes da Materia, disponibles en Puga, Dr Temes, 3, 32003 OURENSE, a partir da primeira semana do cuadrimestre)

Â

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Didáctica

Agencia de Programas Educativos Europeos (2003). **Portfolio Europeo de las Lenguas (PEL)**. Madrid: Comité Nacional para el desarrollo del PEL. Disponible en: <http://www.oapee.es/oapee/inicio/iniciativas/portfolio/portfolios-validados-esp.html>

Council of Europe (2001). **Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment**. Cambridge: Cambridge University Press & Modern Languages Division.

González Piñeiro, M., Guillén Díaz, C. y Vez, J.M. 2010. **Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e**

intercultural. Madrid: Editorial Síntesis.

Madrid, D. & N. McLaren (eds.) 2004. **TEFL in primary education**. Granada: Universidad de Granada.

Â

Lengua

Frank, C., Rinvolucrí, M. y Berer, M. (1982) **Challenge to Think**. Oxford: OUP.

Hadfield, C. y Hadfield, J. (1990). **Writing Games**. Walton-on Thames: Nelson.

Hadfield, J. (1984). **Elementary Communication Games**. Walton-on Thames: Nelson.

Hadfield, J. (1990). **Intermediate Communication Games**. Walton-on Thames: Nelson.

Hadfield, J. (1987). **Advanced Communication Games**. Walton-on Thames: Nelson.

Klippel, F. (1984). **Keep Talking**. Cambridge: CUP.

Maley, A. y Duff, A. (1982). **Drama Techniques in Language Learning**. Cambridge: CUP.

Morgan, J. y Rinvolucrí, M. (1988). **The Q Book**. Harlow: Longman.

Rinvolucrí, M. (1984). **Grammar Games**. Cambridge: CUP.

Ur, P. (1982). **Discussions That Work**. Cambridge: CUP.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Lingua estranxeira a través da literatura infantil: Inglés/O05G120V01914

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Idioma estranxeiro: Inglés/O05G120V01907

Other comments

Recoméndase a asistencia continua ás sesións de teoría e práctica. A asistencia considérase fundamental para o seguimento

da materia por parte do alumnado. Recoméndase un nivel B1 en inglés e ter cursado previamente a, materia "Lingua inglesa e a súa didáctica" (Ou05G120V01507).

IDENTIFYING DATA**Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Francés**

Subject	Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Francés			
Code	O05G110V01937			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Francés			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Franco Paz, María Victoria			
Lecturers	Franco Paz, María Victoria			
E-mail	vfrances@uvigo.es			
Web				
General description	Coñecer os xéneros da literatura infantil e as súas posibilidades en relación co ensino-aprendizaxe do francés como lingua estranxeira.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

B13 Razoamento crítico

B14 Compromiso ético

B15 Aprendizaxe autónoma

B17 Creatividade

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

B22 Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do entorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa.	saber facer	A1 A4 A6 B12 B13 B14
2. Mantener unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas.	Saber estar / ser	A4 A7 A8 B1 B2 B15 B21
3. Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sostenible.	saber saber facer	A9 B9 B14 B22
4. Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribua ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural.	saber saber facer	A11 B5 B15
5. Adquirir formación literaria e familiarizarse coa literatura infantil e os seus subxéneros. Explorar a importancia da literatura infantil no desenvolvemento e a educación dos xóvenes.	saber	A1 B17 B19
6. Expresarse de modo creativo e lúdico nunha lingua estranxeira, oralmente e por escrito.	saber saber facer	A1 A3 B3 B4 B17 B19
7. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover a competencia creativa nos estudantes.	saber saber facer	A2 A10 B1 B2 B8 B9 B17 B20 B21
8. Recoñecer á literatura infantil como fonte valiosa de input na lingua estranxeira, tanto para alumnos de infantil como para estudantes en formación. Adoptar a lectura de literatura infantil como estratexia permanente de aprendizaxe a lingua estranxeira.	saber saber facer	A2 A3 A8 B3 B4 B17 B19
9. Desenvolver unha visión crítica dos textos de literatura infantil estudados. Clegar a unha comprensión dos valores transmitidos pola literatura infantil, que permite promover a igualdade de xénero, a equidade e o respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadana.	saber saber facer	A4 A8 B1 B3 B14

10. Promover o respecto caria o diferente cara as creencias e actitudes dos demais, facendo uso dla literatura infantil de diversas culturas para ensanchar horizontes, cognitivos e afectivos, hacia contextos cada vez máis multiculturais e plurilingües.	saber facer Saber estar / ser	A3 A5 B11 B12 B14 B19
11. Comprender a idea principal e o argumento de películas e de programas de radio ou televisión relacionados co ámbito dla literatura infantil.	saber	A11 B1 B3 B4
12. Comprender a descripción de acontecementos, sentimentos e desexos expresados en obras de literatura infantil.	saber Saber estar / ser	A1 B1 B6 B11
13. Comprender textos escritos do ámbito da literatura infantil, de diversas culturas e momentos históricos.	saber	A3 B3 B4 B12
14. Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder comunicar, elaborar e xustificar impresións e opinións derivadas de eles.	saber facer Saber estar / ser	A3 A10 B1 B3 B4 B6 B19
15. Ser capaz de escribir textos críticos que describan as suas impresións acerca de obras de literatura infantil.	saber saber facer	A3 B1 B3 B4 B6 B15
16. Entender a literatura infantil e xuvenil como un estímulo para a propia creatividade e ser capaz de escribir os seus propios textos creativos correspondentes aos seus distintos subxéneros.	saber saber facer	A8 A10 B3 B4 B15 B17 B20

Contidos

Topic

1 - Introducción	I. ¿Que é a literatura infantil? II. O uso creativo e lúdico da palabra no aula de primaria e no contexto de formación de formadores.
2 - Cancións de berce, cantos e rimas.	I. A orixe e la morfoloxía das cancións de berce. II. O uso das cancións de berce na aula de primaria.
3 - Libros infantís, historias activas, resposta física total.	I. Modelo de unidade didáctica baseada nun libro infantil. II. Exposición dunha unidade didáctica preparada polos estudantes na aula.
4 - Os cómics no mundo infantil e na aula.	I. Uso dos cómics na aula de lingua estranxeira de primaria.
5 - Os contos de hadas, as lendas folclóricas e os contos tradicionais.	I. A evolución dun conto de hadas: arcaico, tradicional, posmoderno. II. A morfoloxía dos contos. III. Escritura creativa dun conto.
6 - Poesía infantil: para os nenos ou polos nenos.	I. Trabalinguas, limericks, haikus e escritura creativa de poemas.
7- Literatura xuvenil: relatos curtos e contos de hadas posmodernos.	I. Explorando formatos tradicionais e modernos. II. Os contos en CD-Rom e na aula de informática. III. Reescritura creativa dun relato desde outra perspectiva narrativa.
8 - Literatura xuvenil: as novelas. Anticipación creativa da trama partindo do título, da portada etc.	I. Elección dunha novela e traballo de comprensión auditiva e lectora. II. Exposición creativa dos contidos da novela a través da dramatización e/ou actividades lúdicas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1

Sesión maxistral	10	25	35
Traballos de aula	20	20	40
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	10	15	25
Presentacións/exposicións	10	22	32
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de xeito autónomo.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Description
Traballos de aula	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Os estudantes dispoñerán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo na aula.

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.	40
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento coas actividades autónomas do estudante.	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	A participación activa e implicación na resolución de exercicios e actividades didácticas serán obxecto de avaliación continua.	10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30

Other comments and second call

Aqueles estudantes que, por causa xustificada, NON poidan ASISTIR regularmente deberán presentarse a unha proba escrita e a unha proba oral en francés. Estas probas versarán sobre os contidos da asignatura e cada unha delas puntuará o 50% da nota final.

Na convocatoria de xullo, únicamente se avaliarán as competencias ou actividades non superadas na convocatoria correspondente o seu cuatrimestre.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade, no espazo DATAS EXAMES
<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRASSEUR P., 1001 activités autour du livre, Casterman, 2007.
CALVET, L.J., La chanson dans la classe de français langue étrangère, Clé International, 1980.
DAHL, R., Un conte peut en cacher un autre, Folio Cadet, 2004.
JEAN, G., Le pouvoir des contes, Casterman, 1981.
RUNGE, A. et SWORD, J., La BD, Clé International, 1987.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

ALBAUT, C., Comptines à croquer, Actes Sud Junior, 1995.
ALBAUT, C., 101 poésies et comptines en musique, Bayard Jeunesse, 2006.
BOUJON, C., Bon appétit ! Monsieur Lapin, L'école des loisirs, 2003.
CHARS, CENDRARS et al., Premiers poèmes à travers champs, Milan Jeunesse, 2007.
COMPTINES À CHANTER, Milan jeunesse, 2004.
DESNOS, R., Chantefables et Chantefleurs, Gründ, 1995. GAINARD, A-M., Hugo au royaume des sujets dangereux, Le Robert 2004.
LES PLUS BELLES COMPTINES DES PETITS LASCARS, Didier Jeunesse, 2001.
LES PLUS BELLES CHANSONS DES PETITS LASCARS, Didier Jeunesse, 2001.
LOUCHARD, A., Pomme de reinette et pomme d'api, Bayard Jeunesse, 2005.
MEYER-DREUX, S. et al., Lili, la petite grenouille 1 et 2, Clé International, 2003.
MON LAROUSSE EN IMAGES, Dictionnaire des 2000 premiers mots, Larousse, 1992.
PIQUET- DENISOT, Tatou le matou 1 et 2, Hachette, 2003.
RIMES ET CHANSONS DES PETITS LOUPIOTS, Didier Jeunesse, 2004.
VAN ZEVEREN, M., Et pourquoi ?, Lutin poche de l'école des loisirs, 2008.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Idioma estranxeiro: Francés/O05G120V01904

Lingua estranxeira a través das novas tecnoloxías: Francés/O05G120V01905

Other comments

Sería recomendable poseer coñecementos previos, é dicir o nivel B1 segundo o marco europeo para o estudo das linguas.

IDENTIFYING DATA**Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Inglés**

Subject	Lingua estranxeira a través da literatura infantil ou xuvenil: Inglés			
Code	O05G110V01938			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Mcnicholls , Stuart John			
Lecturers	Mcnicholls , Stuart John			
E-mail	stuartmcn@ymail.com			
Web				
General description	Coñecer os géneros da literatura infantil e as súas posibilidades en relación coa ensinanza-aprendizaxe do inglés como lingua estranxeira			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma

B17 Creatividade

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

B22 Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa	saber facer	A1 A4 A6 A7 B12 B13 B14
2. Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas	Saber estar / ser	A4 A7 A8 B1 B2 B15 B21
3. Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable	saber saber facer	A9 B9 B14 B22
4. Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural	saber saber facer	A11 B5 B15
5. Adquirir formación literaria e familiarizarse coa literatura infantil e os seus subxéneros. Explorar a importancia da literatura infantil no desenvolvemento e a educación dos mozos.	saber	A1 B17 B19
6. Expresarse de modo creativo e lúdico nunha lingua estranxeira, oralmente e por escrito.	saber saber facer	A1 A3 B3 B4 B17 B19
7. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e fomentar a competencia creativa nos estudantes.	saber saber facer	A2 A10 B1 B2 B8 B9 B17 B20 B21
8. Recoñecer á literatura infantil como fonte valiosa de input na lingua estranxeira, tanto para alumnos de primaria como para estudantes en formación. Adoptar a lectura de literatura infantil como estratexia permanente de aprendizaxe da lingua estranxeira.	saber saber facer	A2 A3 A8 B3 B4 B17 B19
9. Desenvolver unha visión crítica dos textos de literatura infantil estudados. Chegar a unha comprensión dos valores transmitidos pola literatura infantil, que permite fomentar a igualdade de xénero, a equidade e o respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.	saber saber facer	A4 A8 B1 B3 B14
11. Comprender a idea principal e o argumento de películas e de programas de radio ou televisión relacionados co ámbito da literatura infantil.	saber	A11 B1 B3 B4

12. Comprender a descrición de acontecementos, sentimentos e desexos expresada en obras de literatura infantil.	saber Saber estar / ser	A1 B1 B6 B11
13. Comprender textos escritos do ámbito da literatura infantil, de diversas culturas e momentos históricos.	saber	A3 B3 B4 B12
14. Saber narrar unha historia ou relato, a trama dun libro ou película, e poder comunicar, elaborar e xustificar impresións e opinións derivadas deles.	saber facer Saber estar / ser	A3 A10 B1 B3 B4 B6 B19
15. Ser capaz de escribir textos críticos que describan as súas impresións achega de obras de literatura infantil.	saber saber facer	A3 B1 B3 B4 B6 B15
16. Entender a literatura infantil e xuvenil como un estímulo para a propia creatividade e ser capaz de escribir os seus propios textos creativos correspondentes aos seus distintos subxéneros.	saber saber facer	A8 A10 B3 B4 B15 B17 B20

Contidos

Topic	
1. Introducción	¿Que é a literatura infantil?; O uso creativo e lúdico da palabra no aula de primaria e no contexto de formación de formadores.
2. Cancións de berce, cantos e rimas.	A orixe e a morfoloxía das cancións de berce. O uso das cancións de berce no aula de primaria.
3. Libros infantís, historias activas, resposta física total.	Modelo de unidade didáctica baseada nun libro infantil. Exposición dunha unidade didáctica preparada polos estudantes no aula.
4. Os cómics no mundo infantil e no aula.	Uso dos cómics no aula de lingua estranxeira de primaria.
5. Os contos de hadas, as lendas folclóricas e os contos tradicionais.	A evolución dun conto de hadas: arcaico, tradicional, posmoderno. A morfoloxía dos contos. Escritura creativa dun conto.
6. Poesía infantil: ¿para os nenos ou polos nenos?	Trabalinguas, limericks, haikus e escritura creativa de poemas.
7. Literatura xuvenil: relatos curtos e contos de hadas (pos)modernos.	Explorando formatos tradicionais e modernos. Os contos en CD-Rom e no aula de informática. Reescritura creativa dun relato desde outra perspectiva narrativa.
8. Literatura xuvenil: as novelas.	Anticipación creativa da trama partindo do título, da portada etc. Elección dunha novela e traballo de comprensión auditiva e lectora. Exposición creativa dos contidos da novela a través da dramatización e/ou actividades lúdicas.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Estudos/actividades previos	0	30	30
Traballos de aula	15	0	15
Traballos tutelados	12	22	34
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Presentacións/exposicións	10	30	40
Prácticas de laboratorio	10	0	10
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	2	4
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	3	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudos/actividades previos	Busca, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio de forma autónoma por parte do alumnado.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumo de lecturas, conferencias, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorio de idiomas).

Atención personalizada	
	Description
Traballos tutelados	Os alumnos dispoñerán de atención personalizada durante o horario de titorías (previa cita solicitada por correo electrónico) e durante as horas de traballo no aula. Desta forma poderán resolver dúbidas, suscitar suxestións e reforzar aspectos prácticos da materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os alumnos dispoñerán de atención personalizada durante o horario de titorías (previa cita solicitada por correo electrónico) e durante as horas de traballo no aula. Desta forma poderán resolver dúbidas, suscitar suxestións e reforzar aspectos prácticos da materia.
Presentacións/exposicións	Os alumnos dispoñerán de atención personalizada durante o horario de titorías (previa cita solicitada por correo electrónico) e durante as horas de traballo no aula. Desta forma poderán resolver dúbidas, suscitar suxestións e reforzar aspectos prácticos da materia.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación continua (en inglés): Realización de exercicios e actividades nas áreas de léxico, gramática, comprensión oral e escrita e produción oral e escrita	25
Presentacións/exposicións	Avaliación continua (en inglés): Probas para avaliación das competencias orais e escritas adquiridas nos traballos de clase e mediante mensaxes textuais e audiovisuais colgados na plataforma virtual da materia.	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación continua (en inglés): Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade presentada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación continua (en inglés): Realización de exercicios e actividades nas áreas de léxico, gramática, comprensión oral e escrita e produción oral e escrita	25

Other comments and second call

Para superar a materia será requisito imprescindible aprobar (cun 50% como mínimo) cada un dos catro apartados arriba mencionados. En caso de plaxio a cualificación será de SUSPENSO.

Efectuarase un seguimento de asistencia a clase. En segunda convocatoria e para os alumnos que non se acollen á avaliación continua e/ou non asisten ao 80% das clases, realizarase un exame final que englobe todos os contidos e destrezas. Consistirá nunha presentación da unidade didáctica en horas de titoría (40%), unha proba de exame oral en inglés (30%) e dun exame final con probas de resposta longa en inglés sobre a materia (30%).

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de Xullo. As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade, no espazo DATAS EXAMES:

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

McNicholls, S. (2015) *English Through Children's Literature*, (Apuntes da Materia, disponibles en Puga, Dr Temes, 3, 32003 OURENSE, a partir da primeira semana do cuadrimestre)

Â Â

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Resource Books

Ellis, G & Brewster, J.: *The Storytelling Handbook for Primary Teachers*, Penguin, London, 1991

Garvie, E.: *Story as vehicle*, Multilingual Matters, Cleveland, 1990

Gerngross, G. & Puchta, H.: *Do and Understand: 50 Action Stories for Young Learners*, Longman, Harlow, 1996

Graham, C.: *Jazz Chants for Children (Teacher's Edition)*, OUP, New York, 1979

Knowles, M. and Malmkjær, K.: *Language and Control in Children's Literature*, Routledge, London, 1996

Morgan, J. & Rinvulcri, M.: *Once Upon a Time*, CUP, Cambridge, 1983

Palim, J. & Power, P.: *Jamboree*, Nelson, Walton-on-Thames, 1990

Philips, S.: *Young Learners*, Oxford University Press, Oxford, 1993

Philips, S.: *Drama for Children*, Oxford University Press, Oxford, 1999

Vale, D. et al.: *Storyworld (Teacher's Book)*, Heinemann, London, 1993

Wright, A.: *Creating Stories With Children*, Oxford University Press, Oxford, 1997

Wright, A.: *Storytelling with Children*, Oxford University Press, Oxford, 1995

Children's Literature Works

Arlberg, A.: *Please, Mrs Butler*, Puffin, London, 1984

Briggs, R. & Ellis, G.: *The Snowman*, Oxford University Press, Oxford, 1995

Briggs, R.: *The Fairy Tale Treasury*, Puffin, London, 1974

Birmingham, J.: *Mr Grumpy's Motor Car*, Puffin, London, 1979

Campbell, R.: *Dear Zoo*, Puffin, London, 1984

Curry, J. (ed.): *Wondercrump Poetry!*, Random House, London, 1996

Dahl, R.: *Matilda*, Penguin, London, 1989

Garland, S.: *Having a Picnic*, Puffin, London, 1984

Hill, E.: *Spot's Birthday Party*, Picture Puffins, London, 1983

Hill, E.: *Where's Spot?*, Picture Puffins, London, 1980

Kent, J.: *The Fat Cat*, Puffin Books, London, 1972

Lurie, A. (ed.): *The Oxford Book of Modern Fairy Tales*, OUP, Oxford, 1993

Mark, J.: *The Oxford Book of Children's Stories*, OUP, Oxford, 1993

Nelson (ed.): *English Nursery Rhymes for Young Learners*, Nelson, London, 1992

Nicoll, H. & Piénkowski, J.: *Meg and Mog*, Puffin, London, 1972

Nicoll, H. & Piénkowski, J.: *Meg at Sea* Puffin, London, 1973

Nicoll, H. & Piénkowski, J.: *Meg on the Moon*, Puffin, London, 1973

Nicoll, H. & Piénkowski, J.: *Meg's Eggs* Puffin, London, 1972

Opie, I. & P.: *The Oxford Dictionary of Nursery Rhymes*, OUP, Oxford, 1996

Paul, K. & Thomas, V.: *Winnie the Witch*, OUP, Oxford, 1995

Philip, N.(ed.): *The New Oxford Book of Children's Verse*, OUP, Oxford, 1996

Rushdie, S.: *Haroun and the Sea of Stories*, Granta/Penguin, London, 1990

Sutton, E. & Dodd, L.: *My cat likes to hide in boxes*, Puffin, London, 1973

Vipont, E. & Briggs, R.: *The Elephant and the Bad Baby* Puffin, London, 1969

Wilde, O.: *The Complete Works of Oscar Wilde*, Collins, London, 1966

Williams, J.: *The Practical Princess and other Liberating Fairy Tales*, Scholastic Children's Books, London, 1994

Recomendacións

Other comments

Recoméndase que, no momento de iniciar a materia, os alumnos teñan un nivel de B1 (segundo o Marco Europeo de Linguas) en lingua inglesa.

IDENTIFYING DATA**Didáctica da lingua estranxeira: Inglés**

Subject	Didáctica da lingua estranxeira: Inglés			
Code	O05G110V01940			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Language	Castelán			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Mcnicholls , Stuart John			
Lecturers	Mcnicholls , Stuart John			
E-mail	stuartmcn@ymail.com			
Web				
General description	Esta materia proporciónalle aos futuros mestres unha visión metodolóxica sobre o ensino da lingua inglesa nas aulas de infantil e primaria. Esta aproximación levarase a cabo a través de actividades prácticas.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico

B14 Compromiso ético

B15 Aprendizaxe autónoma

B16 Adaptación a novas situacións

B17 Creatividade

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A11
		B1
		B2
		B3
		B4
		B5
		B6
		B7
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B17
		B19
	2. Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promoverlo entre os estudantes.	saber
saber facer		A3
Saber estar / ser		A4
		A5
		A10
		A12
		B1
		B2
		B3
		B4
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B15
		B16
	B17	
	B19	
	B21	

---

3. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.

saber facer A2
Saber estar / ser A3
A4
A5
A10
A12
B1
B2
B3
B4
B6
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B15
B16
B17
B19

---

4. Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.

saber A1
saber facer A2
Saber estar / ser A3
A4
A5
A8
A10
A12
B1
B2
B3
B4
B6
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B13
B14
B15
B16
B17
B19
B21

---

5. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.

saber A2
A3
A4
A5
A8
A10
B1
B3
B4
B7
B8
B9
B10
B11
B12
B15
B19

---

6. Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	saber saber facer	A2 A3 A4 A5 A9 A10 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B15 B16 B17 B19
---	----------------------	--

Contidos

Topic	
1. Modelo teórico da lingua como comunicación.	1.1. O enfoque orientado á acción. 1.2. Enfoque didáctico por tarefas e competencias. 1.3. O enfoque CLIL
2. Elaboración de unidades didácticas.	2.1. Estrutura das unidades didácticas. 2.2. Planificación das leccións. 2.3. Tipoloxía de actividades.
3. Métodos de avaliación.	3.1. Avaliación global. 3.2. Avaliación análitica. 3.3. Autoevaluación.
4. Currículo oficial de linguas estranxeiras.	4.1. Características. 4.2. Obxectivos. 4.3. Bloques de contidos.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	18	38	56
Traballos de aula	18	30	48
Presentacións/exposicións	10	25	35
Actividades introdutorias	1	3	4
Probas de tipo test	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Traballos e proxectos	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos por parte do profesor.
Traballos de aula	Elaboración na aula de tarefas sobre supostos prácticos.
Presentacións/exposicións	Exposición e discusión das tarefas realizadas polos alumnos.
Actividades introdutorias	Explicación de normas e presentación da materia.

Atención personalizada

Description

Sesión maxistral	Orientación ao alumnado das directrices para a realización das tarefas de aula. Manter un "feedback" correctivo sobre as exposicións realizadas tanto no fondo como na forma.
Presentacións/exposicións	Orientación ao alumnado das directrices para a realización das tarefas de aula. Manter un "feedback" correctivo sobre as exposicións realizadas tanto no fondo como na forma.

Avaliación

	Description	Qualification
Probos de tipo test	Probos para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probos para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	30

Other comments and second call

Deberase obter un mínimo dun 50% en cada un dos tres métodos de avaliación para facer a media. Os exames, traballos e exposicións serán realizados en inglés. En caso de PLAXIO, a calificación será SUSPENSO.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de Xullo.

Os estudantes que non podan asistir regularmente serán avaliados por medio dun exame tipo test (40%) y unha proposta didáctica, por escrito, (30%) e a súa exposición oral (30%).

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade, no espazo DATAS EXAMES

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

McNicholls, S. (2014) *Primary School English and its Teaching*, (Apuntes da Materia, disponibles en Puga, Dr Temes, 3, 32003 OURENSE, a partir da primeira semana do cuadrimestre)

Â

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Agencia de Programas Educativos Europeos (2003). *Portfolio Europeo de las Lenguas (PEL)*. Madrid: Comité Nacional para el desarrollo del PEL. Disponible en: <http://www.oapee.es/oapee/inicio/iniciativas/portfolio/portfolios-validados-esp.html>

Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press & Modern Languages Division.

González Piñeiro, M., Guillén Díaz, C. e Vez, J.M. 2010. *Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural*. Madrid: Editorial Síntesis.

House, S. 2007. "CLIL (Content and Language Integrated Learning): A new model for language teaching". Durán, R. & Sánchez-Reyes, S. (eds.) *El componente lingüístico en la didáctica de la lengua inglesa*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, 123-129.

Madrid, D. e McLaren, N. (eds.) 2004. *TEFL in primary education*. Granada: Universidad de Granada.

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Lingua estranxeira a través da literatura infantil: Inglés/O05G120V01914

Subjects that it is recommended to have taken before

Idioma estranxeiro: Inglés/O05G120V01907

Other comments

Recoméndase a asistencia continua ás sesións de teoría e práctica. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado. Recoméndase un nivel B2 en inglés.

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum**

Subject	Prácticas externas: Practicum			
Code	O05G110V01981			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	48	Mandatory	4	An
Language	Castelán Galego			
Department	Matemáticas			
Coordinator	Fernández Méndez, José Luis			
Lecturers	Fernández Méndez, José Luis			
E-mail	joslufem@uvigo.es			
Web				

General description As competencias específicas do grao en Educación Infantil son definidas na ORDE ECI/3854/2007, de 27 de decembro, na cal se establecen os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Mestre en Educación Infantil. Entre estes requisitos faise referencia, no ANEXO (apartado 5), á planificación do ensino, sinalando que o plan de estudos deberá incluír, entre outros, un módulo formativo denominado Prácticum. Na mesma Orde Ministerial indícase que:
 “O Prácticum desenvolverase en centros de educación infantil recoñecidos como centros de formación en prácticas mediante convenios entre as Administracións Educativas e as Universidades. Terá carácter presencial e estará tutelado por profesores universitarios e mestres de educación infantil acreditados como titores de prácticas. O Prácticum realizarase nos dous ciclos do ensino de educación infantil”.
 Para poder matricularse no Prácticum será requisito imprescindible ter superado o 70% dos créditos de formación básica e obrigatoria correspondente aos tres primeiros cursos.

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas

B8 Toma de decisións

B9 Traballo en equipo

B11 Habilidades nas relacións interpersoais

B13 Razoamento crítico

B14 Compromiso ético

B16 Adaptación a novas situacións

B17 Creatividade

B18 Liderado

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Adquirir un coñecemento práctico da aula e da xestión da mesma.	saber saber facer	A3 A9 B2 B7
2. Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima de aula que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	saber saber facer	A4 B3 B11
3. Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e en particular o de ensino-aprendizaxe mediante o dominio das técnicas e estratexias necesarias.	saber facer	A1 A2 A12 B1 B2 B13 B21
4. Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro.	saber saber facer	A2 A5 A9 A11 B7 B8 B16 B17
5. Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A11 B1 B2 B7 B13 B14 B16 B17 B21
6. Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro.	saber saber facer Saber estar / ser	A11 A12 B1 B2 B7 B8 B9 B13 B14 B17 B20 B21
7. Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 e de 3-6 anos.	saber facer	A2 A4 A6 A10 B3 B11 B18

8. Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social.	saber	A7
	saber facer	A10
	Saber estar / ser	A11
		A12
		B7
		B8
		B9
		B11
		B17
		B18
		B21

Contidos

Topic

1. Observación e análise: o contexto, o centro, o aula.	1. Observación e análise: o contexto, o centro, o aula.
2. A lexislación educativa.	2. A lexislación educativa.
3. Identificación de retos e deseño de respostas educativas.	3. Identificación de retos e deseño de respostas educativas.
4. Coñecemento do alumno.	4. Coñecemento do alumno.
5. Análise da acción docente: estratexias docentes, motivación	5. Análise da acción docente: estratexias docentes, motivación
6. A redacción e avaliación dos documentos obrigatorios de centro.	6. A redacción e avaliación dos documentos obrigatorios de centro.
7. Deseño e desenvolvemento de unidades didácticas e adaptacións curriculares.	7. Deseño e desenvolvemento de unidades didácticas e adaptacións curriculares.
8. As didácticas específicas.	8. As didácticas específicas.
9. Os recursos didácticos e a innovación da práctica docente.	9. Os recursos didácticos e a innovación da práctica docente.
10. O perfil docente.	10. O perfil docente.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	6	10
Prácticum	400	700	1100
Titoría en grupo	10	20	30
Informes/memorias de prácticas	0	60	60

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Prácticum	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Atención personalizada

	Description
--	-------------

Titoría en grupo

Cada estudante disporá dun tutor académico que desenvolverá as seguintes funcións:

- (a) Manter unha reunión orientadora inicial con todos os seus estudantes de prácticas antes do comezo das mesmas. Nela achegaáse información sobre a realización das as prácticas, as diferentes áreas de competencias que deben adquirir, os documentos que deben elaborar, así como sobre os procedementos e criterios de avaliación.
- (b) Tutelar o traballo dos estudantes durante todo o período de prácticas e organizar con eles reunións periódicas, cuxa convocatoria se anunciará previamente ao comezo da titorización e se exporá publicamente seguindo as orientacións da Comisión de Prácticum.
- (c) Manter contactos regulares cos centros educativos. No caso de que xurdise algunha incidencia importante, deberán comunicarlle ao coordinador/a de Prácticum correspondente para resolvela canto antes.
- (d) Avaliar a actuación dos estudantes, seguindo a guía docente, durante o seu período de prácticas nos apartados que lle corresponda, comunicarlle a cualificación ao coordinador de prácticas nos prazos establecidos e cumprimentar o protocolo correspondente.

Informes/memorias de prácticas

Cada estudante disporá dun tutor académico que desenvolverá as seguintes funcións:

- (a) Manter unha reunión orientadora inicial con todos os seus estudantes de prácticas antes do comezo das mesmas. Nela achegaáse información sobre a realización das as prácticas, as diferentes áreas de competencias que deben adquirir, os documentos que deben elaborar, así como sobre os procedementos e criterios de avaliación.
- (b) Tutelar o traballo dos estudantes durante todo o período de prácticas e organizar con eles reunións periódicas, cuxa convocatoria se anunciará previamente ao comezo da titorización e se exporá publicamente seguindo as orientacións da Comisión de Prácticum.
- (c) Manter contactos regulares cos centros educativos. No caso de que xurdise algunha incidencia importante, deberán comunicarlle ao coordinador/a de Prácticum correspondente para resolvela canto antes.
- (d) Avaliar a actuación dos estudantes, seguindo a guía docente, durante o seu período de prácticas nos apartados que lle corresponda, comunicarlle a cualificación ao coordinador de prácticas nos prazos establecidos e cumprimentar o protocolo correspondente.

Avaliación		
	Description	Qualification
Prácticum	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión. Dita actividade será avaliada polo tutor/a da aula d'acordo o protocolo correspondente. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflectan as diferentes competencias obxecto de mesma.	50
Informes/memorias de prácticas	1. A Memoria das prácticas desenvolverase consonte o establecido no art. 14 do Real decreto 1707/2011, de 18 de Novembro. 2. A través da guía docente, así como por outro tipo de orientacións, a Comisión de Prácticas establecerá anualmente as recomendacións precisas para unha correcta elaboración da Memoria.	50

Other comments and second call

A titora ou titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvolvidas polos estudantes de conformidade cos seguintes criterios e fontes de información:

Informe da titora ou titor do centro escolar	Datos achegados pola titora ou titor académico	
50%	50%	
Informe da titora ou titor do centro, segundo o protocolo correspondente	Asistencia e avaliación das reunións e outras actividades programadas	Informe de Prácticas Memoria de Prácticas

2. Para superar a materia do Prácticum o estudante deberá acadar o aprobado en cada un dos criterios de avaliación establecidos nos informes, tanto do titor/a do centro escolar como do titor/a académico.

3. A titora ou titor do centro escolar, como indica o art. 13 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de Novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, realizará e remitirá ao titor/a académico da Universidade a avaliación final.

4. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflectan as diferentes competencias obxecto de mesma.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA:

- BEJARANO, J. (1987): *Las prácticas escolares en la formación inicial del maestro: pautas orientativas para su ejecución y evaluación*. Valencia: Nau Llibres.
- CID SABUCEDO, A. (1995): *Propuesta de un plan general de practicum para el título de maestro de la Universidad de Vigo*. Ourense: Copytema
- DEAÑO, M., GARCIA-SEÑORAN, M., RODRIGUEZ MOSCOSOS, M.Y., RODRIGUEZ RODRIGUEZ, J.L. (2002): *Manual de practicas. Practicum de Educación Primaria, Educación Infantil y Lenguas extranjeras*. Orense: Gersam.
- ESTEVE, J. M. (1997): *La formación inicial de los profesores de secundaria*. Barcelona: Ariel.
- HERNANDEZ, F. y SANCHO, J. (1989): *Para enseñar no basta con saber la asignatura*. Barcelona: Laia.
- MARCELO, C. (1991): *Aprender a enseñar. Un estudio sobre el proceso de socialización de los profesores principiantes*. Madrid: CIDE
- MONTERO; L. e outros (1985): *La realidad del aula vista por los futuros profesores*. Santiago: Servicio de Publicacións.
- SANTIBÁÑEZ, R. e MONTERO, D. (coords) (1998): *Practicum de educación*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- VERA, J. (1988): *El profesor principiante*. Valencia: Promolibro.
- VILLAR, L. M. (1993): *El profesor como práctico reflexivo en una cultura de colaboración*. Granada: FORCE.
- ZABALZA, M. (coord.), (1998): *Actas III Symposium Internacional sobre el Practicum*. Santiago: Tórculo-ICE,
- ZABALZA, M. e outros (coords) 1993): *Desarrollo de competencias personales y profesionales en el practicum*. Edición en CD.
- ZABALZA, M. e CID, A. (2004). Integración escolar en Galicia: aspectos curriculares de la respuesta a la diversidad, vistos por los directores de centros escolares. *Ciencias de la Educación*. 200,375-395.

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Traballo de Fin de Grao**

Subject	Traballo de Fin de Grao			
Code	O05G110V01991			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Type	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	2c
Language				
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Martínez Vidal, Aurora			
Lecturers	Martínez Vidal, Aurora			
E-mail	aurora@uvigo.es			
Web				
General description	<p>O Traballo Fin de Grao (en adiante TFG) estará orientado a que o alumnado amose a capacidade de integración dos diversos contidos formativos e competencias asociadas ao título de Graduado en Educación Infantil.</p> <p>Para poder matricularse no TFG será requisito imprescindible ter matriculadas todas as materias requiridas para finalizar o plan de estudos.</p>			

Competencias de titulación

Code	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Subject competences	Typology	Competences
1. Coñecementos sobre os modos de elaboración e presentación dun traballo técnico-científico.	saber	B1
	saber facer	B2
		B3
		B5
		B6
		B8
		B13
		B17
		B21
2. Afrontar a resolución de problemas reais derivados do ámbito educativo, analizando e valorando diferentes modos de inserción do Traballo Fin de Grao no ámbito profesional. Capacidade para contextualizar o traballo realizado en relación aos problemas reais do contexto educativo.	saber	B1
	saber facer	B7
	Saber estar / ser	B8
		B13
		B14
		B16
		B17
		B20
		B21

3. Coñecemento dos modos de escritura relacionados coa realización e presentación de proxectos técnicos-profesionais	saber saber facer	B1 B3 B5 B6 B17 B21
4. Capacidade para adecuar os recursos e procesos ás necesidades dos proxectos.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B2 B7 B8 B14 B16 B17 B21
5. Capacidade para a procura, análise e incorporación da información necesaria para a elaboración dun proxecto técnico-profesional.	saber saber facer	B1 B2 B5 B6 B21
6. Capacidade para establecer análises autocríticas dos proxectos técnico-profesionais. Capacidade para participar da análise e valoración doutros traballos.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B13 B14 B21
7. Habilidade para achegar solucións persoais á actividade técnico-profesional.	saber saber facer Saber estar / ser	B1 B7 B8 B13 B14 B17 B21
8. Habilidade para manter e renovar o interese e as motivacións do proxecto.	Saber estar / ser	B14 B20 B21

Contidos

Topic

O Proxecto Fin de Grao poderá derivar das actividades desenvolvidas no Prácticum. En todo caso, o alumnado deberá demostrar a súa capacidade para a elaboración dun informe ou proxecto de intervención, e a súa exposición e defensa en público.

O contido do traballo poderá adoptar diferentes perspectivas: informe dunha investigación educativa, deseño dun proxecto de intervención educativa ou sistematización dunha experiencia de intervención profesional como mestre en educación primaria.

Os traballos de Fin de Grao poderase realizar ao redor de aspectos, ámbitos e colectivos obxecto de intervención no ámbito educativo, así como, calquera outra liña temática que se puidese acordar no seu momento.

Planificación docente

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Traballos tutelados	10	115	125
Presentacións/exposicións	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia.
Presentacións/exposicións	O alumno/a exporá, no tempo máximo indicado, un resumo do TFG e dos principais resultados e conclusións acadados. Posteriormente, os membros do Tribunal avaliador poderán realizar as observacións e consideracións oportunas.

Atención personalizada

	Description
Traballos tutelados	O alumnado disporá dun tutor para a realización do TFG. A titorización consistirá en supervisar e orientar ó/a estudante na temática, metodoloxía, elaboración, presentación e calquera outro aspecto académico relativo ao traballo de fin de grao, así como facilitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a presentación e defensa do Traballo de Fin de Grao.
Presentacións/exposicións	O alumnado disporá dun tutor para a realización do TFG. A titorización consistirá en supervisar e orientar ó/a estudante na temática, metodoloxía, elaboración, presentación e calquera outro aspecto académico relativo ao traballo de fin de grao, así como facilitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a presentación e defensa do Traballo de Fin de Grao.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos tutelados	A efectos de avaliación, o/a titor/a académico/a emitirá un informe no que valorará (de 0 a 3 puntos) o labor realizada pola/o alumna/o durante o período de elaboración do TFG.	30
Presentacións/exposicións	O alumno/a exporá ante un tribunal avaliador un resumo do TFG e dos principais resultados e conclusións acadados. Posteriormente, os membros do Tribunal avaliador poderán realizar as observacións e consideracións oportunas. Celebrado o acto de presentación pública do TFG, o Tribunal avaliador deliberará sobre a cualificación tomando en consideración o informe emitido polo titor académico, a calidade do contido do TFG, así como a propia exposición, en particular, a claridade expositiva e a capacidade de debate e defensa argumental do/a alumno/a. O Tribunal emitirá una puntuación de 0 a 7 puntos.	70

Other comments and second call

A cualificación será a suma ponderada da cualificación do Tribunal (de 0

a 7 puntos) mais a valoración do titor (de 0 a 3 puntos).

A valoración do Tribunal será a media aritmética das notas atribuídas por cada un dos seus membros.

O TFG debe ser un traballo persoal no que se constrúa un discurso propio. **Cando se utilicen ideas ou palabras de outra autoría acreditarase explicitamente a súa procedencia.**

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Other comments

A atención ao alumnado realizarase a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.